

Wymagania na poszczególne oceny z matematyki w klasie V.

Wymagania na ocenę dopuszczającą (2)

obejmują wiadomości i umiejętności umożliwiające uczniowi dalszą naukę, bez których uczeń nie jest w stanie zrozumieć kolejnych zagadnień omawianych podczas lekcji i wykonywać prostych zadań nawiązujących do sytuacji z życia codziennego.

Dział programowy	CELE KSZTAŁCENIA W UJĘCIU OPERACYJNYM WRAZ Z OKREŚLENIEM WYMAGAŃ			
	KATEGORIA A UCZEŃ ZNA:	KATEGORIA B UCZEŃ ROZUMIE:	KATEGORIA C UCZEŃ UMIE:	KATEGORIA D UCZEŃ UMIE:
I. Liczby i działania	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie cyfry, • nazwy działań i ich elementów, • algorytmy dodawania i odejmowania pisemnego, • algorytmy mnożenia i dzielenia pisemnego, • kolejność wykonywania działań, gdy nie występują nawiasy, • kolejność wykonywania działań, gdy występują nawiasy, 	<ul style="list-style-type: none"> • dziesiętkowy system pozycyjny, • różnicę między cyfrą a liczbą, • pojęcie osi liczbowej, • zależność wartości liczby od położenia jej cyfr, • potrzebę stosowania dodawania i odejmowania pisemnego, • potrzebę stosowania mnożenia i dzielenia pisemnego, 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisywać liczby za pomocą cyfr, • odczytywać liczby zapisane cyframi, • zapisywać liczby słowami, • porównywać liczby, • porządkować liczby w kolejności od najmniejszej do największej lub odwrotnie, • przedstawiać liczby naturalne na osi liczbowej, • odczytywać współrzędne punktów na osi liczbowej, • pamięciowo dodawać i odejmować liczby: <ul style="list-style-type: none"> - w zakresie 100, • pamięciowo mnożyć liczby: <ul style="list-style-type: none"> - dwucyfrowe przez jednocyfrowe w zakresie 100, • pamięciowo dzielić liczby dwucyfrowe przez jednocyfrowe lub dwucyfrowe: <ul style="list-style-type: none"> - w zakresie 100, • dodawać i odejmować pisemnie liczby bez przekraczania progu dziesiętkowego i z przekraczaniem jednego progu dziesiętkowego, • sprawdzać odejmowanie za pomocą dodawania, 	

			<ul style="list-style-type: none"> • powiększać lub pomniejszać liczby, • mnożyć i dzielić pisemnie liczby wielocyfrowe przez jednocyfrowe, • powiększać lub pomniejszać liczby n razy, • obliczać wartości wyrażeń arytmetycznych dwudziałaniowych bez użycia nawiasów, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem działań pamięciowych i pisemnych. 	
II. Własności liczb naturalnych	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie wielokrotności liczby naturalnej, • pojęcie dzielnika liczby naturalnej, • pojęcie liczby pierwszej i liczby złożonej. 		<ul style="list-style-type: none"> • wskazywać lub podawać wielokrotności liczb naturalnych, • wskazywać wielokrotności liczb naturalnych na osi liczbowej, • podawać dzielniki liczb naturalnych, • rozpoznawać liczby podzielne przez -2, 5, 10, 100. 	
III. Ułamki zwykłe	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie ułamka jako części całości, • budowę ułamka zwykłego (K) • pojęcie liczby mieszanej, • pojęcie ułamka jako ilorazu dwóch liczb naturalnych, • zasadę skracania i rozszerzania ułamków zwykłych, • algorytm porównywania ułamków o równych mianownikach, • algorytm dodawania i odejmowania ułamków zwykłych o jednakowych mianownikach, 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie ułamka jako wynik podziału całości na równe części, • pojęcie ułamka jako ilorazu dwóch liczb naturalnych, 	<ul style="list-style-type: none"> • opisywać części figur lub zbiorów skończonych za pomocą ułamka, • zaznaczać określoną ułamkiem część figury lub zbioru skończonego, • przedstawiać ułamki zwykłe na osi liczbowej, • odczytywać zaznaczone ułamki na osi liczbowej, • zamieniać całości na ułamki niewłaściwe, • przedstawiać ułamek zwykły w postaci ilorazu liczb naturalnych i odwrotnie, • stosować odpowiedniości: dzielna – licznik, dzielnik – mianownik, znak dzielenia – kreska ułamkowa, • skracać (rozszerzać) ułamki, gdy dana jest liczba, przez którą należy podzielić (pomnożyć) licznik i mianownik, • porównywać ułamki o równych mianownikach, • dodawać i odejmować: <ul style="list-style-type: none"> – ułamki o tych samych mianownikach, – liczby mieszane o tych samych mianownikach, 	

	<ul style="list-style-type: none"> • zasadę dodawania i odejmowania ułamków zwykłych o różnych mianownikach, • algorytm mnożenia ułamków przez liczby naturalne, • algorytm mnożenia ułamków, • pojęcie odwrotności liczby • algorytm dzielenia ułamków zwykłych przez liczby naturalne, • algorytm dzielenia ułamków zwykłych. 		<ul style="list-style-type: none"> • powiększać ułamki o ułamki o tych samych mianownikach, • powiększać liczby mieszane o liczby mieszane o tych samych mianownikach. 	
IV. Figury na płaszczyźnie	<ul style="list-style-type: none"> • podstawowe figury geometryczne, • pojęcie kąta, • rodzaje kątów: <ul style="list-style-type: none"> – prosty, ostry, rozwarty, pełny, półpełny, • jednostki miary kątów: <ul style="list-style-type: none"> – stopnie, • pojęcia kątów: <ul style="list-style-type: none"> – przyległych, – wierzchołkowych, • związki miarowe poszczególnych rodzajów kątów, • pojęcie wielokąta, • pojęcie wierzchołka, kąta, boku wielokąta, • pojęcie przekątnej wielokąta, 		<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznawać proste i odcinki prostopadłe (równoległe), • kreślić proste i odcinki prostopadłe, • kreślić prostą prostopadłą przechodzącą przez punkt nieleżący na prostej, • rozróżniać poszczególne rodzaje kątów, • rysować poszczególne rodzaje kątów, • mierzyć kąty, • rysować kąty o danej mierze stopniowej, • wskazywać poszczególne rodzaje kątów, • rysować poszczególne rodzaje kątów, • określać miary kątów przyległych, wierzchołkowych i kątów utworzonych przez trzy proste na podstawie rysunku lub treści zadania, • wyróżniać wielokąty spośród innych figur, • rysować wielokąty o danej liczbie boków, • wskazywać boki, kąty i wierzchołki wielokątów, • wskazywać punkty płaszczyzny należące i nienależące do wielokąta, • rysować przekątne wielokąta, 	

	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie obwodu wielokąta, • rodzaje trójkątów, • sumę miar kątów wewnętrznych trójkąta, • pojęcia: prostokąt, kwadrat, • własności boków prostokąta i kwadratu, • pojęcia: równoległobok, romb, • własności boków równoległoboku i rombu, • pojęcie trapezu, • nazwy czworokątów. 		<ul style="list-style-type: none"> • obliczać obwody wielokątów: <ul style="list-style-type: none"> – w rzeczywistości, • wskazywać i rysować poszczególne rodzaje trójkątów, • określać rodzaje trójkątów na podstawie rysunków, • obliczać obwód trójkąta <ul style="list-style-type: none"> – o danych długościach boków, • wyróżniać spośród czworokątów prostokąty i kwadraty, • rysować prostokąt, kwadrat o danych wymiarach lub przystający do danego, • rysować przekątne prostokątów i kwadratów, • wskazywać równoległe i prostopadłe boki prostokąta i kwadratu, • obliczać obwody prostokątów i kwadratów, • rysować prostokąty, kwadraty na kratkach, korzystając z punktów kratowych, • wyróżniać spośród czworokątów równoległoboki i romby, • wskazywać równoległe boki równoległoboków i rombów, • rysować przekątne równoległoboków i rombów, • obliczać obwody równoległoboków i rombów, • wyróżniać spośród czworokątów: <ul style="list-style-type: none"> – trapezy, • wskazywać równoległe boki trapezu, • kreślić przekątne trapezu, • obliczać obwody trapezów. 	
V. Ułamki dziesiętne	<ul style="list-style-type: none"> • dwie postaci ułamka dziesiętnego, • nazwy rzędów po przecinku, • algorytm porównywania ułamków dziesiętnych, 	<ul style="list-style-type: none"> • dzielenie jako działanie odwrotne do mnożenia, • potrzebę stosowania procentów w życiu codziennym. 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisywać i odczytywać ułamki dziesiętne, • zamieniać ułamki dziesiętne na zwykłe, • porównywać dwa ułamki o takiej samej liczbie cyfr po przecinku, • pamięciowo i pisemnie dodawać i odejmować ułamki dziesiętne: <ul style="list-style-type: none"> - o takiej samej liczbie cyfr po przecinku, 	

	<ul style="list-style-type: none"> • zależności pomiędzy jednostkami masy i długości, • algorytm dodawania i odejmowania pisemnego ułamków dziesiętnych • algorytm mnożenia ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000, . . . • algorytm dzielenia ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000, . . . • algorytm mnożenia ułamków dziesiętnych przez liczby naturalne • algorytm mnożenia ułamków dziesiętnych • algorytm dzielenia ułamków dziesiętnych przez liczby naturalne • zasadę zamiany ułamków dziesiętnych na ułamki zwykłe, • pojęcie procentu. 		<ul style="list-style-type: none"> • • mnożyć ułamki dziesiętne przez 10, 100, 1000, . . . sprawdzać poprawność odejmowania, • mnożyć i dzielić ułamki dziesiętne przez 10, 100, 1000, . . . , • pamięciowo i pisemnie mnożyć ułamki dziesiętne • pamięciowo i pisemnie mnożyć: - dwa ułamki dziesiętne o dwóch lub jednej cyfrze różnej od zera przez liczby naturalne, • pamięciowo i pisemnie dzielić ułamki dziesiętne przez liczby naturalne: - j• zamieniać ułamki dziesiętne ułamki zwykłe, • zamieniać ułamki $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$ na ułamki dziesiętne i odwrotnie jednocyfrowe, • wskazać przykłady zastosowań procentów w życiu codziennym, • zaznaczać 25%, 50% figur , • zapisywać 25%, 50% w postaci ułamków. 	
VI. Pola figur	<ul style="list-style-type: none"> • jednostki miary pola, • wzór na obliczanie pola prostokąta i kwadratu, • jednostki miary pola, 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie miary pola jako liczby kwadratów jednostkowych, 	<ul style="list-style-type: none"> • mierzyć pola figur: - kwadratami jednostkowymi, • obliczać pola prostokątów i kwadratów, • obliczać pola poznanych wielokątów. 	

	<ul style="list-style-type: none"> wzory na obliczanie pól poznanych wielokątów. 			
VII. Liczby całkowite	<ul style="list-style-type: none"> pojęcie liczby ujemnej i liczby dodatniej, pojęcie liczb przeciwnych, zasadę dodawania liczb o jednakowych znakach. 	<ul style="list-style-type: none"> rozszerzenie osi liczbowej na liczby ujemne. 	<ul style="list-style-type: none"> podawać przykłady liczb ujemnych, zaznaczać liczby całkowite ujemne na osi liczbowej, porównywać liczby całkowite: <ul style="list-style-type: none"> dodatnie, dodatnie z ujemnymi, podawać przykłady występowania liczb ujemnych w życiu codziennym, podawać liczby przeciwne do danych, obliczać sumy liczb o jednakowych znakach, dodawać liczby całkowite, korzystając z osi liczbowej, odejmować liczby całkowite, korzystając z osi liczbowej, odejmować liczby całkowite dodatnie, gdy odjemnik jest większy od odjemnej. 	
VIII. Graniastosłupy	<ul style="list-style-type: none"> cechy prostopadłościanu i sześcianu, elementy budowy prostopadłościanu, pojęcie graniastosłupa prostego, elementy budowy graniastosłupa prostego, jednostki pola powierzchni, pojęcie objętości figury, jednostki objętości, wzór na obliczanie objętości prostopadłościanu i sześcianu. 		<ul style="list-style-type: none"> wyróżniać prostopadłościany spośród figur przestrzennych, wyróżniać sześciany spośród figur przestrzennych, wskazywać elementy budowy prostopadłościanów, wskazywać w modelach prostopadłościanów ściany i krawędzie prostopadłe i równoległe, wskazywać w modelach prostopadłościanów krawędzie o jednakowej długości, wyróżniać graniastosłupy proste spośród figur przestrzennych, wskazywać elementy budowy graniastosłupa, wskazywać w graniastosłupach ściany i krawędzie prostopadłe i równoległe: <ul style="list-style-type: none"> na modelach, określać liczby ścian, wierzchołków, krawędzi graniastosłupów: 	

			<ul style="list-style-type: none"> - na modelach, • wskazywać w graniastosłupach krawędzie o jednakowej długości: - na modelach, • rysować siatki prostopadłościanów i sześciianów na podstawie modelu lub rysunku, • obliczać pole powierzchni sześcianu, • obliczać pola powierzchni prostopadłościanu: - na podstawie jego siatki, • obliczać objętości brył, znając liczbę mieszczących się w nich sześciianów jednostkowych, • porównać objętości brył, • obliczać objętości sześciianów, • obliczać objętości prostopadłościanów. 	
--	--	--	--	--

Wymagania na ocenę dostateczną (3)

obejmują wiadomości stosunkowo łatwe do opanowania, przydatne w życiu codziennym, bez których nie jest możliwe kontynuowanie dalszej nauki.

Uczeń (oprócz spełnienia wymagań na ocenę dopuszczającą):

Dział programowy	CELE KSZTAŁCENIA W UJĘCIU OPERACYJNYM WRAZ Z OKREŚLENIEM WYMAGAŃ			
	KATEGORIA A UCZEŃ ZNA:	KATEGORIA B UCZEŃ ROZUMIE:	KATEGORIA C UCZEŃ UMIE:	KATEGORIA D UCZEŃ UMIE:
I. Liczby i działania	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie kwadratu i sześcianu liczby, 	<ul style="list-style-type: none"> • porównywanie ilorazowe, • porównywanie różnicowe, • korzyści płynące z szybkiego liczenia, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawiać na osi liczby naturalne spełniające określone warunki, • ustalać jednostki na osiach liczbowych na podstawie współrzędnych danych punktów, • pamięciowo dodawać i odejmować liczby: <ul style="list-style-type: none"> - powyżej 100, • pamięciowo mnożyć liczby: 	<ul style="list-style-type: none"> • podać liczbę największą i najmniejszą w zbiorze skończonym.

		<ul style="list-style-type: none"> • korzyści płynące z zastąpienia rachunków pisemnych rachunkami pamięciowymi, • korzyści płynące z szacowania, 	<ul style="list-style-type: none"> - powyżej 100, - trzycyfrowe przez jednocyfrowe w zakresie 1000, • pamięciowo dzielić liczby dwucyfrowe przez jednocyfrowe lub dwucyfrowe: <ul style="list-style-type: none"> - powyżej 100, • dopełniać składniki do określonej sumy, • obliczać odjemną (odjemnik), gdy dane są różnica i odjemnik (odjemna), • obliczać dzielną (dzielnik), gdy dane są iloraz i dzielnik (dzielna), • obliczać kwadraty i sześciany liczb, • zamieniać jednostki, • rozwiązywać zadania tekstowe: <ul style="list-style-type: none"> – jednodziałaniowe, • zastąpić iloczyn prostszym iloczynem, • mnożyć szybko przez 5, • zastępować iloczyn sumą dwóch iloczynów, • zastępować iloczyn różnicą dwóch iloczynów, • szacować wyniki działań, • dodawać i odejmować pisemnie liczby z przekroczeniem kolejnych progów dziesiątkowych, • odtwarzać brakujące cyfry w działaniach pisemnych, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania pisemnego, • mnożyć pisemnie liczby wielocyfrowe, • dzielić pisemnie liczby wielocyfrowe przez wielocyfrowe, • mnożyć pisemnie liczby wielocyfrowe przez liczby zakończone zerami, • dzielić liczby zakończone zerami progów dziesiątkowych, • obliczać wartości wyrażeń arytmetycznych dwudziałaniowych z uwzględnieniem kolejności działań i nawiasów, • wstawiać nawiasy tak, by otrzymywać różne wyniki, 	
--	--	---	--	--

			<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe dotyczące porównań różnicowych i ilorazowych. 	
II. Własności liczb naturalnych	<ul style="list-style-type: none"> • cechy podzielności przez 2, 3, 5, 9, 10, 100, • sposób rozkładu liczb na czynniki pierwsze (P) • algorytm znajdowania NWD i NWW dwóch liczb na podstawie ich rozkładu na czynniki pierwsze, 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie NWW liczb naturalnych, • pojęcie NWD liczb naturalnych, • korzyści płynące ze znajomości cech podzielności, • że liczby 0 i 1 nie zaliczają się ani do liczb pierwszych, ani do złożonych, • sposób rozkładu liczb na czynniki pierwsze. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazywać wspólne wielokrotności liczb naturalnych, • wskazywać wspólne dzielniki danych liczb naturalnych, • rozpoznawać liczby podzielne przez: -3, 6, • określać, czy dane liczby są pierwsze, czy złożone, • wskazywać liczby pierwsze i liczby złożone, • obliczać NWW liczby pierwszej i liczby złożonej, • podawać NWD liczby pierwszej i liczby złożonej, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z liczbami pierwszymi złożonymi, • rozkładać liczby na czynniki pierwsze, • zapisywać rozkład liczb na czynniki pierwsze za pomocą potęg, • zapisać liczbę, gdy znany jest jej rozkład na czynniki pierwsze. 	
III. Ułamki zwykłe	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie ułamka właściwego i ułamka niewłaściwego, • algorytm zamiany liczby mieszanej na ułamek niewłaściwy, • pojęcie ułamka nieskracalnego, • algorytm porównywania ułamków o równych licznikach, • algorytm porównywania ułamków o różnych mianownikach, 	<ul style="list-style-type: none"> • porównywanie różnicowe, • porównywanie ilorazowe. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawiać liczby mieszane na osi liczbowej, • odróżniać ułamki właściwe od ułamków niewłaściwych, • zamieniać liczby mieszane na ułamki niewłaściwe, • wyłączać całości z ułamka niewłaściwego, • określać, przez jaką liczbę należy podzielić lub pomnożyć licznik i mianownik jednego ułamka, aby otrzymać drugi, • uzupełniać brakujący licznik lub mianownik w równościach ułamków, • zapisywać ułamki w postaci nieskracalnej, • sprowadzać ułamki do wspólnego mianownika • porównywać ułamki o równych licznikach, 	

	<ul style="list-style-type: none"> • algorytm mnożenia liczb mieszanych przez liczby naturalne, • algorytm mnożenia liczb mieszanych, • algorytm dzielenia liczb mieszanych przez liczby naturalne, • algorytm dzielenia liczb mieszanych. 		<ul style="list-style-type: none"> • porównywać ułamki o różnych mianownikach, • porównywać liczby mieszane, • dopełniać ułamki do całości i odejmować od całości, • uzupełniać brakujące liczby w dodawaniu i odejmowaniu ułamków o jednakowych mianownikach, tak aby otrzymać ustalony wynik, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków, • dodawać i odejmować: <ul style="list-style-type: none"> – ułamki zwykłe o różnych mianownikach, – liczby mieszane o różnych mianownikach, • powiększać ułamki o ułamki o różnych mianownikach, • powiększać liczby mieszane o liczby mieszane o różnych mianownikach, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków, • mnożyć liczby mieszane przez liczby naturalne, • powiększać ułamki n razy, • skracać ułamki przy mnożeniu ułamków przez liczby naturalne, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków i liczb mieszanych przez liczby naturalne, • mnożyć ułamki przez liczby mieszane lub liczby mieszane przez liczby mieszane, • skracać przy mnożeniu ułamków, • obliczać potęgi ułamków lub liczb mieszanych, • podawać odwrotności liczb mieszanych, • dzielić liczby mieszane przez liczby naturalne, • pomniejszać ułamki zwykłe n razy, 	
--	--	--	--	--

			<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia ułamków i liczb mieszanych przez liczby naturalne, • dzielić ułamki zwykłe przez liczby mieszane i odwrotnie lub liczby mieszane przez liczby mieszane. 	
IV. Figury na płaszczyźnie	<ul style="list-style-type: none"> • zapis symboliczny podstawowych figur geometrycznych, • zapis symboliczny prostych prostopadłych i równoległych, • pojęcie odległości punktu od prostej, • pojęcie odległości między prostymi, • elementy budowy kąta, • zapis symboliczny kąta, • nazwy boków w trójkącie równoramiennym, • nazwy boków w trójkącie prostokątnym, • zależność między bokami w trójkącie równoramiennym, • miary kątów w trójkącie równobocznym, • zależność między bokami i między kątami w trójkącie równoramiennym, • własności przekątnych prostokąta i kwadratu, 	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikację trójkątów. 	<ul style="list-style-type: none"> • kreślić proste i odcinki równoległe, • kreślić prostą równoległą przechodzącą przez punkt nieleżący na prostej, • mierzyć odległość między prostymi, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z prostopadłością i równoległością prostych, • określać miarę stopniową poszczególnych rodzajów kątów, • obliczać obwody wielokątów: <ul style="list-style-type: none"> – w skali, • obliczać długości boków kwadratów przy danych obwodach, • obliczać obwód trójkąta: <ul style="list-style-type: none"> – równoramiennego o danej długości podstawy i ramienia, • obliczać długość boków trójkąta równobocznego, znając jego obwód, • konstruować trójkąty o trzech danych bokach, • obliczać brakujące miary kątów trójkąta, • sprawdzać, czy kąty trójkąta mogą mieć podane miary, • obliczać długość boku kwadratu przy danym obwodzie, • rysować równoległoboki i romby na kratkach, korzystając z punktów kratowych, • rysować równoległoboki i romby, mając dane: <ul style="list-style-type: none"> – długości boków, – dwa narysowane boki, • obliczać długości boków rombów przy danych obwodach, • obliczać brakujące miary kątów w równoległobokach, – trapezy równoramienne, 	

	<ul style="list-style-type: none"> • własności przekątnych równoległoboku i rombu, • sumę miar kątów wewnętrznych, równoległoboku, • własności miar kątów równoległoboku, • nazwy boków w trapezie, • rodzaje trapezów, • sumę miar kątów trapezu, • własności czworokątów. 		<ul style="list-style-type: none"> – trapezy prostokątne, • rysować trapez, mając dane dwa boki, • obliczać brakujące miary kątów w trapezach, • nazywać czworokąty, • wskazywać na rysunku poszczególne czworokąty. 	
V. Ułamki dziesiętne	<ul style="list-style-type: none"> • algorytm porównywania ułamków dziesiętnych, • interpretację dodawania i odejmowania pisemnego ułamków dziesiętnych na osi liczbowej, • algorytm dzielenia ułamków dziesiętnych, – metodą rozszerzania ułamka, 	<ul style="list-style-type: none"> • pozycyjny układ dziesiętkowy z rozszerzeniem na części ułamkowe, • możliwość przedstawiania różnymi sposobami długości i masy, • porównywanie ilorazowe. 	<ul style="list-style-type: none"> • zamieniać ułamki zwykłe na dziesiętne poprzez rozszerzanie lub skracanie, • zapisywać ułamki dziesiętne z pominięciem nieistotnych zer, • zaznaczać część figury określoną ułamkiem dziesiętnym, • zaznaczać ułamki dziesiętne na osi liczbowej oraz je odczytywać, • porównywać ułamki o różnej liczbie cyfr po przecinku, • porządkować ułamki dziesiętne, • wstawiać przecinki w liczbach naturalnych tak, by nierówność była prawdziwa, • wyrażać podane wielkości w różnych jednostkach, • stosować ułamki dziesiętne do zamiany wyrażen dwumianowych na jednomianowe i odwrotnie, • pamięciowo i pisemnie dodawać i odejmować ułamki dziesiętne: <ul style="list-style-type: none"> - o różnej liczbie cyfr po przecinku, • powiększać lub pomniejszać ułamki dziesiętne o ułamki dziesiętne, 	

			<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe na porównywanie różnicowe, • powiększać ułamki dziesiętne 10, 100, 1000, . . . razy, • powiększać lub pomniejszać ułamki dziesiętne 10, 100, 1000, . . . razy, • powiększać ułamki dziesiętne n razy, • obliczać ułamek przedziału czasowego, • pamięciowo i pisemnie mnożyć: <ul style="list-style-type: none"> - kilka ułamków dziesiętnych, • pamięciowo i pisemnie dzielić ułamki dziesiętne przez liczby naturalne: <ul style="list-style-type: none"> - wielocyfrowe, • pomniejszać ułamki dziesiętne n razy, • dzielić ułamki dziesiętne przez ułamki dziesiętne, • zamieniać ułamki zwykłe na ułamki dziesiętne i odwrotnie, • wykonywać działania na liczbach wymiernych dodatnich • zamieniać procenty na: <ul style="list-style-type: none"> – ułamki dziesiętne, – ułamki zwykłe nieskracalne, • zapisywać ułamki o mianowniku 100 w postaci procentów, • zaznaczać określone procentowo części figur lub zbiorów skończonych, • określać procentowo zacięniowane części figur, • odczytywać potrzebne informacje z diagramów procentowych. 	
VI. Pola figur	<ul style="list-style-type: none"> • gruntowe jednostki miary pola, • pojęcie wysokości i podstawy równoległoboku, • wzór na obliczanie pola równoległoboku, 	<ul style="list-style-type: none"> • związek pomiędzy jednostkami metrycznymi a jednostkami pola, 	<ul style="list-style-type: none"> • mierzyć pola figur: <ul style="list-style-type: none"> - trójkątami jednostkowymi itp., • obliczać bok prostokąta, znając jego pole i długość drugiego boku, • zamieniać jednostki miary pola, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z zamianą jednostek pól, • rysować wysokości równoległoboków, • obliczać pola równoległoboków, • rysować wysokości trójkątów, 	

	<ul style="list-style-type: none"> wzór na obliczanie pola rombu z wykorzystaniem długości przekątnych, pojęcie wysokości i podstawy trójkąta, wzór na obliczanie pola trójkąta, pojęcie wysokości i podstawy trapezu, wzór na obliczanie pola trapezu. 		<ul style="list-style-type: none"> obliczać pole trójkąta, znając długość podstawy i wysokości trójkąta, obliczać pole rombu o danych przekątnych, obliczać pola narysowanych trójkątów: <ul style="list-style-type: none"> ostrokątnych, rysować wysokości trapezów, obliczać pole trapezu, znając: <ul style="list-style-type: none"> długość podstawy i wysokość. 	
VII. Liczby całkowite	<ul style="list-style-type: none"> pojęcie liczb całkowitych, zasadę dodawania liczb o różnych znakach, zasadę zastępowania odejmowania dodawaniem liczb przeciwnej, zasadę mnożenia i dzielenia liczb całkowitych. 	<ul style="list-style-type: none"> powstanie zbioru liczb całkowitych. 	<ul style="list-style-type: none"> podawać liczby całkowite większe lub mniejsze od danej, porównywać liczby całkowite: <ul style="list-style-type: none"> ujemne, ujemne z zerem, zaznaczać liczby przeciwne na osi liczbowej, obliczać sumy liczb o różnych znakach, obliczać sumy liczb przeciwnych, powiększać liczby całkowite, zastępować odejmowanie dodawaniem, odejmować liczby całkowite, mnożyć i dzielić liczby całkowite o jednakowych znakach. 	
VIII. Graniastosłupy	<ul style="list-style-type: none"> nazwy graniastosłupów prostych w zależności od podstawy, pojęcie siatki, sposób obliczania pola powierzchni graniastosłupa prostego, zależności pomiędzy jednostkami objętości, 	<ul style="list-style-type: none"> sposób obliczania pola powierzchni graniastosłupa prostego jako pola jego siatki, różnicę między polem powierzchni a objętością. 	<ul style="list-style-type: none"> obliczać sumy długości krawędzi prostopadłościanów i krawędzi sześciianów, wskazywać w graniastosłupach ściany i krawędzie prostopadłe i równoległe: <ul style="list-style-type: none"> w rzutach równoległych, określać liczby ścian, wierzchołków, krawędzi graniastosłupów: <ul style="list-style-type: none"> w rzutach równoległych, wskazywać w graniastosłupach krawędzie o jednakowej długości: <ul style="list-style-type: none"> w rzutach równoległych, obliczać sumy długości krawędzi prostopadłościanów i sześciianów, rysować siatki graniastosłupów na podstawie modelu lub rysunku, 	

	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie wysokości graniastosłupa prostego, • wzór na obliczanie objętości graniastosłupa prostego. 		<ul style="list-style-type: none"> • projektować siatki graniastosłupów, • kleić modele z zaprojektowanych siatek, • skończyć rysowanie siatek graniastosłupów, • obliczać pola powierzchni prostopadłościanu: <ul style="list-style-type: none"> - znając długości jego krawędzi, • obliczać pola powierzchni graniastosłupów prostych, • obliczać objętości graniastosłupów prostych, znając: <ul style="list-style-type: none"> - pole podstawy i wysokość bryły. 	
--	---	--	--	--

Wymagania na ocenę dobrą (4)

obejmują wiadomości i umiejętności o średnim stopniu trudności, które są przydatne na kolejnych poziomach kształcenia.

Uczeń (oprócz spełnienia wymagań na ocenę dopuszczającą i dostateczną):

Dział programowy	CELE KSZTAŁCENIA W UJĘCIU OPERACYJNYM WRAZ Z OKREŚLENIEM WYMAGAŃ			
	KATEGORIA A UCZEŃ ZNA:	KATEGORIA B UCZEŃ ROZUMIE:	KATEGORIA C UCZEŃ UMIE:	KATEGORIA D UCZEŃ UMIE:
I. Liczby i działania	<ul style="list-style-type: none"> • kolejność wykonywania działań, gdy 		<ul style="list-style-type: none"> • stosować prawo przemienności i łączności dodawania, • rozwiązywać zadania tekstowe: <ul style="list-style-type: none"> - wielodziałaniowe, 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisywać liczby, których cyfry spełniają podane warunki,

	występują nawiasy i potęgi, • kolejność wykonywania działań, gdy nie występują nawiasy, a są potęgi.		<ul style="list-style-type: none"> • dzielić pamięciowo-pisemnie, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z szacowaniem, • obliczać wartości wyrażeń arytmetycznych wielodziałaniowych z uwzględnieniem kolejności działań, nawiasów i potęg, • tworzyć wyrażenia arytmetyczne na podstawie treści zadań i obliczać ich wartości, • zapisywać podane słownie wyrażenia arytmetyczne i obliczać ich wartości. 	<ul style="list-style-type: none"> • uzupełniać brakujące liczby w wyrażeniu arytmetycznym, tak by otrzymać ustalony wynik, • stosować poznane metody szybkiego liczenia w życiu codziennym, • uzupełniać brakujące liczby w wyrażeniach arytmetycznych tak, by otrzymywać ustalone wyniki.
II. Własności liczb naturalnych			<ul style="list-style-type: none"> • znajdować NWW dwóch liczb naturalnych, • znajdować NWD dwóch liczb naturalnych, • rozpoznawać liczby podzielne przez 4, • określać, czy dany rok jest przestępny, • zapisywać rozkład liczb na czynniki pierwsze za pomocą potęg, • podawać wszystkie dzielniki liczby, znając jej rozkład na czynniki pierwsze. 	<ul style="list-style-type: none"> • obliczać liczbę dzielników potęgi liczby pierwszej.
III. Ułamki zwykłe	<ul style="list-style-type: none"> • algorytm wyłączania całości z ułamka, • algorytm porównywania ułamków do $\frac{1}{2}$, • algorytm porównywania ułamków poprzez ustalenie, który z nich na osi liczbowej leży bliżej 1, • algorytm obliczania ułamka z liczby. 		<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe związane z ułamkami zwykłymi, • przedstawiać ułamek niewłaściwy na osi liczbowej, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z pojęciem ułamka jako ilorazu liczb naturalnych, • sprowadzać ułamki do najmniejszego wspólnego mianownika, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z rozszerzaniem i skracaniem ułamków, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem porównywania ułamków, • dodawać i odejmować: <ul style="list-style-type: none"> – ułamki i liczby mieszane o różnych mianownikach, • uzupełniać brakujące liczby w dodawaniu i odejmowaniu ułamków o różnych 	<ul style="list-style-type: none"> • porównywać ułamki, stosując dodawanie i odejmowanie ułamków o jednakowych mianownikach, • porównywać sumy (różnice) ułamków, • uzupełniać brakujące liczby w iloczynie ułamków, tak aby otrzymać ustalony wynik, • uzupełniać brakujące liczby w dzieleniu ułamków lub liczb mieszanych, tak aby otrzymać ustalony wynik.

			<p>mianownikach, tak aby otrzymać ustalony wynik,</p> <ul style="list-style-type: none"> • powiększać liczby mieszane n razy, • obliczać ułamki liczb naturalnych, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem obliczania ułamka liczby, • stosować prawa działań w mnożeniu ułamków, • uzupełniać brakujące liczby w mnożeniu ułamków lub liczb mieszanych, tak aby otrzymać ustalony wynik, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków i liczb mieszanych, • pomniejszać liczby mieszane n razy, • uzupełniać brakujące liczby w dzieleniu ułamków (liczb mieszanych) przez liczby naturalne, tak aby otrzymać ustalony wynik. 	
IV. Figury na płaszczyźnie	<ul style="list-style-type: none"> • rodzaje kątów: <ul style="list-style-type: none"> – wypukły, wklęsły, • jednostki miary kątów: <ul style="list-style-type: none"> – minuty, sekundy, • własności miar kątów trapezu, • własności miar kątów trapezu równoramiennego. 		<ul style="list-style-type: none"> • podać miarę kąta wklęsłego, • obliczać długość boku prostokąta o danym obwodzie i długości drugiego boku, • wskazywać figury o najmniejszym lub największym obwodzie, • obliczać długość boku trójkąta, znając obwód i długości pozostałych boków, • obliczać długość podstawy (ramienia), znając obwód i długość ramienia (podstawy) trójkąta równoramiennego, • konstruować trójkąt równoramienny o danych długościach podstawy i ramienia, • konstruować trójkąt przystający do danego, • obliczyć brakujące miary kątów w trójkątach z wykorzystaniem miar kątów przyległych, • klasyfikować trójkąty, znając miary ich kątów oraz podawać miary kątów, znając nazwy trójkątów, • obliczać długość boku prostokąta przy danym obwodzie i długości drugiego boku, 	<ul style="list-style-type: none"> • określać wzajemne położenia prostych i odcinków na płaszczyźnie, • rysować czworokąty o danych kątach, • porównywać obwody wielokątów, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z miarami kątów trapezu.

			<ul style="list-style-type: none"> • rysować prostokąty, kwadraty, mając dane: <ul style="list-style-type: none"> – proste, na których leżą przekątne i jeden wierzchołek, – proste, na których leżą przekątne i długość jednej przekątnej, • rysować równoległoboki i romby, mając dane: <ul style="list-style-type: none"> – proste równoległe, na których leżą boki i dwa wierzchołki, – proste, na których leżą przekątne i długości przekątnych, • obliczać długość boku równoległoboku przy danym jego obwodzie i długości drugiego boku, • obliczać miary kątów równoległoboku, znając zależności pomiędzy nimi, • obliczać długość boku trapezu przy danym obwodzie i długościach pozostałych boków, • obliczać miary kątów trapezu równoramiennego (prostokątnego), znając zależności pomiędzy nimi, • określać zależności między czworokątami. 	
V. Ułamki dziesiętne	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie średniej arytmetycznej kilku liczb, – metodą dzielenia licznika przez mianownik, 	<ul style="list-style-type: none"> • obliczanie części liczby naturalnej, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe związane z porównywaniem ułamków, • porównywać długości (masy) wyrażone w różnych jednostkach, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z różnym sposobem zapisywania długości i masy, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków dziesiętnych, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000, . . . , • stosować przy zamianie jednostek mnożenie ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000, . . . 	

			<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia i dzielenia ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000. • stosować przy zamianie jednostek mnożenie i dzielenie ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000, . . . , • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków dziesiętnych przez liczby naturalne, • obliczać ułamki z liczb wyrażonych ułamkami dziesiętnymi, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków dziesiętnych, • obliczać wartości wyrażeń arytmetycznych zawierających mnożenie ułamków dziesiętnych, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia ułamków dziesiętnych przez liczby naturalne, • zamieniać ułamki na procenty, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z procentami. 	
VI. Pola figur		<ul style="list-style-type: none"> • kryteria doboru wzoru na obliczanie pola rombu. 	<ul style="list-style-type: none"> • obliczać bok kwadratu, znając jego pole, • obliczać pole kwadratu o danym obwodzie i odwrotnie, • obliczać długość podstawy równoległoboku, znając jego pole i długość wysokości opuszczonej na tę podstawę, • obliczać wysokość równoległoboku, znając jego pole i długość podstawy, • obliczać pole rombu, znając długość jednej przekątnej i związek między przekątnymi, • rysować trójkąty o danych polach, • obliczać pola narysowanych trójkątów: <ul style="list-style-type: none"> – prostokątnych, – rozwartokątnych, • obliczać pole trapezu, znając: 	<ul style="list-style-type: none"> • obliczać pola figur jako sumy lub różnice pól prostokątów, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z polami prostokątów, • obliczać pola figur jako sumy lub różnice pól równoległoboków, • rysować prostokąt o polu równym polu narysowanego równoległoboku i odwrotnie, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z polami równoległoboków,

			<ul style="list-style-type: none"> • obliczać pola figur jako sumy lub różnice pól znanych wielokątów sumę długości podstaw i wysokość. 	<ul style="list-style-type: none"> • obliczać długość przekątnej rombu, znając jego pole i długość drugiej przekątnej, • obliczać pola figur jako sumy lub różnicy pól trójkątów, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z polami trójkątów, • rysować wielokąty o danych polach.
VII. Liczby całkowite			<ul style="list-style-type: none"> • korzystać z przemienności i łączności dodawania, • określać znak sumy, • pomniejszać liczby całkowite, • mnożyć i dzielić liczby całkowite o różnych znakach, • ustalać znaki iloczynów i ilorazów. 	<ul style="list-style-type: none"> • uzupełniać brakujące składniki w sumie, tak aby uzyskać ustalony wynik, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z dodawaniem liczb całkowitych.
VIII. Graniastosłupy	<ul style="list-style-type: none"> • wzór na obliczanie pola powierzchni graniastosłupa prostego. 	<ul style="list-style-type: none"> • związek pomiędzy jednostkami metrycznymi, a jednostkami objętości. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawiać rzuty prostopadłościanów na płaszczyznę, • rysować rzuty równoległe graniastosłupów, • projektować siatki graniastosłupów w skali, • wskazywać na siatce ściany prostopadłe i równoległe, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem pól powierzchni graniastosłupów prostych, • zamieniać jednostki objętości, • stosować zamianę jednostek objętości w zadaniach tekstowych, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z objętością prostopadłościanów, - opis podstawy lub jej rysunek i wysokość bryły, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z objętością graniastosłupów prostych. 	<ul style="list-style-type: none"> • obliczać długość krawędzi sześciianu, znając sumę wszystkich krawędzi, • rozwiązywać zadania z treścią dotyczące długości krawędzi prostopadłościanów i sześciianów, • obliczać długość krawędzi sześciianu, znając jego objętość, • obliczać objętości graniastosłupów prostych o podanych siatkach.

Wymagania na ocenę bardzo dobrą (5)

obejmują wiadomości i umiejętności złożone,

o wyższym stopniu trudności, wykorzystywane do rozwiązywania zadań problemowych.

Uczeń (oprócz spełnienia wymagań na ocenę dopuszczającą, dostateczną, dobrą):

Dział programowy	CELE KSZTAŁCENIA W UJĘCIU OPERACYJNYM WRAZ Z OKREŚLENIEM WYMAGAŃ			
	KATEGORIA A UCZEŃ ZNA:	KATEGORIA B UCZEŃ ROZUMIE:	KATEGORIA C UCZEŃ UMIE:	KATEGORIA D UCZEŃ UMIE:
I. Liczby i działania				<ul style="list-style-type: none">• tworzyć liczby przez dopisywanie cyfr do danej liczby na początku i na końcu oraz porównywać utworzoną liczbę z daną,• rozwiązywać nietypowe zadania tekstowe wielodziałaniowe,• stosować poznane metody szybkiego liczenia w życiu codziennym,• proponować własne metody szybkiego liczenia,• planować zakupy stosownie do posiadanych środków,• odtwarzać brakujące cyfry w działaniach pisemnych,• rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem

				<p>działań pisemnych,</p> <ul style="list-style-type: none"> • odtwarzać brakujące cyfry w działaniach pisemnych, • wstawiać nawiasy tak, by otrzymywać żądane wyniki, • stosować zasady dotyczące kolejności wykonywania działań, • rozwiązywać zadania tekstowe dotyczące porównań różnicowych i ilorazowych, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem działań pamięciowych i pisemnych.
II. Własności liczb naturalnych	<ul style="list-style-type: none"> • cechy podzielności np. przez 4, 6, 15, • regułę obliczania lat przestępnych. 			<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznawać liczby podzielne przez 6, 12, 15 itp., • rozwiązywać zadania tekstowe związane z cechami podzielności, • rozkładać na czynniki pierwsze liczby zapisane w postaci iloczynu.
III. Ułamki zwykłe				<ul style="list-style-type: none"> • odczytywać zaznaczone ułamki na osi liczbowej, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z uławkami zwykłymi, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z pojęciem ułamka jako ilorazu liczb naturalnych, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z rozszerzaniem i skracaniem ułamków,

				<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem porównywania ułamków, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem porównywania dopełnień ułamków do całości, • znajdować liczby wymierne dodatnie leżące między dwiema danymi na osi liczbowej, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków zwykłych i liczb mieszanych przez liczby naturalne, • porównywać iloczyny ułamków zwykłych, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków zwykłych i liczb mieszanych, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia ułamków zwykłych i liczb mieszanych przez liczby naturalne, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia ułamków zwykłych i liczb mieszanych.
IV. Figury na płaszczyźnie				<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe związane

				<p>z prostopadłością i równoległością prostych,</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe związane z zegarem, • określać miary kątów przyległych, wierzchołkowych, odpowiadających i kątów utworzonych przez trzy proste na podstawie rysunku lub treści zadania, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z kątami, • dzielić wielokąty na części spełniające podane warunki, • obliczać liczbę przekątnych n-kątów , • rozwiązywać zadania tekstowe związane z wielokątami, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z trójkątami, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z miarami kątów w trójkątach, • rysować prostokąty, kwadraty, mając dane: <ul style="list-style-type: none"> – długości przekątnych, • obliczać brakujące miary kątów w równoległobokach, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z miarami kątów
--	--	--	--	--

				<p>w równoległobokach i trójkątach,</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe związane z miarami kątów trapezu, trójkąta i czworokąta, • rysować czworokąty spełniające podane warunki.
V. Ułamki dziesiętne				<ul style="list-style-type: none"> • zapisywać i odczytywać ułamki dziesiętne z dużą liczbą miejsc po przecinku, • przedstawiać ułamki dziesiętne na osi liczbowej, • oceniać poprawność porównania ułamków dziesiętnych, nie znając ich wszystkich cyfr, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z porównywaniem ułamków, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z różnym sposobem zapisywania długości i masy, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków dziesiętnych, • wstawiać znaki „+” i „-” w wyrażeniach arytmetycznych, tak aby otrzymać ustalony wynik, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia i dzielenia

				<p>ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000, . . . ,</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków dziesiętnych przez liczby naturalne, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków dziesiętnych, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia ułamków dziesiętnych przez liczby naturalne, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z szacowaniem, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z działaniami na ułamkach zwykłych i dziesiętnych, • określać procentowo zacieniowane części figur, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z procentami.
VI. Pola figur			<ul style="list-style-type: none"> • obliczać wysokość trójkąta, znając długość podstawy i pole trójkąta, • obliczać długość podstawy trójkąta, znając wysokość i pole trójkąta, • obliczać wysokość trapezu, znając jego pole i długości podstaw (lub ich sumę). 	<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe związane z polami prostokątów w skali, • obliczać wysokość równoległoboku, znając długości dwóch boków i drugiej wysokości, • rysować równoległoboki o danych polach, • rysować prostokąty o polu równym polu

				<p>narysowanego trójkąta i odwrotnie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • dzielić trójkąty na części o równych polach, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z polami wielokątów.
VII. Liczby całkowite				<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania związane z obliczaniem czasu lokalnego, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z odejmowaniem liczb całkowitych, • obliczać średnie arytmetyczne kilku liczb całkowitych.
VIII. Graniastosłupy				<ul style="list-style-type: none"> • rysować wszystkie ściany graniastosłupa trójkątnego, mając dwie z nich, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem pól powierzchni graniastosłupów prostych, • podawać liczbę sześcianów jednostkowych, z których składa się bryła na podstawie jej widoków z różnych stron, • stosować zamianę jednostek objętości w zadaniach tekstowych, • rozwiązywać nietypowe zadania tekstowe związane z objętością prostopadłościanów, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z objętością graniastosłupów prostych.

\Wymagania na ocenę celującą (6). (stosowanie znanych wiadomości i umiejętności złożonych)

w sytuacjach trudnych, nietypowych,

Uczeń (oprócz spełnienia wymagań na ocenę dopuszczającą, dostateczną, dobrą, bardzo dobrą):

Dział programowy	CELE KSZTAŁCENIA W UJĘCIU OPERACYJNYM WRAZ Z OKREŚLENIEM WYMAGAŃ			
	KATEGORIA A UCZEŃ ZNA:	KATEGORIA B UCZEŃ ROZUMIE:	KATEGORIA C UCZEŃ UMIE:	KATEGORIA D UCZEŃ UMIE:
I. Liczby i działania				<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe dotyczące porównań różnicowych i ilorazowych, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem działań pamięciowych i pisemnych.
II. Własności liczb naturalnych				<ul style="list-style-type: none"> • znajdować NWW trzech liczb naturalnych, • rozwiązywać zadania tekstowe z wykorzystaniem NWW, • rozwiązywać zadania tekstowe z wykorzystaniem NWW trzech liczb naturalnych, • znajdować NWD trzech liczb naturalnych,

				<ul style="list-style-type: none"> • znajdować liczbę, gdy dana jest suma jej dzielników oraz jeden z nich, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z dzielnikami liczb naturalnych, • rozwiązywać zadania tekstowe z wykorzystaniem NWD trzech liczb naturalnych.
III. Ułamki zwykłe				<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem obliczania ułamka liczby.
IV. Figury na płaszczyźnie				<ul style="list-style-type: none"> • położenie na płaszczyźnie punktów będących wierzchołkami trójkąta, • konstruować wielokąty przystające do danych, • stwierdzać możliwość zbudowania trójkąta o danych długościach boków, • obliczać sumy miar kątów wielokątów, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z prostokątami, kwadratami i wielokątami, • rysować prostokąty, kwadraty, mając dane: <ul style="list-style-type: none"> – jeden bok i jedną przekątną, – jeden wierzchołek i punkt przecięcia przekątnych, • rozwiązywać zadania tekstowe związane

				<p>z równoległobokami i rombami,</p> <ul style="list-style-type: none"> • rysować równoległoboki i romby, mając dany jeden bok i jedną przekątną, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z obwodami trapezów i trójkątów.
V. Ułamki dziesiętne				<ul style="list-style-type: none"> • wpisywać brakujące liczby w nierównościach, • rozwiązywać zadania związane z rozwinięciami nieskończonymi i okresowymi ułamków.
VI. Pola figur				<ul style="list-style-type: none"> • dzielić linią prostą figury złożone z prostokątów na dwie części o równych polach, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z polami rombów.
VII. Liczby całkowite				<ul style="list-style-type: none"> • ustalać znaki wyrażeń arytmetycznych.
VIII. Graniastosłupy				<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznawać siatki graniastosłupów, • obliczać pola powierzchni graniastosłupów złożonych z sześciątów.

DOSTOSOWANIE WYMAGAŃ

Z MATEMATYKI KLASA PIĄTA

Dysleksja:

U uczniów zwrócić szczególną uwagę na:

- Strona ortograficzna nie wpływa na ocenę ogólną;
- Preferować wypowiedzi ustne;
- Wydłużać czas na redagowanie wypowiedzi pisemnych i rozwiązywanie zadań z zaangażowaniem czytania;
- Unikać sytuacji głośnego czytania na forum klasy.
- Podczas sprawdzianów stosować testy wyboru lub teksty z lukami do uzupełnienia;
- Uczniowie mogą robić błędny zapis przy poprawnym rozumowaniu, mieć kłopoty w różnicowaniu kształtów geometrycznych, w orientacji i wyobraźni przestrzennej.

Dysortografia:

U uczniów zwrócić szczególną uwagę na:

- Strona ortograficzna nie wpływa na ocenę ogólną;
- Preferować wypowiedzi ustne;
- Wydłużać czas na redagowanie wypowiedzi pisemnych;
- Dopuszczać metodę zapisu komputerowego;
- Unikać sytuacji głośnego czytania

Dysgrafia:

U uczniów zwrócić szczególną uwagę na:

- Strona ortograficzna nie wpływa na ocenę ogólną;
- Preferować wypowiedzi ustne;
- Wydłużać czas na redagowanie wypowiedzi pisemnych;
- Dawać możliwość samodzielnej korekty popełnianych błędów np. z wykorzystaniem słownika ortograficznego
- Unikać sytuacji głośnego czytania

Uczniów obowiązują wszystkie wymienione niżej wymagania programowe:

Wymagania na poszczególne oceny z matematyki w klasie V.

Wymagania na ocenę dopuszczającą (2)

obejmują wiadomości i umiejętności umożliwiające uczniowi dalszą naukę, bez których uczeń nie jest w stanie zrozumieć kolejnych zagadnień omawianych podczas lekcji i wykonywać prostych zadań nawiązujących do sytuacji z życia codziennego.

Dział programowy	CELE KSZTAŁCENIA W UJĘCIU OPERACYJNYM WRAZ Z OKREŚLENIEM WYMAGAŃ			
	KATEGORIA A UCZEŃ ZNA:	KATEGORIA B	KATEGORIA C UCZEŃ UMIE:	KATEGORIA D UCZEŃ UMIE:

		UCZEŃ ROZUMIE:		
I. Liczby i działania	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie cyfry, • nazwy działań i ich elementów, • algorytmy dodawania i odejmowania pisemnego, • algorytmy mnożenia i dzielenia pisemnego, • kolejność wykonywania działań, gdy nie występują nawiasy, • kolejność wykonywania działań, gdy występują nawiasy, 	<ul style="list-style-type: none"> • dziesiętkowy system pozycyjny, • różnicę między cyfrą a liczbą, • pojęcie osi liczbowej, • zależność wartości liczby od położenia jej cyfr, • potrzebę stosowania dodawania i odejmowania pisemnego, • potrzebę stosowania mnożenia i dzielenia pisemnego, 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisywać liczby za pomocą cyfr, • odczytywać liczby zapisane cyframi, • zapisywać liczby słowami, • porównywać liczby, • porządkować liczby w kolejności od najmniejszej do największej lub odwrotnie, • przedstawiać liczby naturalne na osi liczbowej, • odczytywać współrzędne punktów na osi liczbowej, • pamięciowo dodawać i odejmować liczby: <ul style="list-style-type: none"> - w zakresie 100, • pamięciowo mnożyć liczby: <ul style="list-style-type: none"> - dwucyfrowe przez jednocyfrowe w zakresie 100, • pamięciowo dzielić liczby dwucyfrowe przez jednocyfrowe lub dwucyfrowe: <ul style="list-style-type: none"> - w zakresie 100, • dodawać i odejmować pisemnie liczby bez przekraczania progu dziesiętkowego i z przekraczaniem jednego progu dziesiętkowego, • sprawdzać odejmowanie za pomocą dodawania, • powiększać lub pomniejszać liczby, • mnożyć i dzielić pisemnie liczby wielocyfrowe przez jednocyfrowe, • powiększać lub pomniejszać liczby n razy, • obliczać wartości wyrażeń arytmetycznych dwudziałaniowych bez użycia nawiasów, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem działań pamięciowych i pisemnych. 	
II. Własności liczb naturalnych	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie wielokrotności liczby naturalnej, 		<ul style="list-style-type: none"> • wskazywać lub podawać wielokrotności liczb naturalnych, • wskazywać wielokrotności liczb 	

	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie dzielnika liczby naturalnej, • pojęcie liczby pierwszej i liczby złożonej. 		<p>naturalnych na osi liczbowej,</p> <ul style="list-style-type: none"> • podawać dzielniki liczb naturalnych, • rozpoznawać liczby podzielne przez -2, 5, 10, 100. 	
III. Ułamki zwykłe	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie ułamka jako części całości, • budowę ułamka zwykłego (K) • pojęcie liczby mieszanej, • pojęcie ułamka jako ilorazu dwóch liczb naturalnych, • zasadę skracania i rozszerzania ułamków zwykłych, • algorytm porównywania ułamków o równych mianownikach, • algorytm dodawania i odejmowania ułamków zwykłych o jednakowych mianownikach, • zasadę dodawania i odejmowania ułamków zwykłych o różnych mianownikach, • algorytm mnożenia ułamków przez liczby naturalne, • algorytm mnożenia ułamków, • pojęcie odwrotności liczby • algorytm dzielenia ułamków zwykłych 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie ułamka jako wynik podziału całości na równe części, • pojęcie ułamka jako ilorazu dwóch liczb naturalnych, 	<ul style="list-style-type: none"> • opisywać części figur lub zbiorów skończonych za pomocą ułamka, • zaznaczać określoną ułamkiem część figury lub zbioru skończonego, • przedstawiać ułamki zwykłe na osi liczbowej, • odczytywać zaznaczone ułamki na osi liczbowej, • zamieniać całości na ułamki niewłaściwe, • przedstawiać ułamek zwykły w postaci ilorazu liczb naturalnych i odwrotnie, • stosować odpowiedności: dzielna – licznik, dzielnik – mianownik, znak dzielenia – kreska ułamkowa, • skracać (rozszerzać) ułamki, gdy dana jest liczba, przez którą należy podzielić (pomnożyć) licznik i mianownik, • porównywać ułamki o równych mianownikach, • dodawać i odejmować: <ul style="list-style-type: none"> – ułamki o tych samych mianownikach, – liczby mieszane o tych samych mianownikach, • powiększać ułamki o ułamki o tych samych mianownikach, • powiększać liczby mieszane o liczby mieszane o tych samych mianownikach. 	

	<p>przez liczby naturalne,</p> <ul style="list-style-type: none"> • algorytm dzielenia ułamków zwykłych. 			
IV. Figury na płaszczyźnie	<ul style="list-style-type: none"> • podstawowe figury geometryczne, • pojęcie kąta, • rodzaje kątów: <ul style="list-style-type: none"> – prosty, ostry, rozwarty, pełny, półpełny, • jednostki miary kątów: <ul style="list-style-type: none"> – stopnie, • pojęcia kątów: <ul style="list-style-type: none"> – przyległych, – wierzchołkowych, • związki miarowe poszczególnych rodzajów kątów, • pojęcie wielokąta, • pojęcie wierzchołka, kąta, boku wielokąta, • pojęcie przekątnej wielokąta, • pojęcie obwodu wielokąta, • rodzaje trójkątów, • sumę miar kątów wewnętrznych trójkąta, • pojęcia: prostokąt, kwadrat, • własności boków prostokąta i kwadratu, • pojęcia: równoległobok, romb, 		<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznawać proste i odcinki prostopadłe (równoległe), • kreślić proste i odcinki prostopadłe, • kreślić prostą prostopadłą przechodzącą przez punkt nieleżący na prostej, • rozróżniać poszczególne rodzaje kątów, • rysować poszczególne rodzaje kątów, • mierzyć kąty, • rysować kąty o danej mierze stopniowej, • wskazywać poszczególne rodzaje kątów, • rysować poszczególne rodzaje kątów, • określać miary kątów przyległych, wierzchołkowych i kątów utworzonych przez trzy proste na podstawie rysunku lub treści zadania, • wyróżniać wielokąty spośród innych figur, • rysować wielokąty o danej liczbie boków, • wskazywać boki, kąty i wierzchołki wielokątów, • wskazywać punkty płaszczyzny należące i nienależące do wielokąta, • rysować przekątne wielokąta, • obliczać obwody wielokątów: <ul style="list-style-type: none"> – w rzeczywistości, • wskazywać i rysować poszczególne rodzaje trójkątów, • określać rodzaje trójkątów na podstawie rysunków, • obliczać obwód trójkąta <ul style="list-style-type: none"> – o danych długościach boków, • wyróżniać spośród czworokątów prostokąty i kwadraty, • rysować prostokąt, kwadrat o danych wymiarach lub przystający do danego, • rysować przekątne prostokątów i kwadratów, 	

	<ul style="list-style-type: none"> • własności boków równoległoboku i rombu, • pojęcie trapezu, • nazwy czworokątów. 		<ul style="list-style-type: none"> • wskazywać równoległe i prostopadłe boki prostokąta i kwadratu, • obliczać obwody prostokątów i kwadratów, • rysować prostokąty, kwadraty na kratkach, korzystając z punktów kratowych, • wyróżniać spośród czworokątów równoległoboki i romby, • wskazywać równoległe boki równoległoboków i rombów, • rysować przekątne równoległoboków i rombów, • obliczać obwody równoległoboków i rombów, • wyróżniać spośród czworokątów: <ul style="list-style-type: none"> – trapezy, • wskazywać równoległe boki trapezu, • kreślić przekątne trapezu, • obliczać obwody trapezów. 	
V. Ułamki dziesiętne	<ul style="list-style-type: none"> • dwie postaci ułamka dziesiętnego, • nazwy rzędów po przecinku, • algorytm porównywania ułamków dziesiętnych, • zależności pomiędzy jednostkami masy i długości, • algorytm dodawania i odejmowania pisemnego ułamków dziesiętnych • algorytm mnożenia ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000, . . . 	<ul style="list-style-type: none"> • dzielenie jako działanie odwrotne do mnożenia, • potrzebę stosowania procentów w życiu codziennym. 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisywać i odczytywać ułamki dziesiętne, • zamieniać ułamki dziesiętne na zwykłe, • porównywać dwa ułamki o takiej samej liczbie cyfr po przecinku, • pamięciowo i pisemnie dodawać i odejmować ułamki dziesiętne: <ul style="list-style-type: none"> - o takiej samej liczbie cyfr po przecinku, • mnożyć ułamki dziesiętne przez 10, 100, 1000, . . . sprawdzać poprawność odejmowania, • mnożyć i dzielić ułamki dziesiętne przez 10, 100, 1000, . . . , • pamięciowo i pisemnie mnożyć ułamki dziesiętne • pamięciowo i pisemnie mnożyć: <ul style="list-style-type: none"> - dwa ułamki dziesiętne o dwóch lub jednej cyfrze różnej od zera przez liczby naturalne, • pamięciowo i pisemnie dzielić ułamki dziesiętne przez liczby naturalne: <ul style="list-style-type: none"> - j• zamieniać ułamki dziesiętne ułamki zwykłe, 	

	<ul style="list-style-type: none"> • algorytm dzielenia ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000, . . . • algorytm mnożenia ułamków dziesiętnych przez liczby naturalne • algorytm mnożenia ułamków dziesiętnych • algorytm dzielenia ułamków dziesiętnych przez liczby naturalne • zasadę zamiany ułamków dziesiętnych na ułamki zwykłe, • pojęcie procentu. 		<ul style="list-style-type: none"> • zamieniać ułamki $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$ na ułamki dziesiętne i odwrotnie jednocyfrowe, • wskazać przykłady zastosowań procentów w życiu codziennym, • zaznaczać 25%, 50% figur , • zapisywać 25%, 50% w postaci ułamków. 	
VI. Pola figur	<ul style="list-style-type: none"> • jednostki miary pola, • wzór na obliczanie pola prostokąta i kwadratu, • jednostki miary pola, • wzory na obliczanie pól poznanych wielokątów. 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie miary pola jako liczby kwadratów jednostkowych, 	<ul style="list-style-type: none"> • mierzyć pola figur: <ul style="list-style-type: none"> - kwadratami jednostkowymi, • obliczać pola prostokątów i kwadratów, • obliczać pola poznanych wielokątów. 	
VII. Liczby całkowite	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie liczby ujemnej i liczby dodatniej, • pojęcie liczb przeciwnych, • zasadę dodawania liczb o jednakowych znakach. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozszerzenie osi liczbowej na liczby ujemne. 	<ul style="list-style-type: none"> • podawać przykłady liczb ujemnych, • zaznaczać liczby całkowite ujemne na osi liczbowej, • porównywać liczby całkowite: <ul style="list-style-type: none"> – dodatnie, – dodatnie z ujemnymi, • podawać przykłady występowania liczb ujemnych w życiu codziennym, • podawać liczby przeciwne do danych, • obliczać sumy liczb o jednakowych znakach, 	

			<ul style="list-style-type: none"> • dodawać liczby całkowite, korzystając z osi liczbowej, • odejmować liczby całkowite, korzystając z osi liczbowej, • odejmować liczby całkowite dodatnie, gdy odjemnik jest większy od odjemnej. 	
VIII. Graniastosłupy	<ul style="list-style-type: none"> • cechy prostopadłościanu i sześcianu, • elementy budowy prostopadłościanu, • pojęcie graniastosłupa prostego, <ul style="list-style-type: none"> • elementy budowy graniastosłupa prostego, • jednostki pola powierzchni, • pojęcie objętości figury, • jednostki objętości, • wzór na obliczanie objętości prostopadłościanu i sześcianu. 		<ul style="list-style-type: none"> • wyróżniać prostopadłościany spośród figur przestrzennych, • wyróżniać sześciany spośród figur przestrzennych, • wskazywać elementy budowy prostopadłościanów, • wskazywać w modelach prostopadłościanów ściany i krawędzie prostopadłe i równoległe, • wskazywać w modelach prostopadłościanów krawędzie o jednakowej długości, • wyróżniać graniastosłupy proste spośród figur przestrzennych, • wskazywać elementy budowy graniastosłupa, • wskazywać w graniastosłupach ściany i krawędzie prostopadłe i równoległe: <ul style="list-style-type: none"> – na modelach, • określać liczby ścian, wierzchołków, krawędzi graniastosłupów: <ul style="list-style-type: none"> – na modelach, • wskazywać w graniastosłupach krawędzie o jednakowej długości: <ul style="list-style-type: none"> – na modelach, • rysować siatki prostopadłościanów i sześcianów na podstawie modelu lub rysunku, • obliczać pole powierzchni sześcianu, • obliczać pola powierzchni prostopadłościanu: <ul style="list-style-type: none"> - na podstawie jego siatki, • obliczać objętości brył, znając liczbę mieszczących się w nich sześcianów jednostkowych, • porównać objętości brył, 	

			<ul style="list-style-type: none"> • obliczać objętości sześcianów, • obliczać objętości prostopadłościanów. 	
--	--	--	--	--

Wymagania na ocenę dostateczną (3)

obejmują wiadomości stosunkowo łatwe do opanowania, przydatne w życiu codziennym, bez których nie jest możliwe kontynuowanie dalszej nauki.

Uczeń (oprócz spełnienia wymagań na ocenę dopuszczającą):

Dział programowy	CELE KSZTAŁCENIA W UJĘCIU OPERACYJNYM WRAZ Z OKREŚLENIEM WYMAGAŃ			
	KATEGORIA A UCZEŃ ZNA:	KATEGORIA B UCZEŃ ROZUMIE:	KATEGORIA C UCZEŃ UMIE:	KATEGORIA D UCZEŃ UMIE:
I. Liczby i działania	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie kwadratu i sześcianu liczby, 	<ul style="list-style-type: none"> • porównywanie ilorazowe, • porównywanie różnicowe, • korzyści płynące z szybkiego liczenia, • korzyści płynące z zastąpienia rachunków pisemnych rachunkami pamięciowymi, • korzyści płynące z szacowania, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawiać na osi liczby naturalne spełniające określone warunki, • ustalać jednostki na osiach liczbowych na podstawie współrzędnych danych punktów, • pamięciowo dodawać i odejmować liczby: <ul style="list-style-type: none"> - powyżej 100, • pamięciowo mnożyć liczby: <ul style="list-style-type: none"> - powyżej 100, - trzycyfrowe przez jednocyfrowe w zakresie 1000, • pamięciowo dzielić liczby dwucyfrowe przez jednocyfrowe lub dwucyfrowe: <ul style="list-style-type: none"> - powyżej 100, • dopełniać składniki do określonej sumy, • obliczać odjemną (odjemnik), gdy dane są różnica i odjemnik (odjemna), • obliczać dzielną (dzielnik), gdy dane są iloraz i dzielnik (dzielnia), • obliczać kwadraty i sześciany liczb, • zamieniać jednostki, • rozwiązywać zadania tekstowe: <ul style="list-style-type: none"> - jednodziałaniowe, 	<ul style="list-style-type: none"> • podać liczbę największą i najmniejszą w zbiorze skończonym.

			<ul style="list-style-type: none"> • zastąpić iloczyn prostszym iloczynem, • mnożyć szybko przez 5, • zastępować iloczyn sumą dwóch iloczynów, • zastępować iloczyn różnicą dwóch iloczynów, • szacować wyniki działań, • dodawać i odejmować pisemnie liczby z przekroczeniem kolejnych progów dziesiątkowych, • odtwarzać brakujące cyfry w działaniach pisemnych, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania pisemnego, • mnożyć pisemnie liczby wielocyfrowe, • dzielić pisemnie liczby wielocyfrowe przez wielocyfrowe, • mnożyć pisemnie liczby wielocyfrowe przez liczby zakończone zerami, • dzielić liczby zakończone zerami progów dziesiątkowych, • obliczać wartości wyrażeń arytmetycznych dwudziałaniowych z uwzględnieniem kolejności działań i nawiasów, • wstawiać nawiasy tak, by otrzymywać różne wyniki, • rozwiązywać zadania tekstowe dotyczące porównań różnicowych i ilorazowych. 	
II. Własności liczb naturalnych	<ul style="list-style-type: none"> • cechy podzielności przez 2, 3, 5, 9, 10, 100, • sposób rozkładu liczb na czynniki pierwsze (P) • algorytm znajdowania NWD i NWW dwóch liczb na podstawie ich rozkładu na czynniki pierwsze, 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie NWW liczb naturalnych, • pojęcie NWD liczb naturalnych, • korzyści płynące ze znajomości cech podzielności, • że liczby 0 i 1 nie zaliczają się ani do liczb pierwszych, ani do złożonych, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazywać wspólne wielokrotności liczb naturalnych, • wskazywać wspólne dzielniki danych liczb naturalnych, • rozpoznawać liczby podzielne przez: -3, 6, • określać, czy dane liczby są pierwsze, czy złożone, • wskazywać liczby pierwsze i liczby złożone, • obliczać NWW liczby pierwszej i liczby złożonej, 	

		<ul style="list-style-type: none"> • sposób rozkładu liczb na czynniki pierwsze. 	<ul style="list-style-type: none"> • podawać NWD liczby pierwszej i liczby złożonej, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z liczbami pierwszymi złożonymi, • rozkładać liczby na czynniki pierwsze, • zapisywać rozkład liczb na czynniki pierwsze za pomocą potęg, • zapisać liczbę, gdy znany jest jej rozkład na czynniki pierwsze. 	
III. Ułamki zwykłe	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie ułamka właściwego i ułamka niewłaściwego, • algorytm zamiany liczby mieszanej na ułamek niewłaściwy, • pojęcie ułamka nieskracalnego, • algorytm porównywania ułamków o równych licznikach, • algorytm porównywania ułamków o różnych mianownikach, • algorytm mnożenia liczb mieszanych przez liczby naturalne, • algorytm mnożenia liczb mieszanych, • algorytm dzielenia liczb mieszanych przez liczby naturalne, • algorytm dzielenia liczb mieszanych. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównywanie różnicowe, • porównywanie ilorazowe. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawiać liczby mieszane na osi liczbowej, • odróżniać ułamki właściwe od ułamków niewłaściwych, • zamieniać liczby mieszane na ułamki niewłaściwe, • wyłączać całości z ułamka niewłaściwego, • określać, przez jaką liczbę należy podzielić lub pomnożyć licznik i mianownik jednego ułamka, aby otrzymać drugi, • uzupełniać brakujący licznik lub mianownik w równościach ułamków, • zapisywać ułamki w postaci nieskracalnej, • sprowadzać ułamki do wspólnego mianownika • porównywać ułamki o równych licznikach, • porównywać ułamki o różnych mianownikach, • porównywać liczby mieszane, • dopełniać ułamki do całości i odejmować od całości, • uzupełniać brakujące liczby w dodawaniu i odejmowaniu ułamków o jednakowych mianownikach, tak aby otrzymać ustalony wynik, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków, • dodawać i odejmować: <ul style="list-style-type: none"> – ułamki zwykłe o różnych mianownikach, 	

			<ul style="list-style-type: none"> – liczby mieszane o różnych mianownikach, • powiększać ułamki o ułamki o różnych mianownikach, • powiększać liczby mieszane o liczby mieszane o różnych mianownikach, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków, • mnożyć liczby mieszane przez liczby naturalne, • powiększać ułamki n razy, • skracać ułamki przy mnożeniu ułamków przez liczby naturalne, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków i liczb mieszanych przez liczby naturalne, • mnożyć ułamki przez liczby mieszane lub liczby mieszane przez liczby mieszane, • skracać przy mnożeniu ułamków, • obliczać potęgi ułamków lub liczb mieszanych, • podawać odwrotności liczb mieszanych, • dzielić liczby mieszane przez liczby naturalne, • pomniejszać ułamki zwykle n razy, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia ułamków i liczb mieszanych przez liczby naturalne, • dzielić ułamki zwykle przez liczby mieszane i odwrotnie lub liczby mieszane przez liczby mieszane. 	
IV. Figury na płaszczyźnie	<ul style="list-style-type: none"> • zapis symboliczny podstawowych figur geometrycznych, • zapis symboliczny prostych prostopadłych i równoległych, • pojęcie odległości punktu od prostej, 	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikację trójkątów. 	<ul style="list-style-type: none"> • kreślić proste i odcinki równoległe, • kreślić prostą równoległą przechodzącą przez punkt nieleżący na prostej, • mierzyć odległość między prostymi, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z prostopadłością i równoległością prostych, • określać miarę stopniową poszczególnych rodzajów kątów, • obliczać obwody wielokątów: 	

	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie odległości między prostymi, • elementy budowy kąta, • zapis symboliczny kąta, • nazwy boków w trójkącie równoramiennym, • nazwy boków w trójkącie prostokątnym, • zależność między bokami w trójkącie równoramiennym, • miary kątów w trójkącie równobocznym, • zależność między bokami i między kątami w trójkącie równoramiennym, • własności przekątnych prostokąta i kwadratu, • własności przekątnych równoległoboku i rombu, • sumę miar kątów wewnętrznych, równoległoboku, • własności miar kątów równoległoboku, • nazwy boków w trapezie, • rodzaje trapezów, • sumę miar kątów trapezu, 		<ul style="list-style-type: none"> – w skali, • obliczać długości boków kwadratów przy danych obwodach, • obliczać obwód trójkąta: <ul style="list-style-type: none"> – równoramiennego o danej długości podstawy i ramienia, • obliczać długość boków trójkąta równobocznego, znając jego obwód, • konstruować trójkąty o trzech danych bokach, • obliczać brakujące miary kątów trójkąta, • sprawdzać, czy kąty trójkąta mogą mieć podane miary, • obliczać długość boku kwadratu przy danym obwodzie, • rysować równoległoboki i romby na kratkach, korzystając z punktów kratowych, • rysować równoległoboki i romby, mając dane: <ul style="list-style-type: none"> – długości boków, – dwa narysowane boki, • obliczać długości boków rombów przy danych obwodach, • obliczać brakujące miary kątów w równoległobokach, – trapezy równoramienne, – trapezy prostokątne, • rysować trapez, mając dane dwa boki, • obliczać brakujące miary kątów w trapezach, • nazywać czworokąty, • wskazywać na rysunku poszczególne czworokąty. 	
--	--	--	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> własności czworokątów. 			
V. Ułamki dziesiętne	<ul style="list-style-type: none"> algorytm porównywania ułamków dziesiętnych, interpretację dodawania i odejmowania pisemnego ułamków dziesiętnych na osi liczbowej, algorytm dzielenia ułamków dziesiętnych, – metodą rozszerzania ułamka, 	<ul style="list-style-type: none"> pozycyjny układ dziesiętkowy z rozszerzeniem na części ułamkowe, możliwość przedstawiania różnymi sposobami długości i masy, porównywanie ilorazowe. 	<ul style="list-style-type: none"> zamieniać ułamki zwykłe na dziesiętne poprzez rozszerzanie lub skracanie, zapisywać ułamki dziesiętne z pominięciem nieistotnych zer, zaznaczać część figury określoną ułamkiem dziesiętnym, zaznaczać ułamki dziesiętne na osi liczbowej oraz je odczytywać, porównywać ułamki o różnej liczbie cyfr po przecinku, porządkować ułamki dziesiętne, wstawiać przecinki w liczbach naturalnych tak, by nierówność była prawdziwa, wyrażać podane wielkości w różnych jednostkach, stosować ułamki dziesiętne do zamiany wyrażen dwumianowanych na jednomianowane i odwrotnie, pamięciowo i pisemnie dodawać i odejmować ułamki dziesiętne: <ul style="list-style-type: none"> o różnej liczbie cyfr po przecinku, powiększać lub pomniejszać ułamki dziesiętne o ułamki dziesiętne, rozwiązywać zadania tekstowe na porównywanie różnicowe, powiększać ułamki dziesiętne 10, 100, 1000, . . . razy, powiększać lub pomniejszać ułamki dziesiętne 10, 100, 1000, . . . razy, powiększać ułamki dziesiętne n razy, obliczać ułamek przedziału czasowego, pamięciowo i pisemnie mnożyć: <ul style="list-style-type: none"> kilka ułamków dziesiętnych, pamięciowo i pisemnie dzielić ułamki dziesiętne przez liczby naturalne: <ul style="list-style-type: none"> wielocyfrowe, pomniejszać ułamki dziesiętne n razy, dzielić ułamki dziesiętne przez ułamki dziesiętne, 	

			<ul style="list-style-type: none"> • zamieniać ułamki zwykłe na ułamki dziesiętne i odwrotnie, • wykonywać działania na liczbach wymiernych dodatnich • zamieniać procenty na: <ul style="list-style-type: none"> – ułamki dziesiętne, – ułamki zwykłe nieskracalne, • zapisywać ułamki o mianowniku 100 w postaci procentów, • zaznaczać określone procentowo części figur lub zbiorów skończonych, • określać procentowo zacięniowane części figur, • odczytywać potrzebne informacje z diagramów procentowych. 	
VI. Pola figur	<ul style="list-style-type: none"> • gruntowe jednostki miary pola, • pojęcie wysokości i podstawy równoległoboku, • wzór na obliczanie pola równoległoboku, • wzór na obliczanie pola rombu z wykorzystaniem długości przekątnych, • pojęcie wysokości i podstawy trójkąta, • wzór na obliczanie pola trójkąta, • pojęcie wysokości i podstawy trapezu, • wzór na obliczanie pola trapezu. 	<ul style="list-style-type: none"> • związek pomiędzy jednostkami metrycznymi a jednostkami pola, 	<ul style="list-style-type: none"> • mierzyć pola figur: <ul style="list-style-type: none"> - trójkątami jednostkowymi itp., • obliczać bok prostokąta, znając jego pole i długość drugiego boku, • zamieniać jednostki miary pola, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z zamianą jednostek pól, • rysować wysokości równoległoboków, • obliczać pola równoległoboków, • rysować wysokości trójkątów, • obliczać pole trójkąta, znając długość podstawy i wysokości trójkąta, • obliczać pole rombu o danych przekątnych, • obliczać pola narysowanych trójkątów: <ul style="list-style-type: none"> – ostrokątnych, • rysować wysokości trapezów, • obliczać pole trapezu, znając: <ul style="list-style-type: none"> – długość podstawy i wysokość. 	
VII. Liczby całkowite	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie liczb całkowitych, 	<ul style="list-style-type: none"> • powstanie zbioru liczb całkowitych. 	<ul style="list-style-type: none"> • podawać liczby całkowite większe lub mniejsze od danej, • porównywać liczby całkowite: <ul style="list-style-type: none"> – ujemne, 	

	<ul style="list-style-type: none"> • zasadę dodawania liczb o różnych znakach, • zasadę zastępowania odejmowania dodawaniem liczb przeciwnej, • zasadę mnożenia i dzielenia liczb całkowitych. 		<ul style="list-style-type: none"> – ujemne z zerem, • zaznaczać liczby przeciwne na osi liczbowej, • obliczać sumy liczb o różnych znakach, • obliczać sumy liczb przeciwnych, • powiększać liczby całkowite, • zastępować odejmowanie dodawaniem, • odejmować liczby całkowite, • mnożyć i dzielić liczby całkowite o jednakowych znakach. 	
VIII. Graniastosłupy	<ul style="list-style-type: none"> • nazwy graniastosłupów prostych w zależności od podstawy, • pojęcie siatki, • sposób obliczania pola powierzchni graniastosłupa prostego, • zależności pomiędzy jednostkami objętości, • pojęcie wysokości graniastosłupa prostego, • wzór na obliczanie objętości graniastosłupa prostego. 	<ul style="list-style-type: none"> • sposób obliczania pola powierzchni graniastosłupa prostego jako pola jego siatki, • różnicę między polem powierzchni a objętością. 	<ul style="list-style-type: none"> • obliczać sumy długości krawędzi prostopadłościanów i krawędzi sześcianów, • wskazywać w graniastosłupach ściany i krawędzie prostopadłe i równoległe: <ul style="list-style-type: none"> – w rzutach równoległych, • określać liczby ścian, wierzchołków, krawędzi graniastosłupów: <ul style="list-style-type: none"> – w rzutach równoległych, • wskazywać w graniastosłupach krawędzie o jednakowej długości: <ul style="list-style-type: none"> – w rzutach równoległych, • obliczać sumy długości krawędzi prostopadłościanów i sześcianów, • rysować siatki graniastosłupów na podstawie modelu lub rysunku, • projektować siatki graniastosłupów, • kleić modele z zaprojektowanych siatek, • kończyć rysowanie siatek graniastosłupów, • obliczać pola powierzchni prostopadłościanu: <ul style="list-style-type: none"> - znając długości jego krawędzi, • obliczać pola powierzchni graniastosłupów prostych, • obliczać objętości graniastosłupów prostych, znając: <ul style="list-style-type: none"> - pole podstawy i wysokość bryły. 	

Wymagania na ocenę dobrą (4)

obejmują wiadomości i umiejętności o średnim stopniu trudności, które są przydatne na kolejnych poziomach kształcenia.

Uczeń (oprócz spełnienia wymagań na ocenę dopuszczającą i dostateczną):

Dział programowy	CELE KSZTAŁCENIA W UJĘCIU OPERACYJNYM WRAZ Z OKREŚLENIEM WYMAGAŃ			
	KATEGORIA A UCZEŃ ZNA:	KATEGORIA B UCZEŃ ROZUMIE:	KATEGORIA C UCZEŃ UMIE:	KATEGORIA D UCZEŃ UMIE:
I. Liczby i działania	<ul style="list-style-type: none">• kolejność wykonywania działań, gdy występują nawiasy i potęgi,• kolejność wykonywania działań, gdy nie występują nawiasy, a są potęgi.		<ul style="list-style-type: none">• stosować prawo przemienności i łączności dodawania,• rozwiązywać zadania tekstowe:<ul style="list-style-type: none">– wielodziałaniowe,• dzielić pamięciowo-pisemnie,• rozwiązywać zadania tekstowe związane z szacowaniem,• obliczać wartości wyrażeń arytmetycznych wielodziałaniowych z uwzględnieniem kolejności działań, nawiasów i potęg,• tworzyć wyrażenia arytmetyczne na podstawie treści zadań i obliczać ich wartości,• zapisywać podane słownie wyrażenia arytmetyczne i obliczać ich wartości.	<ul style="list-style-type: none">• zapisywać liczby, których cyfry spełniają podane warunki,• uzupełniać brakujące liczby w wyrażeniu arytmetycznym, tak by otrzymać ustalony wynik,• stosować poznane metody szybkiego liczenia w życiu codziennym,• uzupełniać brakujące liczby w wyrażeniach arytmetycznych tak, by otrzymywać ustalone wyniki.
II. Własności liczb naturalnych			<ul style="list-style-type: none">• znajdować NWW dwóch liczb naturalnych,• znajdować NWD dwóch liczb naturalnych,	<ul style="list-style-type: none">• obliczać liczbę dzielników potęgi liczby pierwszej.

			<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznawać liczby podzielne przez 4, • określać, czy dany rok jest przestępny, • zapisywać rozkład liczb na czynniki pierwsze za pomocą potęg, • podawać wszystkie dzielniki liczby, znając jej rozkład na czynniki pierwsze. 	
III. Ułamki zwykłe	<ul style="list-style-type: none"> • algorytm wyłączania całości z ułamka, • algorytm porównywania ułamków do $\frac{1}{2}$, • algorytm porównywania ułamków poprzez ustalenie, który z nich na osi liczbowej leży bliżej 1, • algorytm obliczania ułamka z liczby. 		<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe związane z ułamkami zwykłymi, • przedstawiać ułamek niewłaściwy na osi liczbowej, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z pojęciem ułamka jako ilorazu liczb naturalnych, • sprowadzać ułamki do najmniejszego wspólnego mianownika, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z rozszerzaniem i skracaniem ułamków, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem porównywania ułamków, • dodawać i odejmować: <ul style="list-style-type: none"> – ułamki i liczby mieszane o różnych mianownikach, • uzupełniać brakujące liczby w dodawaniu i odejmowaniu ułamków o różnych mianownikach, tak aby otrzymać ustalony wynik, • powiększać liczby mieszane n razy, • obliczać ułamki liczb naturalnych, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem obliczania ułamka liczby, • stosować prawa działań w mnożeniu ułamków, • uzupełniać brakujące liczby w mnożeniu ułamków lub liczb mieszanych, tak aby otrzymać ustalony wynik, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków i liczb mieszanych, • pomniejszać liczby mieszane n razy, • uzupełniać brakujące liczby w dzieleniu ułamków (liczb mieszanych) przez liczby naturalne, tak aby otrzymać ustalony 	<ul style="list-style-type: none"> • porównywać ułamki, stosując dodawanie i odejmowanie ułamków o jednakowych mianownikach, • porównywać sumy (różnice) ułamków, • uzupełniać brakujące liczby w iloczynie ułamków, tak aby otrzymać ustalony wynik, • uzupełniać brakujące liczby w dzieleniu ułamków lub liczb mieszanych, tak aby otrzymać ustalony wynik.

			wynik.	
IV. Figury na płaszczyźnie	<ul style="list-style-type: none"> • rodzaje kątów: <ul style="list-style-type: none"> – wypukły, wklęsły, • jednostki miary kątów: <ul style="list-style-type: none"> – minuty, sekundy, • własności miar kątów trapezu, • własności miar kątów trapezu równoramiennego. 		<ul style="list-style-type: none"> • podać miarę kąta wklęsłego, • obliczać długość boku prostokąta o danym obwodzie i długości drugiego boku, • wskazywać figury o najmniejszym lub największym obwodzie, • obliczać długość boku trójkąta, znając obwód i długości pozostałych boków, • obliczać długość podstawy (ramienia), znając obwód i długość ramienia (podstawy) trójkąta równoramiennego, • konstruować trójkąt równoramienny o danych długościach podstawy i ramienia, • konstruować trójkąt przystający do danego, • obliczyć brakujące miary kątów w trójkątach z wykorzystaniem miar kątów przyległych, • klasyfikować trójkąty, znając miary ich kątów oraz podawać miary kątów, znając nazwy trójkątów, • obliczać długość boku prostokąta przy danym obwodzie i długości drugiego boku, • rysować prostokąty, kwadraty, mając dane: <ul style="list-style-type: none"> – proste, na których leżą przekątne i jeden wierzchołek, – proste, na których leżą przekątne i długość jednej przekątnej, • rysować równoległoboki i romby, mając dane: <ul style="list-style-type: none"> – proste równoległe, na których leżą boki i dwa wierzchołki, – proste, na których leżą przekątne i długości przekątnych, • obliczać długość boku równoległoboku przy danym jego obwodzie i długości drugiego boku, • obliczać miary kątów równoległoboku, znając zależności pomiędzy nimi, 	<ul style="list-style-type: none"> • określać wzajemne położenia prostych i odcinków na płaszczyźnie, • rysować czworokąty o danych kątach, • porównywać obwody wielokątów, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z miarami kątów trapezu.

			<ul style="list-style-type: none"> • obliczać długość boku trapezu przy danym obwodzie i długościach pozostałych boków, • obliczać miary kątów trapezu równoramiennego (prostokątnego), znając zależności pomiędzy nimi, • określać zależności między czworokątami. 	
V. Ułamki dziesiętne	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie średniej arytmetycznej kilku liczb, – metodą dzielenia licznika przez mianownik, 	<ul style="list-style-type: none"> • obliczanie części liczby naturalnej, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe związane z porównywaniem ułamków, • porównywać długości (masy) wyrażone w różnych jednostkach, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z różnym sposobem zapisywania długości i masy, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków dziesiętnych, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000, . . . , • stosować przy zamianie jednostek mnożenie ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000, . . . • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia i dzielenia ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000. . . , • stosować przy zamianie jednostek mnożenie i dzielenie ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000, . . . , • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków dziesiętnych przez liczby naturalne, • obliczać ułamki z liczb wyrażonych ułamkami dziesiętnymi, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków dziesiętnych, 	

			<ul style="list-style-type: none"> • obliczać wartości wyrażeń arytmetycznych zawierających mnożenie ułamków dziesiętnych, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia ułamków dziesiętnych przez liczby naturalne, • zamieniać ułamki na procenty, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z procentami. 	
VI. Pola figur		<ul style="list-style-type: none"> • kryteria doboru wzoru na obliczanie pola rombu. 	<ul style="list-style-type: none"> • obliczać bok kwadratu, znając jego pole, • obliczać pole kwadratu o danym obwodzie i odwrotnie, • obliczać długość podstawy równoległoboku, znając jego pole i długość wysokości opuszczonej na tę podstawę, • obliczać wysokość równoległoboku, znając jego pole i długość podstawy, • obliczać pole rombu, znając długość jednej przekątnej i związek między przekątnymi, • rysować trójkąty o danych polach, • obliczać pola narysowanych trójkątów: <ul style="list-style-type: none"> – prostokątnych, – rozwartokątnych, • obliczać pole trapezu, znając: • obliczać pola figur jako sumy lub różnice pól znanych wielokątów sumę długości podstaw i wysokość. 	<ul style="list-style-type: none"> • obliczać pola figur jako sumy lub różnice pól prostokątów, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z polami prostokątów, • obliczać pola figur jako sumy lub różnice pól równoległoboków, • rysować prostokąt o polu równym polu narysowanego równoległoboku i odwrotnie, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z polami równoległoboków, • obliczać długość przekątnej rombu, znając jego pole i długość drugiej przekątnej, • obliczać pola figur jako sumy lub różnicy pól trójkątów, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z polami trójkątów, • rysować wielokąty o danych polach.
VII. Liczby całkowite			<ul style="list-style-type: none"> • korzystać z przemienności i łączności dodawania, 	<ul style="list-style-type: none"> • uzupełniać brakujące składniki w sumie, tak

			<ul style="list-style-type: none"> • określać znak sumy, • pomniejszać liczby całkowite, • mnożyć i dzielić liczby całkowite o różnych znakach, • ustalać znaki iloczynów i ilorazów. 	<p>aby uzyskać ustalony wynik,</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe związane z dodawaniem liczb całkowitych.
VIII. Graniastosłupy	<ul style="list-style-type: none"> • wzór na obliczanie pola powierzchni graniastosłupa prostego. 	<ul style="list-style-type: none"> • związek pomiędzy jednostkami metrycznymi, a jednostkami objętości. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawiać rzuty prostopadłościanów na płaszczyznę, • rysować rzuty równoległe graniastosłupów, • projektować siatki graniastosłupów w skali, • wskazywać na siatce ściany prostopadłe i równoległe, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem pól powierzchni graniastosłupów prostych, • zamieniać jednostki objętości, • stosować zamianę jednostek objętości w zadaniach tekstowych, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z objętością prostopadłościanów, - opis podstawy lub jej rysunek i wysokość bryły, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z objętością graniastosłupów prostych. 	<ul style="list-style-type: none"> • obliczać długość krawędzi sześciianu, znając sumę wszystkich krawędzi, • rozwiązywać zadania z treścią dotyczące długości krawędzi prostopadłościanów i sześciianów, • obliczać długość krawędzi sześciianu, znając jego objętość, • obliczać objętości graniastosłupów prostych o podanych siatkach.

Wymagania na ocenę bardzo dobrą (5)

obejmują wiadomości i umiejętności złożone,

o wyższym stopniu trudności, wykorzystywane do rozwiązywania zadań problemowych.

Uczeń (oprócz spełnienia wymagań na ocenę dopuszczającą, dostateczną, dobrą):

<p>CELE KSZTAŁCENIA W UJĘCIU OPERACYJNYM WRAZ Z OKREŚLENIEM WYMAGAŃ</p>

Dział programowy	KATEGORIA A UCZEŃ ZNA:	KATEGORIA B UCZEŃ ROZUMIE:	KATEGORIA C UCZEŃ UMIE:	KATEGORIA D UCZEŃ UMIE:
I. Liczby i działania				<ul style="list-style-type: none"> • tworzyć liczby przez dopisywanie cyfr do danej liczby na początku i na końcu oraz porównywać utworzoną liczbę z daną, • rozwiązywać nietypowe zadania tekstowe wielodziałaniowe, • stosować poznane metody szybkiego liczenia w życiu codziennym, • proponować własne metody szybkiego liczenia, • planować zakupy stosownie do posiadanych środków, • odtwarzać brakujące cyfry w działaniach pisemnych, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem działań pisemnych, • odtwarzać brakujące cyfry w działaniach pisemnych, • wstawiać nawiasy tak, by otrzymywać żądane wyniki, • stosować zasady dotyczące kolejności wykonywania działań, • rozwiązywać zadania tekstowe dotyczące porównań różnicowych

				<p>i ilorazowych,</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem działań pamięciowych i pisemnych.
<p>II. Własności liczb naturalnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • cechy podzielności np. przez 4, 6, 15, • regułę obliczania lat przestępnych. 			<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznawać liczby podzielne przez 6, 12, 15 itp., • rozwiązywać zadania tekstowe związane z cechami podzielności, • rozkładać na czynniki pierwsze liczby zapisane w postaci iloczynu.
<p>III. Ułamki zwykłe</p>				<ul style="list-style-type: none"> • odczytywać zaznaczone ułamki na osi liczbowej, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z uławkami zwykłymi, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z pojęciem ułamka jako ilorazu liczb naturalnych, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z rozszerzaniem i skracaniem ułamków, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem porównywania ułamków, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem porównywania dopełnień ułamków do całości, • znajdować liczby wymierne dodatnie leżące między dwiema danymi na osi liczbowej, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków,

				<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków zwykłych i liczb mieszanych przez liczby naturalne, • porównywać iloczyny ułamków zwykłych, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków zwykłych i liczb mieszanych, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia ułamków zwykłych i liczb mieszanych przez liczby naturalne, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia ułamków zwykłych i liczb mieszanych.
IV. Figury na płaszczyźnie				<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe związane z prostopadłością i równoległością prostych, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z zegarem, • określać miary kątów przyległych, wierzchołkowych, odpowiadających i kątów utworzonych przez trzy proste na podstawie rysunku lub treści zadania, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z kątami,

				<ul style="list-style-type: none"> • dzielić wielokąty na części spełniające podane warunki, • obliczać liczbę przekątnych n-kątowników, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z wielokątami, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z trójkątami, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z miarami kątów w trójkątach, • rysować prostokąty, kwadraty, mając dane: <ul style="list-style-type: none"> – długości przekątnych, • obliczać brakujące miary kątów w równoległobokach, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z miarami kątów w równoległobokach i trójkątach, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z miarami kątów trapezu, trójkąta i czworokąta, • rysować czworokąty spełniające podane warunki.
V. Ułamki dziesiętne				<ul style="list-style-type: none"> • zapisywać i odczytywać ułamki dziesiętne z dużą liczbą miejsc po przecinku,

				<ul style="list-style-type: none"> • przedstawiać ułamki dziesiętne na osi liczbowej, • oceniać poprawność porównania ułamków dziesiętnych, nie znając ich wszystkich cyfr, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z porównywaniem ułamków, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z różnym sposobem zapisywania długości i masy, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków dziesiętnych, • wstawiać znaki „+” i „-” w wyrażeniach arytmetycznych, tak aby otrzymać ustalony wynik, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia i dzielenia ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000, . . . , • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków dziesiętnych przez liczby naturalne, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków dziesiętnych, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia ułamków
--	--	--	--	--

				<p>dziesiętnych przez liczby naturalne,</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe związane z szacowaniem, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z działaniami na ułamkach zwykłych i dziesiętnych, • określać procentowo zacieniowane części figur, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z procentami.
VI. Pola figur			<ul style="list-style-type: none"> • obliczać wysokość trójkąta, znając długość podstawy i pole trójkąta, • obliczać długość podstawy trójkąta, znając wysokość i pole trójkąta, • obliczać wysokość trapezu, znając jego pole i długości podstaw (lub ich sumę). 	<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe związane z polami prostokątów w skali, • obliczać wysokość równoległoboku, znając długości dwóch boków i drugiej wysokości, • rysować równoległoboki o danych polach, • rysować prostokąty o polu równym polu narysowanego trójkąta i odwrotnie, • dzielić trójkąty na części o równych polach, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z polami wielokątów.
VII. Liczby całkowite				<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania związane z obliczaniem czasu lokalnego, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z odejmowaniem liczb całkowitych,

				<ul style="list-style-type: none"> • obliczać średnie arytmetyczne kilku liczb całkowitych.
VIII. Graniastosłupy				<ul style="list-style-type: none"> • rysować wszystkie ściany graniastosłupa trójkątnego, mając dwie z nich, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem pól powierzchni graniastosłupów prostych, • podawać liczbę sześcianów jednostkowych, z których składa się bryła na podstawie jej widoków z różnych stron, • stosować zamianę jednostek objętości w zadaniach tekstowych, • rozwiązywać nietypowe zadania tekstowe związane z objętością prostopadłościanów, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z objętością graniastosłupów prostych.

\Wymagania na ocenę celującą (6). (stosowanie znanych wiadomości i umiejętności złożonych)

w sytuacjach trudnych, nietypowych,

Uczeń (oprócz spełnienia wymagań na ocenę dopuszczającą, dostateczną, dobrą, bardzo dobrą):

--	--

Dział programowy	CELE KSZTAŁCENIA W UJĘCIU OPERACYJNYM WRAZ Z OKREŚLENIEM WYMAGAŃ			
	KATEGORIA A UCZEŃ ZNA:	KATEGORIA B UCZEŃ ROZUMIE:	KATEGORIA C UCZEŃ UMIE:	KATEGORIA D UCZEŃ UMIE:
I. Liczby i działania				<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe dotyczące porównań różnicowych i ilorazowych, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem działań pamięciowych i pisemnych.
II. Własności liczb naturalnych				<ul style="list-style-type: none"> • znajdować NWW trzech liczb naturalnych, • rozwiązywać zadania tekstowe z wykorzystaniem NWW, • rozwiązywać zadania tekstowe z wykorzystaniem NWW trzech liczb naturalnych, • znajdować NWD trzech liczb naturalnych, • znajdować liczbę, gdy dana jest suma jej dzielników oraz jeden z nich, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z dzielnikami liczb naturalnych, • rozwiązywać zadania tekstowe z wykorzystaniem NWD trzech liczb naturalnych.
III. Ułamki zwykłe				<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem obliczania ułamka liczby.

IV. Figury na płaszczyźnie				<ul style="list-style-type: none"> • położenie na płaszczyźnie punktów będących wierzchołkami trójkąta, • konstruować wielokąt przystający do danych, • stwierdzać możliwość zbudowania trójkąta o danych długościach boków, • obliczać sumy miar kątów wielokątów, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z prostokątami, kwadratami i wielokątami, • rysować prostokąty, kwadraty, mając dane: <ul style="list-style-type: none"> – jeden bok i jedną przekątną, – jeden wierzchołek i punkt przecięcia przekątnych, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z równoległobokami i rombami, • rysować równoległoboki i romby, mając dany jeden bok i jedną przekątną, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z obwodami trapezów i trójkątów.
V. Ułamki dziesiętne				<ul style="list-style-type: none"> • wpisywać brakujące liczby w nierównościach,

				<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywać zadania związane z rozwinięciami nieskończonymi i okresowymi ułamków.
VI. Pola figur				<ul style="list-style-type: none"> • dzielić linią prostą figury złożone z prostokątów na dwie części o równych polach, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z polami rombów.
VII. Liczby całkowite				<ul style="list-style-type: none"> • ustalać znaki wyrażeń arytmetycznych.
VIII. Graniastosłupy				<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznawać siatki graniastosłupów, • obliczać pola powierzchni graniastosłupów złożonych z sześciątów.

Dostosowanie wymagań z matematyki w kl. V z uwagi na upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim

- Zapewnienie komfortu psychicznego, poczucia bezpieczeństwa i akceptacji, pozytywnego kontaktu emocjonalnego nauczyciela z uczennicą
- Zredukowanie do niezbędnego minimum tematyki o wysokim stopniu abstrakcji
- Troska o przystępność języka: instrukcje krótkie, jednoznaczne, precyzyjne
- Koncentrowanie się na postępach, udzielanie pochwały po każdej poprawnej odpowiedzi celem dowartościowania, natomiast unikanie krytyki za niepowodzenia
- Stwarzanie jak najczęstszych okazji do kształtowania wyższej samooceny i pewności siebie przez bazowanie na mocnych stronach uczniów,

- Organizowanie zadań dających możliwość doznania sukcesu i wykazania się w grupie klasowej
- Indywidualizacja prac domowych – poprzez dostosowanie ich zakresu do możliwości uczniów oraz takie dobieranie zadań, by służyły one stymulacji rozwoju uczniów
- Przydzielanie dłuższych limitów czasowych podczas sprawdzianów i kartkówek
- Udzielanie zachęty przy wypowiedziach ustnych, przyjęcie dialogowej formy odpowiedzi , zadawanie pytań naprowadzających
- Monitorowanie pracy na lekcji, częste podchodzenie do uczniów w trakcie samodzielnej pracy w celu udzielenia dodatkowej pomocy, wyjaśnień
- Zmniejszenie liczby zadań na sprawdzianach poprzez eliminowanie zadań przekraczających możliwości uczniów
- Dzielenie materiału na mniejsze partie, wyznaczanie czasu na ich opanowanie i odpytywanie
- Wydłużanie czasu na odpowiedź
- Wyznaczanie zakresu materiału z przedmiotu, najważniejszych informacji (definicji, reguł, wzorów) , których uczniowie mają przyswoić

KL.V

Wymaganiapodstawowe:

- ✚ uczeń wyjaśnia, co to jest faktura,
- ✚ określa rodzaje faktury w dziełach różnych dyscyplin plastycznych,
- ✚ ukazuje fakturę w pracach plastycznych,
- ✚ wyjaśnia, co to jest forma,
- ✚ odróżnia formę płaską od formy przestrzennej,
- ✚ rozróżnia rodzaje form w otaczającym świecie,
- ✚ stosuje różnorodne formy w działaniach plastycznych,
- ✚ wyjaśnia, co to jest kompozycja,
- ✚ wymienia zasady harmonijnej kompozycji,
- ✚ podaje rodzaje kompozycji,
- ✚ określa rodzaje kompozycji w wybranych reprodukcjach,
- ✚ wykonuje pracę z wykorzystaniem wybranej kompozycji,
- ✚ tłumaczy, co to jest perspektywa,
- ✚ wymienia rodzaje perspektywy,
- ✚ wyjaśnia rolę perspektywy w dziełach sztuki,
- ✚ określa formy twórczości,
- ✚ rozpoznaje najbardziej znane dzieła sztuki,
- ✚ wymienia charakterystyczne cechy rysunku jako dyscypliny plastycznej,
- ✚ podaje funkcję szkicu,
- ✚ używa właściwych przyborów rysunkowych do zadanego tematu,
- ✚ organizuje warsztat pracy przy wykonywaniu prac rysunkowych,
- ✚ posługuje się szkicem jako wstępnym etapem dowłaściwej pracy,
- ✚ charakteryzuje malarstwo jako dyscyplinę plastyczną,
- ✚ wyjaśnia, czym się różni malarstwo realistyczne od malarstwa abstrakcyjnego,
- ✚ określa sposób przedstawienia rzeczywistości na obrazie: płaski lub przestrzenny,
- ✚ używa właściwych przyborów malarskich do zadanego tematu,
- ✚ rozróżnia na przykładach tematyczne rodzaje malarstwa

Ocenianie prac plastycznych

- zgodność pracy z tematem lekcji,
- poprawność wykorzystanych układów kompozycyjnych,
- trafność doboru środków artystycznego wyrazu,
- umiejętność posługiwania się daną techniką plastyczną,
- pomysłowość w doborze materiałów i narzędzi,
- stosowanie niekonwencjonalnych, twórczych rozwiązań,
- oryginalność realizacji danego tematu
- estetyka pracy (ostatnie kryterium nie dotyczy uczniów cierpiących na różne dysfunkcje).

Stopnie szkolne

Stopień dopuszczający

Przyswojenie przez ucznia podstawowych wiadomości i umiejętności wymienionych w programie nauczania dla przedmiotu „plastyka” stanowi podstawę do wystawienia oceny dopuszczającej. Dziecko powinno rozwiązywać (samodzielnie bądź z pomocą nauczyciela) zadania plastyczne o niewielkim stopniu trudności, wykorzystując w stopniu minimalnym dostępne narzędzia pracy.

Stopień dostateczny

Jeżeli uczeń opanuje w stopniu średnim materiał objęty programem nauczania (braki w wiadomościach o charakterze szczegółowym), należy wystawić mu ocenę dostateczną. Dziecko powinno samodzielnie rozwiązywać zadania plastyczne o niewielkim stopniu trudności, poprawnie posługując się różnymi przyborami i narzędziami pracy.

Stopień dobry

Stosowanie przez ucznia w praktyce elementów zdobytej wiedzy teoretycznej oraz jego aktywne uczestnictwo w zajęciach (udział w dyskusjach na temat prezentowanych obiektów, staranne wykonywanie ćwiczeń obligatoryjnych) stanowi podstawę do wystawienia oceny dobrej. Dziecko powinno samodzielnie rozwiązywać zadania teoretyczne, odpowiednio posługiwać się przyborami i narzędziami oraz wykonywać prace plastyczne poprawne pod względem technicznym i estetycznym.

Stopień bardzo dobry

Uczeń, który opanował wszystkie określone w programie nauczania wiadomości i umiejętności oraz wykorzystuje je w działaniach plastycznych, otrzymuje stopień bardzo dobry. Dziecko bierze udział w dyskusjach na temat prezentowanych obiektów, podczas których przekonująco uzasadnia swoje poglądy.

Stosuje również z powodzeniem wiedzę teoretyczną, wykonując ćwiczenia praktyczne, oraz sprawnie operuje wybraną techniką plastyczną.

Ponadto chętnie uczestniczy w różnorodnych działaniach plastycznych na terenie szkoły i poza nią (startuje w konkursach plastycznych, wykonuje gazetki szkolne i oprawę plastyczną imprez, należy do koła zainteresowań) oraz uzupełnia wiadomości samodzielnie dobranymi lub wskazanymi przez nauczyciela lekturami.

Stopień celujący

Jeżeli uczeń przejawia szczególne zainteresowania plastyką (np. kolekcjonuje reprodukcje i książki o sztuce, przygotowuje referaty i pomoce dydaktyczne,) oraz posiada wiedzę i umiejętności znacznie wykraczające poza wymagania określone w programie nauczania, może uzyskać stopień celujący. Ponadto powinien brać udział w min. 2, 3 konkursach plastycznych, w miarę możliwości osiągać sukcesy, wykazywać zaangażowanie i twórczą inicjatywę we wszelkich działaniach plastycznych na terenie szkoły. Wykorzystywać wiedzę i umiejętności zdobyte poza szkołą w działalności szkolnej i konkursowej.

Dostosowanie wymagań dla uczniów o inteligencji niższej niż przeciętna

- Zapewnienie większej ilości ćwiczeń praktycznych, aby uczeń opanował daną sprawność;
- Podpowiadanie tematu pracy plastycznej, częste podchodzenie do ucznia, ukierunkowywanie w działaniu;
- Pozwalanie na korzystanie z gotowych szablonów, elementów gotowych materiałów;
- Liberalne ocenianie wytworów artystycznych ucznia;
- W ocenianiu zwracanie większej uwagi na wysiłek włożony w wykonanie zadania, niż ostateczny efekt pracy.

dostosowanie wymagań edukacyjnych dla uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się (z dysleksją rozwojową, dysgrafią, dyskalkulią, dysortografią):

- Zachęcać ucznia by przedstawiał swój tok myślenia;
- Nie skupiać się wyłącznie na błędach;
- wprowadzać różne metody i sposoby przedstawiania tematu;
- Pytać ucznia czy dany sposób postępowania jest w jego przypadku skuteczny;
- Jak najdłużej pracować na konkretach, zaznaczać najważniejsze informacje najlepiej kolorowym nakreślaczem;
- Unikać zwartego tekstu, pisanego małą czcionką;

- Przygotowując notatki graficzne, wykonywać je większą czcionką;
- Prowadzić zeszyt przedmiotowy w formacie A4;
- Nie oceniać błędów ortograficznych (dysortografia) czy ale sugerować się wartością merytoryczną notatki;
- Pisać wyraźnie na tablicy;
- Unikać głośnego odpytywania z odczytanego tekstu przy całej klasie;
- Uwzględniać trudności w rozumieniu treści, szczególnie podczas samodzielnej pracy z tekstem, dawać więcej czasu, instruować;
- Dawać więcej czasu na przepisanie tekstu z tablicy lub dokończenie notatki z lekcji, w razie potrzeby skracać wielkość notatek;
- Podczas uczenia stosować techniki skojarzeniowe ułatwiające zapamiętywanie;
- Wprowadzać w nauczaniu metody aktywne, angażujące jak najwięcej zmysłów (ruch, dotyk, wzrok, słuch), używać wielu pomocy dydaktycznych, urozmaicać proces nauczania;
- Zawsze uwzględniać trudności ucznia;
- W miarę możliwości pomagać, wspierać, dodatkowo instruować, naprowadzać, pokazywać na przykładzie;
- Podczas oceniania brać przede wszystkim pod uwagę stosunek ucznia do przedmiotu, jego chęci, wysiłek, przygotowanie do zajęć w materiały, niezbędne pomoce itp.,
- Włączać do rywalizacji tylko tam, gdzie uczeń ma szansę;
- Dawać łatwiejsze zadania.

Dostosowanie wymagań edukacyjnych z historii w klasie V dla ucznia z upośledzeniem w stopniu lekkim

- stosowanie ćwiczeń doskonalących szybkość i precyzyjność spostrzegania,
- zwracanie szczególnej uwagi na odróżnianie istotnych szczegółów,
- wydłużanie czasu na zrozumienie prezentowanych treści materiału,
- przekazywanie treści za pomocą konkretów uwzględniając krótkotrwałą okreskoncentracji,
- podawanie atrakcyjnego wizualnie materiału mniejszymi partiami,
- wykorzystanie w pracy z uczniem jego dobrego poziomu pamięci operacyjnej oraz uwzględnianie wolnego tempa uczenia się;
- wydłużanie czasu na opanowanie materiału,
- uwzględnianie problemów z funkcją pamięci logicznej i abstrahowania,
- angażowanie ucznia do wypowiedzi ustnej uporządkowanej,
- formułowanie krótkich i precyzyjnych poleceń w pracach klasowych, kartkówkach i testach;

Wymagania edukacyjne klasa V religia

		Wiedza	Umiejętności	Postawy
1.	Źródła ludzkiego szczęścia	Wyjaśnia, jaka jest różnica pomiędzy szczęściem a przyjemnością. Wskazuje, w czym ludzie upatrują szczęścia.	Wyjaśnia, skąd w każdym człowieku jest pragnienie szczęścia. Wymienia źródła autentycznego szczęścia.	Podjmuje refleksję nad sensem życia. Dąży do szczęścia własnego i bliźnich. Chce się żyć według przykazań.

		prawie analizuje biblijny opis spotkania Jezusa z bogatym młodzieńcem.	zasadnia, dlaczego przykazania są drogą do szczęścia.	
2.	Wspólnoty, w których żyjemy	Tłumaczy, czym jest wspólnota. Podaje przykłady wspólnot, w których żyjemy. Wyjaśnia znaczenie rodziny, szkoły, narodu i Kościoła dla rozwoju człowieka.	Charakteryzuje najważniejsze wspólnoty w życiu człowieka. Wyjaśnia swoje zobowiązania wobec rodziny, szkoły, ojczyzny i Kościoła.	Okazuje szacunek wobec rodziców, wychowawców i nauczycieli. Zachowuje kulturę bycia w grupie. Podejmuje wysiłek odpowiedzialności za relacje we wspólnotach. Jest wdzięczny za dar wspólnot, w których żyje.
3.	Świadkowie wiary, nadziei i miłości	Wyjaśnia pojęcia: świadek, świadczyć. Własnymi słowami określa, czym są wiara, nadzieja i miłość. Podaje przykłady świadków wiary, nadziei i miłości.	Tłumaczy, że wiara, nadzieja i miłość są darami Bożymi. Wskazuje na związek wiary z nadzieją i miłością. Podaje sposoby świadczenia o wierze, nadziei i miłości.	Chce być świadkiem Jezusa przez wiarę, nadzieję i miłość. Przejawia postawę wdzięczności za świadków wiary, nadziei i miłości. Świadczy o swojej wierze wobec rówieśników.
4.	Słowo Boże w Piśmie Świętym i Tradycji	Wyjaśnia, że podstawowym źródłem objawiania się Boga człowiekowi jest księga Pisma Świętego. Prezentuje w formie słownej definicję Tradycji. Ukazuje obecność Boga na kartach Pisma Świętego. Wymienia elementy Tradycji Kościoła ukazujące obecność w nich słowa Bożego lub jego wpływ na ich kształtowanie.	Wyjaśnia, że Bóg objawia się w słowie – w Piśmie Świętym. Wskazuje, kto jest autorem Pisma Świętego. Analizuje fragmenty biblijne oraz przykłady z Tradycji, które wskazują na obecność słowa Bożego w Piśmie Świętym i Tradycji Kościoła.	Okazuje szacunek wobec słowa Bożego zawartego w tekstach biblijnych i Tradycji. Słucha słowa Bożego i czyta Pismo Święte z zaangażowaniem. Stara się żyć słowem Bożym w codzienności.
5.	Dar wiary w Boga	Wskazuje na wartość wiary w Boga, która jest łaską, ale i zadaniem w życiu człowieka. Uzasadnia, że Biblia jest księgą wiary. Wyjaśnia pojęcie wiary w Boga. Ukazuje relacje między wiarą i wiedzą.	Uzasadnia, dlaczego wiara jest zadaniem. Opowiada biografie osób, którym wiedza pomogła w dotarciu do wiary. Wymienia argumenty przekonujące, że konflikt między przekazem Pisma Świętego i nauką jest pozorny.	Stara się żyć wiarą, która jest dla niego darem, ale przede wszystkim zadaniem. W życiu codziennym wzoruje się na osobach z historii, którym wiedza pomogła przyjąć i rozwijać dar wiary.

		Wymienia osoby z historii powszechnej i Kościoła, którym wiedza pomogła uwierzyć w Boga.		
6.	Powstanie Pisma Świętego	Wymienia etapy historii zbawienia i wskazuje na jej początek, centrum i zakończenie. Wyjaśnia w oparciu o KKK 136, kto jest autorem Pisma Świętego. Wymienia poszczególne etapy powstawania Pisma Świętego. Tłumaczy pojęcie „natchnienie biblijne”. Wyjaśnia, czym jest kanon biblijny. Wymienia gatunki literackie występujące w Piśmie Świętym.	Uzasadnia wyjątkowy charakter Pisma Świętego. Formułuje argumenty zachęcające do lektury Biblii. Określa gatunki literackie dowolnie wskazanych fragmentów biblijnych.	Czyta systematycznie Pismo Święte. Zachęca innych do lektury Biblii. Stara się żyć słowami Pisma Świętego.
7.	Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu	Definiuje pojęcie „sigła biblijne”. Wymienia skróty ksiąg Nowego Testamentu. Wskazuje w tekście biblijnym oznaczenia rozdziałów i wersetów.	Odnajduje fragmenty tekstu biblijnego na podstawie sigli zamieszczonych w kartach pracy. Zapisuje wskazane fragmenty tekstu biblijnego za pomocą sigli biblijnych. Odnajduje wszystkie wskazane fragmenty w Piśmie Świętym.	Wykazuje przeświadczenie, że Pismo Święte jest dla chrześcijan najważniejszą księgą. Stara się często czytać Biblię i żyć nią na co dzień.
8.	Bóg Stwórca wszechświata	Opisuje biblijne stworzenie świata. Wyjaśnia, że Bóg jest Stwórcą nieba i ziemi. Uzasadnia, że wszystko, co stworzył Bóg, jest dobre.	Wyjaśnia, że Bóg objawia się w stworzeniu i człowiek może poznać Boga przez dzieła stworzenia. Przedstawia prawdy objawione zawarte w opisie stworzenia świata. Wskazuje miejsce w Biblii, gdzie znajduje się tekst o stworzeniu świata.	Wyraża wdzięczność za dzieło stworzenia świata. Troszczy się o otaczający świat. Przyjmuje w posłuszeństwie wiary Boże Objawienie.
9.	Człowiek obrazem Boga	Podaje prawdę, że człowiek jest stworzony przez Pana Boga. Interpretuje podobieństwo człowieka do Stwórcy. Znajduje w Biblii opis stworzenia człowieka.	Dziękuje Bogu za życie, rozum, wolę i zdolność do miłości. Uzasadnia potrzebę i możliwości własnego rozwoju.	Docenia to, kim jest – obrazem Pana Boga. Szanuje swoją godność w życiu codziennym. Dziękuje Panu Bogu za życie i za rodziców.

				Okazuje miłość Bogu i ludziom przez wybór dobra i odrzucanie zła.
10.	Aniołowie opiekunami człowieka	Podaje prawdę, że Bóg jest Stwórcą aniołów. Wymienia imiona trzech archaniołów. Podaje cechy aniołów; określa, w czym są podobni do Boga i ludzi oraz czym się różnią.	Wyraża wdzięczność Aniołowi Stróżowi i przyjmuje wobec niego postawę zaufania. Uzasadnia konieczność modlitwy do aniołów. Określa, na czym polegają łączność i solidarność świata aniołów z ludźmi.	Modli się do Anioła Stróża codziennie i prosi go o pomoc. Poleca się opiece św. Michała Archanioła, aby chronił go szczególnie przed szatanem i innymi złymi duchami.
11.	Modlitwa uwielbieniem Boga	Wyjaśnia, czym jest modlitwa. Uzasadnia znaczenie modlitwy w codziennym życiu chrześcijanina. Opowiada o modlitwie uwielbienia Boga.	Formułuje własnymi słowami, w oparciu o teksty biblijne, modlitwy dziękczynienia i uwielbienia Boga Stwórcy. Wyjaśnia różnicę pomiędzy modlitwą dziękczynienia a uwielbienia.	Nawiązuje i pielęgnuje osobistą relację z Bogiem przez modlitwę. Uwielbia Pana Boga za dzieło stworzenia i odkupienia. Pamięta w codziennej modlitwie o wyrażeniu pochwały dla Bożej mądrości i miłości do człowieka.
12.	Grzech pierworodny	Definiuje grzech pierworodny. Podaje i interpretuje skutki grzechu pierworodnego. Tłumaczy, że grzech nie zmienił nastawienia Pana Boga do ludzi.	Uzasadnia zbieżność między swoimi grzechami a skażeniem ludzkiej natury przez grzech pierworodny. Znajduje w Biblii perykopę grzechu pierworodnego.	Przeprasza za swoje grzechy i wskazuje na konieczność Bożej pomocy w walce z grzechem. Kształtuje w sobie postawę pokory i posłuszeństwa względem Pana Boga. Okazuje posłuszeństwo rodzicom.
13.	Grzech niszczy człowieka	Wyjaśnia, kim byli Kain i Abel. Wskazuje, czym kierował się Kain, zabijając Abła. Wylicza i wyjaśnia grzechy główne. Definiuje pojęcie „cnota” i dobiera cnoty przeciwstawne do grzechów głównych.	Dostrzega i nazywa grzechy główne w swoim życiu. Uzasadnia potrzebę i sposoby pracy nad swoimi wadami przez kształtowanie w sobie cnót.	Kształtuje świadomość, by wzywać Bożej pomocy w walce z grzechem. Robi rachunek sumienia. Pracuje nad charakterem, rozwijając w sobie cnoty. Okazuje posłuszeństwo względem Pana Boga.
14.	Grzech niszczy wspólnotę	Opowiada historię budowy wieży Babel. Wskazuje na przyczynę konfliktów i nieporozumień między ludźmi. Wyjaśnia, na czym polega zadośćuczynienie Panu Bogu i bliźniemu.	Wskazuje na przyczynę konfliktów z ludźmi na przykładzie własnych doświadczeń. Uzasadnia potrzebę przebaczenia oraz zadośćuczynienia za popełnione grzechy.	Kształtuje świadomość, by wynagradzać za wyrządzone zło. Stara się odbudować utraconą jedność z ludźmi przez przebaczenie i zadośćuczynienie.

		Podaje przykłady zadośćuczynienia za popełnione grzechy.		Postanawia odpokutować za swoje grzechy.
15.	Grzech niszczy świat	Wskazuje, co było przyczyną potopu oraz jakie były jego skutki. Wyjaśnia pojęcie „przymierze”. Porównuje umowy między ludźmi do przymierza z Bogiem. Wyjaśnia, na czym polegało przymierze Boga z Noem. Podaje przykłady troski o środowisko naturalne.	Opowiada historię o potopie. Wyraża wdzięczność za dar chrztu. Podkreśla ważność przymierza, które zawarł z nim Bóg na chrzcie św.	Okazuje posłuszeństwo względem Pana Boga. Uzasadnia potrzebę troski o środowisko naturalne.
16.	Bóg zapowiada Zbawiciela	Rozumie i trafnie wyjaśnia termin „protoewangelia”. Interpretuje fragment Rdz 3,8-15 i rozumie jego znaczenie. Wyjaśnia, że krzyż jest znakiem zwycięstwa Chrystusa i symbolem Bożej miłości.	Wyjaśnia, w jaki sposób wraz z Chrystusem może pokonywać zło w sobie i wokół siebie. Odnosi się z szacunkiem do krzyża świętego, który jest symbolem Bożej miłości.	Stara się unikać grzechu i zła. Dziękuje Panu Jezusowi za Jego miłość i dar zbawienia.
17.	Dzieje Abrahama i Izaaka	Rozumie i wyjaśnia termin „patriarcha”. Podaje treść obietnicy złożonej Abrahamowi przez Boga. Wymienia imiona najbliższych krewnych Abrahama. Opowiada wydarzenie z góry Moria. Wskazuje, że ofiara z Izaaka to największy dowód wiary i ufności Abrahama. Podaje definicję wiary i jej najważniejsze przymioty.	Docenia wartość wiary w codziennym życiu. Dostrzega, że wiara ma charakter dynamiczny. Odkrywa relację zachodzącą między osobistą wiarą i darem Bożego błogosławieństwa.	Podejmuje trud naśladowania postawy Abrahama. Wyraża wdzięczność za otrzymany w Chrystusie dar zbawienia. Modli się o dar żywej i mocnej wiary.
18.	Jakub wzorem zawierzenia Bogu	Opowiada najważniejsze wydarzenia z życia Jakuba. Interpretuje teksty biblijne o losach Jakuba. Wyjaśnia pochodzenie i znaczenie terminu „Izrael”.	Zauważa związek między ufnością wobec Boga a Jego opieką i błogosławieństwem. Troszczy się o sumienność i uczciwość w wypełnianiu swoich obowiązków.	Docenia wartość uczciwości i prawdomówności. W modlitwie powierza swoją przyszłość Panu Bogu.

19.	Historia Józefa egipskiego	Opowiada wybrane wydarzenia z życia Józefa. Interpretuje teksty biblijne opowiadające o losach Józefa. Dostrzega działanie Boga w życiu Józefa i jego braci. Opisuje, na czym polega Opatrzność Boża.	Zauważa związek między ufnością wobec Boga a darem Jego opieki. Uzasadnia potrzebę przewycięzania konfliktów w swoim środowisku. Zauważa działanie Bożej Opatrzności w konkretnych sytuacjach swojego życia.	Docenia wartość jedności w rodzinie i klasie i kształtuje w sobie postawę przebaczenia. W codziennej modlitwie prosi Boga o opiekę i błogosławieństwo.
20.	Jonasz prorokiem Bożego miłosierdzia	Przedstawia historię Jonasza i zadania, które zlecił mu Pan Bóg. Wyjaśnia, że Bóg jest miłosierny. Wskazuje na trudności i niebezpieczeństwa na drodze wiary.	Definiuje pojęcie miłosierdzia. Wyjaśnia, że Pan Bóg ze zła i grzechu może wyprowadzić dobro. Wskazuje na sposoby przewycięzania trudności w wierze.	Dokonyuje wyborów zgodnych z wolą Bożą. Dziękuje Panu Bogu za dar przebaczenia i miłosierdzia. Ufa Bogu w trudnych doświadczeniach.
21.	Powołanie Mojżesza	Opowiada historię powołania Mojżesza. Wymienia cechy i zadania Mojżesza.	Interpretuje postawę Mojżesza w świetle Biblii. Prezentuje różne sposoby zaangażowania się w niesienie pomocy człowiekowi oraz dawanie świadectwa o Panu Bogu.	Odpowiada życiem na Boże wezwanie. Dokonyuje wyborów zgodnych z wolą Bożą. Inspiruje się w modlitwie przykładami biblijnymi.
22.	Wyjście z niewoli egipskiej	Opowiada o wyjściu z niewoli egipskiej. Objaśnia znaczenie Paschy Starego Testamentu i Paschy Jezusa Chrystusa. Tłumaczy, że w Triduum Paschalnym wspominamy dwa wyzwolenia: Izraelitów z niewoli egipskiej oraz nas z niewoli grzechu.	Wyjaśnia pojęcie „pascha”. Umieszcza święto paschalne w liturgii Kościoła.	Chroni wiarę przed zagrożeniami. Ufa Bogu w trudnych doświadczeniach. Okazuje wdzięczność Panu Jezusowi za Jego miłość do ludzi.
23.	Przymierze na Synaju	Opowiada, jak Bóg prowadzi swój lud i opiekuje się nim. Wyjaśnia, że Dekalog jest wyrazem troski Boga o dobro człowieka.	Wyjaśnia pojęcia: Dekalog, przymierze. Wymienia warunki przymierza ze strony Boga i ludu.	Kieruje się w życiu hierarchią wartości wynikającą z wiary. Troszczy się o kształtowanie w sobie prawego sumienia.
24.	Jezus Chrystus obiecany Mesjaszem	Wymienia sposoby Bożego Objawienia: w stworzeniu, w Piśmie Świętym i w Jezusie Chrystusie. Poprawnie analizuje fragment Hbr 1,1-3. Wyjaśnia znaczenie wcielenia w ekonomii zbawienia.	Potrafi odczytać Boże Objawienie w świecie. Wyjaśnia pojęcie wcielenia. Wskazuje na skutki wynikające z wcielenia dla życia chrześcijanina i każdego człowieka.	Przyjmuje w posłuszeństwie wiary Boże Objawienie. Wyraża wdzięczność Chrystusowi za dar odkupienia w tajemnicy wcielenia.

25.	Jezus Chrystus moim Zbawicielem	Wyjaśnia znaczenie zbawczej misji Jezusa Chrystusa dla całej ludzkości i poszczególnych ludzi. Poprawnie interpretuje tekst Mt 1,21. Wymienia najważniejsze wydarzenia z życia Jezusa Chrystusa. Zna topografię Ziemi Świętej.	Przedstawia podstawowe fakty z życia Jezusa Chrystusa. Omawia znaczenie zbawczej misji Jezusa Chrystusa dla całej ludzkości i poszczególnych ludzi. Potrafi powiązać wydarzenia z życia Chrystusa z miejscami, w których się one dokonały.	Nawiązuje i pielęgnuje osobową relację z Bogiem. Odkrywa we własnym życiu Chrystusa jako Mesjasza.
26.	Jezus naucza w przypowieściach	Określa, czym jest przypowieść. Opowiada treść przypowieści. Wyjaśnia, dlaczego Pan Jezus w swoim nauczaniu posługiwał się taką formą przekazu.	Wskazuje przypowieści znajdujące się w Piśmie Świętym. Interpretuje przypowieści i wyprowadza wnioski dla własnego życia. Wyjaśnia, że w przypowieściach przemawia Jezus, ucząc nas mądrego życia i poszukiwania królestwa Bożego.	Wskazuje na potrzebę budowania królestwa Bożego w swoim życiu. Dostosowuje swoje zachowanie do słów Pana Jezusa zawartych w przypowieściach.
27.	Tajemnica miłosierdzia Bożego w przypowieściach	Wymienia przymioty Boga. Tłumaczy, że Bóg jest miłosierny. Poprawnie analizuje przypowieść o robotnikach w winnicy (Mt 20,1-16) oraz o miłosiernym Samarytaninie (Łk 10,25-37).	Potrafi wyjaśnić najważniejsze przymioty Boga. Omawia przypowieści o robotnikach w winnicy oraz o miłosiernym Samarytaninie.	Uważnie słucha słowa Bożego i je czyta. Rozwija osobistą wiarę w miłosierdną miłość Boga. Pogłębia swoją więź z Chrystusem poprzez poznawanie Jego Osoby i nauczania.
28.	Męka i śmierć Zbawiciela	Opowiada w porządku chronologicznym wydarzenia paschalne. Opisuje zbawczy sens męki, śmierci i zmartwychwstania Jezusa Chrystusa. Wyjaśnia pojęcia: zbawienie i odkupienie.	Wskazuje na skutki wynikające ze zbawienia i odkupienia dla życia chrześcijanina i każdego człowieka. Proponuje sposoby naśladowania Chrystusa w niesieniu codziennego krzyża.	Wyraża wdzięczność Chrystusowi za dar odkupienia. Wykazuje postawę ofiarności względem Boga i drugiego człowieka. Odkrywa we własnym życiu Chrystusa jako Mesjasza.
29.	Zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa	Wyjaśnia, czym jest zmartwychwstanie. Podaje dowody na zmartwychwstanie Jezusa. Przedstawia znaczenie zbawczej misji Jezusa Chrystusa dla całej ludzkości i poszczególnych ludzi.	Wyjaśnia zbawczy sens zmartwychwstania Jezusa Chrystusa. Przekazuje prawdę, że wszyscy ludzie zmartwychwstaną.	Wierzy w zmartwychwstanie Chrystusa. Broni chrześcijaństwa, używając argumentów za zmartwychwstaniem Jezusa.

30.	Maryja w historii zbawienia	Poprawnie interpretuje fragment protoewangelii (Rdz 3,15). Wyjaśnia analogię między Maryją i Ewą. Tłumaczy znaczenie tytułu „Nowa Ewa”.	W oparciu o wybrane teksty Starego i Nowego Testamentu charakteryzuje rolę Maryi w dziele zbawczym. Dokonyuje aktualizacji faktów związanych z poznawanymi wydarzeniami i postaciami Nowego Testamentu.	Uważnie słucha słowa Bożego i je czyta. Nawiązuje i pielęgnuje osobową relację z Bogiem przez Najświętszą Maryję Pannę. Rozwija w sobie pobożność maryjną.
31.	Powołanie Apostołów	Określa, kim jest apostoł. Opowiada teksty biblijne mówiące o powołaniu Apostołów. Wyjaśnia, jakie są zadania apostoła.	Uzasadnia, jak można być apostołem Jezusa Chrystusa w dzisiejszym świecie. Wyjaśnia, że każdy apostoł powinien swoim słowem i postępowaniem świadczyć o tym, że jest uczniem Pana Jezusa.	Daje świadectwo wiary na wzór Apostołów. Odpowiedzialnie podejmuje zadania apostołskie w życiu Kościoła.
32.	Święty Piotr pierwszym papieżem	Wyjaśnia, kim był św. Piotr. Podejmuje refleksję nad tym, że św. Piotr został wybrany do wyjątkowej misji. Interpretuje fragmenty Pisma Świętego odnoszące się do misji św. Piotra.	Podejmuje refleksję nad misją Chrystusa, kontynuowaną przez Apostołów i ich następców. Dostrzega Boże działanie w tworzeniu struktury Kościoła. Proponuje formy angażowania się w życie Kościoła.	Identyfikuje się ze wspólnotą Kościoła i nauczaniem Ojca Świętego. Podejmuje modlitwę za papieża, następcę św. Piotra.
33.	Zesłanie Ducha Świętego	Wymienia znaki towarzyszące zesłaniu Ducha Świętego. Podaje, gdzie, kiedy i na kogo zstąpił Duch Święty. Wymienia skutki zesłania Ducha Świętego.	Opowiada o zesłaniu Ducha Świętego. Wskazuje, jak ważną rolę w życiu Kościoła odgrywa Duch Święty.	Dostrzega potrzebę darów i owoców Ducha Świętego w swoim życiu. Modli się do Ducha Świętego. Odważnie mówi innym o Panu Jezusie.
34.	Biblijne obrazy Kościoła	Wymienia biblijne obrazy Kościoła. Podaje znaczenie biblijnych obrazów Kościoła. Wskazuje na różnorodne relacje Boga do swego ludu i wiernych do Pana.	Wyjaśnia na przykładzie biblijnych obrazów Kościoła, że Chrystus jest zjednoczony ze swoim Kościołem i troszczy się o każdego z jego członków. Wskazuje na konieczność łączności z Chrystusem we wspólnocie Kościoła.	Identyfikuje się ze wspólnotą Kościoła. Pragnie żyć we wspólnocie Kościoła w łączności z Chrystusem i w jedności z braćmi. Modli się za wszystkich należących do wspólnoty ochrzczonych, aby ich życie przepełniały radość i miłość.
35.	Święty Szczepan pierwszym męczennikiem	Opowiada historię życia św. Szczepana. Opisuje historię męczeńskiej śmierci rodziny Ulmów. Podaje przykłady świadków wiary w konkretnych sytuacjach życiowych.	Wskazuje na wartość męczeństwa św. Szczepana dla Kościoła. Uzasadnia wartość świadectwa wiary w różnych sytuacjach życiowych.	Daje świadectwo wiary w swoim środowisku. Podejmuje zadania apostołskie w życiu Kościoła lokalnego.

36.	Święty Paweł Apostolem Narodów	Przedstawia najważniejsze wydarzenia z życia i działalności św. Pawła. Wyjaśnia, dlaczego św. Pawła nazywamy Apostolem Narodów. Interpretuje fragmenty Pisma Świętego odnoszące się do misji św. Pawła.	Uzasadnia, że działalność ewangelizacyjna św. Pawła jest wzorem pilności w głoszeniu męki i zmartwychwstania Chrystusa. Proponuje wybrane formy zaangażowania w życie Kościoła.	Wykazuje pragnienie głoszenia Ewangelii na wzór św. Pawła, np. wśród znajomych, w Internecie. Kształtuje w sobie postawę odwagi w znoszeniu przeciwności przy głoszeniu Ewangelii.
37.	Kościół apostołski	Wskazuje perykopy biblijne, w których Jezus modli się o jedność uczniów i wzywa ich do doskonałości. Wyjaśnia, na czym polegają jedność, świętość, powszechność i apostołskość Kościoła.	Dostrzega i nazywa elementy jedności, świętości, powszechności i apostołowości Kościoła. Widzi potrzebę i sposoby pracy na rzecz Kościoła. Uzasadnia potrzebę ewangelizacji.	Identyfikuje się ze wspólnotą Kościoła. Pragnie żyć we wspólnocie Kościoła w łączności z Chrystusem i w jedności z braćmi. Dąży do świętości. Angażuje się w proces ewangelizacji w świecie i własnym środowisku.
38.	Działalność Kościoła	Opisuje hierarchiczny ustrój Kościoła. Wyjaśnia pojęcia: papież, Stolica Apostolska, namiestnik Chrystusa, biskup, diecezja, prezbiter, parafia, proboszcz.	Podaje argumenty za aktywnym włączeniem się w życie Kościoła, rodziny, szkoły i społeczeństwa. Dostrzega sens włączenia się w grupy parafialne.	Identyfikuje się ze wspólnotą Kościoła. Modli się za Kościół. Podejmuje zadania w Kościele, a zwłaszcza w parafii.
39.	Przykazania kościelne	Recytuje z pamięci przykazania kościelne. Wskazuje na przykazania kościelne jako religijno-moralne zobowiązania chrześcijan wobec Boga i ludzi. Przekonuje, że przykazania kościelne są ustanowione w trosce o życie wieczne wszystkich wiernych.	Wyjaśnia przykazania kościelne. Uzasadnia potrzebę przestrzegania przykazań kościelnych w codziennym życiu.	Identyfikuje się ze wspólnotą Kościoła. Wypełnia przykazania kościelne. Troszczy się o potrzeby Kościoła.
40.	Moje miejsce w Kościele	Tłumaczy, czym jest wspólnota Kościoła. Opowiada tekst 1 Kor 12,12-27. Podaje możliwości włączenia się w życie Kościoła, a zwłaszcza wspólnot diecezjalnej i parafialnej.	Podaje argumenty za aktywnym włączeniem się w życie Kościoła, rodziny, szkoły i społeczeństwa. Dostrzega sens włączenia się w grupy parafialne.	Włącza się aktywnie w życie Kościoła, rodziny, szkoły i społeczeństwa. Odpowiedzialnie podejmuje zadania realizowane w Kościele, a zwłaszcza w parafii.
41.	Pierwsze wspólnoty chrześcijańskie	Opisuje i wyjaśnia elementy konstytutywne wspólnoty chrześcijańskiej.	Wyjaśnia znaczenie wspólnoty w życiu człowieka.	Okazuje szacunek dla historii Kościoła. Wyjaśnia, że jego zaangażowanie ma wpływ na przyszłość Kościoła. Identyfikuje się ze wspólnotą Kościoła.

		Przedstawia symbole, dzięki którym chrześcijanie byli rozpoznawani przez członków innych grup religijnych. Wymienia ruchy i stowarzyszenia katolickie działające w jego parafii.	Porównuje zasady życia pierwszych wspólnot chrześcijańskich z dzisiejszym życiem chrześcijan. Formułuje argumenty za przynależnością do ruchów i stowarzyszeń katolickich.	
42.	Prześladowania chrześcijan	Streszcza zapowiedzi Chrystusa dotyczące prześladowań Jego wyznawców. Przedstawia przebieg prześladowań chrześcijan w pierwszych wiekach. Podaje podstawowe fakty na temat współczesnych prześladowań za wiarę.	Uzasadnia, dlaczego chrześcijanie woleli ponieść śmierć niż wyrzec się Chrystusa. Wskazuje możliwości pomocy współcześnie prześladowanym chrześcijanom.	Identyfikuje się ze wspólnotą Kościoła. Przyznaje się do Chrystusa w życiu codziennym. Modli się za prześladowanych chrześcijan.
43.	Misja św. Benedykta	Streszcza biografię św. Benedykta. Definiuje termin „monastycyzm”. Wyjaśnia główne założenia reguły św. Benedykta. Opisuje rozwój zakonu benedyktynów i jego wpływ na losy Europy. Wskazuje na współczesne obszary działalności benedyktynów.	Wymienia główne założenia reguły św. Benedykta. Uzasadnia wpływ zakonu benedyktynów na rozwój Europy Zachodniej. Formułuje zasady, którymi powinien kierować się chrześcijanin.	Wzoruje się na przykładzie życia św. Benedykta. Identyfikuje się ze wspólnotą Kościoła. Interesuje się historią Kościoła.
44.	Święci Cyryl i Metody apostołami Słowian	Opisuje życie i misję św. św. Cyryla i Metodego. Wyjaśnia, na czym polega nakaz misyjny Chrystusa. Wymienia reformy liturgiczne przeprowadzone przez apostołów Słowian. Wyjaśnia pojęcie „głagolica”.	Wskazuje, w jaki sposób może stać się apostołem dla innych. Oddaje Jezusowi w modlitwie swoją apostołską gorliwość.	Wykazuje postawę wrażliwości na dzieło misyjne Kościoła. Wspiera modlitwą wysiłki ewangelizacyjne Kościoła. Modli się za biskupów, kapłanów i za cały Kościół.
45.	Podział Kościoła	Opisuje genezę i kontekst historyczny schizmy wschodniej oraz wypraw krzyżowych. Wyjaśnia termin „interkomunia”. Opisuje przebieg i wymienia skutki krucjat.	Poznaje historię Kościoła i szuka swojego miejsca w jego misji. Przedstawia podstawowe różnice pomiędzy Kościołami katolickim a prawosławnym. Dziękuje w modlitwie za łaskę wiary.	Identyfikuje się ze wspólnotą Kościoła. Proponuje działania ekumeniczne. Kształtuje postawę dążenia do zgody w swoim środowisku rówieśniczym, lokalnym.

				Modli się o jedność Kościoła oraz pokojową egzystencję chrześcijan i wyznawców islamu.
46.	Radykalizm ewangeliczny św. Franciszka	Opowiada historię życia św. Franciszka. Wymienia osiem błogosławieństw. Wyjaśnia sens ośmiu błogosławieństw.	Interpretuje osiem błogosławieństw w kontekście życia św. Franciszka. Wyjaśnia, dlaczego droga błogosławieństw jest drogą prowadzącą do szczęścia.	Wskazuje na konieczność naśladowania Chrystusa, aby osiągnąć pełnię szczęścia – życie wieczne. Wyjaśnia, że jego zaangażowanie ma wpływ na przyszłość Kościoła. Identyfikuje się ze wspólnotą Kościoła.
47.	Święty Dominik heroldem Ewangelii	Wyjaśnia znaczenie słowa „herold”. Opisuje życie i działalność św. Dominika. Przedstawia historię założenia zakonu dominikanów. Wyjaśnia, czego dotyczyły herezje waldensów i albigensów. Opowiada, jaką rolę w propagowaniu różańca odegrał św. Dominik i jego zakon.	Wymienia warunki apostołskiej działalności ucznia Chrystusa. Wyraża przekonanie, że jego zaangażowanie ma wpływ na przyszłość Kościoła. Oddaje Jezusowi w modlitwie swoją apostołską gorliwość.	Poznaje historię Kościoła i szuka swojego miejsca w jego misji. Wypełnia jedno z zadań apostołskich. Staje się heroldem Ewangelii w codzienności. Docenia rolę i wartość modlitwy różańcowej.
48.	Polska przyjmuje chrześcijaństwo	Wyjaśnia znaczenie chrztu dla narodu polskiego. Podaje datę chrztu Polski. Wyjaśnia religijne, polityczne i społeczne skutki chrztu naszego narodu.	Wskazuje, w jaki sposób może rozwijać w sobie łaskę chrztu. Dziękuje w modlitwie za łaskę wiary.	Stara się poznawać historię Kościoła i szuka swojego miejsca w jego misji. Okazuje szacunek dla historii Kościoła w Polsce. Identyfikuje się ze wspólnotą Kościoła. Kształtuje postawę patriotyzmu i odpowiedzialności za losy narodu.
49.	Święty Wojciech apostołem Polski	Wyjaśnia, w jaki sposób ofiara życia św. Wojciecha przyczyniła się do rozwoju wiary innych ludzi. Opowiada żywot św. Wojciecha. Wyjaśnia znaczenie ofiary św. Wojciecha dla rozwoju chrześcijaństwa.	Wskazuje, w jaki sposób może stać się apostołem dla innych. Oddaje Jezusowi w modlitwie swoją apostołską gorliwość.	Wzoruje się na przykładzie życia św. Wojciecha. Identyfikuje się ze wspólnotą Kościoła. Modli się za biskupów, kapłanów i za cały Kościół.
50.	Święty Stanisław obrońca krzywdzonych	Opisuje życie i męczeństwo św. Stanisława. Podkreśla odwagę w obronie pokrzywdzonych.	Wyjaśnia rolę sędziego, oskarżyciela i adwokata. Wskazuje na konieczność kształtowania postawy wrażliwości na los krzywdzonych i słabszych.	Wzoruje się na przykładzie życia św. Stanisława.

		Opowiada perykopę o cudzołożnej kobiecie. Wyjaśnia termin „advokat św. Stanisława”.		Modli się za biskupów, kapłanów i za cały Kościół. Kształtuje postawę patriotyzmu i odpowiedzialności za losy narodu.
51.	Rozwój życia wiary w Polsce	Wyjaśnia, w jaki sposób chrześcijaństwo rozszerzało się na ziemiach polskich. Opowiada, co przyczyniło się do rozwoju wiary. Uzasadnia, dlaczego szkolnictwo i życie zakonne są przejawami rozwoju chrześcijaństwa.	Wskazuje, w jaki sposób może uczestniczyć w szerzeniu wiary. Wyraża wiarę poprzez symbole religijne.	Poznaje historię Kościoła i szuka swojego miejsca w jego misji. Okazuje szacunek dla historii Kościoła w Polsce. Wyjaśnia, że jego zaangażowanie ma wpływ na przyszłość Kościoła. Identyfikuje się ze wspólnotą Kościoła.
52.	Święta Jadwiga opiekunka ubogich	Opowiada o życiu i działalności św. Jadwigi. Wyjaśnia, na czym polega styl życia według słów Chrystusa: „Błogosławieni ubodzy w duchu, albowiem do nich należy królestwo niebieskie”. Podaje zasady, którymi powinien kierować się chrześcijanin.	Analizuje fragment homilii św. Jana Pawła II wygłoszonej w czasie kanonizacji Królowej Jadwigi. Uzasadnia, dlaczego św. Jadwiga może być wzorem dla dzieci i młodzieży XXI w.	Identyfikuje się ze wspólnotą Kościoła. Okazuje szacunek dla historii Kościoła w Polsce. Kształtuje postawę patriotyzmu i odpowiedzialności za losy narodu.
53.	Rok liturgiczny	Wskazuje najważniejsze wydarzenia roku liturgicznego. Wyjaśnia, na czym polega wdzięczność Jezusowi za dzieło zbawienia.	Wyraża wdzięczność Jezusowi za dzieło zbawienia. Wyjaśnia, dlaczego warto uczestniczyć w wydarzeniach roku liturgicznego.	Angażuje się w obchody roku liturgicznego. Pogłębia własną pobożność. Jednoczy się z Chrystusem w tajemnicach roku. Ufa Bogu i dziękuje Mu za tajemnice wcielenia i odkupienia.
54.	Święty Stanisław Kostka patronem dzieci i młodzieży	Opisuje najważniejsze wydarzenia z życia św. Stanisława w porządku chronologicznym. Definiuje pojęcie „patron”.	Charakteryzuje postać św. Stanisława. Formułuje zasady postępowania wypływające z przykładu życia św. Stanisława.	Pogłębia własną pobożność. Podejmuje wysiłek, aby naśladować przykład św. Stanisława Kostki.
55.	Różaniec	Opowiada o jednym z polskich objawień maryjnych (w Gietrzwałdzie). Wymienia zagrożenia narodowe.	Dostrzega zagrożenia duchowe i moralne. Wskazuje na właściwą hierarchię wartości.	Pogłębia własną pobożność. Podejmuje wysiłek, aby naśladować przykład Matki Bożej.

		Uzasadnia, że różaniec był i jest siłą narodu polskiego.		Kontynuuje praktykę pierwszych sobót miesiąca.
56.	Modlitwa za zmarłych	Wymienia formy pomocy zmarłym. Opisuje, kiedy w sposób szczególny Kościół pamięta o zmarłych. Wyjaśnia, czym jest odpust.	Uzasadnia potrzebę modlitwy za zmarłych. Wskazuje na konieczność szacunku wobec zmarłych. Przekonuje, że należy dbać o groby bliskich zmarłych.	Wierzy w zmartwych-wstanie umarłych. Modli się za zmarłych. Podejmuje wysiłek, aby naśladować przykład świętych.
57.	Adwent	Definiuje pojęcia: Adwent, paruzja, roraty. Podaje określenie roku liturgicznego. Wyjaśnia podwójne znaczenie Adwentu: jako przygotowania do Bożego Narodzenia i do powtórnego przyjścia Chrystusa na ziemię. Wyjaśnia rolę, jaką w adwentowym czuwaniu odgrywają Maryja i Jan Chrzciciel. Opisuje nabożeństwa przeżywane w Adwencie.	Określa znaczenie Adwentu dla duchowego rozwoju chrześcijanina. Planuje działania zmierzające do chrześcijańskiego przeżycia Adwentu.	Pogłębia własną pobożność. Podejmuje wysiłek, aby naśladować przykład Matki Bożej. Ufa Bogu i stara się żyć w gotowości na przyjście Chrystusa.
58.	Boże Narodzenie	Opisuje okoliczności narodzenia Jezusa Chrystusa. Przedstawia przebieg wieczerzy wigilijnej. Definiuje pojęcie „Pasterka”.	Uzasadnia znaczenie narodzenia Syna Bożego w ubogiej stajni. Wskazuje na chrześcijańskie formy przeżywania świąt Bożego Narodzenia. Planuje scenariusz wieczerzy wigilijnej we własnej rodzinie.	Pogłębia własną pobożność. Jednoczy się z Chrystusem w tajemnicy wcielenia. Ufa Bogu i stara się żyć w gotowości na przyjście Chrystusa.
59.	Wielki Post	Określa początek i czas trwania Wielkiego Postu. Opisuje zmiany w liturgii zachodzące w tym okresie liturgicznym. Charakteryzuje nabożeństwa gorzkich żali i drogi krzyżowej. Definiuje pojęcia: jałmużna, modlitwa, post.	Wskazuje na pokutne znaczenie Wielkiego Postu. Uzasadnia zmiany zachodzące w liturgii. Planuje konkretne formy przeżywania Wielkiego Postu.	Pogłębia własną pobożność. Jednoczy się z Chrystusem w tajemnicy odkupienia. Ufa Bogu i dziękuje za mękę i śmierć Pana Jezusa.
60.	Triduum Paschalne	Definiuje termin „Triduum Paschalne”.	Wskazuje na znaczenie Triduum Paschalnego dla odkupienia człowieka.	Jednoczy się z Chrystusem w tajemnicy odkupienia.

		Wyjaśnia znaczenie teologiczne poszczególnych obchodów Triduum Paschalnego. Opisuje przebieg obrzędów liturgicznych w poszczególne dni Triduum.	Przytacza argumenty motywujące do udziału w obchodach Triduum.	Ufa Bogu i dziękuje za mękę i śmierć Pana Jezusa. Wierzy w zmartwych-wstanie umarłych.
61.	Boże Ciało	Przedstawia genezę powstania uroczystości Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa. Opisuje przebieg procesji eucharystycznej.	Wyjaśnia na podstawie fragmentów Ewangelii odczytywanych podczas procesji Bożego Ciała istotę i znaczenie Eucharystii. Argumentuje potrzebę udziału w procesji Bożego Ciała.	Pogłębia własną pobożność. Jednoczy się z Chrystusem w Eucharystii. Ufa Bogu i dziękuje za dar Najświętszego Sakramentu.
62.	Uroczystość Najświętszego Serca Pana Jezusa	Opowiada treść objawień Pana Jezusa, które miała św. Małgorzata Maria Alacoque. Opisuje symbolikę Serca Jezusa. Przytacza dwanaście obietnic danych czcicielom Serca Jezusowego. Podaje, kiedy obchodzi się uroczystość Najświętszego Serca Jezusa i który miesiąc jest poświęcony czci Serca Jezusa.	Wymienia obietnice Jezusa dane czcicielom Jego Serca, którzy odprawiają dziewięć pierwszych piątków miesiąca. Opisuje elementy symbolu Serca Jezusa. Wyjaśnia istotę pełnego uczestnictwa w nabożeństwie pierwszopiątkowym.	Pragnie mieć dobre serce. Pogłębia własną pobożność, czcząc Najświętsze Serce Boże. Stara się odprawić dziewięć pierwszych piątków miesiąca i wynagradzać za grzechy. Ufa Bogu i dziękuje za dar Najświętszego Serca Pana Jezusa.
63.	Kult maryjny w Polsce	Wymienia ważniejsze wydarzenia historyczne, w których Maryja odegrała doniosłą rolę. Tłumaczy, dlaczego Maryję nazywamy Królową Polski. Wskazuje na dwie postacie – wzory patriotyzmu i duchowości maryjnej – św. Jana Pawła II i bł. Stefana Wyszyńskiego.	Opisuje i wyjaśnia przejawy kultu maryjnego w Kościele. Wymienia i omawia postacie zasłużone dla polskiego Kościoła, wiernie i ofiarnie służące Bogu i ojczyźnie. Wskazuje na potrzebę kształtowania postawy wdzięczności wobec Matki Bożej za wielowiekową opiekę nad polskim narodem.	Angażuje się w obchody świąt maryjnych. Pogłębia własną pobożność. Podejmuje wysiłek, aby naśladować przykład Maryi. Wzoruje się na duchowości maryjnej i patriotyzmie św. Jana Pawła II i bł. Stefana Wyszyńskiego.

Dostosowanie wymagań edukacyjnych z geografii dla klasy 5 dla ucznia z niepełnosprawnością umysłową w stopniu lekkim

- Indywidualizacja wymagań i celów edukacyjno-terapeutycznych zgodnie z indywidualnymi potrzebami i możliwościami ucznia
- Indywidualizowanie sposobów i kryteriów oceniania
- Indywidualizacja prac domowych (redukcja zadań zbyt trudnych dla ucznia, położenie nacisku na prace domowe, w których uczeń ma możliwość trenować najważniejsze dla niego umiejętności)
- W miarę możliwości sprawdzanie wiedzy ucznia w sposób przez niego preferowany
- Dostrzeganie i docenianie mocnych stron oraz zainteresowań ucznia
- Wzmacnianie poczucia własnej wartości poprzez akcentowanie osiągnięć
- W miarę możliwości dzielenie partii materiału na mniejsze części

Wymagania na poszczególne oceny				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
1. Mapa Polski				
Uczeń: • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa, skala, legendamapy</i>	Uczeń: • odczytuje wysokość bezwzględną obiektów na mapie poziomicowej	Uczeń: • rozróżnia rodzaje skali	Uczeń:	Uczeń: • przekształca skalę liczbową na mianowaną i podziałkę liniową

<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy mapy wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wysokość bezwzględna, wysokość względna</i> wymienia różne rodzaje map 	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy barw stosowanych na mapach hipsometrycznych odczytuje informacje z planu miasta odczytuje za pomocą legendy znaki kartograficzne na mapie stosuje legendę mapy do odczytania informacji odczytuje skalę mapy oblicza wysokość względną na podstawie wysokości bezwzględnej odczytanej z mapy odczytuje informacje z mapy poziomicowej i mapy hipsometrycznej 	<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje w atlasie przykłady map: ogólnogeograficznej, krajobrazowej, turystycznej i planu miasta rozdziela na mapie znaki punktowe, liniowe i powierzchniowe rysuje podziałkę liniową wyjaśnia, dlaczego każda mapa ma skalę wyjaśnia różnicę między obszarem nizinnym, wyżynnym a obszarem górskim wyjaśnia różnicę między mapą ogólnogeograficzną a mapą krajobrazową 	<ul style="list-style-type: none"> oblicza odległość na mapie wzdłuż linii prostej za pomocą skali liczbowej wyjaśnia, jak powstaje mapa poziomicowa przedstawia sposoby orientowania mapy w terenie dobiera odpowiednią mapę w celu uzyskania określonych informacji geograficznych rozpoznaje przedstawione na mapach poziomicowych formy terenu rozpoznaje formy ukształtowania powierzchni na mapie hipsometrycznej omawia zastosowanie map cyfrowych podaje różnice między mapą turystyczną a planem miasta 	<ul style="list-style-type: none"> oblicza odległość w terenie za pomocą skali liczbowej oblicza odległość w terenie za pomocą podziałki liniowej oblicza długość trasy złożonej z odcinków za pomocą skali liczbowej postępuje się planem miasta w terenie podaje przykłady wykorzystania mapo różnej treści analizuje treść map przedstawiających ukształtowanie powierzchni Polski czyta treść mapy lub planu najbliższego otoczenia szkoły, odnosząc je do obserwowanych w terenie elementów środowiska geograficznego projektuje i opisuje trasę wycieczki na podstawie mapy turystycznej lub planu miasta
---	---	--	--	---

2. Krajobrazy Polski

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu <i>krajobraz</i> wymienia składniki krajobrazu wymienia elementy krajobrazu najbliższej okolicy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Wybrzeże Słowińskie wymienia główne miasta leżące na Wybrzeżu Słowińskim 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje pasyryżby terenu w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia wpływ lądolodu na krajobraz pojezierzy omawia na podstawie ilustracji powstawanie wąwozów lessowych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia na podstawie ilustracji, jak powstaje jezioro przybrzeżne wymienia obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego
--	---	--	--	---

<ul style="list-style-type: none"> •wymienia pasy rzeźby terenu Polski •wymienia elementy krajobrazu nadmorskiego •odczytuje z mapy nazwy największych jezior na Pojezierzu Mazurskim •wskazuje na mapie największe rzeki przecinające Nizinę Mazowiecką •wskazuje na mapie największe miasta Niziny Mazowieckiej •określa położenie Warszawy na mapie Polski •wymienia najważniejsze obiekty turystyczne Warszawy •wskazuje na mapie pas Wyżyn Polskich i Wyżynę Śląską •wskazuje na mapie największe miasta na Wyżynie Śląskiej •wskazuje na mapie Polski Wyżynę Lubelską •określa na podstawie mapy Polski położenie Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej •podaje nazwy zwierząt żyjących w jaskiniach na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej •określa na podstawie mapy położenie Tatr 	<ul style="list-style-type: none"> •wymienia po jednym przykładzie rośliny i zwierzęcia charakterystycznych dla Wybrzeża Słowińskiego •wskazuje na mapie Pojezierze Mazurskie •wskazuje na mapie pas Nizin podkarpowskich oraz Nizinę Mazowiecką -podaje nazwę parku narodowego leżącego w pobliżu Warszawy •podaje różnicę między krajobrazem naturalnym a krajobrazem kulturowym •określa położenie najbliższej okolicy na mapie Polski •przedstawia główne cechy krajobrazu nadmorskiego na podstawie ilustracji •omawia cechy krajobrazu Pojezierza Mazurskiego •wymienia atrakcje turystyczne Pojezierza Mazurskiego •przedstawia cechy krajobrazu Niziny Mazowieckiej •wymienia atrakcje turystyczne Niziny Mazowieckiej •opisuje cechy krajobrazu wielkomiejskiego 	<ul style="list-style-type: none"> •opisuje krajobraz najbliższej okolicy w odniesieniu do pasów rzeźby terenu •opisuje wpływ wody i wiatru na nadmorski krajobraz •przedstawia sposoby gospodarowania w krajobrazie nadmorskim •opisuje zajęcia mieszkańców regionu nadmorskiego •omawia cechy krajobrazu przekształconego przez człowieka na Nizinie Mazowieckiej •przedstawia najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego w stolicy •omawia znaczenie węgla kamiennego na Wyżynie Śląskiej •charakteryzuje życie i zwyczaje mieszkańców Wyżyny Śląskiej •charakteryzuje czynniki wpływające na krajobraz rolniczy Wyżyny Lubelskiej •opisuje zajęcia i zwyczaje mieszkańców Podhala •podaje nazwę parku narodowego leżącego na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej •omawia cechy krajobrazu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej na podstawie ilustracji 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje oceny krajobrazu najbliższego otoczenia szkoły pod względem jego piękna oraz ładności i estetyki zagospodarowania •porównuje na podstawie mapy Polski i ilustracji rzeźbę terenu w poszczególnych pasach •wyjaśnia znaczenie turystyki na Wybrzeżu Słowińskim •charakteryzuje najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego na Nizinie Mazowieckiej •opisuje zabudowę i sieć komunikacyjną Warszawy •omawia atrakcje turystyczne na Szlaku Zabytków Techniki • opisuje za pomocą przykładów rolnictwo na Wyżynie Lubelskiej •opisuje najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego Wyżyny Lubelskiej •charakteryzuje na podstawie mapy atrakcje turystyczne Szlaku Orlich Gniazd •opisuje dziedzictwo przyrodnicze Tatr •charakteryzuje na podstawie ilustracji rzeźbę krasową i formy 	<p>Wybrzeża Słowińskiego oraz wskazuje je na mapie</p> <ul style="list-style-type: none"> •przedstawia argumenty potwierdzające różnicę w krajobrazie Tatr Wysokich i Tatr Zachodnich • proponuje zmiany w zagospodarowaniu terenu najbliższej okolicy • prezentuje projekt planu zagospodarowania terenu wokół szkoły • przygotowuje prezentację multimedialną na temat Wybrzeża Słowińskiego z uwzględnieniem elementów krajobrazu naturalnego i kulturowego • przedstawia zróżnicowanie krajobrazu krain geograficznych w pasie pojezierzy na podstawie mapy • analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki rozwoju rolnictwa na Nizinie Mazowieckiej • planuje na podstawie planu miasta wycieczkę po Warszawie • przedstawia pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazie
---	---	---	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> wymienia główne cechy krajobrazu miejsko-przemysłowego Wyżyny Śląskiej przedstawia cechy krajobrazu rolniczego Wyżyny Lubelskiej wymienia gleby i główne uprawy Wyżyny Lubelskiej wskazuje na mapie Tatry Wysokie i Tatry Zachodnie wymienia cechy krajobrazu wysokogórskiego omawia cechy pogody w górach wymienia atrakcje turystyczne Tatr 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia dwa przykłady roślin charakterystycznych dla Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej wskazuje na mapie najwyższe szczyty Tatr 	<p>krasowe Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje na podstawie ilustracji piętra roślinności w Tatrach 	<p>Wyżyny Śląskiej wynikające z działalności człowieka</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa na Wyżynie Lubelskiej przedstawia historię zamków znajdujących się na Szlaku Orlich Gniazd wyjaśnia negatywny wpływ turystyki na środowisko Tatr
--	---	--	--	--

3. Łądy i oceany

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy kontynentów i oceanów oraz wskazuje ich położenie na globusie i mapie wymienia największych podróżników biorących udział w odkryciach geograficznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na globusie i mapie świata bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe wyjaśnia, co to sąsiatka geograficzna i siatka kartograficzna wskazuje główne kierunki geograficzne na globusie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje powierzchnię kontynentów i oceanów na podstawie diagramów wskazuje akweny morskie na trasach pierwszych wypraw geograficznych podaje przyczyny odkryć geograficznych opisuje na podstawie mapy szlaki wypraw Ferdynanda Magellana i Krzysztofa Kolumba 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni Ziemi i akweny morskie na trasie wyprawy geograficznej Marca Polo określa na globusie i mapie położenie punktów, kontynentów i oceanów na kuli ziemskiej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje podróże odkrywcze w okresie od XVII w. do XX w. oblicza różnicę wysokości między najwyższym szczytem na Ziemi a największą głębokością oceanów przedstawia znaczenie odkryć geograficznych
--	---	---	--	--

4. Krajobrazy świata

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>pogoda</i> • wymienia składniki pogody • wyjaśnia znaczenie terminu <i>klimat</i> • wymienia na podstawie ilustracji strefy krajobrazowe Ziemi • podaje nazwy warstw wilgotnego lasu równikowego i wskazuje te warstwy na ilustracji • rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych • wymienia gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla sawann i stepów • wyjaśnia znaczenie terminu <i>pustynia</i> • rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla pustyni gorących i pustyni lodowych • wymienia na podstawie mapy państwa leżące nad Morzem Śródziemnym • rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla strefy śródziemnomorskiej • wymienia gatunki upraw charakterystycznych dla strefy śródziemnomorskiej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia na podstawie mapy tematycznej strefy klimatyczne Ziemi • wskazuje na mapie strefy wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych strefy umiarkowanej • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sawanna, step</i> • wskazuje na mapie strefy sawann i stepów • wskazuje na mapie obszary występowania pustyni gorących i pustyni lodowych • wskazuje na mapie położenie strefy krajobrazów śródziemnomorskich • wskazuje na mapie położenie stref tajgi i tundry • wyjaśnia różnicę między pogodą a klimatem • wymienia typy klimatów w strefie umiarkowanej • omawia charakterystyczne cechy klimatu stref sawann i stepów • opisuje na podstawie ilustracji świat roślin i zwierząt pustyni gorących i pustyni lodowych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odczytuje z klimatogramu temperaturę powietrza i wielkość opadów atmosferycznych w danym miesiącu • omawia na podstawie mapy stref klimatycznych i klimatogramów klimat strefy wilgotnych lasów równikowych oraz klimat strefy lasów liściastych i mieszanych • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>preria, pampa</i> • omawia na podstawie ilustracji warstwową budowę lasów strefy umiarkowanej • wymienia obiekty turystyczne w basenie Morza Śródziemnego • wskazuje na mapie położenie najwyższych łańcuchów górskich innych niż Himalaje • opisuje świat roślin i zwierząt w Himalajach • wymienia kryteria wydzielenia stref krajobrazowych • przedstawia na podstawie ilustracji układ stref krajobrazowych na półkuli północnej • charakteryzuje warstwy wilgotnego lasu równikowego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje temperaturę powietrza i opady atmosferyczne w klimacie morskim i kontynentalnym • wskazuje na mapie klimatycznej obszary o najwyższej oraz najniższej średniej rocznej temperaturze powietrza • wskazuje na mapie klimatycznej obszary o największej i najmniejszej rocznej sumie opadów - charakteryzuje na podstawie ilustracji piętra roślinne w Himalajach • prezentuje przykłady budownictwa, sposoby gospodarowania i zajęcia mieszkańców stref wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych • porównuje cechy krajobrazu sawann i stepów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oblicza średnią roczną temperaturę powietrza • oblicza różnicę między średnią temperaturą powietrza w najcieplejszym miesiącu i najzimniejszym miesiącu roku • oblicza roczną sumę opadów • analizuje zmienność warunków klimatycznych w Himalajach i jej wpływ na życie ludności • przedstawia zróżnicowanie temperatury powietrza i opadów atmosferycznych na Ziemi na podstawie map tematycznych • omawia wpływ człowieka na krajobraz Ziemi • porównuje wilgotne lasy równikowe z lasami liściastymi i mieszanymi strefy umiarkowanej pod względem klimatu, roślinności i świata zwierząt • analizuje strefy sawann i stepów pod względem położenia, warunków klimatycznych i głównych cech krajobrazu • przedstawia podobieństwa i różnice między krajobrazami pustyni gorących i pustyni lodowych • opisuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji zróżnicowanie
---	---	--	--	---

<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tajga, tundra, wieloletnia zmarzlina</i> • rozpoznaje gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla tajgi i tundry • wymienia charakterystyczne dla Himalajów gatunki roślin i zwierząt 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy charakterystyczne klimatu śródziemnomorskiego • wymienia charakterystyczne cechy klimatu stref tajgi i tundry • charakteryzuje krajobraz wysokogórski w Himalajach • wskazuje na mapie Himalaje 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje na podstawie ilustracji krajobrazy sawann i stepów • omawia klimat stref pustyń gorących i pustyń lodowych • omawia rzeźbę terenu pustyń gorących • omawia cechy krajobrazu śródziemnomorskiego • charakteryzuje cechy krajobrazu tajgi i tundry 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefach pustyń gorących i pustyń lodowych • prezentuje przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefie śródziemnomorskiej • porównuje budownictwo i życie mieszkańców stref tajgi i tundry 	<p>przyrodnicze i kulturowe strefy śródziemnomorskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje rozmieszczenie stref krajobrazowych na Ziemi i pięter roślinności w górach
---	---	---	--	--

Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 5

oparte na *Programie nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa* autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic

Wymagania na poszczególne oceny				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
1. Mapa Polski				
Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa, skala, legenda mapy</i> 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • odczytuje za pomocą legendy znaki kartograficzne na mapie 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia na mapie znaki punktowe, liniowe i powierzchniowe 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • postępuje się planem miasta w terenie 	

<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy mapy wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wysokość bezwzględna, wysokość względna</i> odczytuje wysokość bezwzględną obiektów na mapie poziomicowej podaje nazwy barw stosowanych na mapach hipsometrycznych wymienia różne rodzaje map odczytuje informacje z planu miasta 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje legendę mapy do odczytania informacji odczytuje skalę mapy rozdziela rodzaje skali oblicza wysokość względną na podstawie wysokości bezwzględnej odczytanej z mapy odczytuje informacje z mapy poziomicowej i mapy hipsometrycznej wyszukuje w atlasie przykłady map: ogólnogeograficznej, krajobrazowej, turystycznej i planu miasta 	<ul style="list-style-type: none"> rysuje podziałkę liniową wyjaśnia, dlaczego każda mapa ma skalę oblicza odległość na mapie wzdłuż linii prostej za pomocą skali liczbowej wyjaśnia, jak powstaje mapa poziomicowa wyjaśnia różnicę między obszarem nizinnym, wyżynnym a obszarem górskim wyjaśnia różnicę między mapą ogólnogeograficzną a mapą krajobrazową przedstawia sposoby orientowania mapy w terenie 	<ul style="list-style-type: none"> dobiera odpowiednią mapę w celu uzyskania określonych informacji geograficznych przekształca skalę liczbową na mianowaną i podziałkę liniową oblicza odległość w terenie za pomocą skali liczbowej oblicza odległość w terenie za pomocą podziałki liniowej oblicza długość trasy złożonej z odcinków za pomocą skali liczbowej rozpoznaje przedstawione na mapach poziomicowych formy terenu rozpoznaje formy ukształtowania powierzchni na mapie hipsometrycznej omawia zastosowanie map cyfrowych podaje różnice między mapą turystyczną a planem miasta 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady wykorzystania mapo różnej treści analizuje treść map przedstawiających ukształtowanie powierzchni Polski czyta treść mapy lub planu najbliższego otoczenia szkoły, odnosząc je do obserwowanych w terenie elementów środowiska geograficznego projektuje i opisuje trasę wycieczki na podstawie mapy turystycznej lub planu miasta
---	--	--	---	--

2. Krajobrazy Polski

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu <i>krajobraz</i> wymienia składniki krajobrazu wymienia elementy krajobrazu najbliższej okolicy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje różnicę między krajobrazem naturalnym a krajobrazem kulturowym określa położenie najbliższej okolicy na mapie Polski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje pasy rzeźby terenu w Polsce opisuje krajobraz najbliższej okolicy w odniesieniu do pasów rzeźby terenu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> dokonyuje oceny krajobrazu najbliższego otoczenia szkoły pod względem jego piękna oraz ładu i estetyki zagospodarowania 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> proponuje zmiany w zagospodarowaniu terenu najbliższej okolicy
--	--	--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> •wymienia pasy rzeźby terenu Polski •wskazuje na mapie Wybrzeże Słowińskie •wymienia elementy krajobrazu nadmorskiego •wymienia główne miasta leżące na Wybrzeżu Słowińskim •wymienia po jednym przykładzie rośliny i zwierzęcia charakterystycznych dla Wybrzeża Słowińskiego •wskazuje na mapie Pojezierze Mazurskie •odczytuje z mapy nazwy największych jezior na Pojezierzu Mazurskim •wskazuje na mapie pas Nizin podkarpowskich oraz Nizinę Mazowiecką •wskazuje na mapie największe rzeki przecinające Nizinę Mazowiecką •wskazuje na mapie największe miasta Niziny Mazowieckiej •podaje nazwę parku narodowego leżącego w pobliżu Warszawy •określa położenie Warszawy na mapie Polski •wymienia najważniejsze obiekty turystyczne Warszawy 	<ul style="list-style-type: none"> •przedstawia główne cechy krajobrazu nadmorskiego na podstawie ilustracji •omawia cechy krajobrazu Pojezierza Mazurskiego •wymienia atrakcje turystyczne Pojezierza Mazurskiego •przedstawia cechy krajobrazu Niziny Mazowieckiej •wymienia atrakcje turystyczne Niziny Mazowieckiej •opisuje cechy krajobrazu wielkomiejskiego •wymienia główne cechy krajobrazu miejsko-przemysłowego Wyżyny Śląskiej •przedstawia cechy krajobrazu rolniczego Wyżyny Lubelskiej •omawia cechy krajobrazu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej na podstawie ilustracji •wymienia dwa przykłady roślin charakterystycznych dla Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej •wskazuje na mapie najwyższe szczyty Tatr •wymienia cechy krajobrazu wysokogórskiego •omawia cechy pogody w górach •wymienia atrakcje turystyczne Tatr 	<ul style="list-style-type: none"> •opisuje wpływ wody i wiatru na nadmorski krajobraz •przedstawia sposoby gospodarowania w krajobrazie nadmorskim •opisuje zajęcia mieszkańców regionu nadmorskiego •przedstawia wpływ łądolu na krajobraz pojezierzy •omawia cechy krajobrazu przekształconego przez człowieka na Nizinie Mazowieckiej •przedstawia najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego w stolicy •omawia znaczenie węgla kamiennego na Wyżynie Śląskiej •charakteryzuje życie i zwyczaje mieszkańców Wyżyny Śląskiej •omawia na podstawie ilustracji powstawanie wąwozów lessowych •charakteryzuje czynniki wpływające na krajobraz rolniczy Wyżyny Lubelskiej •charakteryzuje na podstawie ilustracji rzeźbę krasową i formy krasowe Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej •opisuje na podstawie ilustracji piętra roślinności w Tatrach •opisuje zajęcia i zwyczaje mieszkańców Podhala 	<ul style="list-style-type: none"> •porównuje na podstawie mapy Polski i ilustracji rzeźbę terenu w poszczególnych pasach •wyjaśnia na podstawie ilustracji, jak powstaje jezioro przybrzeżne •wymienia obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Wybrzeża Słowińskiego oraz wskazuje je na mapie •wyjaśnia znaczenie turystyki na Wybrzeżu Słowińskim •charakteryzuje najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego na Nizinie Mazowieckiej •opisuje zabudowę i sieć komunikacyjną Warszawy •omawia atrakcje turystyczne na Szlaku Zabytków Techniki •opisuje za pomocą przykładów rolnictwa na Wyżynie Lubelskiej •opisuje najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego Wyżyny Lubelskiej •charakteryzuje na podstawie mapy atrakcje turystyczne Szlaku Orlich Gniazd •przedstawia argumenty potwierdzające różnicę w krajobrazie Tatr Wysokich i Tatr Zachodnich 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje projekt planu zagospodarowania terenu wokół szkoły • przygotowuje prezentację multimedialną na temat Wybrzeża Słowińskiego z uwzględnieniem elementów krajobrazu naturalnego i kulturowego • przedstawia zróżnicowanie krajobrazu krain geograficznych w pasie pojezierzy na podstawie mapy • analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki rozwoju rolnictwa na Nizinie Mazowieckiej • planuje na podstawie planu miasta wycieczkę po Warszawie • przedstawia pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazie Wyżyny Śląskiej wynikające z działalności człowieka • analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa na Wyżynie Lubelskiej
---	--	---	---	--

<ul style="list-style-type: none"> •wskazuje na mapie pas Wyżyn Polskich i Wyżynę Śląską •wskazuje na mapie największe miasta na Wyżynie Śląskiej •wskazuje na mapiePolski Wyżynę Lubelską •wymienia gleby i główne uprawy Wyżyny Lubelskiej •określa na podstawie mapy Polski położenie Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej •podaje nazwę parkunarodowego leżącego na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej •podaje nazwyzwierząt żyjących w jaskiniach na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej •określa na podstawie mapy położenie Tatr •wskazuje na mapie Tatry Wysokie i Tatry Zachodnie 			<ul style="list-style-type: none"> •opisuje dziedzictwo przyrodnicze Tatr 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia historię zamków znajdujących się na Szlaku Orlich Gniazd • wyjaśnia negatywny wpływ turystyki na środowisko Tatr
3. Łądy i oceany				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •wskazuje na globusie i mapie świata bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •wyjaśnia, co to sąsiatka geograficzna i siatka kartograficzna •wskazuje główne kierunki geograficzne na globusie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •podaje przyczyny odkryć geograficznych •wskazuje na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni Ziemi i akweny morskie na trasie wyprawy geograficznej Marca Polo 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa na globusie i mapie położenie punktów, kontynentów i oceanów na kuli ziemskiej • opisuje podróże odkrywcze w okresie od XVII w. do XX w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oblicza różnicę wysokości między najwyższym szczytem na Ziemi a największą głębią woceanach • przedstawia znaczenie odkryć geograficznych

<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy kontynentów i oceanów oraz wskazuje ich położenie na globusie i mapie wymienia największych podróżników biorących udział w odkryciach geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje powierzchnię kontynentów i oceanów na podstawie diagramów wskazuje akweny morskie na trasach pierwszych wypraw geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje na podstawie mapy szlaki wypraw Ferdynanda Magellana i Krzysztofa Kolumba 		
--	--	---	--	--

4. Krajobrazy świata

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu <i>pogoda</i> wymienia składniki pogody wyjaśnia znaczenie terminu <i>klimat</i> wymienia na podstawie mapy tematycznej strefy klimatyczne Ziemi wymienia na podstawie ilustracji strefy krajobrazowe Ziemi wskazuje na mapie strefy wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych strefy umiarkowanej podaje nazwy warstw wilgotnego lasu równikowego i wskazuje te warstwy na ilustracji rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sawanna, step</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnicę między pogodą a klimatem odczytuje z klimatogramu temperaturę powietrza i wielkość opadów atmosferycznych w danym miesiącu wymienia typy klimatów w strefie umiarkowanej omawia na podstawie mapy stref klimatycznych i klimatogramów klimat strefy wilgotnych lasów równikowych oraz klimat strefy lasów liściastych i mieszanych omawia na podstawie ilustracji warstwową budowę lasów strefy umiarkowanej wyjaśnia znaczenie terminów: <i>preria, pampa</i> omawia charakterystyczne cechy klimatu stref sawann i stepów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie klimatycznej obszary o najwyższej oraz najniższej średniej rocznej temperaturze powietrza wskazuje na mapie klimatycznej obszary o największej i najmniejszej rocznej sumie opadów porównuje temperaturę powietrza i opady atmosferyczne w klimacie morskim i kontynentalnym wymienia kryteria wydzielenia stref krajobrazowych przedstawia na podstawie ilustracji układ stref 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> oblicza średnią roczną temperaturę powietrza oblicza różnicę między średnią temperatura powietrza w najcieplejszym miesiącu i najzimniejszym miesiącu roku oblicza roczną sumę opadów prezentuje przykłady budownictwa, sposoby gospodarowania i zajęcia mieszkańców stref wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych porównuje cechy krajobrazu sawann i stepów omawia przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefach pustyń gorących i pustyń lodowych prezentuje przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefie śródziemnomorskiej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia zróżnicowanie temperatury powietrza i opadów atmosferycznych na Ziemi na podstawie map tematycznych omawia wpływ człowieka na krajobrazy Ziemi porównuje wilgotne lasy równikowe z lasami liściastymi i mieszanych strefy umiarkowanej pod względem klimatu, roślinności i świata zwierząt analizuje strefy sawann i stepów pod względem położenia, warunków klimatycznych i głównych cech krajobrazu przedstawia podobieństwa i różnice między krajobrazami pustyń gorących i pustyń lodowych opisuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji zróżnicowanie przyrodnicze i kulturowe strefy śródziemnomorskiej
--	--	---	--	---

<ul style="list-style-type: none"> •wskazuje na mapie strefy sawann i stepów •wymienia gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla sawann i stepów •wyjaśnia znaczenie terminu <i>pustynia</i> •wskazuje na mapie obszary występowania pustyń gorących i pustyń lodowych •rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla pustyń gorących i pustyń lodowych •wskazuje na mapie położenie strefy krajobrazów śródziemnomorskich •wymienia na podstawie mapy państwa leżące nad Morzem Śródziemnym •rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla strefy śródziemnomorskiej •wymienia gatunki upraw charakterystycznych dla strefy śródziemnomorskiej •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tajga</i>, <i>tundra</i>, <i>wieloletnia zmarzlina</i> •wskazuje na mapie położenie stref tajgi i tundry •rozpoznaje gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla tajgi i tundry 	<ul style="list-style-type: none"> •opisuje na podstawie ilustracji świat roślin i zwierząt pustyń gorących i pustyń lodowych •wymienia cechy charakterystyczne klimatu śródziemnomorskiego •wymienia obiekty turystyczne w basenie Morza Śródziemnego •wymienia charakterystyczne cechy klimatu stref tajgi i tundry •wskazuje na mapie położenie najwyższych łańcuchów górskich innych niż Himalaje •charakteryzuje krajobraz wysokogórski w Himalajach •opisuje świat roślin i zwierząt w Himalajach 	<p>krajobrazowych na półkuli północnej</p> <ul style="list-style-type: none"> •charakteryzuje warstwy wilgotnego lasu równikowego •charakteryzuje na podstawie ilustracji krajobrazy sawann i stepów •omawia klimat stref pustyń gorących i pustyń lodowych •omawia rzeźbę terenu pustyń gorących •omawia cechy krajobrazu śródziemnomorskiego •charakteryzuje cechy krajobrazu tajgi i tundry •charakteryzuje na podstawie ilustracji piętra roślinne w Himalajach 	<ul style="list-style-type: none"> •porównuje budownictwo i życie mieszkańców stref tajgi i tundry •analizuje zmienność warunków klimatycznych w Himalajach i jej wpływ na życie ludności 	<ul style="list-style-type: none"> •porównuje rozmieszczenie stref krajobrazowych na Ziemi i pięter roślinności w górach
--	--	--	---	---

<ul style="list-style-type: none">•wskazuje na mapieHimalaje•wymienia charakterystyczne dla Himalajów gatunki roślin i zwierząt				
--	--	--	--	--

Dostosowanie wymagań z języka polskiego w kl. V z uwagi na upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim

- Zapewnienie komfortu psychicznego, poczucia bezpieczeństwa i akceptacji, pozytywnego kontaktu emocjonalnego nauczyciela z uczennicą
- Troska o przystępność języka: instrukcje krótkie, jednoznaczne, precyzyjne
- Koncentrowanie się na postępach, udzielanie pochwały po każdej poprawnej odpowiedzi celem dowartościowania, natomiast unikanie krytyki za niepowodzenia
- Stwarzanie jak najczęstszych okazji do kształtowania wyższej samooceny i pewności siebie przez bazowanie na mocnych stronach uczniów,
- Organizowanie zadań dających możliwość doznania sukcesu i wykazania się w grupie klasowej
- Indywidualizacja prac domowych – poprzez dostosowanie ich zakresu do możliwości uczniów oraz takie dobieranie zadań, by służyły one stymulacji rozwoju uczniów
- Przydzielanie dłuższych limitów czasowych podczas sprawdzianów i kartkówek
- Udzielanie zachęty przy wypowiedziach ustnych, przyjęcie dialogowej formy odpowiedzi , zadawanie pytań naprowadzających
- Monitorowanie pracy na lekcji, częste podchodzenie do uczniów w trakcie samodzielnej pracy w celu udzielenia dodatkowej pomocy, wyjaśnień
- Zmniejszenie liczby zadań na sprawdzianach poprzez eliminowanie zadań przekraczających możliwości uczniów
- Dzielenie materiału na mniejsze partie, wyznaczenie czasu na ich opanowanie i odpytywanie
- Wydłużanie czasu na odpowiedź
- Wydłużanie czasu na odpowiedź, np. przeczytanie lektury, podawanie zestawu pytań, na które uczennica szuka odpowiedzi podczas lektury,

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny

NOWE Słowa na start! klasa 5

Dostosowanie wymagań – upośledzenie w stopniu lekkim

Prezentowane wymagania edukacyjne są zintegrowane z planem wynikowym autorstwa Lidii Banczerz, będącym propozycją realizacji materiału zawartego w podręczniku *NOWE Słowa na start!* w klasie 5. Wymagania dostosowano do sześciostopniowej skali ocen.

Numer i temat lekcji	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń potrafi:
2. Szukam przyjaciela na dobre i na złe	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić kolory występujące na obrazie • wskazać postacie występujące na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować postacie przedstawione na obrazie • określić czas i miejsce sytuacji przedstawionej na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • określić kolory dominujące na obrazie • opisać sytuację przedstawioną na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • określić elementy statyczne i dynamiczne obrazu • opisać pierwszy i drugi plan obrazu • wymienić wartości ważne w życiu człowieka na podstawie dzieła sztuki 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić kolory występujące na obrazie
3. Czy kumpel to już przyjaciel?	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować wers i strofę • podać wyrazy bliskoznaczne do słowa <i>kumpel</i> • skorzystać ze słownika języka polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz głośno, wyraźnie • przedstawić bohaterów utworu • wskazać w tekście wiersza wers i strofę • wyszukać w tekście elementy opisu bohatera utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określić temat wiersza • wskazać w tekście wiersza rymy • określić 3–4 cechy bohatera utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • określić podmiot liryczny • określić nastrój utworu • wskazać w tekście wiersza porównania • opisać uczucia wyrażone w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz głośno • wymienić bohaterów wiersza

			<ul style="list-style-type: none"> • zastosować wyrazy bliskoznaczne do słowa <i>kumpel</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • określić cechy bohatera utworu 	
4. Przyjaźń poddana próbie	<ul style="list-style-type: none"> • powiedzieć 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów utworu • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • wskazać w tekście utworu wersy, strofy 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora • opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze z punktu widzenia bohatera utworu • wskazać rymy w tekście utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • wyjaśnić, jak rozumie ostatnie wersy utworu • stworzyć komiks 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów utworu
5. i 6. Jak stać się prawdziwym przyjacielem?	<ul style="list-style-type: none"> • powiedzieć 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów utworu • wskazać miejsce wydarzeń • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • określić 2–3 cechy bohaterów utworu • opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • wykorzystać w praktyce poznane słownictwo 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać z podziałem na role, stosując odpowiednie tempo i intonację • określić cechy bohaterów utworu • odróżnić narrację pierwszoosobową od trzecioosobowej • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • określić uczucia bohaterów • wziąć aktywny udział w rozmowie 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów utworu
7. i 8. Piszemy opowiadanie z dialogiem	<ul style="list-style-type: none"> • komponować początek opowiadania • podejmować próby redagowania prostego opowiadania twórczego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukać w tekście informacyjnym najważniejsze wiadomości • ułożyć prosty plan wydarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować opowiadanie twórcze • zredagować opowiadanie zgodnie z planem 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować opowiadanie, zachowując kolejność wydarzeń i trójdzielną kompozycję wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać elementy wyróżniające opowiadanie

	<ul style="list-style-type: none"> • podejmować próby wprowadzania do opowiadania krótkiego dialogu 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować proste opowiadanie twórcze • wprowadzić do opowiadania dialog • w wypowiedzi pisemnej podejmować próby wydzielenia akapitów 	<ul style="list-style-type: none"> • wprowadzić do opowiadania dialog, stosując poprawną interpunkcję • w wypowiedzi pisemnej zastosować trójdzielną kompozycję • w wypowiedzi pisemnej wydzielić akapity 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać, jaką funkcję może pełnić dialog w wypowiedzi 	
9. O głoskach, literach i sylabach	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnić literę od sylaby 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnić samogłoskę od spółgłoski • określić liczbę głosek w wyrazie • dzielić wyrazy na sylaby 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazywać spółgłoski i samogłoski • określać liczbę głosek, liter i sylab w wyrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie określać samogłoski i spółgłoski • samodzielnie określać liczbę głosek, liter i sylab w każdym wskazanym wyrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnić głoskę od litery
10. Odróżniam głoski miękkie od twardych	<ul style="list-style-type: none"> • zreferować informacje o głoskach miękkich i twardych • wskazać spółgłoski miękkie i twarde 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnić spółgłoski miękkie od twardych • zapisać wyrazy ze spółgłoskami miękkimi 	<ul style="list-style-type: none"> • określić spółgłoski miękkie i twarde • poprawnie zapisać wyrazy ze spółgłoskami miękkimi 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie określić spółgłoski miękkie i twarde • wyjaśnić, do jakich nieporozumień może prowadzić niepoprawne zapisywanie wyrazów ze spółgłoskami miękkimi 	<ul style="list-style-type: none"> • podzielić wyraz na głoski, litery i sylaby
11. Z miłości do zwierząt	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów utworu • powiedzieć 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • skorzystać ze słownika języka polskiego, aby odnaleźć potrzebne informacje 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów utworu • określić 3–4 cechy głównego bohatera utworu • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • określić cechy głównego bohatera utworu • opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • określić narratora w pierwszej i w drugiej części utworu • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohatera utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów utworu

				<ul style="list-style-type: none"> • wyrazić swój sąd o bohaterze i jego zachowaniu • porównać doświadczenia bohaterów z własnymi • aktywnie uczestniczyć w rozmowie 	
12. i 13. Co znajdziemy w encyklopedii?	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać tekst informacyjny • wskazać elementy hasła encyklopedycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnić tekst informacyjny od tekstu literackiego • określić elementy hasła encyklopedycznego • odczytać skróty stosowane w encyklopedii 	<ul style="list-style-type: none"> • określić cechy tekstu informacyjnego • określić, pod jakimi hasłami należy szukać określonych informacji • wyszukać wskazane hasła w encyklopedii tradycyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukać wskazane hasła w encyklopedii on-line • korzystać z encyklopedii tradycyjnej i on-line • wyjaśnić, z jakiej encyklopedii lepiej korzystać i uzasadnić swoje zdanie • zapisać pozyskane informacje na różne sposoby 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać tekst informacyjny
14. i 15. Dlaczego warto pomagać innym?	<ul style="list-style-type: none"> • określić 2–3 cechy bohatera • wymienić wydarzenia przedstawione w utworze • skorzystać ze słownika języka polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • rozpoznać opowiadanie • przedstawić bohaterów utworu • sformułować 3–4 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • podjąć próbę zredagowania planu wydarzeń • odróżniać pytania otwarte i zamknięte 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora • określić czas wydarzeń • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohatera • zredagować plan wydarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho, stosując odpowiednie tempo i intonację • określić charakterystyczne cechy opowiadania • ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze • wyrazić swój sąd o bohaterze i jego zachowaniu • porównać doświadczenia bohatera z własnymi • formułować do tekstu pytania otwarte i zamknięte 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów utworu

16. Kim jesteśmy w internecie?	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów utworu • określić 2–3 cechy bohatera • wymienić wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • rozpoznać opowiadanie • przedstawić bohaterów utworu • sformułować 3–4 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora • określić miejsce i czas wydarzeń • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohatera • wyjaśnić, z jakiego powodu bohater w e-mailach podaje się za inną osobę 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho, stosując odpowiednie tempo i intonację • określić charakterystyczne cechy opowiadania • ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze • wyrazić swój sąd o bohaterze i jego zachowaniu • porównać doświadczenia bohatera z własnymi • zredagować rady dla osoby, która udaje kogoś innego • analizować ilustrację do tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów utworu
17. Porozmawiasz ze mną?	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić zasady obowiązujące osoby korzystające z komunikowania się za pomocą internetu • podjąć próbę zredagowania SMS-a do kolegi 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać różne sposoby komunikowania się w internecie • zredagować SMS-a do kolegi • wypowiedzieć się na temat własnych sposobów komunikowania się z innymi 	<ul style="list-style-type: none"> • podawać przykłady udogodnień i zagrożeń wynikających z komunikowania się w internecie • wyjaśnić, dlaczego ludzie chętnie korzystają z internetu • zredagować SMS-a do nauczyciela • wskazać wady i zalety korzystania z komunikatorów 	<ul style="list-style-type: none"> • określić udogodnienia i zagrożenia wynikające z komunikowania się w internecie • włączyć się do dyskusji na forum • sformułować zasady właściwego zachowania się w internecie • podać różnice między językiem młodzieżowym a językiem literackim 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić różne sposoby komunikowania się w internecie

18. Jak napisać e-mail?	<ul style="list-style-type: none"> wymienić zasady pisania listów elektronicznych podjąć próbę zredagowania e-maila do kolegi 	<ul style="list-style-type: none"> zredagować e-maila do kolegi stosować niektóre zasady pisania listów elektronicznych 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie zredagować e-maila do kolegi zapisać adres e-mailowy stosować zasady pisania listów elektronicznych określić temat wiadomości stosować zwroty do adresata i zwroty pożegnalne informować odbiorcę o przesyłaniu plików w załączniku uzupełnić list elektroniczny wskazanymi wyrazami w odpowiedniej formie podać zasady pisania listów zgodnie z etykietą językową 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie zapisać adres e-mailowy trafnie określić temat wiadomości stosować poprawne zwroty do adresata stosować pożegnalne zwroty grzecznościowe informować poprawnie odbiorcę o przesyłaniu plików w załączniku pisać poprawnie pod względem językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnić list elektroniczny od listu tradycyjnego
19. Czasownik we własnej osobie	<ul style="list-style-type: none"> wymienić osoby, liczby i rodzaje czasownika 	<ul style="list-style-type: none"> odróżniać czasowniki w czasach przeszłym, teraźniejszym i przyszłym określać osobę i liczbę czasownika 	<ul style="list-style-type: none"> określać rodzaj czasownika odmieniać czasowniki przez liczby i osoby stosować czasowniki w czasach przeszłym i teraźniejszym w odpowiednich formach rozpoznać autora wypowiedzi na podstawie formy czasownika 	<ul style="list-style-type: none"> określać osobę, liczbę i rodzaj czasownika stosować odpowiednie formy czasowników w czasie przyszłym określa, jaką funkcję w wypowiedzi pełni czasownik 	<ul style="list-style-type: none"> wskazywać czasowniki wśród innych części mowy

<p>20. Wskazuję formy osobowe i nieosobowe czasownika</p>	<ul style="list-style-type: none"> • uzupełnić tekst odpowiednimi formami czasowników 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnić bezokoliczniki od czasowników w formie osobowej • wskazać nieosobowe formy czasownika • przekształcić wypowiedzenie z nieosobowymi formami czasownika, tak aby wskazać wykonawcę czynności 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnić nieosobowe formy czasownika od form osobowych • zredagować opis ilustracji, używając form zakończonych na <i>-no</i> i <i>-to</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować przepis, używając bezokoliczników • wyjaśnić cel stosowania form nieosobowych czasownika 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać bezokoliczniki • wskazać czasowniki w formie osobowej
<p>21. Poprawnie stosuję czasowniki w różnych trybach</p>	<ul style="list-style-type: none"> • odmieniać czasownik przez osoby i liczby w trybie orzekającym 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać czasowniki w trybach orzekającym, rozkazującym i przypuszczającym • odmieniać czasownik przez osoby i liczby w trybach rozkazującym i przypuszczającym 	<ul style="list-style-type: none"> • określić tryb czasownika występującego w zdaniu • układać zdania z czasownikiem w trybach rozkazującym i przypuszczającym 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnić czasowniki w trybie orzekającym od tych w trybie rozkazującym i przypuszczającym • ułożyć zdania na określony temat, stosując określony tryb czasownika 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić tryby czasownika
<p>22. Piszemy poprawnie wyrazy z cząstką <i>by</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić zasady zapisywania cząstki <i>by</i> z czasownikami w formie osobowej i bezokolicznikami • poprawnie zapisać cząstkę <i>by</i> z 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnić formę osobową czasownika w trybie przypuszczającym od innych form czasownika • wymienić zasady zapisywania cząstki <i>by</i> ze spójnikami 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować w zdaniach odpowiednie formy czasowników z cząstką <i>by</i> i poprawnie je zapisywać • poprawnie zapisywać cząstkę <i>by</i> ze spójnikami 	<ul style="list-style-type: none"> • bezbłędnie zapisać cząstkę <i>by</i> z czasownikami w formie osobowej, przed czasownikami, z bezokolicznikami i ze spójnikami 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać formę osobową czasownika w trybie przypuszczającym

	czasownikami w formie osobowej	<ul style="list-style-type: none"> • zastosować zasady zapisywania cząstki <i>by</i> z czasownikami w formie osobowej i z bezokolicznikami 			
23. Wikipedia od kuchni	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać w tekście informacje na temat Wikipedii 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnić tekst informacyjny od tekstu literackiego • czytać głośno i cicho • wynotowywać najważniejsze informacje 	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnić, czym jest Wikipedia • określić różnice między encyklopedią PWN a wolną encyklopedią • wyszukać określone hasła w Wikipedii • sporządzić notatkę na temat Wikipedii 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukać określone informacje w Wikipedii • sporządzić notatkę w określonej formie na temat kryteriów, które musi spełniać artykuł w Wikipedii • wyjaśnić, dlaczego warto korzystać z Wikipedii i uzasadnić swoje zdanie 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać tekst informacyjny • czytać głośno tekst informacyjny
26. Powiedz mi, co czujesz	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić postacie występujące na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować postacie przedstawione na obrazie • określić czas i miejsce sytuacji przedstawionej na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • określić kolory dominujące na obrazie • opisać sytuację przedstawioną na obrazie • wymienić elementy pejzażu 	<ul style="list-style-type: none"> • określić elementy statyczne i dynamiczne obrazu • opisać pierwszy i drugi plan obrazu • ciekawie opowiedzieć o sytuacji przedstawionej na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić kolory występujące na obrazie
27. Mój klucz do szczęścia	<ul style="list-style-type: none"> • określić podmiot liryczny • wskazać wersy, epitety • wskazać porównanie 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać utwór głośno, wyraźnie • przedstawić podmiot liryczny • wskazać porównanie • rozpoznać w tekście epitety i wyjaśnić ich funkcję • nazwać uczucia, jakie wyraża utwór 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać utwór, podkreślając głosem ważne słowa • określić temat utworu • scharakteryzować podmiot liryczny • wymienić uczucia, jakie wyraża utwór • wyszukać w tekście radę, jakiej udziela osoba mówiąca 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać utwór, stosując odpowiednie tempo i intonację • rozpoznać w tekście porównania i wyjaśnić ich funkcję • wskazać wartości w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać utwór głośno

28. Nie mówię tego dosłownie	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać wersy, strofy, rymy • zdefiniować przerośnię • odtworzyć wiersz z pamięci 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać utwór głośno, wyraźnie • przedstawić podmiot liryczny • wskazuje w tekście wiersza wersy, strofy, rymy • odczytać znaczenie przerośnych zestawień słów • wygłosić wiersz z pamięci 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać utwór, podkreślając głośnie ważne słowa • określić temat utworu • określić podmiot liryczny • stosować przerośne zestawienia słów w zdaniach • wygłosić wiersz z pamięci w odpowiednim tempie, z prawidłową dykcją 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać utwór, stosując odpowiednie tempo i intonację • rozpoznać w tekście przerośnię i wyjaśnić ich funkcję • deklamować wiersz, odpowiednio modulując głos 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać utwór głośno • zdefiniować podmiot liryczny
29. Nazywam uczucia i opisuję ich przejawy	<ul style="list-style-type: none"> • określić 2 cechy bohatera • wymienić wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • rozpoznać opowiadanie • przedstawić bohaterów utworu • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wyjaśnić znaczenie powiedzenia <i>czuć do kogoś miętę</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora • określić miejsce i czas wydarzeń • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohatera • wyjaśnić znaczenie wskazanych stałych związków wyrazowych 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • wyrazić swój sąd o bohaterze utworu i jego zachowaniu • porównać doświadczenia bohatera z własnymi • wyjaśnić znaczenie wskazanych stałych związków wyrazowych i zastosować je w zdaniach 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów utworu
30. i 31. Piszemy sprawozdanie	<ul style="list-style-type: none"> • podejmować próby redagowania sprawozdania z wydarzenia • stworzyć plan sprawozdania 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia w planie sprawozdania z wycieczki informacje ważne od mniej istotnych • zredagować sprawozdanie z wydarzenia zgodnie z planem 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować sprawozdanie z wycieczki do Krakowa na podstawie fotografii • w wypowiedzi pisemnej zastosować trójdzielną kompozycję • w wypowiedzi pisemnej wydzielić akapity 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować sprawozdanie z ostatniego wydarzenia, w którym uczestniczyła klasa, zachowując kolejność wydarzeń i trójdzielną kompozycję wypowiedzi • gromadzić informacje, korzystając z różnych źródeł 	<ul style="list-style-type: none"> • skomponować początek sprawozdania – okoliczności wydarzenia

		<ul style="list-style-type: none"> • skomponować zakończenie sprawozdania – opinię o wydarzeniu • w wypowiedzi pisemnej podejmować próby wydzielenia akapitów 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystać wskazówki i rady w trakcie tworzenia sprawozdania 		
32. Co dwie kropki, to nie jedna	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić zastosowanie dwukropka 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować dwukropek przed wyliczaniem 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować dwukropek przed wprowadzaniem dialogu • stosować dwukropek przed wprowadzaniem cytatu 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować dwukropek zgodnie z zasadami interpunkcji 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać dwukropek w tekście
33. Zdobywamy szczyty wrażliwości	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora utworu • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić 2–3 cechy głównej bohaterki utworu • nazywać emocje bohaterki 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiedzieć ciekawie o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterki utworu • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • wziąć czynny udział w rozmowie 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu
34. Emocje w słowach	<ul style="list-style-type: none"> • stworzyć zdrobnienia • wskazać rzeczowniki wśród innych części mowy 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać zdrobnienia, zgrubienia i wyrazy neutralne • stworzyć zdrobnienia i zgrubienia od wskazanego rzeczownika 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżniać nacechowanie emocjonalne wyrazów • stosować w wypowiedzeniach zdrobnienia i zgrubienia 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżniać zgrubienia o charakterze żartobliwym od zgrubień pogardliwych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym są zdrobnienia i zgrubienia

<p>35., 36. i 37. Rzeczownik bez tajemnic</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować rzeczowniki własne i pospolite • przedstawić zasadę pisowni wielką literą rzeczowników własnych • odmieniać rzeczowniki zakończone na <i>-um</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • określać rodzaj rzeczownika • odmieniać rzeczownik przez liczby i przypadki • wskazywać rzeczowniki własne i pospolite • stosować zasadę pisowni wielką literą rzeczowników własnych • odróżniać rzeczowniki występujące tylko w liczbie pojedynczej od rzeczowników występujących tylko w liczbie mnogiej 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować rzeczowniki w odpowiednich formach • określić rzeczowniki własne i pospolite • przedstawiać własne przykłady rzeczowników własnych i pospolitych • stosować w wypowiedzeniach poprawne formy rzeczowników występujących tylko w liczbie pojedynczej lub tylko w liczbie mnogiej 	<ul style="list-style-type: none"> • określać przypadek i liczbę danego rzeczownika • odróżniać rzeczowniki własne od pospolitych • poprawnie zapisywać rzeczowniki własne i pospolite • stosować w wypowiedzeniach poprawne formy rzeczowników o nieregularnej odmianie 	<p>wymienić liczby, rodzaje i przypadki rzeczownika</p>
<p>38. Kłopoty z dorosłymi</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora utworu • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić 2–3 cechy głównych bohaterów utworu • nazwać emocje bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać utwór, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiadać ciekawie o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • porównać doświadczenia bohaterów z własnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu
<p>39. Jak pokonać złość?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • określić podmiot liryczny w utworze • wskazać bohatera utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz głośno, wyraźnie • przedstawić podmiot liryczny w wierszu • wskazać adresata utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określić temat wiersza • scharakteryzować podmiot liryczny w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz tak, aby oddać emocje bohatera, stosując odpowiednie tempo i intonację 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać utwór głośno

		<ul style="list-style-type: none"> • określić 2 cechy bohatera utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • określić adresata utworu • określić cechy bohatera utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • określić sposoby radzenia sobie ze złością bohatera wiersza • wyjaśnić sens sformułowań o znaczeniu przenośnym i poprawnie je zastosować 	
40. i 41. Piszemy poprawnie ξ lub η w zakończeniu wyrazów	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić zasady pisowni ξ i η w zakończeniach wyrazów i w pisowni istot niedorosłych 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisywać ξ w zakończeniach 1. osoby liczby pojedynczej czasowników w czasach teraźniejszym i przyszłym • poprawnie zapisywać η w zakończeniach 3. osoby liczby mnogiej czasowników w czasach teraźniejszym i przyszłym 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisywać ξ w zakończeniach biernika liczby pojedynczej rzeczowników rodzaju żeńskiego • poprawnie zapisywać η w zakończeniach biernika i narzędnika liczby pojedynczej rzeczowników i przymiotników 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisać ξ w nazwach istot niedorosłych • poprawnie zapisać 1. osobę liczby pojedynczej czasów teraźniejszego i przyszłego czasowników: <i>wiedzieć, powiedzieć, jeść, umieć, rozumieć</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić zasady pisowni ξ i η
42. Z jakich elementów jest zbudowany wyraz odmienny?	<ul style="list-style-type: none"> • odmieniać rzeczownik przez przypadki • oddzielać końcówki od tematu fleksyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie oddzielać końcówki od tematu fleksyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> • zaznaczać końcówkę zerową • wskazywać tematy oboczne • określać oboczności 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie zaznaczać końcówkę zerową • samodzielnie wskazywać tematy oboczne • samodzielnie określać oboczności 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżniać części mowy odmienne od nieodmiennych
43. Uczymy się pięknie recytować teksty	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić zasady dobrej recytacji • recytować tekst opanowany pamięciowo 	<ul style="list-style-type: none"> • recytować głośno, wyraźnie • analizować tekst przygotowany do recytacji • wyraźnie wymawiać grupy spółgłoskowe i zakończenia wyrazów 	<ul style="list-style-type: none"> • recytować w odpowiednim tempie • dostosowywać oddech do recytowanego tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • wygłaszać tekst z odpowiednim napięciem emocjonalnym 	<ul style="list-style-type: none"> • recytować tekst opanowany pamięciowo
44. i 45. W zalewie reklam		<ul style="list-style-type: none"> • omówić problem przedstawiony w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnić sposób wpływania reklam na nasze życie 	<ul style="list-style-type: none"> • układać własne hasła reklamowe wybranych przedmiotów 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać tekst publicystyczny ze zrozumieniem

	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnić tekst reklamowy od innych rodzajów tekstów • przedstawić znaczenie słowa <i>reklama</i> • podać przykłady reklam 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pochodzenie słowa <i>reklama</i> • podać cechy hasła reklamowego 			
48. Wpływ obecności ludzi na nasze działania	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić postacie występujące na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować postacie przedstawione na obrazie • określić czas i miejsce sytuacji przedstawionej na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • określić dominujące na obrazie kolory • opisać sytuację przedstawioną na obrazie • opisać w 2–3 zdaniach gesty i mimikę przedstawionych postaci • nazwać 2–3 emocje wyrażone przez postacie ukazane na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • określić kolory dominujące na obrazie • opisać gesty i mimikę przedstawionych postaci • określić emocje wyrażone przez bohaterów • nadać inny tytuł obrazowi 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić kolory występujące na obrazie
49. Chłopięcy świat	<ul style="list-style-type: none"> • poszerzyć zasób słownictwa • skorzystać z różnych źródeł informacji 	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzić rozmowę na temat głównych postaci występujących w książce 	<ul style="list-style-type: none"> • zaplanować szczegółowo uważny sposób poznania treści lektury • wnioskować na podstawie tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować informacje o autorze lektury 	<ul style="list-style-type: none"> • skorzystać ze słownika języka polskiego
50. W świecie chłopców z Placu Broni	<ul style="list-style-type: none"> • określić, gdzie rozgrywają się wydarzenia 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić głównych bohaterów i krótko ich charakteryzuje • opisać miejsce zabaw chłopców i czynności, którymi się zajmowali 	<ul style="list-style-type: none"> • podać cel założenia Związku Zbieraczy Kitu 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać procedury ustalone przez Związek Zbieraczy Kitu 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić wydarzenia
47. Jedni rozkazują, drudzy słuchają i wykonują	<ul style="list-style-type: none"> • powiedzieć 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych we fragmencie w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów występujących we fragmencie utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów występujących we fragmencie utworu

		<ul style="list-style-type: none"> • określić kilka cech głównego bohatera utworu • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych we fragmencie utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać elementy świata przedstawionego • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • określić cechy głównego bohatera utworu • opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić bohaterów głównych i drugoplanowych we fragmencie utworu • ciekawie opowiedzieć o przedstawionych wydarzeniach • określić cechy bohaterów utworu • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • porównać doświadczenia bohaterów z własnymi • określić wątek główny i wątki poboczne utworu • zidentyfikować utwór jako powieść 	
52. Przyjaciele i wrogowie – chłopcy z Placu Broni i czerwone koszule	<ul style="list-style-type: none"> • wypisać imiona bohaterów należących do grupy chłopców z Placu Broni i do grupy czerwonych koszul • opisać przebieg bitwy o Plac Broni 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać chłopca, którego uważa za najważniejszą postać w powieści 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić sposoby walki z przeciwnikiem akceptowane przez przywódców oraz przez nich odrzucane 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić postępowania Feriego Acza wobec z grupy oraz Nemezcza 	wypisać imiona bohaterów należących do grupy chłopców z Placu Broni i do grupy czerwonych koszul
53. Okropna zdrada – o Gerebie	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić cechy charakteru Gereba 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaki był powód zdrady chłopca • określić, w jaki sposób Boka zareagował na zdradę kolegi 	<ul style="list-style-type: none"> • wytłumaczyć, dlaczego Feri Acz nie zgodził się na nieuczciwą propozycję rozwiązania konfliktu 	<ul style="list-style-type: none"> • podać powody, które skłoniły Deża do powrotu do drużyny chłopców z Placu Broni • wziąć udział w dyskusji na dany temat 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić jedną cechę charakteru Gereba

54. Niepozorny bohater – Nemecek	<ul style="list-style-type: none"> wymienić zachowania kolegów, które sprawiły chłopcu największą przykrość 	<ul style="list-style-type: none"> określić sposób traktowania Nemecka przez Bokę 	<ul style="list-style-type: none"> wytłumaczyć, co Nemecek chciał udowodnić chłopcom 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać, w jaki sposób bohaterskie zachowanie Nemecka wpłynęło na postawę innych chłopców opisać reakcje Feriego Acza i Boki związane ze śmiercią Erna 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, czym Erno Nemecek wyróżniał się spośród rówieśników
55. Autorytet czy idol?	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, kim jest idol zredagować 1–2 zdania notatki 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho odróżnić autorytet od idola zredagować prostą notatkę 	<ul style="list-style-type: none"> czyta ze zrozumieniem tekst publicystyczny czytać głośno, wyraźnie i cicho podać przykłady autorytetów zredagować notatkę 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację wyjaśnić, kto jest autorytetem i uzasadnić swój wybór zredagować notatkę w określonej formie wypowiada się na temat roli autorytetów w życiu codziennym 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno zdefiniować autorytet
56. Kto jest pierwszym wzorem dla dziecka?	<ul style="list-style-type: none"> określić podmiot liryczny w utworze wskazać bohaterkę utworu wskazać w tekście wiersza epitet 	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać wiersz głośno, wyraźnie przedstawić podmiot liryczny w wierszu wskazać adresata utworu określić 2 cechy bohaterki utworu wskazać w tekście wiersza epitety i porównanie 	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać wiersz, podkreślając głosem ważne słowa określić temat wiersza scharakteryzować podmiot liryczny w wierszu określić adresata utworu określić cechy bohaterki utworu wskazać w tekście wiersza porównania 	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać wiersz tak, aby oddać wyrażone emocje, stosując odpowiednie tempo i intonację przedstawić bohaterkę utworu określić funkcję epitetów i porównań w wierszu wypowiedzieć się na temat uczuć przedstawionych w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać utwór głośno podać definicję epitetu
57. Wiersz o pewnym czarodzieju	<ul style="list-style-type: none"> określić podmiot liryczny w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać wiersz głośno, wyraźnie 	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać wiersz, podkreślając głosem ważne słowa 	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację 	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać utwór głośno podać definicję wersu

	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać bohatera utworu • wskazać w wierszu wersy, strofy, rymy • wskazać w tekście wiersza epitet 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić podmiot liryczny w wierszu • określić 2–3 cechy bohatera utworu • wskazać w tekście wiersza porównanie 	<ul style="list-style-type: none"> • określić temat wiersza • scharakteryzować podmiot liryczny • określić adresata utworu • określić cechy bohatera utworu • wskazać przenośnię 	<ul style="list-style-type: none"> • określić funkcję środków stylistycznych • wyjaśnić, jak rozumie porównanie ojca do czarodzieja • określić nastrój utworu 	
58. Droga Lewego do sławy	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • zdefiniować dedykację 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohatera tekstu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w tekście • wyjaśnić tekst dedykacji 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohatera tekstu • porównać doświadczenia bohatera z własnymi • określić funkcję dedykacji • przedstawić funkcję wyrazów zdrobniałych 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho, stosując odpowiednie tempo i intonację • określić cechy bohatera • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w tekście • wyrazić swój sąd o bohaterze i jego zachowaniu • porównać doświadczenia bohatera z własnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • nazwać bohatera tekstu
59. i 60. Zasady pisania tekstów publicystycznych	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować tekst publicystyczny • wymienić swoje zainteresowania 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów tekstu • wskazać tekst publicystyczny • przedstawić w 2–3 zdaniach swoje zainteresowania 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić cechy bohaterów tekstu • odróżnić tekst publicystyczny od tekstu literackiego • przedstawić swoje zainteresowania, osiągnięcia i sukcesy 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho, stosując odpowiednie tempo i intonację • porównać doświadczenia bohaterów z własnymi • określić cechy tekstu publicystycznego • ciekawie zaprezentować swoje zainteresowania, osiągnięcia i sukcesy 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wskazać bohaterów tekstu

61. O przymiotniku słów parę	<ul style="list-style-type: none"> wskazać przymiotniki wśród innych części mowy 	<ul style="list-style-type: none"> odmieniać przymiotniki przez liczby i przypadki 	<ul style="list-style-type: none"> określić rodzaj przymiotnika w liczbie pojedynczej i liczbie mnogiej zastosować przymiotnik w odpowiednich formach 	<ul style="list-style-type: none"> stosować poprawne formy przymiotników zakończonych na <i>-cy, -dzy, -czy, -ży</i> w mianowniku liczby pojedynczej i mnogiej 	<ul style="list-style-type: none"> wiedzieć, co to jest przymiotnik
62. i 63. Wyższy i najwyższy – o stopniowaniu przymiotników	<ul style="list-style-type: none"> wymienić stopnie przymiotnika rozpoznać stopień przymiotnika 	<ul style="list-style-type: none"> stopniować przymiotniki w sposób prosty regularny odróżnić stopniowanie proste od opisowego 	<ul style="list-style-type: none"> stopniować przymiotniki w sposób prosty nieregularny stopniować przymiotniki w sposób opisowy rozpoznać przymiotniki, które się nie stopniają 	<ul style="list-style-type: none"> tworzyć formy stopnia wyższego i najwyższego wskazanych przymiotników 	<ul style="list-style-type: none"> nazwać stopnie przymiotnika
64. W jaki sposób realizować swoje marzenia?	<ul style="list-style-type: none"> wskazać najważniejsze wydarzenia przedstawione w tekście wskazać swoje ulubione postacie filmowe 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho wskazać miejsce i czas wydarzeń przedstawić bohaterkę tekstu przedstawić w 2–3 zdaniach wydarzenia przedstawić swoją ulubioną postać filmową 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie i cicho przedstawić miejsce i czas wydarzeń określić cechy bohaterki tekstu opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w tekście przedstawić swoje ulubione postacie filmowe 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho, stosując odpowiednie tempo i intonację ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w tekście wyrazić swój sąd o bohaterce i jej zachowaniu ciekawie zaprezentować swoje ulubione postacie filmowe 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno wskazać bohaterkę tekstu
65. Zgłębiamy tajniki pracy filmowców	<ul style="list-style-type: none"> wymienić osoby tworzące film wskazać swój ulubiony film 	<ul style="list-style-type: none"> opowiedzieć w kilku zdaniach swój ulubiony film poszerzyć zakres słownictwa związanego z kinematografią 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić osoby tworzące film i opisać ich pracę określić 1–2 cechy osób wykonujących zawody związane z filmem opowiedzieć o swoim ulubionym filmie 	<ul style="list-style-type: none"> określić cechy osób, wykonujących zawody związane z filmem wynotować twórców swojego ulubionego filmu ciekawie opowiedzieć o swoim ulubionym filmie 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić wybrane osoby tworzące film

66. Co w filmie piszczy?	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wskazać bohatera w tekście • powiedzieć 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohatera występującego w tekście • określić kilka cechy głównego bohatera • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora • wskazać elementy świata przedstawionego • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • określić cechy głównego bohatera • opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiadać o przedstawionych wydarzeniach • wyrazić swój sąd o bohaterze i jego zachowaniu • wyjaśnić, na czym polega przygotowanie oprawy dźwiękowej do filmu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wskazać bohatera w tekście
67. Zdobywamy wiedzę o gatunkach filmowych	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować gatunki filmowe • wskazać przykłady filmów danego gatunku filmowego • wskazać swój ulubiony film 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnić gatunki filmowe • przedstawić swój ulubiony film lub gatunek filmowy 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać przykłady filmów z każdego gatunku filmowego • zaprezentować swój ulubiony gatunek filmowy 	<ul style="list-style-type: none"> • określić charakterystyczne cechy poszczególnych gatunków filmowych • zaprezentować swój ulubiony gatunek filmowy i uzasadnić swoje zdanie • opowiedzieć o swojej wizycie w kinie • przedstawić zasady kulturalnego zachowania się w kinie 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić wybrane gatunki filmowe
68. Byliśmy w kinie i teatrze	<ul style="list-style-type: none"> • zebrać najważniejsze informacje o wybranym filmie • skomponować początek sprawozdania – okoliczności zapoznania się z dziełem 	<ul style="list-style-type: none"> • zebrać informacje o wybranym filmie • skomponować zakończenie sprawozdania – opinię o dziele 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować sprawozdanie z filmu lub spektaklu • stosować trójdzielną kompozycję w wypowiedzi pisemnej • wydzielać akapity w wypowiedzi pisemnej 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować sprawozdanie z filmu lub spektaklu, zachowując odpowiednią kompozycję wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić elementy sprawozdania z filmu lub ze spektaklu

69. i 70. Liczymy na języku polskim	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać liczebniki wśród innych części mowy • zdefiniować liczebniki główne i porządkowe 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnić liczebniki główne od porządkowych • wskazać liczebniki zbiorowe 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować poprawne formy liczebników głównych i porządkowych • stosować poprawne formy liczebników zbiorowych 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować poprawne formy liczebników wielowyrazowych 	wymienić nazwy liczebników
71. Kropka czy bez kropki?	<ul style="list-style-type: none"> • podać zasady stawiania kropki w zapisie dat 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić zasady stawiania kropki po cyfrze arabskiej oznaczającej liczebnik porządkowy 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować kropkę w zapisie dat cyframi rzymskimi i arabskimi • stosować kropkę po liczebnikach porządkowych 	<ul style="list-style-type: none"> • zawsze poprawnie zastosować kropkę w zapisie dat cyframi rzymskimi i arabskimi • zawsze poprawnie zastosować kropkę po liczebnikach porządkowych 	<ul style="list-style-type: none"> • podać zasady stawiania kropki po cyfrze arabskiej oznaczającej liczebnik porządkowy
72. Ortograficzne potyczki – pisownia wyrazów z ó i u	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisać wyrazy zakończone na -ów, -ówka, -ówna 	<ul style="list-style-type: none"> • zastosować zasady ortograficzne pisowni ó i u • tworzyć formy pokrewne i poprawnie zapisywać wyrazy z ó wymiennym 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisywać wyrazy zakończone na -uj, -uje, -unek, -us, -usz, -uch, -ura, -ulec • korzystać ze słownika ortograficznego 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisywać zdrobnienia • poprawnie zapisywać wyrazy z ó niewymiennym 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić zasady ortograficzne pisowni ó i u
75. Historia malowana pędzlem	<ul style="list-style-type: none"> • nazwać postać przedstawioną na obrazie • zdefiniować portret 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić elementy przedstawione na obrazie • określić czas i miejsce sytuacji przedstawionej na obrazie • odróżnić portret od pejzażu i martwej natury 	<ul style="list-style-type: none"> • określić kolory dominujące na obrazie • określić źródło światła • opisać elementy stroju postaci przedstawionej na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować bohatera przedstawionego na obrazie • opisać gesty i mimikę postaci • określić emocje wyrażone przez bohatera • określić nastrój, jaki wywołuje obraz 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić kolory występujące na obrazie

<p>76. i 77. Poznajemy Wandę, co nie chciała Niemca</p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze zdefiniować legendę zdefiniować wyrazy wieloznaczne 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho przedstawić bohaterów utworu przedstawić miejsce i czas wydarzeń sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze wymienić charakterystyczne cechy legendy wskazać wyrazy wieloznaczne 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie i cicho opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić 2–3 cechy głównej bohaterki utworu wskazać w tekście 2 charakterystyczne cechy legendy objaśnić znaczenie słów, które mają wiele znaczeń ułożyć pytania i odpowiedzi do tekstu objaśnić sens wyrazów wieloznacznych 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho, stosując odpowiednie tempo i intonację rozpoznać czytany utwór jako legendę i wskazać charakterystyczne cechy legendy ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić cechy bohaterki utworu i wyjaśnić, dlaczego księżniczka nie przyjęła oświadczyn Rytgiera wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu wskazać własne przykłady wyrazów wieloznacznych 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno wymienić bohaterów utworu
<p>78. Spotkanie z królową Wandą, która ma sekrety</p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze zdefiniować legendę 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho przedstawić bohaterów utworu wskazać bohaterów realistycznych i fantastycznych przedstawić miejsce i czas wydarzeń sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze wymienić charakterystyczne cechy legendy 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie i cicho przedstawić realistycznych i fantastycznych bohaterów utworu opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić po 2–3 cechy bohaterów utworu wskazać w tekście 2 charakterystyczne cechy legendy 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho, stosując odpowiednie tempo i intonację rozpoznać czytany utwór jako legendę i wskazać charakterystyczne cechy legendy ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić cechy bohaterów utworu wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno wymienić bohaterów utworu

				<ul style="list-style-type: none"> • wskazać fragmenty tekstu, które mogą wywołać rozbawienie czytelnika 	
79. i 80. Niespodziewana lekcja historii	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • zdefiniować legendę • wymienić zasady zachowania się w muzeum 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • przedstawić 2–3 zasady zachowania się w muzeum 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić po 2–3 cechy bohaterów utworu • wymienić poznane na wycieczkach szkolnych muzea • przedstawić zasady zachowania się w muzeum 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów utworu i ich relacje • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • wymienić znane lub znajdujące się w pobliżu muzea • wyjaśnić zasady zachowania się w muzeum 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów utworu
81. Co słysząc i widząc w Żelazowej Woli?	<ul style="list-style-type: none"> • określić podmiot liryczny w wierszu • wskazać wers, strofę i rym • określić adresata utworu • zdefiniować uosobienie 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz głośno, wyraźnie • przedstawić podmiot liryczny w wierszu • wskazać w tekście wiersza wersy, strofy i rymy • wskazać adresata utworu • wskazać uosobienie w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określić temat wiersza • scharakteryzować adresata utworu • scharakteryzować podmiot liryczny • wskazać uosobienia w wierszu • określić nastrój utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz, oddając nastrój utworu i stosując odpowiednie tempo i intonację • nazwać uczucia, jakie wyraża utwór • wskazać uosobienia i określić ich funkcję w wierszu 	przeczytać wiersz głośno
82. i 83. O lirycznym wpisie do pamiętnika	<ul style="list-style-type: none"> • określić podmiot liryczny w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz głośno, wyraźnie 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz, podkreślając głosem ważne słowa 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz, oddając nastrój utworu i stosując 	przeczytać wiersz głośno

	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznać wers, strofę i rym wskazać adresata utworu zdefiniować uosobienie, epitet, zdrobnienie odtworzyć wiersz z pamięci 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić podmiot liryczny w wierszu wskazać w tekście wiersza wersy, strofy i rymy wskazać adresata utworu wskazać uosobienie, epitet, zdrobnienie w wierszu wygłosić wiersz z pamięci 	<ul style="list-style-type: none"> określić temat wiersza określić adresata utworu scharakteryzować podmiot liryczny wskazać uosobienia, epitety, zdrobnienia w wierszu określić nastrój utworu recytować wiersz w odpowiednim tempie, z prawidłową dykcją 	<ul style="list-style-type: none"> odpowiednie tempo i intonację nazwać uczucia, jakie wyraża utwór wskazać uosobienia, epitety, zdrobnienia i określić ich funkcje w wierszu recytować wiersz głośno, wyraźnie, oddając nastrój utworu 	
84. Grzeczność zawsze w cenie!	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać utwór głośno wymienić bohaterów utworu wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze wskazać wersy i rymy 	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać utwór głośno, wyraźnie przedstawić bohaterów utworu przedstawić miejsce i czas wydarzeń sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze wskazać w tekście wiersza wersy i rymy 	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać utwór, podkreślając głosem ważne słowa określić osobę mówiącą w utworze określić temat utworu zaprezentować bohaterów utworu opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze przedstawić zwyczaje szlacheckie ukazane w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać utwór, stosując odpowiednie tempo i intonację ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić cechy bohaterów utworu i ich relacje wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu opisać zwyczaje szlacheckie ukazane w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać utwór głośno wymienić bohaterów utworu
85. Grzybobranie jako ważny obyczaj szlachecki	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho wymienić bohaterów utworu wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych przedstawić bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie określić temat utworu określić osobę mówiącą opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> czytać utwór, stosując odpowiednie tempo i intonację opowiada o wydarzeniach przedstawionych w utworze opisać grzyby ukazane w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać utwór głośno wymienić bohaterów utworu

	<ul style="list-style-type: none"> wymienić grzyby ukazane w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić miejsce i czas wydarzeń sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze przedstawić grzyby ukazane w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> określić grzyby ukazane w utworze wskazać epitety i porównania 	<ul style="list-style-type: none"> określić funkcję epitetów i porównań 	
86. Opisujemy krajobraz	<ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze elementy opisu krajobrazu wymieniać wyrazy opisujące wygląd krajobrazu opisać ustnie krajobraz w 2–3 zdaniach 	<ul style="list-style-type: none"> dobierać wyrazy bliskoznaczne dobierać przymiotniki określające kolory, kształty zredagować opis krajobrazu według wzoru wydziałać akapity w wypowiedzi pisemnej 	<ul style="list-style-type: none"> zredagować opis krajobrazu stosować sformułowania określające położenie i ukształtowanie terenu oraz rozmieszczenie poszczególnych elementów krajobrazu stosować odpowiednią kompozycję w wypowiedzi pisemnej 	<ul style="list-style-type: none"> zredagować opis krajobrazu, zachowując poszczególne elementy: informacje ogólne, rozmieszczenie poszczególnych elementów krajobrazu, emocje wywołane widokiem wyrazić emocje wywołane widokiem 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze elementy opisu krajobrazu
87. Jak tu teraz nie wspomnieć o przysłówku?	<ul style="list-style-type: none"> wskazać przysłówki wśród innych części mowy wymienić stopnie przysłówka wskazać przysłówki w stopniu równym, wyższym i najwyższym 	<ul style="list-style-type: none"> wyszukać przysłówki w tekście rozpoznać przysłówki pochodzące od przymiotników tworzyć stopień wyższy i najwyższy wskazanych przysłówek 	<ul style="list-style-type: none"> tworzyć przysłówki od przymiotników posługiwać się przysłówkami w zdaniu stopniować przysłówki w sposób prosty i opisowy 	<ul style="list-style-type: none"> określić znaczenie przysłówek w zdaniu stopniować przysłówki w sposób prosty regularny i nieregularny 	<ul style="list-style-type: none"> podać definicję przysłówka

88. Nad i ale – znam te słowa doskonale	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać spójniki wśród innych części mowy • wskazać przyimki wśród innych części mowy • zdefiniować wyrażenia przyimkowe 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać spójniki i przyimki wśród innych części mowy • rozpoznać wyrażenia przyimkowe 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżniać wyrażenia przyimkowe wskazujące na miejsce i wskazujące na czas 	<ul style="list-style-type: none"> • określić znaczenie przyimków w zdaniu • określić funkcję spójnika w wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • podać definicję przyimka, spójnika i wyrażenia przyimkowego
89. i 90. Jakie więzi łączyły synów Bolesława Chrobrego?	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić po 2–3 cechy bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać utwór, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów utworu i ich relacje • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów utworu
91. Ojczyzna w sercu Marcina Kozery	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić 2–3 cechy głównego bohatera utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno utwór, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohatera utworu • wyrazić swój sąd o bohaterze i jego zachowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów utworu

92. i 93. Wspomnienie czasów wojny	<ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho wskazać narratora przedstawić bohaterów utworu przedstawić miejsce i czas wydarzeń sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze podać skojarzenia związane z wojną 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie i cicho określić narratora opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić cechy głównej bohaterki utworu określić sposób rozmowy ojca z córką wyjaśnić określenia przypisane matce 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno utwór, stosując odpowiednie tempo i intonację opisać narratora ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić cechy bohaterów utworu i ich relacje wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno wymienić bohaterów utworu
94. Ile prawdy jest w przysłowiach?	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno zdefiniować przysłowie wskazać przysłowia w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho odczytać znaczenie przysłów 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie i cicho dobrać odpowiednie przysłowie do określonej sytuacji 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację wyjaśnić wartość przysłów 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno
95. Wiem o wypowiedzeniach, że...	<ul style="list-style-type: none"> wskazać zdania i równoważniki zdań 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać zdania oznajmujące, pytające i rozkazujące konstruować zdania pytające wskazać zdania i równoważniki zdań konstruować równoważniki zdań 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnić zdania oznajmujące od pytających i rozkazujących przekształcić zdania oznajmujące na rozkazujące podać różnice między zdaniami a równoważnikami zdań przekształcać równoważniki zdań na zdania 	<ul style="list-style-type: none"> stosować odpowiednie znaki interpunkcyjne przekształcać zdania na równoważniki zdań 	<ul style="list-style-type: none"> zdefiniować zdania oznajmujące, pytające i rozkazujące
96. Wykrzyknik – znak pełen emocji!	<ul style="list-style-type: none"> wymienić zasady użycia wykrzyknika 	<ul style="list-style-type: none"> stawiać wykrzyknik po okrzykach, zawołaniach, rozkazach 	<ul style="list-style-type: none"> stawiać wykrzyknik po wypowiedzeniach wyrażających silne uczucia 	<ul style="list-style-type: none"> stosować wykrzyknik zgodnie z zasadami interpunkcji 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać wykrzyknik

97. Ortograficzne przygody z rz i ż	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisać wyrazy zakończone na -arz, -erz, -mistrz, -mierz 	<ul style="list-style-type: none"> • zastosować zasady ortograficzne pisowni rz i ż • poprawnie zapisywać wyrazy z ż po l, ł, r, n 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzyć formy pokrewne i poprawnie zapisywać wyrazy z rz i ż wymiennym • korzystać ze słownika ortograficznego 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisywać wyrazy z rz i ż niewymiennym • poprawnie zapisywać rzeczowniki rodzaju żeńskiego zakończone na -eż, -aż, -erz, -arz 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić zasady ortograficzne pisowni rz i ż
100. Wyobrażenia artystki – Herkules i złota lania	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić kolory występujące na obrazie • wymienić postacie występujące na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić elementy realistyczne i fantastyczne występujące na obrazie • określić czas i miejsce sytuacji przedstawionej na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • określić dominujące na obrazie kolory i źródło światła • opisać postacie przedstawione na obrazie • opisać sytuację przedstawioną na obrazie • określić nastrój, jaki wywołuje obraz 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać sposób przedstawienia ruchu • opisać umieszczone na obrazie elementy realistyczne i fantastyczne • opisać pierwszy i drugi plan obrazu 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić kolory występujące na obrazie
101. Atlantyda, czyli „tam albo nie tam”	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz głośno • określić podmiot liryczny w wierszu • zdefiniować wers, strofę • zdefiniować pytanie retoryczne 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz głośno, wyraźnie • przedstawić podmiot liryczny w wierszu • wskazać w tekście wiersza wersy, strofy • wskazać pytanie retoryczne 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określić temat wiersza • scharakteryzować podmiot liryczny • wskazać pytania retoryczne • określić nastrój utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz, oddając nastrój utworu i stosując odpowiednie tempo i intonację • nazwać uczucia, jakie wyraża utwór • określić funkcję pytań retorycznych w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz głośno
102. i 103. Początki świata według Greków	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu

	<ul style="list-style-type: none"> wymienić wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne zdefiniować mit 	<ul style="list-style-type: none"> sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze wskazać wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne wymienić charakterystyczne cechy mitu 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać w tekście 2 charakterystyczne cechy mitu 	<ul style="list-style-type: none"> wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu rozpoznać czytany utwór jako mit i wskazać w nim charakterystyczne cechy wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu 	
104. Z wizytą na Olimpie – poznajemy greckich bogów	<ul style="list-style-type: none"> wymienić bogów greckich wymienić atrybuty bogów greckich 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać bogów greckich i ich atrybuty łączyć bogów greckich z ich atrybutami 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić bogów greckich i wymienić ich atrybuty opisać Olimp i jego mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> określić cechy mieszkańców Olimpu i przedstawić ich relacje 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić bogów greckich
105. Po stracie córki – porozmawiajmy o uczuciach matki	<ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze wymienić wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne zdefiniować mit 	<ul style="list-style-type: none"> czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych przedstawić bohaterów utworu przedstawić miejsce i czas wydarzeń sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze wskazać wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne wskazać w tekście 2 charakterystyczne cechy mitu 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić cechy bohaterów utworu wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu rozpoznać czytany utwór jako mit i wskazać w nim charakterystyczne cechy wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho wymienić bohaterów utworu

		<ul style="list-style-type: none"> wymienić charakterystyczne cechy mitu 			
106. i 107. Daremny trud Syzyfa – o karze za zuchwałość	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho wymienić bohaterów utworu wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze zdefiniować wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne zdefiniować mit zdefiniować związek frazeologiczny 	<ul style="list-style-type: none"> czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych przedstawić bohaterów utworu przedstawić miejsce i czas wydarzeń sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze wskazać wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne wymienić charakterystyczne cechy mitu wskazać związek frazeologiczny 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne wskazać w tekście 2 charakterystyczne cechy mitu objaśniać znaczenie związków frazeologicznych 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić cechy bohaterów utworu wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu rozpoznać czytany utwór jako mit i wskazać w nim charakterystyczne cechy wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu stosować w wypowiedziach związki frazeologiczne 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne
108. Frazeologizm poprawny czy błędny	<ul style="list-style-type: none"> wyszukać związki frazeologiczne w słowniku frazeologicznym 	<ul style="list-style-type: none"> odczytać znaczenia związków frazeologicznych i podać przykłady ich zastosowania 	<ul style="list-style-type: none"> zastąpić wskazane sformułowania związkami frazeologicznymi odczytać skróty i oznaczenia słownikowe 	<ul style="list-style-type: none"> korzystać ze słownika frazeologicznego podjąć próby korzystania z internetowych wersji słownika 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać związek frazeologiczny
109. Krótko i zwięźle lub dłużej i ciekawiej	<ul style="list-style-type: none"> zdefiniować główne części zdania – podmiot i orzeczenie 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać główne części zdania – podmiot i orzeczenie 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnić zdanie pojedyncze rozwinięte od nierozwiniętego 	<ul style="list-style-type: none"> uzupełnić określeniami wykresy zdań pojedynczych rozwiniętych 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić główne części zdania

	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować zdanie pojedyncze rozwinięte i nierozwinięte 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać zdanie pojedyncze rozwinięte i nierozwinięte • wskazać określenia należące do grupy podmiotu i do grupy orzeczenia 	<ul style="list-style-type: none"> • ustalić, które określenia należą do grupy podmiotu, a które – do grupy orzeczenia 	<ul style="list-style-type: none"> • sporządzić wykresy zdań pojedynczych rozwiniętych 	
110. Pan przecinek przychodzi z wizytą	<ul style="list-style-type: none"> • podać zasady użycia przecinka w zdaniu pojedynczym • wskazać spójniki, przed którymi należy postawić przecinek • wskazać spójniki, przed którymi nie należy stawiać przecinka 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować przecinek przed określonymi spójnikami • nie stosować przecinka przed określonymi spójnikami 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować przecinek po okrzykach i rzeczownikach w wołaczu 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować przecinek zgodnie z zasadami interpunkcji 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać ze zrozumieniem teksty informacyjne
111. i 112. Wyczyny Heraklesa	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • zdefiniować, czym są wydarzenia i postacie realistyczne oraz fantastyczne • zdefiniować mit 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazać wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne • wymienić charakterystyczne cechy mitu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne • wskazać w tekście 2 charakterystyczne cechy mitu • zredagować plan wydarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów utworu • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • rozpoznać czytany utwór jako mit i wskazać w nim charakterystyczne cechy • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu

113. Opowiem, jak było	<ul style="list-style-type: none"> • ustnie opowiadać, zachowując kolejność wydarzeń • zredagować początek opowiadania 	<ul style="list-style-type: none"> • ustnie opowiadać, zachowując trójdzielną kompozycję wypowiedzi • zredagować opowiadanie na podstawie historyjki obrazkowej 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować opowiadanie zgodnie z planem 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować opowiadanie odtwórcze • stosować odpowiednią kompozycję w wypowiedzi pisemnej • wydzielać akapity w wypowiedzi pisemnej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym jest opowiadanie odtwórcze
114. Jak Ariadna pomogła Tezeuszowi?	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • wyjaśnić, czym różnią się wydarzenia i postacie realistyczne od fantastycznych • zdefiniować mit 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazać wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne • wymienić charakterystyczne cechy mitu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne • wskazać w tekście 2 charakterystyczne cechy mitu • sporządzić notatkę 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów utworu • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • rozpoznać czytany utwór jako mit i wskazać w nim charakterystyczne cechy • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu
115. Pijemy nektar, jemy ambrozię i zbieramy laury	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać związki frazeologiczne wywodzące się z mitologii 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pochodzenie wskazanych związków frazeologicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować związki frazeologiczne wywodzące się z mitologii 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać nawiązania do mitologii, np. w hasłach reklamowych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić wybrany związek frazeologiczny wywodzący się z mitologii

116. Dramat w przestworzach	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • wyjaśnić, czym różnią się wydarzenia i postacie realistyczne od fantastycznych • zdefiniować mit 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazać wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne • wymienić charakterystyczne cechy mitu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne • wskazać w tekście 2 charakterystyczne cechy mitu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów utworu • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • rozpoznać czytany utwór jako mit i wskazać w nim charakterystyczne cechy • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu
117. i 118. Spotkanie z podmiotami szeregowym i domyślnym	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować podmiot szeregowy • zdefiniować podmiot domyślny 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać podmiot szeregowy • wskazać podmiot domyślny 	<ul style="list-style-type: none"> • określić rodzaj podmiotu we wskazanym zdaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształcać tekst, unikając powtórzeń poprzez wprowadzenie podmiotu domyślnego 	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować jeden typ podmiotu
119. Praktyka czyni mistrza – ćwiczymy pisownię wyrazów z <i>ch</i> i <i>h</i>	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisać wyrazy z <i>ch</i> na końcu wyrazu 	<ul style="list-style-type: none"> • zastosować zasady ortograficzne pisowni <i>ch</i> i <i>h</i> • poprawnie zapisywać wyrazy z <i>h</i> w środku wyrazu 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzyć formy pokrewne i poprawnie zapisywać wyrazy z <i>h</i> wymieniającym się na <i>g</i>, <i>z</i>, <i>ż</i> • korzystać ze słownika ortograficznego 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisać wyrazy z <i>h</i> niewymiennym 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić zasady ortograficzne pisowni <i>ch</i> i <i>h</i>

122. Jakie drogowskazy odnajdziemy w książkach?	<ul style="list-style-type: none"> wymienić kolory występujące na obrazie wymienić postacie występujące na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> zaprezentować postacie przedstawione na obrazie określić miejsce przedstawione na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> określić kolory dominujące na obrazie i źródło światła opisać miejsce przedstawione na obrazie opisać sytuację przedstawioną na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> opisać pierwszy i drugi plan obrazu nadać inny tytuł obrazowi 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić kolory występujące na obrazie
123. i 124. Zbójca o wrażliwym sercu	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, z podziałem na role wymienić bohaterów utworu wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze zdefiniować wersy, strofy, rymy 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho przedstawić bohaterów utworu przedstawić miejsce i czas wydarzeń sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze wskazać w tekście wiersza wersy, strofy, rymy 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie i cicho określić narratora utworu opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić 2–3 cechy zbójcy określić w tekście wiersza rytm 	<ul style="list-style-type: none"> czytać cicho, głośno i z podziałem na role określić cechy bohaterów utworu i ich relacje wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić nastroj utworu 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, z podziałem na role wymienić bohaterów utworu
125. i 126. Co jest w życiu najważniejsze?	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho wymienić bohaterów utworu wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze wyjaśnić, czym różnią się wydarzenia i postacie realistyczne od fantastycznych zdefiniować baśń 	<ul style="list-style-type: none"> czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych przedstawić bohaterów utworu przedstawić miejsce i czas wydarzeń sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze wskazać wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie i cicho oraz z podziałem na role określić narratora utworu opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne określić 2–3 cechy głównej bohaterki utworu wskazać w tekście 2 charakterystyczne cechy baśni 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić cechy bohaterów utworu wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu rozpoznać czytany utwór jako baśń i wskazać w nim charakterystyczne cechy baśni porównać doświadczenia bohaterów z własnymi 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho wymienić bohaterów utworu

		<ul style="list-style-type: none"> wymienić charakterystyczne cechy baśni 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić fragmenty tekstu w pracy plastycznej 		
127. Katarynka – spotkanie z lekturą i jej autorem	<ul style="list-style-type: none"> określić czas i miejsce wydarzeń w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić bohaterów i krótko o nich opowiedzieć 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> skorzystać z różnych źródeł informacji selekcjonować informacje na temat pisarza 	określić miejsce wydarzeń w utworze
128. Z wizytą u pana mecenasa	<ul style="list-style-type: none"> określić, gdzie rozgrywają się wydarzenia opisane w utworze i jakie postacie w nim występują 	<ul style="list-style-type: none"> zaprezentować pana Tomasza i opracowuje notatkę o tym bohaterze w formie mapy myśli opisać stosunek pana Tomasza do katarynek 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować usposobienie pana Tomasza wyjaśnić, jak pan Tomasz czuł się w domu przy ulicy Miodowej opisać mieszkanie bohatera 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić okoliczności, w jakich bohater odkrył, że mała sąsiadka jest niewidoma 	określić, gdzie rozgrywają się wydarzenia opisane w utworze
129. Nowe mieszkanki ulicy Miodowej	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, kim były nowe sąsiadki pana Tomasza i czym się zajmowały opisać warunki, w jakich mieszkały sąsiadki 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiedzieć się na temat dziewczynki, utraty przez nią wzroku i odbioru świata po chorobie 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić, jak mała bohaterka spędzała czas i czym próbowała się cieszyć 	<ul style="list-style-type: none"> wytłumaczyć, dlaczego w nowym domu dziewczynka nie czuła się dobrze określić, w jaki sposób matka dziewczynki okazywała córce uczucia i dlaczego wobec choroby córki była bezradna 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić nowe sąsiadki pana Tomasza
130. Historia niezwyklej przemiany	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho wymienić bohaterów utworu wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze zdefiniować nowelę zdefiniować punkt kulminacyjny 	<ul style="list-style-type: none"> czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych przedstawić bohaterów utworu przedstawić miejsce i czas wydarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie i cicho określić narratora utworu opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić 2–3 cechy głównej bohaterki utworu 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić cechy bohaterów utworu wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho wymienić bohaterów utworu

	<ul style="list-style-type: none"> określić, czym jest puenta 	<ul style="list-style-type: none"> sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze wymienić charakterystyczne cechy noweli 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać w tekście 2 charakterystyczne cechy noweli wskazać w utworze punkt kulminacyjny wskazać w utworze puentę 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznać czytany utwór jako nowelę i wskazać w nim charakterystyczne cechy noweli wyjaśnić, jak rozumie puentę utworu porównać doświadczenia bohaterów z własnymi 	
131. Jak ciekawie opowiadać?	<ul style="list-style-type: none"> zredagować opowiadanie twórcze wprowadzać dialogi 	<ul style="list-style-type: none"> planować przebieg wydarzeń, sporządzając plan wprowadzać dialogi 	<ul style="list-style-type: none"> zredagować opowiadanie twórcze zachować trójdzielność kompozycji opowiadania określić wydarzenie będące punktem kulminacyjnym opowiadania planować zaskakujące zakończenie (puentę) 	<ul style="list-style-type: none"> stosować sformułowania nadające wydarzeniom dynamiczny charakter wprowadzić wydarzenie będące punktem kulminacyjnym opowiadania wprowadzić zaskakujące zakończenie (puentę) 	<ul style="list-style-type: none"> podjąć próbę redagowania opowiadania twórczego
132. Po co nam przydawki?	<ul style="list-style-type: none"> wymienić pytania, na które odpowiada przydawka stosować przydawki w zdaniu 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać przydawkę w zdaniu rozpoznać części mowy, którymi jest wyrażona przydawka 	<ul style="list-style-type: none"> ustalić pytania, na które odpowiada przydawka 	<ul style="list-style-type: none"> zaznaczać przydawki na wykresach zdań pojedynczych 	<ul style="list-style-type: none"> podać definicję przydawki
133. Jak rozjaśnić obraz świata?	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać wiersz głośno określić podmiot liryczny w wierszu zdefiniować przenośnię 	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać wiersz głośno, wyraźnie przedstawić podmiot liryczny w wierszu wskazać w tekście wiersza przenośnię 	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać wiersz, podkreślając głosem ważne słowa określić temat wiersza scharakteryzować podmiot liryczny wyjaśnić, co oznaczają przenośnie: <i>otchłań ulicy</i>, <i>przepaść krawężnika</i> 	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację wskazać przenośnie i określić ich funkcję wyrazić swój sąd o bohaterze wiersza porównać doświadczenia bohatera z własnymi 	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać wiersz głośno

			<ul style="list-style-type: none"> • wymienić 2 uczucia, które wyraża utwór • zinterpretować ostatnią zwrotkę utworu przez przekład intersemiotyczny 	<ul style="list-style-type: none"> • określa uczucia wyrażone w wierszu 	
134. i 135. Jacy jesteście?	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wymienić po 2–3 cechy opisujące bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie • określić narratora • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • przedstawić temat rozmowy prowadzonej przez bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów utworu • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • porównać doświadczenia bohaterów z własnymi • zastosować słownictwo określające przeżycia bohaterów i oceniające ich postawy 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów tekstu
136. Czy można żyć bez mediów?	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów tekstu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • określić zasady panujące w rodzinie Zwarowców 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie • określić narratora • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić zasady panujące w domu narratorki 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów utworu • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów tekstu

				<ul style="list-style-type: none"> • wyrazić swój sąd o bohaterach • określić zasady panujące w jego domu 	
137. i 138. Prasa w naszym życiu	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować gazetę i czasopismo • wymienić swoje ulubione czasopismo • odczytać tytuł, numer i datę wydania • wymienić osoby tworzące gazety i czasopisma • określić, czym są nagłówki, lid 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać gazety i czasopisma • wskazywać rodzaje prasy ze względu na częstotliwość ukazywania się • poprawnie zapisywać tytuły czasopism • przedstawić swoje ulubione czasopismo • wymienić osoby tworzące gazety i czasopisma i określić ich pracę • wynotować twórców swojego ulubionego czasopisma • wskazać w wybranym artykule nagłówki, lid, fakty, opinie • wymienić etapy przygotowania gazety lub czasopisma 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżniać gazety i czasopisma • rozróżniać rodzaje prasy ze względu na częstotliwość ukazywania się • zaprezentować swoje ulubione czasopismo • opisać pracę osób tworzących gazety i czasopisma • określić cechy osób, wykonujących zawody związane z prasą • odróżniać fakty od opinii • określić etapy przygotowania gazety lub czasopisma 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżniać rodzaje prasy ze względu na tematykę • rozróżniać rodzaje prasy ze względu na odbiorcę • ciekawie zaprezentować swoje ulubione czasopismo • ciekawie opowiedzieć o etapach przygotowania gazety lub czasopisma 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym jest gazeta i czasopismo
139. i 140. Czym dopełnić zdanie?	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować dopełnienie • zdefiniować okolicznik • stosować dopełnienie i okolicznik w zdaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać dopełnienie w zdaniu • wskazać okolicznik w zdaniu • rozpoznać części mowy, którymi jest wyrażone dopełnienie 	<ul style="list-style-type: none"> • ustalić, na jakie pytania odpowiada dopełnienie • ustalić, na jakie pytania odpowiada okolicznik 	<ul style="list-style-type: none"> • zaznaczać dopełnienie i okolicznik na wykresach zdań pojedynczych 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić podstawowe części zdania

		<ul style="list-style-type: none"> rozpoznać części mowy, którymi jest wyrażony okolicznik 			
141. Kiedy używamy wielokropka?	<ul style="list-style-type: none"> podać zasady użycia wielokropka 	<ul style="list-style-type: none"> stawiać wielokropek w nawiasie kwadratowym, zaznaczając opuszczony fragment cytowanego tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> stawiać wielokropek po wypowiedzeniach niedokończonych z powodu emocji 	<ul style="list-style-type: none"> stosować wielokropek zgodnie z zasadami interpunkcji 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać wielokropek
142. Nie, nie i jeszcze raz nie	<ul style="list-style-type: none"> podać zasady ortograficzne pisowni <i>nie</i> z czasownikami, rzeczownikami, przymiotnikami i przysłówkami 	<ul style="list-style-type: none"> stosować zasady ortograficzne pisowni <i>nie</i> z czasownikami i przymiotnikami 	<ul style="list-style-type: none"> stosować zasady ortograficzne pisowni <i>nie</i> z rzeczownikami i przysłówkami 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie zapisać wyrazy z przeczeniem <i>nie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> podać zasady pisowni z podstawowymi częściami mowy
145. Z kim wyruszyć w nieznane?	<ul style="list-style-type: none"> wymienić kolory występujące na obrazie wymienić postacie występujące na obrazie określić miejsce przedstawione na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> zaprezentować postacie przedstawione na obrazie określić czas i miejsce przedstawione na obrazie opisać miejsce przedstawione na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> określić kolory dominujące na obrazie i źródło światła opisać sytuację przedstawioną na obrazie objaśnić rolę przedstawionych przedmiotów ułożyć dialog osób przedstawionych na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> opisać postacie ukazane na obrazie określić, czy obraz jest realistyczny, czy fantastyczny, uzasadnić swoje zdanie opisać dominujące na obrazie kolory, kształty, źródło światła opisać kompozycję obrazu określić nastrój, jaki wywołuje obraz ciekawie opowiedzieć o sytuacji przedstawionej na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić kolory występujące na obrazie

146. Smak przygody	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać podmiot liryczny • podać definicje rymów dokładnych i niedokładnych • zdefiniować refren • zdefiniować przenośnie i epitety • zdefiniować piosenkę 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać utwór głośno, wyraźnie • przedstawić podmiot liryczny • wskazać w tekście wersy i strofy • wskazać rymy dokładne i niedokładne • wskazać w utworze refren • wskazać w tekście epitety • wskazać cechy piosenki 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać utwór, podkreślając głosem ważne słowa • odróżniać rymy dokładne od niedokładnych • określić temat utworu • określić podmiot liryczny • wskazać w tekście przenośnie • wymienić 2 uczucia, jakie wyraża utwór • określić cechy piosenki 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać utwór, stosując odpowiednie tempo i intonację • określić funkcję epitetów i przenośni w utworze • wyjaśnić, jaką rolę odgrywa w życiu wyobraźnia 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać utwór głośno • zdefiniować wers i strofy
147. i 148. Dlaczego warto czytać książki?	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • zdefiniować adaptację 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazać postacie realistyczne i fantastyczne • wymienić charakterystyczne cechy adaptacji 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora utworu • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić 2–3 cechy głównego bohatera utworu • wyjaśnić pojęcie <i>adaptacja</i> • przedstawić fragmenty tekstu w pracy plastycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów utworu • określić postacie realistyczne i fantastyczne • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • porównać doświadczenia bohaterów z własnymi • podać przykłady innych adaptacji 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu
149. Witajcie w Narnii – w krainie	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzić rozmowę na temat głównych postaci występujących w książce 	<ul style="list-style-type: none"> • wnioskować na podstawie tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • zaplanować szczegółowo uważny sposób poznania treści lektury 	<ul style="list-style-type: none"> • skorzystać z różnych źródeł informacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat głównych bohaterów w występujących w lekturze

po drugiej stronie... szafy	<ul style="list-style-type: none"> • korzystać ze słownika języka polskiego • poszerzyć zasób słownictwa 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytać tekst za pomocą przekładu intersemiotycznego 			
150. Światy po jednej i po drugiej stronie szafy	<ul style="list-style-type: none"> • określić, kiedy i gdzie toczyła się akcja powieści, zanim Łucja odkryła tajemnicze przejście w szafie 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać, który świat przedstawiony w utworze można uznać za realistyczny, a który – za fantastyczny • opisać, jak wyglądała Narnia 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić przykłady postaci realistycznych i fantastycznych występujących w lekturze • wypowiedzieć się na temat tego, jak długo trwały wydarzenia w Narnii, a ile czasu zajmowały w świecie, z którego pochodzą dzieci 	<ul style="list-style-type: none"> • wytłumaczyć, dlaczego rodzeństwo początkowo nie wierzyło w opowieści Łucji • porównać życie rodzeństwa przed odkryciem Narnii i po nim 	<ul style="list-style-type: none"> • określić, kiedy i gdzie toczyła się akcja powieści
151. Bohaterowie opowieści	<ul style="list-style-type: none"> • wziąć udział w pracy grupy nad stworzeniem plakatu obrazującego wybraną osobę spośród rodzeństwa 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić Białą Czarownicę • wymienić cechy charakteru Aslana 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować Edmunda i wyjaśnić, co sprawiło, że stał on się podatny na słowa Czarownicy • wymienić wartości, którymi kierowało się rodzeństwo, pomagając mieszkańcom Narnii 	<ul style="list-style-type: none"> • przeanalizować przemianę Edmunda • porównać Narnię pod rządami Czarownicy i po ich upadku 	<ul style="list-style-type: none"> • wziąć udział w pracy grupy nad stworzeniem plakatu obrazującego wybraną osobę spośród rodzeństwa
152. Walka dobra ze złem	<ul style="list-style-type: none"> • przestawić dwa obozy, na jakie byli podzieleni mieszkańcy królestwa Narnii i wyjaśnić, z czego to wynikało 	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnić, o co Piotr, Edmund, Zuzanna i Łucja walczyli z Białą Czarownicą 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, kto w Narnii był uosobieniem zła i uzasadnia swoją odpowiedź 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić przedstawione w utworze przedmioty, postacie lub wydarzenia, które wywołują skojarzenia ze znanymi baśniami • wytłumaczyć przesłanie utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić dwa obozy, na jakie byli podzieleni mieszkańcy królestwa Narnii
153. W Narnii przygody nigdy się nie kończą!	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać z odpowiednią artykulacją i 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu

	<ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<p>uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić bohaterów utworu przedstawić miejsce i czas wydarzeń sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze wskazać postacie realistyczne i fantastyczne 	<ul style="list-style-type: none"> opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić 2–3 cechy bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić cechy bohaterów utworu określić postacie realistyczne i fantastyczne wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu porównać doświadczenia bohaterów z własnymi 	
154. Jak napisać dedykację?	<ul style="list-style-type: none"> zredagować dedykację według wzoru 	<ul style="list-style-type: none"> zredagować dedykację, uwzględniając konieczne elementy pisać krótko, zwięźle i konkretnie 	<ul style="list-style-type: none"> stosować zwroty grzecznościowe stosować odpowiednią kompozycję i układ graficzny 	<ul style="list-style-type: none"> zredagować dedykację odpowiednią do sytuacji i adresata uzasadnić, że dedykacja to tekst użytkowy przydatny w podtrzymywaniu więzi społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> uzupełnić dedykację
155. Jak są powiązane wyrazy w zdaniu?	<ul style="list-style-type: none"> zdefiniować związek główny i związki poboczne wskazać w zdaniu związek główny 	<ul style="list-style-type: none"> wskazywać związki wyrazowe wskazać w związkach wyrazowych wyrazy określane i określające wskazać w zdaniu związki poboczne 	<ul style="list-style-type: none"> tworzyć związki wyrazowe wypisać ze zdania związki poboczne 	<ul style="list-style-type: none"> rozwickać zdania pojedyncze nierozwicknięte w zdania pojedyncze rozwicknięte wskazywać w utworzonym zdaniu związek główny i związki poboczne 	zdefiniować związek główny w zdaniu
156. Martyna na dachu świata!	<ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych przedstawić bohaterkę utworu 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie i cicho określić narratora utworu określa temat tekstu opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w tekście określić cechy bohaterki 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho wymienić bohaterów utworu

		<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazać postacie realistyczne i fantastyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • określić 2–3 cechy bohaterki utworu • wskazuje zastosowane w tekście porównania i epitety 	<ul style="list-style-type: none"> • wyrazić swój sąd o bohaterce i jej zachowaniu • określić uczucia bohaterki • określa funkcje wskazanych w tekście porównań i epitetów 	
157. Wyprawa pełna emocji, czyli Tomek i Huck na tropie skarbu	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • zdefiniować powieść przygodową • zdefiniować nadawcę i odbiorcę komunikatu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wymienić charakterystyczne cechy powieści przygodowej 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora utworu • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić 2–3 cechy bohaterów utworu • określić tekst jako powieść przygodową • określić nadawcę i odbiorcę komunikatu na skale 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohaterów • opisać uczucia bohaterów • podać inne przykłady powieści przygodowej 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu
158. i 159. Niezwykła tajemnica zamku	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • zdefiniować powieść przygodową 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora utworu • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić 2–3 cechy bohatera utworu • określić tekst jako powieść przygodową 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów • opisać uczucia Paragona w czasie nocnej wyprawy na zamek 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu

		<ul style="list-style-type: none"> wymienić charakterystyczne cechy powieści przygodowej 		<ul style="list-style-type: none"> podać inne przykłady powieści przygodowej 	
160. Zgłębiamy tajniki pracy radiowców	<ul style="list-style-type: none"> wymienić osoby tworzące audycje radiowe wyjaśnić pojęcia: <i>emisja, ramówka, program cykliczny</i> 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić osoby tworzące audycje radiowe i określić ich pracę używać w zdaniach pojęć: <i>emisja, ramówka, program cykliczny</i> 	<ul style="list-style-type: none"> opisać pracę osób tworzących audycje radiowe określić cechy osób wykonujących zawody związane z radiem odróżniać rodzaje audycji radiowych wypowiadać się na temat swojej ulubionej audycji radiowej w wypowiedzi posługiwać się pojęciami: <i>emisja, ramówka, program cykliczny</i> 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić osoby tworzące audycje radiowe i opisać ich pracę określić cechy osób wykonujących zawody związane z radiem ciekawie opowiadać o swojej ulubionej audycji radiowej wskazać podobieństwa i różnice między radiem a telewizją 	*wymienić wybrane osoby tworzące audycje radiowe
161. i 162. Tworzymy zdania złożone współrzędnie i podrzędnie	<ul style="list-style-type: none"> zdefiniować zdania złożone współrzędnie zdefiniować zdania złożone podrzędnie zdefiniować zdania składowe w zdaniu złożonym układać zdania złożone ze zdań składowych 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać zdanie złożone współrzędnie wskazać zdanie złożone podrzędnie wskazać zdania składowe w zdaniu złożonym wskazać zdanie nadrzędne i zdanie podrzędne w zdaniu złożonym podrzędnie 	<ul style="list-style-type: none"> odróżniać zdania złożone współrzędnie od zdań złożonych podrzędnie wskazać zdanie nadrzędne i zdanie podrzędne w zdaniu złożonym podrzędnie stosować odpowiednie spójniki, łącząc zdania pojedyncze w złożone 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnić wykres zdania złożonego współrzędnie od wykresu zdania złożonego podrzędnie wykonywać wykresy zdań złożonych współrzędnie i podrzędnie 	zdefiniować zdania złożone
163. Gdzie postawić przecinek w zdaniu złożonym?	<ul style="list-style-type: none"> wymienić spójniki, przed którymi należy postawić przecinek wymienić spójniki, przed którymi nie należy stawiać przecinka 	<ul style="list-style-type: none"> zastosować zasady użycia przecinka w zdaniu skorzystać ze słownika 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie oddzielać przecinkiem zdania składowe 	<ul style="list-style-type: none"> stosować przecinek zgodnie z zasadami interpunkcji 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić zasady użycia przecinka w zdaniu

<p>164. Kiedy mała, a kiedy wielka litera?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić zasady ortograficzne pisowni wielką literą imion, nazwisk, pseudonimów, przezwisk, tytułów, nazw świąt i dni świątecznych • wymienić zasady pisowni małą literą nazw obrzędów i zwyczajów • wymienić zasady pisowni wielką literą nazw państw, miast, dzielnic, regionów, mieszkańców państw, regionów, kontynentów i planet 	<ul style="list-style-type: none"> • zastosować zasady ortograficzne pisowni wielką literą imion, nazwisk, pseudonimów, przezwisk, tytułów, nazw świąt i dni świątecznych • stosować zasady pisowni małą literą nazw obrzędów i zwyczajów • stosować zasady pisowni wielką literą nazw państw, miast, dzielnic, regionów, mieszkańców państw, regionów, kontynentów i planet • wymienić zasady pisowni wielką literą nazw gwiazd, planet i ich mieszkańców • wymienić zasady pisowni małą literą spójników i przyimków występujących wewnątrz tytułów • wyszukiwać podane hasła w słowniku ortograficznym 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisywać imiona, nazwiska, pseudonimy, przezwiska, tytuły, nazwy świąt i dni świątecznych • poprawnie zapisywać wielką literą nazwy państw, miast, dzielnic, regionów, mieszkańców państw, regionów, kontynentów i planet • stosować zasady pisowni wielką literą nazw gwiazd, planet i ich mieszkańców • stosować zasady pisowni małą literą spójników i przyimków występujących wewnątrz tytułów • korzystać ze słownika ortograficznego 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisywać małą literą przymiotniki utworzone od nazw własnych • poprawnie zapisywać wielką literą nazwy gwiazd, planet i ich mieszkańców • samodzielnie korzystać ze słownika ortograficznego 	<p>*wymienić zasady pisowni wielką literą</p>
<p>167. Jak artysta przedstawił pogodne życie?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić postacie występujące na obrazie • określić miejsce przedstawione na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować postacie przedstawione na obrazie • określić czas i miejsce przedstawione na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • określić kolory dominujące na obrazie i źródło światła • opisać miejsce przedstawione na obrazie • opisać sytuacje przedstawione na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać pejzaż i ukazane na obrazie postacie • określić, czy obraz jest realistyczny, czy fantastyczny, uzasadnić swoje zdanie • opisać dominujące na obrazie kolory, kształty, źródło światła 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić kolory występujące na obrazie

				<ul style="list-style-type: none"> • opisać kompozycję obrazu • określić nastrój, jaki wywołuje obraz 	
168. Zawód nauczyciel	<ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o swoich emocjach i refleksjach związanych z piosenką <i>Dzień jeden w roku</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • określić nastrój panujący w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać wartości związane z Wigilią Bożego Narodzenia • objaśnić zastosowane w tekście przenieście 	<ul style="list-style-type: none"> • określić funkcję powtarzanych w utworze wersów i zwrotek 	wysłuchać piosenki <i>Dzień jeden w roku</i>
170. Czego dziadkowi do szczęścia potrzeba?	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić bohaterów tekstu i krótko się o nich wypowiedzieć 	<ul style="list-style-type: none"> • określić potrzeby oraz doświadczenia bohaterów tekstu i łączącą ich relację 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytać znaczenie frazeologizmu <i>poczuć się jak w niebie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • w identyfikacji problematyki utworu odwołać się do własnych doświadczeń 	<ul style="list-style-type: none"> • uczestniczyć w rozmowie na temat roli dziadków w życiu uczniów oraz sytuacji starszych osób we współczesnym świecie
171. Wielkanoc – święta pełne radości	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić tematykę utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • określić nastrój panujący w utworze • zredagować świąteczne życzenia 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać zastosowane w utworze środki stylistyczne: epitety, zdrobnienie, uosobienie 	<ul style="list-style-type: none"> • określić funkcję środków stylistycznych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat wielkanocnych zwyczajów i symboli
172. Jakie święto obchodzimy 3 maja?	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać temat utworu i 	<ul style="list-style-type: none"> • określić nastrój panujący w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • odwołać się do własnych doświadczeń oraz wiedzy związanych ze świętem Konstytucji 3 maja 	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnić przenośnię 	<ul style="list-style-type: none"> • uczestniczy w rozmowie na temat patriotyzmu
173. Mama – najpiękniejsza istota na świecie	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić bohaterów tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • określić stosunek narratora do jego mamy 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać zastosowane w tekście sformułowania – bezpośredniego zwrotu do adresata i zwrotów charakterystycznych dla języka potocznego 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować opis twarzy bliskiej mu osoby • wyjaśnić funkcję zastosowanych w tekście sformułowań – bezpośredniego zwrotu do adresata i zwrotów charakterystycznych dla języka potocznego 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić bohaterów tekstu

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny

NOWE Słowa na start! klasa 5

Prezentowane wymagania edukacyjne są zintegrowane z planem wynikowym autorstwa Lidii Bancerz, będącym propozycją realizacji materiału zawartego w podręczniku *NOWE Słowa na start!* w klasie 5. Wymagania dostosowano do sześciostopniowej skali ocen.

Numer i temat lekcji	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń potrafi:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
2. Szukam przyjaciela na dobre i na złe	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić kolory występujące na obrazie • wskazać postacie występujące na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować postacie przedstawione na obrazie • określić czas i miejsce sytuacji przedstawionej na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • określić kolory dominujące na obrazie • opisać sytuację przedstawioną na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • określić elementy statyczne i dynamiczne obrazu • opisać pierwszy i drugi plan obrazu • wymienić wartości ważne w życiu człowieka na podstawie dzieła sztuki 	<ul style="list-style-type: none"> • określić nastrój obrazu i uzasadnić swoją wypowiedź • opowiedzieć o sposobach spędzania wolnego czasu z przyjaciółmi • przedstawić własne zdanie na temat sytuacji sprzyjających nawiązywaniu przyjaźni • nadać inny tytuł obrazowi i uzasadnić swoją opinię
3. Czy kumpel to już przyjaciel?	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz głośno • wymienić bohaterów wiersza • zdefiniować wers i strofę 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz głośno, wyraźnie • przedstawić bohaterów utworu • wskazać w tekście wiersza wers i strofę 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określić temat wiersza • wskazać w tekście wiersza rymy • określić 3–4 cechy bohatera utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • określić podmiot liryczny • określić nastrój utworu • wskazać w tekście wiersza porównania 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jakim celu zostały użyte w wierszu porównania • sporządzić notatkę w formie schematu • opisać wygląd i cechy swojego przyjaciela

	<ul style="list-style-type: none"> • podać wyrazy bliskoznaczne do słowa <i>kumpel</i> • skorzystać ze słownika języka polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukać w tekście elementy opisu bohatera utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • zastosować wyrazy bliskoznaczne do słowa <i>kumpel</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać uczucia wyrażone w utworze • określić cechy bohatera utworu 	
4. Przyjaźń poddana próbie	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów utworu • powiedzieć 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów utworu • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • wskazać w tekście utworu wersy, strofy 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora • opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze z punktu widzenia bohatera utworu • wskazać rymy w tekście utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • wyjaśnić, jak rozumie ostatnie wersy utworu • stworzyć komiks 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować informacje o autorze • podać przykłady z życia codziennego przyjaźni wystawionej na próbę • wyjaśnić, jak rozumie pojęcie <i>prawdziwa przyjaźń</i> • ułożyć w grupie <i>kodeks przyjaźni</i> • stworzyć spójne opowiadanie
5. i 6. Jak stać się prawdziwym przyjacielem?	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów utworu • powiedzieć 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów utworu • wskazać miejsce wydarzeń • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • określić 2–3 cechy bohaterów utworu • opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • wykorzystać w praktyce poznane słownictwo 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać z podziałem na role, stosując odpowiednie tempo i intonację • określić cechy bohaterów utworu • odróżnić narrację pierwszoosobową od trzecioosobowej • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • określić uczucia bohaterów • wziąć aktywny udział w rozmowie 	<ul style="list-style-type: none"> • określić problematykę utworu • wyjaśnić, jak rozumie słowa: <i>Wielki ciężar spadł mu z serca</i>
7. i 8. Piszemy opowiadanie z dialogiem	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać elementy wyróżniające opowiadanie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukać w tekście informacyjnym najważniejsze wiadomości 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować opowiadanie twórcze 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować opowiadanie, zachowując kolejność 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie i zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi

	<ul style="list-style-type: none"> komponować początek opowiadania podjmować próby redagowania prostego opowiadania twórczego podjmować próby wprowadzania do opowiadania krótkiego dialogu 	<ul style="list-style-type: none"> ułożyć prosty plan wydarzeń zredagować proste opowiadanie twórcze wprowadzić do opowiadania dialog w wypowiedzi pisemnej podejmować próby wydzielenia akapitów 	<ul style="list-style-type: none"> zredagować opowiadanie zgodnie z planem wprowadzić do opowiadania dialog, stosując poprawną interpunkcję w wypowiedzi pisemnej zastosować trójdzielny kompozycję w wypowiedzi pisemnej wydzielić akapity 	<p>wydarzeń i trójdzielny kompozycję wypowiedzi</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać, jaką funkcję może pełnić dialog w wypowiedzi 	<p>zredagować poprawne i wyczerpujące opowiadanie twórcze z dialogiem, unikając powtórzeń</p>
9. O głoskach, literach i sylabach	<ul style="list-style-type: none"> odróżnić głoskę od litery odróżnić literę od sylaby 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnić samogłoskę od spółgłoski określić liczbę głosek w wyrazie dzielić wyrazy na sylaby 	<ul style="list-style-type: none"> wskazywać spółgłoski i samogłoski określać liczbę głosek, liter i sylab w wyrazie 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie określać samogłoski i spółgłoski samodzielnie określać liczbę głosek, liter i sylab w każdym wskazanym wyrazie 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie i poprawnie dzieli wyrazy na sylaby, wskazując różne możliwości podziału
10. Odróżniam głoski miękkie od twardych	<ul style="list-style-type: none"> podzielić wyraz na głoski, litery i sylaby zreferować informacje o głoskach miękkich i twardych wskazać spółgłoski miękkie i twarde 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnić spółgłoski miękkie od twardych zapisać wyrazy ze spółgłoskami miękkimi 	<ul style="list-style-type: none"> określić spółgłoski miękkie i twarde poprawnie zapisać wyrazy ze spółgłoskami miękkimi 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie określić spółgłoski miękkie i twarde wyjaśnić, do jakich nieporozumień może prowadzić niepoprawne zapisywanie wyrazów ze spółgłoskami miękkimi 	<ul style="list-style-type: none"> bezbłędnie zapisać liczebniki ze spółgłoskami miękkimi
11. Z miłości do zwierząt	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno wymienić bohaterów utworu powiedzieć 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze skorzystać ze słownika języka polskiego, aby 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho przedstawić bohaterów utworu określić 3–4 cechy głównego bohatera utworu opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie i cicho określić narratora przedstawić miejsce i czas wydarzeń określić cechy głównego bohatera utworu opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację określić narratora w pierwszej i w drugiej części utworu ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie i zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi zredagować opowiadanie twórcze, czyniąc narratorem zwierzę wyrazić swój sąd na temat trafności rysunku zamieszczonego na okładce książki

	odnaleźć potrzebne informacje			<ul style="list-style-type: none"> • określić cechy bohatera utworu • wyrazić swój sąd o bohaterze i jego zachowaniu • porównać doświadczenia bohaterów z własnymi • aktywnie uczestniczyć w rozmowie 	<ul style="list-style-type: none"> • sformułować wypowiedź argumentacyjną
12. i 13. Co znajdziemy w encyklopedii?	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać tekst informacyjny • wskazać elementy hasła encyklopedycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnić tekst informacyjny od tekstu literackiego • określić elementy hasła encyklopedycznego • odczytać skróty stosowane w encyklopedii 	<ul style="list-style-type: none"> • określić cechy tekstu informacyjnego • określić, pod jakimi hasłami należy szukać określonych informacji • wyszukać wskazane hasła w encyklopedii tradycyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukać wskazane hasła w encyklopedii on-line • korzystać z encyklopedii tradycyjnej i on-line • wyjaśnić, z jakiej encyklopedii lepiej korzystać i uzasadnić swoje zdanie • zapisać pozyskane informacje na różne sposoby 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie korzystać z encyklopedii tradycyjnej i on-line, wyszukując potrzebne informacje • zebrać informacje na temat encyklopedii znajdujących się w bibliotece szkolnej
14. i 15. Dlaczego warto pomagać innym?	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów utworu • określić 2–3 cechy bohatera • wymienić wydarzenia przedstawione w utworze • skorzystać ze słownika języka polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • rozpoznać opowiadanie • przedstawić bohaterów utworu • sformułować 3–4 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • podjąć próbę zredagowania planu wydarzeń • odróżniać pytania otwarte i zamknięte 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora • określić czas wydarzeń • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohatera • zredagować plan wydarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho, stosując odpowiednie tempo i intonację • określić charakterystyczne cechy opowiadania • ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze • wyrazić swój sąd o bohaterze i jego zachowaniu • porównać doświadczenia bohatera z własnymi • formułować do tekstu pytania otwarte i zamknięte 	<ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady działań wolontariuszy • sformułować argumenty przemawiające za tym, że warto pomagać • przedstawić pomysły na ciekawe i pożyteczne spędzanie wolnego czasu

16. Kim jesteśmy w internecie?	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów utworu • określić 2–3 cechy bohatera • wymienić wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • rozpoznać opowiadanie • przedstawić bohaterów utworu • sformułować 3–4 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora • określić miejsce i czas wydarzeń • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohatera • wyjaśnić, z jakiego powodu bohater w e-mailach podaje się za inną osobę 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho, stosując odpowiednie tempo i intonację • określić charakterystyczne cechy opowiadania • ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze • wyrazić swój sąd o bohaterze i jego zachowaniu • porównać doświadczenia bohatera z własnymi • zredagować rady dla osoby, która udaje kogoś innego • analizować ilustrację do tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • korzystając ze słownika, wyjaśnić znaczenie słów: <i>pozer, szpan, trendy</i> • przedstawić pomysły na ciekawe spędzanie wolnego czasu bez komputera i smartfona
17. Porozmawiasz ze mną?	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić różne sposoby komunikowania się w internecie • wymienić zasady obowiązujące osoby korzystające z komunikowania się za pomocą internetu • podjąć próbę zredagowania SMS-a do kolegi 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać różne sposoby komunikowania się w internecie • zredagować SMS-a do kolegi • wypowiedzieć się na temat własnych sposobów komunikowania się z innymi 	<ul style="list-style-type: none"> • podawać przykłady udogodnień i zagrożeń wynikających z komunikowania się w internecie • wyjaśnić, dlaczego ludzie chętnie korzystają z internetu • zredagować SMS-a do nauczyciela • wskazać wady i zalety korzystania z komunikatorów 	<ul style="list-style-type: none"> • określić udogodnienia i zagrożenia wynikające z komunikowania się w internecie • włączyć się do dyskusji na forum • sformułować zasady właściwego zachowania się w internecie • podać różnice między językiem młodzieżowym a językiem literackim 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie słów: <i>hejter, trollowanie</i> • zredagować komentarz do podanego posta • pracując w grupie, przygotować w formie makiety projekt klasowej strony internetowej

18. Jak napisać e-mail?	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnić list elektroniczny od listu tradycyjnego • wymienić zasady pisania listów elektronicznych • podjąć próbę zredagowania e-maila do kolegi 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować e-maila do kolegi • stosować niektóre zasady pisania listów elektronicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zredagować e-maila do kolegi • zapisać adres e-mailowy • stosować zasady pisania listów elektronicznych • określić temat wiadomości • stosować zwroty do adresata i zwroty pożegnalne • informować odbiorcę o przesyłaniu plików w załączniku • uzupełnić list elektroniczny wskazanymi wyrazami w odpowiedniej formie • podać zasady pisania listów zgodnie z etykietą językową 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisać adres e-mailowy • trafnie określić temat wiadomości • stosować poprawne zwroty do adresata • stosować pożegnalne zwroty grzecznościowe • informować poprawnie odbiorcę o przesyłaniu plików w załączniku • pisać poprawnie pod względem językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować e-maila do osoby dorosłej lub instytucji
19. Czasownik we własnej osobie	<ul style="list-style-type: none"> • wskazywać czasowniki wśród innych części mowy • wymienić osoby, liczby i rodzaje czasownika 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżniać czasowniki w czasach przeszłym, teraźniejszym i przyszłym • określać osobę i liczbę czasownika 	<ul style="list-style-type: none"> • określać rodzaj czasownika • odmieniać czasowniki przez liczby i osoby • stosować czasowniki w czasach przeszłym i teraźniejszym w odpowiednich formach • rozpoznać autora wypowiedzi na podstawie formy czasownika 	<ul style="list-style-type: none"> • określać osobę, liczbę i rodzaj czasownika • stosować odpowiednie formy czasowników w czasie przyszłym • określa, jaką funkcję w wypowiedzi pełni czasownik 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować krótkie teksty, używając poprawnych form czasu przyszłego • samodzielnie i bezbłędnie określać osobę, liczbę, rodzaj, czas czasownika

20. Wskazuję formy osobowe i nieosobowe czasownika	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać bezokoliczniki • wskazać czasowniki w formie osobowej • uzupełnić tekst odpowiednimi formami czasowników 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnić bezokoliczniki od czasowników w formie osobowej • wskazać nieosobowe formy czasownika • przekształcić wypowiedzenie z nieosobowymi formami czasownika, tak aby wskazać wykonawcę czynności 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnić nieosobowe formy czasownika od form osobowych • zredagować opis ilustracji, używając form zakończonych na <i>-no</i> i <i>-to</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować przepis, używając bezokoliczników • wyjaśnić cel stosowania form nieosobowych czasownika 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształcić tekst, używając osobowych form czasownika • zgodnie z określonym celem wypowiedzenia stosować nieosobowe formy czasownika • zredagować tekst, używając form zakończonych na <i>-no</i> i <i>-to</i>
21. Poprawnie stosuję czasowniki w różnych trybach	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić tryby czasownika • odmieniać czasownik przez osoby i liczby w trybie orzekającym 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać czasowniki w trybach orzekającym, rozkazującym i przypuszczającym • odmieniać czasownik przez osoby i liczby w trybach rozkazującym i przypuszczającym 	<ul style="list-style-type: none"> • określić tryb czasownika występującego w zdaniu • układać zdania z czasownikiem w trybach rozkazującym i przypuszczającym 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnić czasowniki w trybie orzekającym od tych w trybie rozkazującym i przypuszczającym • ułożyć zdania na określony temat, stosując określony tryb czasownika 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie odmienić czasowniki przez osoby w trybach orzekającym, przypuszczającym i rozkazującym • przekształcić zdania z czasownikami w trybie orzekającym w formę poleceń • zredagować krótki tekst o swoich planach lub marzeniach, używając trybu przypuszczającego • wskazać intencję wypowiedzi
22. Piszemy poprawnie wyrazy z cząstką <i>by</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać formę osobową czasownika w trybie przypuszczającym • wymienić zasady zapisywania cząstki <i>by</i> z czasownikami w formie 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnić formę osobową czasownika w trybie przypuszczającym od innych form czasownika 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować w zdaniach odpowiednie formy czasowników z cząstką <i>by</i> i poprawnie je zapisywać • poprawnie zapisywać cząstkę <i>by</i> ze spójnikami 	<ul style="list-style-type: none"> • bezbłędnie zapisać cząstkę <i>by</i> z czasownikami w formie osobowej, przed czasownikami, z bezokolicznikami i ze spójnikami 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształcać wypowiedzenia, stosując łączną lub rozdzielną pisownię cząstki <i>by</i>

	osobowej i bezokolicznikami • poprawnie zapisać cząstkę <i>by z</i> czasownikami w formie osobowej	• wymienić zasady zapisywania cząstki <i>by</i> ze spójnikami • zastosować zasady zapisywania cząstki <i>by z</i> czasownikami w formie osobowej i z bezokolicznikami			
23. Wikipedia od kuchni	• rozpoznać tekst informacyjny • czytać głośno tekst informacyjny • wskazać w tekście informacje na temat Wikipedii	• odróżnić tekst informacyjny od tekstu literackiego • czytać głośno i cicho • wynotowywać najważniejsze informacje	• objaśnić, czym jest Wikipedia • określić różnice między encyklopedią PWN a wolną encyklopedią • wyszukać określone hasła w Wikipedii • sporządzić notatkę na temat Wikipedii	• wyszukać określone informacje w Wikipedii • sporządzić notatkę w określonej formie na temat kryteriów, które musi spełniać artykuł w Wikipedii • wyjaśnić, dlaczego warto korzystać z Wikipedii i uzasadnić swoje zdanie	• wyszukać w internecie informacje, jakie kryteria musi spełniać tekst oznaczony jako <i>Artykuł na medal</i> • samodzielnie korzystać z Wikipedii
26. Powiedz mi, co czujesz	• wymienić kolory występujące na obrazie • wymienić postacie występujące na obrazie	• zaprezentować postacie przedstawione na obrazie • określić czas i miejsce sytuacji przedstawionej na obrazie	• określić kolory dominujące na obrazie • opisać sytuację przedstawioną na obrazie • wymienić elementy pejzażu	• określić elementy statyczne i dynamiczne obrazu • opisać pierwszy i drugi plan obrazu • ciekawie opowiedzieć o sytuacji przedstawionej na obrazie	• określić nastrój obrazu i uczucia, jakie wywołuje, uzasadnić swoją wypowiedź • opowiedzieć o sposobach spędzania wolnego czasu w gronie rówieśników • omówić elementy sztuki plastycznej: plan, barwy, kompozycję, światło, ruch • nadać inny tytuł obrazowi i uzasadnić swoją opinię
27. Mój klucz do szczęścia	• czytać utwór głośno • określić podmiot liryczny	• czytać utwór głośno, wyraźnie • przedstawić podmiot liryczny	• czytać utwór, podkreślając głosem ważne słowa • określić temat utworu	• czytać utwór, stosując odpowiednie tempo i intonację	• zaprezentować informacje o autorce wiersza • wymyślić własne przykłady porównań

	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać wersy, epitety • wskazać porównanie 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać porównanie • rozpoznać w tekście epitety i wyjaśnić ich funkcję • nazwać uczucia, jakie wyraża utwór 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować podmiot liryczny • wymienić uczucia, jakie wyraża utwór • wyszukać w tekście radę, jakiej udziela osoba mówiąca 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać w tekście porównania i wyjaśnić ich funkcję • wskazać wartości w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak rozumie sformułowanie <i>klucz do szczęścia</i>
28. Nie mówię tego dosłownie	<ul style="list-style-type: none"> • czytać utwór głośno • zdefiniować podmiot liryczny • wskazać wersy, strofy, rymy • zdefiniować przenośnię • odtworzyć wiersz z pamięci 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać utwór głośno, wyraźnie • przedstawić podmiot liryczny • wskazuje w tekście wiersza wersy, strofy, rymy • odczytać znaczenie przenośnych zestawień słów • wygłosić wiersz z pamięci 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać utwór, podkreślając głosem ważne słowa • określić temat utworu • określić podmiot liryczny • stosować przenośne zestawienia słów w zdaniach • wygłosić wiersz z pamięci w odpowiednim tempie, z prawidłową dykcją 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać utwór, stosując odpowiednie tempo i intonację • rozpoznać w tekście przenośnię i wyjaśnić ich funkcję • deklamować wiersz, odpowiednio modulując głos 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować informacje o autorze • wymyślić własne przenośnię • opisać w przenośny sposób przedmioty, obrazy
29. Nazywam uczucia i opisuję ich przejawy	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów utworu • określić 2 cechy bohatera • wymienić wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • rozpoznać opowiadanie • przedstawić bohaterów utworu • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wyjaśnić znaczenie powiedzenia <i>czuć do kogoś miętę</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora • określić miejsce i czas wydarzeń • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohatera • wyjaśnić znaczenie wskazanych stałych związków wyrazowych 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • wyrazić swój sąd o bohaterze utworu i jego zachowaniu • porównać doświadczenia bohatera z własnymi • wyjaśnić znaczenie wskazanych stałych związków wyrazowych i zastosować je w zdaniach 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić określone emocje za pomocą mimiki • nazwać uczucia na podstawie obserwacji lub opisu zachowania • odróżnić stopień intensywności określonych emocji

30. i 31. Piszemy sprawozdanie	<ul style="list-style-type: none"> • skomponować początek sprawozdania – okoliczności wydarzenia • podejmować próby redagowania sprawozdania z wydarzenia • stworzyć plan sprawozdania 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia w planie sprawozdania z wycieczki informacje ważne od mniej istotnych • zredagować sprawozdanie z wydarzenia zgodnie z planem • skomponować zakończenie sprawozdania – opinię o wydarzeniu • w wypowiedzi pisemnej podejmować próby wydzielenia akapitów 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować sprawozdanie z wycieczki do Krakowa na podstawie fotografii • w wypowiedzi pisemnej zastosować trójdzielną kompozycję • w wypowiedzi pisemnej wydzielić akapity • wykorzystać wskazówki i rady w trakcie tworzenia sprawozdania 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować sprawozdanie z ostatniego wydarzenia, w którym uczestniczyła klasa, zachowując kolejność wydarzeń i trójdzielną kompozycję wypowiedzi • gromadzić informacje, korzystając z różnych źródeł 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie i zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi zredagować poprawne sprawozdanie z wydarzenia, unikając powtórzeń
32. Co dwie kropki, to nie jedna	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać dwukropek w tekście • wymienić zastosowanie dwukropka 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować dwukropek przed wyliczaniem 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować dwukropek przed wprowadzaniem dialogu • stosować dwukropek przed wprowadzaniem cytatu 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować dwukropek zgodnie z zasadami interpunkcji 	<ul style="list-style-type: none"> • bezbłędnie zapisać tekst, stosując w odpowiednich miejscach dwukropek
33. Zdobywamy szczyty wrażliwości	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora utworu • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić 2–3 cechy głównej bohaterki utworu • nazywać emocje bohaterki 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiedzieć ciekawie o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterki utworu • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • wziąć czynny udział w rozmowie 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić własne zdanie na temat tego, dlaczego trudno jest rozmawiać o śmierci • porównać doświadczenia bohaterki z własnymi

34. Emocje w słowach	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym są zdrobnienia i zgrubienia • tworzyć zdrobnienia • wskazać rzeczowniki wśród innych części mowy 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać zdrobnienia, zgrubienia i wyrazy neutralne • tworzyć zdrobnienia i zgrubienia od wskazanego rzeczownika 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżniać nacechowanie emocjonalne wyrazów • stosować w wypowiedzeniach zdrobnienia i zgrubienia 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżniać zgrubienia o charakterze żartobliwym od zgrubień pogardliwych 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować kilkudzaniowy tekst, celowo stosując zgrubienia i zdrobnienia
35., 36. i 37. Rzeczownik bez tajemnic	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić liczby, rodzaje i przypadki rzeczownika • zdefiniować rzeczowniki własne i pospolite • przedstawić zasadę pisowni wielką literą rzeczowników własnych • odmieniać rzeczowniki zakończone na <i>-um</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • określać rodzaj rzeczownika • odmieniać rzeczownik przez liczby i przypadki • wskazywać rzeczowniki własne i pospolite • stosować zasadę pisowni wielką literą rzeczowników własnych • odróżniać rzeczowniki występujące tylko w liczbie pojedynczej od rzeczowników występujących tylko w liczbie mnogiej 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować rzeczowniki w odpowiednich formach • określić rzeczowniki własne i pospolite • przedstawiać własne przykłady rzeczowników własnych i pospolitych • stosować w wypowiedzeniach poprawne formy rzeczowników występujących tylko w liczbie pojedynczej lub tylko w liczbie mnogiej 	<ul style="list-style-type: none"> • określać przypadek i liczbę danego rzeczownika • odróżniać rzeczowniki własne od pospolitych • poprawnie zapisywać rzeczowniki własne i pospolite • stosować w wypowiedzeniach poprawne formy rzeczowników o nieregularnej odmianie 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać rodzaj rzeczowników sprawiających trudności i poprawnie używać różnych form tych wyrazów, a w przypadku wątpliwości korzystać ze słownika • samodzielnie i bezbłędnie zapisać rzeczowniki własne • opracować ilustrowany słowniczek rzeczowników o nietypowej odmianie
38. Kłopoty z dorosłymi	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora utworu • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić 2–3 cechy głównych bohaterów utworu • nazwać emocje bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać utwór, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiadać ciekawie o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • porównać doświadczenia bohaterów z własnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • wyrazić swój sąd na temat postępowania dorosłych wobec dzieci • zredagować list prywatny, w którym wyrazi określone emocje • zredagować opowiadanie twórcze

39. Jak pokonać złość?	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać utwór głośno • określić podmiot liryczny w utworze • wskazać bohatera utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz głośno, wyraźnie • przedstawić podmiot liryczny w wierszu • wskazać adresata utworu • określić 2 cechy bohatera utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określić temat wiersza • scharakteryzować podmiot liryczny w wierszu • określić adresata utworu • określić cechy bohatera utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz tak, aby oddać emocje bohatera, stosując odpowiednie tempo i intonację • określić sposoby radzenia sobie ze złością bohatera wiersza • wyjaśnić sens sformułowań o znaczeniu przenośnym i poprawnie je zastosować 	<ul style="list-style-type: none"> • wyrecytować wiersz • zaprezentować własne sposoby radzenia sobie ze złością
40. i 41. Piszemy poprawnie ξ lub η w zakończeniu wyrazów	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić zasady pisowni ξ i η w zakończeniach wyrazów i w pisowni istot niedorosłych 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisywać ξ w zakończeniach 1. osoby liczby pojedynczej czasowników w czasach teraźniejszym i przyszłym • poprawnie zapisywać η w zakończeniach 3. osoby liczby mnogiej czasowników w czasach teraźniejszym i przyszłym 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisywać ξ w zakończeniach biernika liczby pojedynczej rzeczowników rodzaju żeńskiego • poprawnie zapisywać η w zakończeniach biernika i narzędnika liczby pojedynczej rzeczowników i przymiotników 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisać ξ w nazwach istot niedorosłych • poprawnie zapisać 1. osobę liczby pojedynczej czasów teraźniejszego i przyszłego czasowników: <i>wiedzieć, powiedzieć, jeść, umieć, rozumieć</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • bezbłędnie zapisywać ξ i η w zakończeniach wyrazów
42. Z jakich elementów jest zbudowany wyraz odmienny?	<ul style="list-style-type: none"> • odróżniać części mowy odmienne od nieodmiennych • odmieniać rzeczownik przez przypadki • oddzielać końcówki od tematu fleksyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie oddzielać końcówki od tematu fleksyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> • zaznaczać końcówkę zerową • wskazywać tematy oboczne • określać oboczności 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie zaznaczać końcówkę zerową • samodzielnie wskazywać tematy oboczne • samodzielnie określać oboczności 	<ul style="list-style-type: none"> • korzystając ze słownika języka polskiego, samodzielnie ustalić rzeczowniki, które w dopełniaczu mają dwie poprawne formy
43. Uczymy się pięknie recytować teksty	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić zasady dobrej recytacji • recytować tekst opanowany pamięciowo 	<ul style="list-style-type: none"> • recytować głośno, wyraźnie • analizować tekst przygotowany do recytacji 	<ul style="list-style-type: none"> • recytować w odpowiednim tempie • dostosowywać oddech do recytowanego tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • wygłaszać tekst z odpowiednim napięciem emocjonalnym 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie przygotować piękną recytację wybranego utworu • wziąć udział w konkursie recytatorskim

		<ul style="list-style-type: none"> • wyraźnie wymawiać grupy spółgłoskowe i zakończenia wyrazów 			
44. i 45. W zalewie reklam	<ul style="list-style-type: none"> • czytać tekst publicystyczny ze zrozumieniem • odróżnić tekst reklamowy od innych rodzajów tekstów • przedstawić znaczenie słowa <i>reklama</i> • podać przykłady reklam 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić problem przedstawiony w tekście • wyjaśnić pochodzenie słowa <i>reklama</i> • podać cechy hasła reklamowego 	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnić sposób wpływania reklam na nasze życie 	<ul style="list-style-type: none"> • układać własne hasła reklamowe wybranych przedmiotów 	<ul style="list-style-type: none"> • opracować reklamę ulubionego przedmiotu
48. Wpływ obecności ludzi na nasze działania	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić kolory występujące na obrazie • wymienić postacie występujące na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować postacie przedstawione na obrazie • określić czas i miejsce sytuacji przedstawionej na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • określić dominujące na obrazie kolory • opisać sytuację przedstawioną na obrazie • opisać w 2–3 zdaniach gesty i mimikę przedstawionych postaci • nazwać 2–3 emocje wyrażone przez postacie ukazane na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • określić kolory dominujące na obrazie • opisać gesty i mimikę przedstawionych postaci • określić emocje wyrażone przez bohaterów • nadać inny tytuł obrazowi 	<ul style="list-style-type: none"> • określić nastrój obrazu i uzasadnić swoją wypowiedź • wypowiedzieć własne zdanie na temat zachowania postaci przedstawionych na obrazie • omówić elementy sztuki plastycznej: plan, barwy, kompozycję, światło, ruch
49. Chłopięcy świat	<ul style="list-style-type: none"> • skorzystać ze słownika języka polskiego • poszerzyć zasób słownictwa • skorzystać z różnych źródeł informacji 	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzić rozmowę na temat głównych postaci występujących w książce 	<ul style="list-style-type: none"> • zaplanować szczegółowo uważny sposób poznania treści lektury • wnioskować na podstawie tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować informacje o autorze lektury 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie realizować projekt

50. W świecie chłopców z Placu Broni	<ul style="list-style-type: none"> określić, gdzie rozgrywają się wydarzenia 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić głównych bohaterów i krótko ich charakteryzuje opisać miejsce zabaw chłopców i czynności, którymi się zajmowali 	<ul style="list-style-type: none"> podać cel założenia Związku Zbieraczy Kitu 	<ul style="list-style-type: none"> opisać procedury ustalone przez Związek Zbieraczy Kitu 	<ul style="list-style-type: none"> ocenić procedury ustalone przez Związek Zbieraczy Kitu
47. Jedni rozkazują, drudzy słuchają i wykonują	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno wymienić bohaterów występujących we fragmencie utworu powiedzieć 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych we fragmencie w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho przedstawić bohaterów występujących we fragmencie utworu określić kilka cech głównego bohatera utworu opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych we fragmencie utworu 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie i cicho określić narratora wskazać elementy świata przedstawionego przedstawić miejsce i czas wydarzeń określić cechy głównego bohatera utworu opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację przedstawić bohaterów głównych i drugoplanowych we fragmencie utworu ciekawie opowiedzieć o przedstawionych wydarzeniach określić cechy bohaterów utworu wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu porównać doświadczenia bohaterów z własnymi określić wątek główny i wątki poboczne utworu identyfikować utwór jako powieść 	<ul style="list-style-type: none"> zredagować wypowiedź na temat ulubionej książki, używając słów: <i>wątek, akcja, bohater główny, bohaterowie drugoplanowi</i> wyczerpująco wypowiadać się na temat wydarzeń przedstawionych w tekście, odwołując się do znajomości całej lektury
52. Przyjaciele i wrogowie – chłopcy z Placu Broni i czerwone koszule	<ul style="list-style-type: none"> wypisać imiona bohaterów należących do grupy chłopców z Placu Broni i do grupy czerwonych koszul opisać przebieg bitwy o Plac Broni 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać chłopca, którego uważa za najważniejszą postać w powieści 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić sposoby walki z przeciwnikiem akceptowane przez przywódców oraz przez nich odrzucane 	<ul style="list-style-type: none"> omówić postępowania Feriego Acza wobec z grupy oraz Nemezcza 	<ul style="list-style-type: none"> ocenić postępowanie Feriego Acza wobec z grupy oraz Nemezcza uzasadnić wybór bohatera, którego uważa za najważniejszą postać w powieści

53. Okropna zdrada – o Gerebie	<ul style="list-style-type: none"> wymienić cechy charakteru Gereba 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jaki był powód zdrady chłopca określić, w jaki sposób Boka zareagował na zdradę kolegi 	<ul style="list-style-type: none"> wytłumaczyć, dlaczego Feri Acz nie zgodził się na nieuczciwą propozycję rozwiązania konfliktu 	<ul style="list-style-type: none"> podać powody, które skłoniły Deża do powrotu do drużyny chłopców z Placu Broni wziąć udział w dyskusji na dany temat 	<ul style="list-style-type: none"> ocenić postępowanie Gereba formułować kontrargumenty podważające stanowisko przeciwników w dyskusji
54. Niepozorny bohater – Nemecek	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, czym Erno Nemecek wyróżniał się spośród rówieśników wymienić zachowania kolegów, które sprawiały chłopcu największą przykrość 	<ul style="list-style-type: none"> określić sposób traktowania Nemecka przez Bokę 	<ul style="list-style-type: none"> wytłumaczyć, co Nemecek chciał udowodnić chłopcom 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać, w jaki sposób bohaterskie zachowanie Nemecka wpłynęło na postawę innych chłopców opisać reakcje Feriego Acza i Boki związane ze śmiercią Erna 	<ul style="list-style-type: none"> sformułować opinię o książce i ją uzasadnia
55. Autorytet czy idol?	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno zdefiniować autorytet wyjaśnić, kim jest idol zredagować 1–2 zdania notatki 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho odróżnić autorytet od idola zredagować prostą notatkę 	<ul style="list-style-type: none"> czyta ze zrozumieniem tekst publicystyczny czytać głośno, wyraźnie i cicho podać przykłady autorytetów zredagować notatkę 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację wyjaśnić, kto jest autorytetem i uzasadnić swój wybór zredagować notatkę w określonej formie wypowiada się na temat roli autorytetów w życiu codziennym 	<ul style="list-style-type: none"> przygotować plakat przedstawiający znaną osobę wyjaśnić znaczenie słów: <i>kultura masowa, popkultura, fascynacja</i>
56. Kto jest pierwszym wzorem dla dziecka?	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać utwór głośno określić podmiot liryczny w utworze wskazać bohaterkę utworu wskazać w tekście wiersza epitet 	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać wiersz głośno, wyraźnie przedstawić podmiot liryczny w wierszu wskazać adresata utworu określić 2 cechy bohaterki utworu 	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać wiersz, podkreślając głosem ważne słowa określić temat wiersza scharakteryzować podmiot liryczny w wierszu określić adresata utworu 	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać wiersz tak, aby oddać wyrażone emocje, stosując odpowiednie tempo i intonację przedstawić bohaterkę utworu określić funkcję epitetów i porównań w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> zaprezentować informacje o autorze wiersza wymyślić własne przykłady epitetów narysować ilustrację do wybranego fragmentu wiersza (przekład intersemiotyczny)

		<ul style="list-style-type: none"> • wskazać w tekście wiersza epitety i porównanie 	<ul style="list-style-type: none"> • określić cechy bohaterki utworu • wskazać w tekście wiersza porównania 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat uczuć przedstawionych w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak rozumie ostatnie dwa wersy wiersza
57. Wiersz o pewnym czarodzieju	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać utwór głośno • określić podmiot liryczny w utworze • wskazać bohatera utworu • wskazać w wierszu wersy, strofy, rymy • wskazać w tekście wiersza epitet 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz głośno, wyraźnie • przedstawić podmiot liryczny w wierszu • określić 2–3 cechy bohatera utworu • wskazać w tekście wiersza porównanie 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określić temat wiersza • scharakteryzować podmiot liryczny • określić adresata utworu • określić cechy bohatera utworu • wskazać przenośnię 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • określić funkcję środków stylistycznych • wyjaśnić, jak rozumie porównanie ojca do czarodzieja • określić nastrój utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować informacje o autorze wiersza
58. Droga Lewego do sławy	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • nazwać bohatera tekstu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • zdefiniować dedykację 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohatera tekstu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w tekście • wyjaśnić tekst dedykacji 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohatera tekstu • porównać doświadczenia bohatera z własnymi • określić funkcję dedykacji • przedstawić funkcję wyrazów zdrobniałych 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho, stosując odpowiednie tempo i intonację • określić cechy bohatera • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w tekście • wyrazić swój sąd o bohaterze i jego zachowaniu • porównać doświadczenia bohatera z własnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukać w internecie informacje o Robercie Lewandowskim i sporządzić na ten temat notatkę
59. i 60. Zasady pisania tekstów publicystycznych	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wskazać bohaterów tekstu • zdefiniować tekst publicystyczny 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów tekstu • wskazać tekst publicystyczny 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić cechy bohaterów tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho, stosując odpowiednie tempo i intonację • porównać doświadczenia bohaterów z własnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić zalety i wady popularności kanałów YouTube

	<ul style="list-style-type: none"> wymienić swoje zainteresowania 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić w 2–3 zdaniach swoje zainteresowania 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnić tekst publicystyczny od tekstu literackiego przedstawić swoje zainteresowania, osiągnięcia i sukcesy 	<ul style="list-style-type: none"> określić cechy tekstu publicystycznego ciekawie zaprezentować swoje zainteresowania, osiągnięcia i sukcesy 	
61. O przymiotniku słów parę	<ul style="list-style-type: none"> wskazać przymiotniki wśród innych części mowy 	<ul style="list-style-type: none"> odmieniać przymiotniki przez liczby i przypadki 	<ul style="list-style-type: none"> określić rodzaj przymiotnika w liczbie pojedynczej i liczbie mnogiej zastosować przymiotnik w odpowiednich formach 	<ul style="list-style-type: none"> stosować poprawne formy przymiotników zakończonych na <i>-cy</i>, <i>-dzy</i>, <i>-czy</i>, <i>-ży</i> w mianowniku liczby pojedynczej i mnogiej 	<ul style="list-style-type: none"> zredagować opis ilustracji, używając jak najwięcej przymiotników w poprawnej formie
62. i 63. Wyższy i najwyższy – o stopniowaniu przymiotników	<ul style="list-style-type: none"> wymienić stopnie przymiotnika rozpoznać stopień przymiotnika 	<ul style="list-style-type: none"> stopniować przymiotniki w sposób prosty regularny odróżnić stopniowanie proste od opisowego 	<ul style="list-style-type: none"> stopniować przymiotniki w sposób prosty nieregularny stopniować przymiotniki w sposób opisowy rozpoznać przymiotniki, które się nie stopniają 	<ul style="list-style-type: none"> tworzyć formy stopnia wyższego i najwyższego wskazanych przymiotników 	<ul style="list-style-type: none"> zredagować tekst, stosując jak najwięcej przymiotników w różnych stopniach w poprawnej formie
64. W jaki sposób realizować swoje marzenia?	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno wskazać bohaterkę tekstu wskazać najważniejsze wydarzenia przedstawione w tekście wskazać swoje ulubione postacie filmowe 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho wskazać miejsce i czas wydarzeń przedstawić bohaterkę tekstu przedstawić w 2–3 zdaniach wydarzenia przedstawić swoją ulubioną postać filmową 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie i cicho przedstawić miejsce i czas wydarzeń określić cechy bohaterki tekstu opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w tekście przedstawić swoje ulubione postacie filmowe 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho, stosując odpowiednie tempo i intonację ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w tekście wyrazić swój sąd o bohaterce i jej zachowaniu ciekawie zaprezentować swoje ulubione postacie filmowe 	<ul style="list-style-type: none"> opisać bohatera filmowego, którego zachowanie jest godne naśladowania i uzasadnić swoje zdanie

65. Zgłębiamy tajniki pracy filmowców	<ul style="list-style-type: none"> wymienić osoby tworzące film wskazać swój ulubiony film 	<ul style="list-style-type: none"> opowiedzieć w kilku zdaniach swój ulubiony film poszerzyć zakres słownictwa związanego z kinematografią 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić osoby tworzące film i opisać ich pracę określić 1–2 cechy osób wykonujących zawody związane z filmem opowiedzieć o swoim ulubionym filmie 	<ul style="list-style-type: none"> określić cechy osób, wykonujących zawody związane z filmem wynotować twórców swojego ulubionego filmu ciekawie opowiedzieć o swoim ulubionym filmie 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić kilka nazwisk współczesnych twórców filmowych
66. Co w filmie piszczy?	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno wskazać bohatera w tekście powiedzieć 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho przedstawić bohatera występującego w tekście określić kilka cechy głównego bohatera opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie i cicho określić narratora wskazać elementy świata przedstawionego przedstawić miejsce i czas wydarzeń określić cechy głównego bohatera opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację ciekawie opowiadać o przedstawionych wydarzeniach wyrazić swój sąd o bohaterze i jego zachowaniu wyjaśnić, na czym polega przygotowanie oprawy dźwiękowej do filmu 	<ul style="list-style-type: none"> podaje własne pomysły zaprezentowania określonych dźwięków w szkolnym przedstawieniu
67. Zdobywamy wiedzę o gatunkach filmowych	<ul style="list-style-type: none"> zdefiniować gatunki filmowe wskazać przykłady filmów danego gatunku filmowego wskazać swój ulubiony film 	<ul style="list-style-type: none"> rozdzielić gatunki filmowe przedstawić swój ulubiony film lub gatunek filmowy 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać przykłady filmów z każdego gatunku filmowego zaprezentować swój ulubiony gatunek filmowy 	<ul style="list-style-type: none"> określić charakterystyczne cechy poszczególnych gatunków filmowych zaprezentować swój ulubiony gatunek filmowy i uzasadnić swoje zdanie opowiedzieć o swojej wizji w kinie przedstawić zasady kulturalnego zachowania się w kinie 	<ul style="list-style-type: none"> zredagować wypowiedź na temat swojego ulubionego gatunku filmowego

68. Byliśmy w kinie i teatrze	<ul style="list-style-type: none"> wymienić elementy sprawozdania z filmu lub ze spektaklu zebrać najważniejsze informacje o wybranym filmie skomponować początek sprawozdania – okoliczności zapoznania się z dziełem 	<ul style="list-style-type: none"> zebrać informacje o wybranym filmie skomponować zakończenie sprawozdania – opinię o dziele 	<ul style="list-style-type: none"> zredagować sprawozdanie z filmu lub spektaklu stosować trójdzielną kompozycję w wypowiedzi pisemnej wydzielać akapity w wypowiedzi pisemnej 	<ul style="list-style-type: none"> zredagować sprawozdanie z filmu lub spektaklu, zachowując odpowiednią kompozycję wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie i zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi zredagować poprawne sprawozdanie z filmu, unikając powtórzeń
69. i 70. Liczymy na języku polskim	<ul style="list-style-type: none"> wskazać liczebniki wśród innych części mowy zdefiniować liczebniki główne i porządkowe 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnić liczebniki główne od porządkowych wskazać liczebniki zbiorowe 	<ul style="list-style-type: none"> stosować poprawne formy liczebników głównych i porządkowych stosować poprawne formy liczebników zbiorowych 	<ul style="list-style-type: none"> stosować poprawne formy liczebników wielowyrazowych 	<ul style="list-style-type: none"> zredagować informację o wycieczce klasowej, używając liczebników w odpowiednich formach samodzielnie korzystać ze słownika języka polskiego lub poprawnej polszczyzny
71. Kropka czy bez kropki?	<ul style="list-style-type: none"> podać zasady stawiania kropki po cyfrze arabskiej oznaczającej liczebnik porządkowy podać zasady stawiania kropki w zapisie dat 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić zasady stawiania kropki po cyfrze arabskiej oznaczającej liczebnik porządkowy 	<ul style="list-style-type: none"> stosować kropkę w zapisie dat cyframi rzymskimi i arabskimi stosować kropkę po liczebnikach porządkowych 	<ul style="list-style-type: none"> zawsze poprawnie zastosować kropkę w zapisie dat cyframi rzymskimi i arabskimi zawsze poprawnie zastosować kropkę po liczebnikach porządkowych 	<ul style="list-style-type: none"> bezbłędnie pod względem interpunkcji zapisać tekst zawierający daty i liczebniki porządkowe
72. Ortograficzne potyczki – pisownia wyrazów z ó i u	<ul style="list-style-type: none"> wymienić zasady ortograficzne pisowni ó i u poprawnie zapisać wyrazy zakończone na -ów, -ówka, -ówna 	<ul style="list-style-type: none"> zastosować zasady ortograficzne pisowni ó i u tworzyć formy pokrewne i poprawnie zapisywać wyrazy z ó wymiennym 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie zapisywać wyrazy zakończone na -uj, -uje, -unek, -us, -usz, -uch, -ura, -ulec korzystać ze słownika ortograficznego 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie zapisywać zdrobnienia poprawnie zapisywać wyrazy z ó niewymiennym 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie i sprawnie korzystać ze słownika ortograficznego poprawnie zapisać wszystkie wyrazy z trudnością ortograficzną (pisownia ó i u)

75. Historia malowana pędzlem	<ul style="list-style-type: none"> wymienić kolory występujące na obrazie nazwać postać przedstawioną na obrazie zdefiniować portret 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić elementy przedstawione na obrazie określić czas i miejsce sytuacji przedstawionej na obrazie odróżnić portret od pejzażu i martwej natury 	<ul style="list-style-type: none"> określić kolory dominujące na obrazie określić źródło światła opisać elementy stroju postaci przedstawionej na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> zaprezentować bohatera przedstawionego na obrazie opisać gesty i mimikę postaci określić emocje wyrażone przez bohatera określić nastrój, jaki wywołuje obraz 	<ul style="list-style-type: none"> zaprezentować inne dzieła malarskie o tematyce historycznej wypowiedzieć własne zdanie na temat postaci przedstawionej na obrazie omówić elementy sztuki plastycznej: plan, barwy, kompozycję, światło, ruch
76. i 77. Poznajemy Wandę, co nie chciała Niemca	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno wymienić bohaterów utworu wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze zdefiniować legendę zdefiniować wyrazy wieloznaczne 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho przedstawić bohaterów utworu przedstawić miejsce i czas wydarzeń sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze wymienić charakterystyczne cechy legendy wskazać wyrazy wieloznaczne 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie i cicho opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić 2–3 cechy głównej bohaterki utworu wskazać w tekście 2 charakterystyczne cechy legendy objaśnić znaczenie słów, które mają wiele znaczeń ułożyć pytania i odpowiedzi do tekstu objaśnić sens wyrazów wieloznacznych 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho, stosując odpowiednie tempo i intonację rozpoznać czytany utwór jako legendę i wskazać charakterystyczne cechy legendy ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić cechy bohaterki utworu i wyjaśnić, dlaczego księżniczka nie przyjęła oświadczeń Rytgiera wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu wskazać własne przykłady wyrazów wieloznacznych 	<ul style="list-style-type: none"> zebrać argumenty potwierdzające słuszność decyzji podjętej przez Wandę lub argumenty przemawiające za tym, że bohaterka mogła podjąć inną decyzję samodzielnie korzystać ze słownika języka polskiego
78. Spotkanie z królową Wandą, która ma sekrety	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno wymienić bohaterów utworu wymienić najważniejsze 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho przedstawić bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie i cicho przedstawić realistycznych i fantastycznych bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho, stosując odpowiednie tempo i intonację rozpoznać czytany utwór jako legendę i wskazać 	<ul style="list-style-type: none"> zredagować opowiadanie twórcze, w którym przedstawi zakończenie historii Wandy, Rydygiera i smoka

	<p>wydarzenia przedstawione w utworze</p> <ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować legendę 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać bohaterów realistycznych i fantastycznych • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wymienić charakterystyczne cechy legendy 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić po 2–3 cechy bohaterów utworu • wskazać w tekście 2 charakterystyczne cechy legendy 	<p>charakterystyczne cechy legendy</p> <ul style="list-style-type: none"> • ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów utworu • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • wskazać fragmenty tekstu, które mogą wywołać rozbawienie czytelnika 	
<p>79. i 80. Niespodziewana lekcja historii</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • zdefiniować legendę • wymienić zasady zachowania się w muzeum 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • przedstawić 2–3 zasady zachowania się w muzeum 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić po 2–3 cechy bohaterów utworu • wymienić poznane na wycieczkach szkolnych muzea • przedstawić zasady zachowania się w muzeum 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów utworu i ich relacje • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • wymienić znane lub znajdujące się w pobliżu muzea • wyjaśnić zasady zachowania się w muzeum 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukać w bibliotece lub internecie informacje o faktach historycznych przedstawionych w utworze i sporządzić na ten temat krótką notatkę • wyszukać w bibliotece lub internecie informacje o muzeach znajdujących się w pobliżu miejscowości, w której mieszka • pracując w grupie, zaplanować wycieczkę do wybranego muzeum

81. Co słyhać i widać w Żelazowej Woli?	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz głośno • określić podmiot liryczny w wierszu • wskazać wers, strofę i rym • określić adresata utworu • zdefiniować uosobienie 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz głośno, wyraźnie • przedstawić podmiot liryczny w wierszu • wskazać w tekście wiersza wersy, strofy i rymy • wskazać adresata utworu • wskazać uosobienie w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określić temat wiersza • scharakteryzować adresata utworu • scharakteryzować podmiot liryczny • wskazać uosobienia w wierszu • określić nastrój utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz, oddając nastrój utworu i stosując odpowiednie tempo i intonację • nazwać uczucia, jakie wyraża utwór • wskazać uosobienia i określić ich funkcję w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować informacje o Fryderyku Chopinie • wymyślić własne przykłady uosobień
82. i 83. O lirycznym wpisie do pamiętnika	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz głośno • określić podmiot liryczny w wierszu • rozpoznać wers, strofę i rym • wskazać adresata utworu • zdefiniować uosobienie, epitet, zdrobnienie • odtworzyć wiersz z pamięci 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz głośno, wyraźnie • przedstawić podmiot liryczny w wierszu • wskazać w tekście wiersza wersy, strofy i rymy • wskazać adresata utworu • wskazać uosobienie, epitet, zdrobnienie w wierszu • wygłosić wiersz z pamięci 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określić temat wiersza • określić adresata utworu • scharakteryzować podmiot liryczny • wskazać uosobienia, epitety, zdrobnienia w wierszu • określić nastrój utworu • recytować wiersz w odpowiednim tempie, z prawidłową dykcją 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz, oddając nastrój utworu i stosując odpowiednie tempo i intonację • nazwać uczucia, jakie wyraża utwór • wskazać uosobienia, epitety, zdrobnienia i określić ich funkcje w wierszu • recytować wiersz głośno, wyraźnie, oddając nastrój utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować informacje o autorze wiersza • w wybranej formie (plakat, film, prezentacja) przedstawić to, za czym najbardziej by tęsknił, gdyby opuścił swój kraj

84. Grzeczność zawsze w cenie!	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać utwór głośno • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • wskazać wersy i rymy 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać utwór głośno, wyraźnie • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazać w tekście wiersza wersy i rymy 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać utwór, podkreślając głosem ważne słowa • określić osobę mówiącą w utworze • określić temat utworu • zaprezentować bohaterów utworu • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • przedstawić zwyczaje szlacheckie ukazane w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać utwór, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów utworu i ich relacje • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • opisać zwyczaje szlacheckie ukazane w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować informacje o autorze utworu • napisać do gazetki szkolnej artykuł pod tytułem: „Grzeczność nie jest nauką łatwą ani małą”
85. Grzybobranie jako ważny obyczaj szlachecki	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • wymienić grzyby ukazane w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • przedstawić grzyby ukazane w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie • określić temat utworu • określić osobę mówiącą • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić grzyby ukazane w utworze • wskazać epitety i porównania 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać utwór, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada o wydarzeniach przedstawionych w utworze • opisać grzyby ukazane w utworze • określić funkcję epitetów i porównań 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie informacji uzyskanych od osób starszych przygotować notatkę o zwyczajach związanych z posiłkami

86. Opisujemy krajobraz	<ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze elementy opisu krajobrazu wymieniać wyrazy opisujące wygląd krajobrazu opisać ustnie krajobraz w 2–3 zdaniach 	<ul style="list-style-type: none"> dobierać wyrazy bliskoznaczne dobierać przymiotniki określające kolory, kształty zredagować opis krajobrazu według wzoru wydzierać akapity w wypowiedzi pisemnej 	<ul style="list-style-type: none"> zredagować opis krajobrazu stosować sformułowania określające położenie i ukształtowanie terenu oraz rozmieszczenie poszczególnych elementów krajobrazu stosować odpowiednią kompozycję w wypowiedzi pisemnej 	<ul style="list-style-type: none"> zredagować opis krajobrazu, zachowując poszczególne elementy: informacje ogólne, rozmieszczenie poszczególnych elementów krajobrazu, emocje wywołane widokiem wyrazić emocje wywołane widokiem 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie i zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi zredagować opis krajobrazu, unikając powtórzeń i zachęcając innych do odwiedzenia opisywanego miejsca
87. Jak tu teraz nie wspomnieć o przysłówku?	<ul style="list-style-type: none"> wskazać przysłówki wśród innych części mowy wymienić stopnie przysłówka wskazać przysłówki w stopniu równym, wyższym i najwyższym 	<ul style="list-style-type: none"> wyszukać przysłówki w tekście rozpoznać przysłówki pochodzące od przymiotników tworzyć stopień wyższy i najwyższy wskazanych przysłówek 	<ul style="list-style-type: none"> tworzyć przysłówki od przymiotników posługiwać się przysłówkami w zdaniu stopniować przysłówki w sposób prosty i opisowy 	<ul style="list-style-type: none"> określić znaczenie przysłówek w zdaniu stopniować przysłówki w sposób prosty regularny i nieregularny 	<ul style="list-style-type: none"> zredagować tekst z wykorzystaniem celowo dobranych przysłówek w różnych stopniach
88. Nad i ale – znam te słowa doskonale	<ul style="list-style-type: none"> wskazać spójniki wśród innych części mowy wskazać przyimki wśród innych części mowy zdefiniować wyrażenia przyimkowe 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznać spójniki i przyimki wśród innych części mowy rozpoznać wyrażenia przyimkowe 	<ul style="list-style-type: none"> rozróżniać wyrażenia przyimkowe wskazujące na miejsce i wskazujące na czas 	<ul style="list-style-type: none"> określić znaczenie przyimków w zdaniu określić funkcję spójnika w wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> zredagować tekst z wykorzystaniem wyrażeń przyimkowych poprawnie używać przyimka <i>na</i> przed nazwami niektórych państw w bierniku i miejscowniku, np. <i>na Węgry, na Cypr, na Kubę, na Litwę, na Łotwę, na Słowację</i>

89. i 90. Jakie więzi łączyły synów Bolesława Chrobrego?	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić po 2–3 cechy bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać utwór, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów utworu i ich relacje • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukać w bibliotece lub w internecie informacje o synach Bolesława Chrobrego i sporządzić na ich temat notatkę • wyjaśnić, czym charakteryzuje się język utworu
91. Ojczyzna w sercu Marcina Kozery	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić 2–3 cechy głównego bohatera utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno utwór, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohatera utworu • wyrazić swój sąd o bohaterze i jego zachowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować informacje o autorze utworu • zredagować kilkuzdaniową wypowiedź, w której przedstawi swoje zdanie na temat tego, co to znaczy czuć się Polakiem • stworzyć rebusy do podanych wyrazów z trudnością ortograficzną
92. i 93. Wspomnienie czasów wojny	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wskazać narratora • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • podać skojarzenia związane z wojną 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy głównej bohaterki utworu • określić sposób rozmowy ojca z córką • wyjaśnić określenia przypisane matce 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno utwór, stosując odpowiednie tempo i intonację • opisać narratora • ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów utworu i ich relacje • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • pracując w grupie, przygotować spis książek opowiadających o II wojnie światowej z perspektywy dziecka • przeanalizować styl tekstu

94. Ile prawdy jest w przysłowia ch?	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • zdefiniować przysłowie • wskazać przysłowia w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • odczytać znaczenie przysłów 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • dobrać odpowiednie przysłowie do określonej sytuacji 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • wyjaśnić wartość przysłów 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić treść wybranych przysłów w formie rysunków i rebusów • omówić znaczenie przysłów w kulturze narodu
95. Wiem o wypowiedzeniach, że...	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować zdania oznajmujące, pytające i rozkazujące • wskazać zdania i równoważniki zdań 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać zdania oznajmujące, pytające i rozkazujące • konstruować zdania pytające • wskazać zdania i równoważniki zdań • konstruować równoważniki zdań 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnić zdania oznajmujące od pytających i rozkazujących • przekształcić zdania oznajmujące na rozkazujące • podać różnice między zdaniami a równoważnikami zdań • przekształcać równoważniki zdań na zdania 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować odpowiednie znaki interpunkcyjne • przekształcać zdania na równoważniki zdań 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować dialog, w którym zastosuje różne rodzaje wypowiedzeń
96. Wykrzyknik – znak pełen emocji!	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić zasady użycia wykrzyknika 	<ul style="list-style-type: none"> • stawiać wykrzyknik po okrzykach, zawołaniach, rozkazach 	<ul style="list-style-type: none"> • stawiać wykrzyknik po wypowiedzeniach wyrażających silne uczucia 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować wykrzyknik zgodnie z zasadami interpunkcji 	<ul style="list-style-type: none"> • bezbłędnie zapisać tekst z trudnościami interpunkcyjnymi (wykrzyknik) • werbalnie wyrazić swoje intencje • przekazać zamierzony cel tekstu
97. Ortograficzne przygody z rz i ż	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić zasady ortograficzne pisowni <i>rz</i> i <i>ż</i> • poprawnie zapisać wyrazy zakończone na -<i>arz</i>, -<i>erz</i>, -<i>mistrz</i>, -<i>mierz</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • zastosować zasady ortograficzne pisowni <i>rz</i> i <i>ż</i> • poprawnie zapisywać wyrazy z <i>ż</i> po <i>l</i>, <i>ł</i>, <i>r</i>, <i>n</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • stworzyć formy pokrewne i poprawnie zapisywać wyrazy z <i>rz</i> i <i>ż</i> wymiennym • korzystać ze słownika ortograficznego 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisywać wyrazy z <i>rz</i> i <i>ż</i> niewymiennym • poprawnie zapisywać rzeczowniki rodzaju żeńskiego zakończone na -<i>eż</i>, -<i>aż</i>, -<i>erz</i>, -<i>arz</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisać poprawnie wszystkie podane wyrazy z trudnościami ortograficznymi (pisownia <i>rz</i> i <i>ż</i>) • samodzielnie i sprawnie korzystać ze słownika ortograficznego

100. Wyobrażenia artystki – <i>Herkules i złota lania</i>	<ul style="list-style-type: none"> wymienić kolory występujące na obrazie wymienić postacie występujące na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić elementy realistyczne i fantastyczne występujące na obrazie określić czas i miejsce sytuacji przedstawionej na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> określić dominujące na obrazie kolory i źródło światła opisać postacie przedstawione na obrazie opisać sytuację przedstawioną na obrazie określić nastrój, jaki wywołuje obraz 	<ul style="list-style-type: none"> opisać sposób przedstawienia ruchu opisać umieszczone na obrazie elementy realistyczne i fantastyczne opisać pierwszy i drugi plan obrazu 	<ul style="list-style-type: none"> omówić elementy sztuki plastycznej: plan, barwy, kompozycję, światło, ruch ułożyć krótkie opowiadanie o wydarzeniach rozgrywających się w miejscu przedstawionym na obrazie
101. Atlantyda, czyli „tam albo nie tam”	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać wiersz głośno określić podmiot liryczny w wierszu zdefiniować wers, strofę zdefiniować pytanie retoryczne 	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać wiersz głośno, wyraźnie przedstawić podmiot liryczny w wierszu wskazać w tekście wiersza wersy, strofy wskazać pytanie retoryczne 	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać wiersz, podkreślając głosem ważne słowa określić temat wiersza scharakteryzować podmiot liryczny wskazać pytania retoryczne określić nastrój utworu 	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać wiersz, oddając nastrój utworu i stosując odpowiednie tempo i intonację nazwać uczucia, jakie wyraża utwór określić funkcję pytań retorycznych w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> zaprezentować informacje o autorze wiersza w wybranej formie plastycznej (plakat, obraz, rysunek) przedstawić Atlantyde
102. i 103. Początki świata według Greków	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho wymienić bohaterów utworu wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze wymienić wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne zdefiniować mit 	<ul style="list-style-type: none"> czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych przedstawić bohaterów utworu przedstawić miejsce i czas wydarzeń sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze wskazać wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne wskazać w tekście 2 charakterystyczne cechy mitu 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić cechy bohaterów utworu wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu rozpoznać czytany utwór jako mit i wskazać w nim charakterystyczne cechy wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> korzystając z różnych źródeł, wyszukać informacje o historii powstania świata według mitologii słowiańskiej lub chińskiej zredagować opowiadanie twórcze o tym, skąd się wziął np. śnieg, grad, huragan

		<ul style="list-style-type: none"> wymienić charakterystyczne cechy mitu 			
104. Z wizytą na Olimpie – poznajemy greckich bogów	<ul style="list-style-type: none"> wymienić bogów greckich wymienić atrybuty bogów greckich 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać bogów greckich i ich atrybuty łączyć bogów greckich z ich atrybutami 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić bogów greckich i wymienić ich atrybuty opisać Olimp i jego mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> określić cechy mieszkańców Olimpu i przedstawić ich relacje 	<ul style="list-style-type: none"> zaprojektować i narysować atrybuty dla siebie i kilku najbliższych osób wyszukać w <i>Słowniku mitów i tradycji kultury</i> Władysława Kopalińskiego informacje o Olimpie i Hadesie
105. Po stracie córki – porozmawiajmy o uczuciach matki	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho wymienić bohaterów utworu wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze wymienić wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne zdefiniować mit 	<ul style="list-style-type: none"> czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych przedstawić bohaterów utworu przedstawić miejsce i czas wydarzeń sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze wskazać wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne wymienić charakterystyczne cechy mitu 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne wskazać w tekście 2 charakterystyczne cechy mitu 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić cechy bohaterów utworu wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu rozpoznać czytany utwór jako mit i wskazać w nim charakterystyczne cechy wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> zredagować opowiadanie twórcze, w którym przedstawi własne wyjaśnienie zmian pór roku
106. i 107. Daremny trud Syzyfa – o karze za zuchwałość	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho wymienić bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przerośnięte znaczenie wyrażenia <i>syzyfowa praca</i>

	<ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze zdefiniować wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne zdefiniować mit zdefiniować związek frazeologiczny 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić bohaterów utworu przedstawić miejsce i czas wydarzeń sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze wskazać wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne wymienić charakterystyczne cechy mitu wskazać związek frazeologiczny 	<ul style="list-style-type: none"> określić wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne wskazać w tekście 2 charakterystyczne cechy mitu objaśniać znaczenie związków frazeologicznych 	<ul style="list-style-type: none"> ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić cechy bohaterów utworu wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu rozpoznać czytany utwór jako mit i wskazać w nim charakterystyczne cechy wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu stosować w wypowiedziach związki frazeologiczne 	
108. Frazeologizm poprawny czy błędny	<ul style="list-style-type: none"> wyszukać związki frazeologiczne w słowniku frazeologicznym 	<ul style="list-style-type: none"> odczytać znaczenia związków frazeologicznych i podać przykłady ich zastosowania 	<ul style="list-style-type: none"> zastąpić wskazane sformułowania związkami frazeologicznymi odczytać skróty i oznaczenia słownikowe 	<ul style="list-style-type: none"> korzystać ze słownika frazeologicznego podjąć próby korzystania z internetowych wersji słownika 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie i sprawnie korzystać ze słownika frazeologicznego korzystać z internetowych wersji słownika ukazać dosłowne znaczenie wskazanych związków frazeologicznych, ilustrując je w humorystyczny sposób
109. Krótko i zwięźle lub dłużej i ciekawiej	<ul style="list-style-type: none"> zdefiniować główne części zdania – podmiot i orzeczenie zdefiniować zdanie pojedyncze rozwinięte i nierozwinięte 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać główne części zdania – podmiot i orzeczenie wskazać zdanie pojedyncze rozwinięte i nierozwinięte wskazać określenia należące do grupy podmiotu i do grupy orzeczenia 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnić zdanie pojedyncze rozwinięte od nierozwiniętego ustalić, które określenia należą do grupy podmiotu, a które – do grupy orzeczenia 	<ul style="list-style-type: none"> uzupełnić określeniami wykresy zdań pojedynczych rozwiniętych sporządzić wykresy zdań pojedynczych rozwiniętych 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie wykonać wykresy wskazanych zdań pojedynczych rozwiniętych

110. Pan przecinek przychodzi z wizytą	<ul style="list-style-type: none"> • czytać ze zrozumieniem teksty informacyjne • podać zasady użycia przecinka w zdaniu pojedynczym • wskazać spójniki, przed którymi należy postawić przecinek • wskazać spójniki, przed którymi nie należy stawiać przecinka 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować przecinek przed określonymi spójnikami • nie stosować przecinka przed określonymi spójnikami 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować przecinek po okrzykach i rzeczownikach w wołaczu 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować przecinek zgodnie z zasadami interpunkcji 	<ul style="list-style-type: none"> • bezbłędnie zapisać tekst z trudnościami interpunkcyjnymi (przecinek)
111. i 112. Wyczyny Heraklesa	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • zdefiniować, czym są wydarzenia i postacie realistyczne oraz fantastyczne • zdefiniować mit 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazać wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne • wymienić charakterystyczne cechy mitu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne • wskazać w tekście 2 charakterystyczne cechy mitu • zredagować plan wydarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów utworu • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • rozpoznać czytany utwór jako mit i wskazać w nim charakterystyczne cechy • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśniać, co łączy Heraklesa z Supermanem i Spider-Manem • wyjaśnić znaczenie wyrażenia <i>stajnia Augiasza</i>

113. Opowiem, jak było	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym jest opowiadanie odtwórcze • ustnie opowiadać, zachowując kolejność wydarzeń • zredagować początek opowiadania 	<ul style="list-style-type: none"> • ustnie opowiadać, zachowując trójdzielną kompozycję wypowiedzi • zredagować opowiadanie na podstawie historyjki obrazkowej 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować opowiadanie zgodnie z planem 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować opowiadanie odtwórcze • stosować odpowiednią kompozycję w wypowiedzi pisemnej • wydzielać akapity w wypowiedzi pisemnej 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie i zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi zredagować poprawne i wyczerpujące opowiadanie odtwórcze, unikając powtórzeń
114. Jak Ariadna pomogła Tezeuszowi?	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • wyjaśnić, czym różnią się wydarzenia i postacie realistyczne od fantastycznych • zdefiniować mit 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazać wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne • wymienić charakterystyczne cechy mitu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne • wskazać w tekście 2 charakterystyczne cechy mitu • sporządzić notatkę 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów utworu • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • rozpoznać czytany utwór jako mit i wskazać w nim charakterystyczne cechy • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przerośnięte znaczenie wyrażenia <i>nić Ariadny</i>
115. Pijemy nektar, jemy ambrozję i zbieramy laury	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać związki frazeologiczne wywodzące się z mitologii 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pochodzenie wskazanych związków frazeologicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować związki frazeologiczne wywodzące się z mitologii 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać nawiązania do mitologii, np. w hasłach reklamowych 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotować pytania i zadania na konkurs „Znawca mitologii greckiej”
116. Dramat w przestworzach	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację 	<ul style="list-style-type: none"> • narysować ilustrację do mitu

	<ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze wyjaśnić, czym różnią się wydarzenia i postacie realistyczne od fantastycznych zdefiniować mit 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić bohaterów utworu przedstawić miejsce i czas wydarzeń sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze wskazać wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne wymienić charakterystyczne cechy mitu 	<ul style="list-style-type: none"> określić wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne wskazać w tekście 2 charakterystyczne cechy mitu 	<ul style="list-style-type: none"> ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić cechy bohaterów utworu wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu rozpoznać czytany utwór jako mit i wskazać w nim charakterystyczne cechy wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie związku frazeologicznego <i>ikarowe loty</i> zredagować kilkuzdaniową wypowiedź, w której wyjaśni, dlaczego artyści częściej czynią bohaterem swoich dzieł Ikarą, a nie Dedalą
117. i 118. Spotkanie z podmiotami szeregowym i domyślnym	<ul style="list-style-type: none"> zdefiniować podmiot szeregowy zdefiniować podmiot domyślny 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać podmiot szeregowy wskazać podmiot domyślny 	<ul style="list-style-type: none"> określić rodzaj podmiotu we wskazanym zdaniu 	<ul style="list-style-type: none"> przekształcać tekst, unikając powtórzeń poprzez wprowadzenie podmiotu domyślnego 	<ul style="list-style-type: none"> bezbłędnie rozpoznawać podmiot szeregowy i podmiot domyślny
119. Praktyka czyni mistrza – ćwiczymy pisownię wyrazów z <i>ch</i> i <i>h</i>	<ul style="list-style-type: none"> wymienić zasady ortograficzne pisowni <i>ch</i> i <i>h</i> poprawnie zapisać wyrazy z <i>ch</i> na końcu wyrazu 	<ul style="list-style-type: none"> zastosować zasady ortograficzne pisowni <i>ch</i> i <i>h</i> poprawnie zapisywać wyrazy z <i>h</i> w środku wyrazu 	<ul style="list-style-type: none"> tworzyć formy pokrewne i poprawnie zapisywać wyrazy z <i>h</i> wymieniającym się na <i>g</i>, <i>z</i>, <i>ż</i> korzystać ze słownika ortograficznego 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie zapisać wyrazy z <i>h</i> niewymiennym 	<ul style="list-style-type: none"> zapisać poprawnie wszystkie podane wyrazy z trudnościami ortograficznymi (pisownia <i>ch</i> i <i>h</i>) samodzielnie i sprawnie korzystać ze słownika ortograficznego
122. Jakie drogowskazy odnajdziemy w książkach?	<ul style="list-style-type: none"> wymienić kolory występujące na obrazie wymienić postacie występujące na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> zaprezentować postacie przedstawione na obrazie określić miejsce przedstawione na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> określić kolory dominujące na obrazie i źródło światła opisać miejsce przedstawione na obrazie opisać sytuację przedstawioną na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> opisać pierwszy i drugi plan obrazu nadać inny tytuł obrazowi 	<ul style="list-style-type: none"> określić nastrój obrazu i uczucia, jakie wywołuje, uzasadnić swoją wypowiedź wyjaśnić związek tematyki obrazu z tytułem rozdziału

					<ul style="list-style-type: none"> • omawiać elementy sztuki plastycznej: plan, barwy, kompozycję, światło, ruch
123. i 124. Zbójca o wrażliwym sercu	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, z podziałem na role • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • zdefiniować wersy, strofy, rymy 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazać w tekście wiersza wersy, strofy, rymy 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora utworu • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić 2–3 cechy zbójcy • określić w tekście wiersza rytm 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać cicho, głośno i z podziałem na role • określić cechy bohaterów utworu i ich relacje • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić nastroj utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować informacje o autorze wiersza • zaprezentować mową ciała emocje dzieci
125. i 126. Co jest w życiu najważniejsze?	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • wyjaśnić, czym różnią się wydarzenia i postacie realistyczne od fantastycznych • zdefiniować baśń 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazać wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne • wymienić charakterystyczne cechy baśni 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho oraz z podziałem na role • określić narratora utworu • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne • określić 2–3 cechy głównej bohaterki utworu • wskazać w tekście 2 charakterystyczne cechy baśni • przedstawić fragmenty tekstu w pracy plastycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów utworu • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • rozpoznać czytany utwór jako baśń i wskazać w nim charakterystyczne cechy baśni • porównać doświadczenia bohaterów z własnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, co według autora utworu jest najwyższą wartością

127. Katarynka – spotkanie z lekturą i jej autorem	<ul style="list-style-type: none"> określić czas i miejsce wydarzeń w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić bohaterów i krótko o nich opowiedzieć 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> skorzystać z różnych źródeł informacji selekcjonować informacje na temat pisarza 	<ul style="list-style-type: none"> zredagować notatkę na temat życia i twórczości Bolesława Prusa
128. Z wizytą u pana mecenasa	<ul style="list-style-type: none"> określić, gdzie rozgrywają się wydarzenia opisane w utworze i jakie postacie w nim występują 	<ul style="list-style-type: none"> zaprezentować pana Tomasza i opracować notatkę o tym bohaterze w formie mapy myśli opisać stosunek pana Tomasza do katarynek 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować usposobienie pana Tomasza wyjaśnić, jak pan Tomasz czuł się w domu przy ulicy Miodowej opisać mieszkanie bohatera 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić okoliczności, w jakich bohater odkrył, że mała sąsiadka jest niewidoma 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić swoje zdanie o tym, czy pan Tomasz w mieszkaniu na Miodowej był szczęśliwy i uzasadnić opinię
129. Nowe mieszkanki ulicy Miodowej	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, kim były nowe sąsiadki pana Tomasza i czym się zajmowały opisać warunki, w jakich mieszkały sąsiadki 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiedzieć się na temat dziewczynki, utraty przez nią wzroku i odbioru świata po chorobie 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić, jak mała bohaterka spędzała czas i czym próbowała się cieszyć 	<ul style="list-style-type: none"> wytłumaczyć, dlaczego w nowym domu dziewczynka nie czuła się dobrze określić, w jaki sposób matka dziewczynki okazywała córce uczucia i dlaczego wobec choroby córki była bezradna 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować relacje między matką i córką
130. Historia niezwyklej przemiany	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho wymienić bohaterów utworu wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze zdefiniować nowelę zdefiniować punkt kulminacyjny określić, czym jest puenta 	<ul style="list-style-type: none"> czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych przedstawić bohaterów utworu przedstawić miejsce i czas wydarzeń sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze wymienić charakterystyczne cechy noweli 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie i cicho określić narratora utworu opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić 2–3 cechy głównej bohaterki utworu wskazać w tekście 2 charakterystyczne cechy noweli wskazać w utworze punkt kulminacyjny wskazać w utworze puentę 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić cechy bohaterów utworu wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu rozpoznać czytany utwór jako nowelę i wskazać w nim charakterystyczne cechy noweli 	<ul style="list-style-type: none"> zaproponować inny tytuł dla fragmentu tekstu zredagować opowiadanie twórcze o dalszych losach bohaterów

				<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak rozumie puentę utworu • porównać doświadczenia bohaterów z własnymi 	
131. Jak ciekawie opowiadać?	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować opowiadanie twórcze • wprowadzać dialogi 	<ul style="list-style-type: none"> • planować przebieg wydarzeń, sporządzając plan • wprowadzać dialogi 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować opowiadanie twórcze • zachować trójdzielność kompozycji opowiadania • określić wydarzenie będące punktem kulminacyjnym opowiadania • planować zaskakujące zakończenie (puentę) 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować sformułowania nadające wydarzeniom dynamiczny charakter • wprowadzić wydarzenie będące punktem kulminacyjnym opowiadania • wprowadzić zaskakujące zakończenie (puentę) 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie i zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi zredagować opowiadanie twórcze, np. dotyczące dalszych losów wybranego bohatera literackiego • świadomie i celowo stosować odpowiednie sposoby urozmaicenia swojego opowiadania
132. Po co nam przydawki?	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować przydawkę • wymienić pytania, na które odpowiada przydawka • stosować przydawki w zdaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać przydawkę w zdaniu • rozpoznać części mowy, którymi jest wyrażona przydawka 	<ul style="list-style-type: none"> • ustalić pytania, na które odpowiada przydawka 	<ul style="list-style-type: none"> • zaznaczać przydawki na wykresach zdań pojedynczych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie przydawek w zdaniu • ułożyć hasła reklamujące wybrane produkty i wyjaśnić znaczenie występujących w nich przydawek • bezbłędnie sporządzać wykresy zdań pojedynczych i zaznaczać w nich przydawki
133. Jak rozjaśnić obraz świata?	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz głośno • określić podmiot liryczny w wierszu • zdefiniować przenośnię 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz głośno, wyraźnie • przedstawić podmiot liryczny w wierszu • wskazać w tekście wiersza przenośnię 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określić temat wiersza • scharakteryzować podmiot liryczny 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • wskazać przenośnię i określić ich funkcję • wyrazić swój sąd o bohaterze wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować informacje o autorze wiersza • opowiadać o swojej działalności w szkolnym wolontariacie

			<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, co oznaczają przenośnie: <i>otchłań ulicy</i>, <i>przepaść krawężnika</i> • wymienić 2 uczucia, które wyraża utwór • zinterpretować ostatnią zwrotkę utworu przez przykład intersemiotyczny 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać doświadczenia bohatera z własnymi • określa uczucia wyrażone w wierszu 	
134. i 135. Jacy jesteście?	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów tekstu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wymienić po 2–3 cechy opisujące bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie • określić narratora • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • przedstawić temat rozmowy prowadzonej przez bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów utworu • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • porównać doświadczenia bohaterów z własnymi • zastosować słownictwo określające przeżycia bohaterów i oceniające ich postawy 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie i zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi, zredagować opowiadanie twórcze o dalszych losach bohatera • wyjaśnić, co sądzi o zasadzie nauczyciela: <i>Nigdy nie rezygnuj, jeśli uważasz, że słuszność leży po twojej stronie</i> i uzasadnić swoje zdanie
136. Czy można żyć bez mediów?	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów tekstu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie • określić narratora • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić zasady panujące w domu narratorki 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, co sądzi o słowach mamy: <i>Rozrywka jest z ludźmi, a nie z urządzeniami</i> i uzasadnić swoje zdanie • pracując w grupie, ustalić wady i zalety wpływu

		<ul style="list-style-type: none"> • określić zasady panujące w rodzinie Zwarowców 		<ul style="list-style-type: none"> • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • wyrazić swój sąd o bohaterach • określić zasady panujące w jego domu 	mediów na życie współczesnych rodzin
137. i 138. Prasa w naszym życiu	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować gazetę i czasopismo • wymienić swoje ulubione czasopismo • odczytać tytuł, numer i datę wydania • wymienić osoby tworzące gazety i czasopisma • określić, czym są nagłówki, lid 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać gazety i czasopisma • wskazywać rodzaje prasy ze względu na częstotliwość ukazywania się • poprawnie zapisywać tytuły czasopism • przedstawić swoje ulubione czasopismo • wymienić osoby tworzące gazety i czasopisma i określić ich pracę • wynotować twórców swojego ulubionego czasopisma • wskazać w wybranym artykule nagłówki, lid, fakty, opinie • wymienić etapy przygotowania gazety lub czasopisma 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżniać gazety i czasopisma • rozróżniać rodzaje prasy ze względu na częstotliwość ukazywania się • zaprezentować swoje ulubione czasopismo • opisać pracę osób tworzących gazety i czasopisma • określić cechy osób, wykonujących zawody związane z prasą • odróżniać fakty od opinii • określić etapy przygotowania gazety lub czasopisma 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżniać rodzaje prasy ze względu na tematykę • rozróżniać rodzaje prasy ze względu na odbiorcę • ciekawie zaprezentować swoje ulubione czasopismo • ciekawie opowiedzieć o etapach przygotowania gazety lub czasopisma 	<ul style="list-style-type: none"> • pracując w grupie, przygotować wystawę ulubionych czasopism • zaprezentować zawartość wybranego czasopisma, np. <i>Victor Junior</i> • przygotować artykuł do gazetki szkolnej • określić wady i zalety czasopism drukowanych i w wersji on-line
139. i 140. Czym dopełnić zdanie?	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować dopełnienie • zdefiniować okolicznik • stosować dopełnienie i okolicznik w zdaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać dopełnienie w zdaniu • wskazać okolicznik w zdaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • ustalić, na jakie pytania odpowiada dopełnienie • ustalić, na jakie pytania odpowiada okolicznik 	<ul style="list-style-type: none"> • zaznaczać dopełnienie i okolicznik na wykresach zdań pojedynczych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie dopełnienia i okolicznika w zdaniu • bezbłędnie sporządzać wykresy zdań pojedynczych

		<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać części mowy, którymi jest wyrażone dopełnienie • rozpoznać części mowy, którymi jest wyrażony okolicznik 			i zaznaczać dopełnienia i okoliczniki
141. Kiedy używamy wielokropka?	<ul style="list-style-type: none"> • podać zasady użycia wielokropka 	<ul style="list-style-type: none"> • stawiać wielokropek w nawiasie kwadratowym, zaznaczając opuszczony fragment cytowanego tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • stawiać wielokropek po wypowiedzeniach niedokończonych z powodu emocji 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować wielokropek zgodnie z zasadami interpunkcji 	<ul style="list-style-type: none"> • bezbłędnie zapisać tekst z trudnościami interpunkcyjnymi (wielokropek)
142. Nie, nie i jeszcze raz nie	<ul style="list-style-type: none"> • podać zasady ortograficzne pisowni <i>nie</i> z czasownikami, rzeczownikami, przymiotnikami i przysłówkami 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować zasady ortograficzne pisowni <i>nie</i> z czasownikami i przymiotnikami 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować zasady ortograficzne pisowni <i>nie</i> z rzeczownikami i przysłówkami 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisać wyrazy z przeczeniem <i>nie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisać poprawnie wszystkie podane wyrazy z trudnościami ortograficznymi (pisownia <i>nie</i> z różnymi częściami mowy) • samodzielnie i sprawnie korzystać ze słownika ortograficznego
145. Z kim wyruszyć w nieznane?	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić kolory występujące na obrazie • wymienić postacie występujące na obrazie • określić miejsce przedstawione na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować postacie przedstawione na obrazie • określić czas i miejsce przedstawione na obrazie • opisać miejsce przedstawione na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • określić kolory dominujące na obrazie i źródło światła • opisać sytuację przedstawioną na obrazie • objaśnić rolę przedstawionych przedmiotów • ułożyć dialog osób przedstawionych na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać postacie ukazane na obrazie • określić, czy obraz jest realistyczny, czy fantastyczny, uzasadnić swoje zdanie • opisać dominujące na obrazie kolory, kształty, źródło światła • opisać kompozycję obrazu • określić nastrój, jaki wywołuje obraz 	<ul style="list-style-type: none"> • wymyślić własny tytuł dla obrazu • wyjaśnić związek tematyki obrazu z tytułem rozdziału • omówić elementy sztuki plastycznej: plan, barwy, kompozycję, światło, ruch

				<ul style="list-style-type: none"> • ciekawie opowiedzieć o sytuacji przedstawionej na obrazie 	
146. Smak przygody	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać utwór głośno • wskazać podmiot liryczny • zdefiniować wers i strofy • podać definicje rymów dokładnych i niedokładnych • zdefiniować refren • zdefiniować przenośnie i epitety • zdefiniować piosenkę 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać utwór głośno, wyraźnie • przedstawić podmiot liryczny • wskazać w tekście wersy i strofy • wskazać rymy dokładne i niedokładne • wskazać w utworze refren • wskazać w tekście epitety • wskazać cechy piosenki 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać utwór, podkreślając głosem ważne słowa • odróżniać rymy dokładne od niedokładnych • określić temat utworu • określić podmiot liryczny • wskazać w tekście przenośnie • wymienić 2 uczucia, jakie wyraża utwór • określić cechy piosenki 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać utwór, stosując odpowiednie tempo i intonację • określić funkcję epitetów i przenośni w utworze • wyjaśnić, jaką rolę odgrywa w życiu wyobraźnia 	<ul style="list-style-type: none"> • narysować krainę fantazji
147. i 148. Dlaczego warto czytać książki?	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • zdefiniować adaptację 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazać postacie realistyczne i fantastyczne • wymienić charakterystyczne cechy adaptacji 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora utworu • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić 2–3 cechy głównego bohatera utworu • wyjaśnić pojęcie <i>adaptacja</i> • przedstawić fragmenty tekstu w pracy plastycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów utworu • określić postacie realistyczne i fantastyczne • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • porównać doświadczenia bohaterów z własnymi • podać przykłady innych adaptacji 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie i zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi zredagować opowiadanie twórcze o dalszych losach bohatera • pracując w grupie, sporządzić listę książek zasługujących na uwagę młodego czytelnika

149. Witajcie w Narnii – w krainie po drugiej stronie... szafy	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzić rozmowę na temat głównych postaci występujących w książce • korzystać ze słownika języka polskiego • poszerzyć zasób słownictwa 	<ul style="list-style-type: none"> • wnioskować na podstawie tekstu • odczytać tekst za pomocą przekładu intersemiotycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • zaplanować szczegółowo uważny sposób poznania treści lektury 	<ul style="list-style-type: none"> • skorzystać z różnych źródeł informacji 	<ul style="list-style-type: none"> • przybliżyć życie i twórczość Clive'a Staplesa Lewisa • samodzielnie zrealizować projekt
150. Światy po jednej i po drugiej stronie szafy	<ul style="list-style-type: none"> • określić, kiedy i gdzie toczyła się akcja powieści, zanim Łucja odkryła tajemnicze przejście w szafie 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać, który świat przedstawiony w utworze można uznać za realistyczny, a który – za fantastyczny • opisać, jak wyglądała Narnia 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić przykłady postaci realistycznych i fantastycznych występujących w lekturze • wypowiedzieć się na temat tego, jak długo trwały wydarzenia w Narnii, a ile czasu zajmowały w świecie, z którego pochodzą dzieci 	<ul style="list-style-type: none"> • wytłumaczyć, dlaczego rodzeństwo początkowo nie wierzyło w opowieści Łucji • porównać życie rodzeństwa przed odkryciem Narnii i po nim 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać wygląd postaci, którą mógłby spotkać w Narnii • wymyślić nazwę dla mieszkańca Narnii na podstawie opisu koleżanki lub kolegi
151. Bohaterowie opowieści	<ul style="list-style-type: none"> • wziąć udział w pracy grupy nad stworzeniem plakatu obrazującego wybraną osobę spośród rodzeństwa 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić Białą Czarownicę • wymienić cechy charakteru Aslana 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować Edmunda i wyjaśnić, co sprawiło, że stał on się podatny na słowa Czarownicy • wymienić wartości, którymi kierowało się rodzeństwo, pomagając mieszkańcom Narnii 	<ul style="list-style-type: none"> • przeanalizować przemianę Edmunda • porównać Narnię pod rządami Czarownicy i po ich upadku 	<ul style="list-style-type: none"> • wybierać swoją ulubioną postać i uzasadnić jej wybór
152. Walka dobra ze złem	<ul style="list-style-type: none"> • przestawić dwa obozy, na jakie byli podzieleni mieszkańcy królestwa Narnii i wyjaśnić, z czego to wynikało 	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnić, o co Piotr, Edmund, Zuzanna i Łucja walczyli z Białą Czarownicą 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, kto w Narnii był uosobieniem zła i uzasadnia swoją odpowiedź 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić przedstawione w utworze przedmioty, postacie lub wydarzenia, które wywołują skojarzenia ze znanymi baśniami • wytłumaczyć przesłanie utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • określić, dlaczego w baśniach pojawiają się nierzeczywiste postacie, przedmioty, wydarzenia

153. W Narnii przygody nigdy się nie kończą!	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazać postacie realistyczne i fantastyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora utworu • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić 2–3 cechy bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów utworu • określić postacie realistyczne i fantastyczne • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • porównać doświadczenia bohaterów z własnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić inne powieści fantasy • wyjaśnić, dlaczego powieści fantasy znajdują wielu czytelników
154. Jak napisać dedykację?	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować dedykację według wzoru 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować dedykację, uwzględniając konieczne elementy • pisać krótko, zwięźle i konkretnie 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować zwroty grzecznościowe • stosować odpowiednią kompozycję i układ graficzny 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować dedykację odpowiednią do sytuacji i adresata • uzasadnić, że dedykacja to tekst użytkowy przydatny w podtrzymywaniu więzi społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie i zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi zredagować oryginalną dedykację
155. Jak są powiązane wyrazy w zdaniu?	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować związek główny i związki poboczne • wskazać w zdaniu związek główny 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazywać związki wyrazowe • wskazać w związkach wyrazowych wyrazy określone i określające • wskazać w zdaniu związki poboczne 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzyć związki wyrazowe • wypisać ze zdania związki poboczne 	<ul style="list-style-type: none"> • rozwijać zdania pojedyncze nierozwinięte w zdania pojedyncze rozwinięte • wskazywać w utworzonym zdaniu związek główny i związki poboczne 	<ul style="list-style-type: none"> • pracując w grupie, ułożyć dialog tematycznie związany z kinematografią i wykorzystać w nim czasowniki, o których mowa w tekście <i>Gramatyka w praktyce</i>, s. 301
156. Martyna na dachu świata!	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora utworu • określa temat tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować informacje o autorce dziennika

	<ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić bohaterkę utworu przedstawić miejsce i czas wydarzeń sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze wskazać postacie realistyczne i fantastyczne 	<ul style="list-style-type: none"> opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić 2–3 cechy bohaterki utworu wskazuje zastosowane w tekście porównania i epitety 	<ul style="list-style-type: none"> ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w tekście określić cechy bohaterki wyrazić swój sąd o bohaterce i jej zachowaniu określić uczucia bohaterki określa funkcje wskazanych w tekście porównań i epitetów 	<ul style="list-style-type: none"> zredagować wypowiedź zatytułowaną „Kartka z mojego dziennika”
157. Wyprawa pełna emocji, czyli Tomek i Huck na tropie skarbu	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho wymienić bohaterów utworu wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze zdefiniować powieść przygodową zdefiniować nadawcę i odbiorcę komunikatu 	<ul style="list-style-type: none"> czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych przedstawić bohaterów utworu przedstawić miejsce i czas wydarzeń sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze wymienić charakterystyczne cechy powieści przygodowej 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie i cicho określić narratora utworu opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić 2–3 cechy bohaterów utworu określić tekst jako powieść przygodową określić nadawcę i odbiorcę komunikatu na skale 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze określa cechy bohaterów opisać uczucia bohaterów podać inne przykłady powieści przygodowej 	<ul style="list-style-type: none"> zaprezentować informacje o autorze książki zachęcić rówieśników do przeczytania całej lektury, prezentując inne przygody Tomka Sawyera
158. i 159. Niezwykła tajemnica zamku	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho wymienić bohaterów utworu wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych przedstawić bohaterów utworu przedstawić miejsce i czas wydarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie i cicho określić narratora utworu opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić 2–3 cechy bohatera utworu 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić cechy bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> zredagować opowiadanie twórcze o dalszych losach Paragona lub wykonać ćwiczenie 8, s. 311 wyczerpująco wypowiedzieć się na temat wydarzeń przedstawionych

	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować powieść przygodową 	<ul style="list-style-type: none"> • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wymienić charakterystyczne cechy powieści przygodowej 	<ul style="list-style-type: none"> • określić tekst jako powieść przygodową 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać uczucia Paragona w czasie nocnej wyprawy na zamek • podać inne przykłady powieści przygodowej 	<ul style="list-style-type: none"> • w utworze, odwołując się do znajomości całej lektury
160. Zgłębiamy tajniki pracy radiowców	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić osoby tworzące audycje radiowe • wyjaśnić pojęcia: <i>emisja, ramówka, program cykliczny</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić osoby tworzące audycje radiowe i określić ich pracę • używać w zdaniach pojęć: <i>emisja, ramówka, program cykliczny</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać pracę osób tworzących audycje radiowe • określić cechy osób wykonujących zawody związane z radiem • odróżniać rodzaje audycji radiowych • wypowiadać się na temat swojej ulubionej audycji radiowej • w wypowiedzi posługiwać się pojęciami: <i>emisja, ramówka, program cykliczny</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić osoby tworzące audycje radiowe i opisać ich pracę • określić cechy osób wykonujących zawody związane z radiem • ciekawie opowiadać o swojej ulubionej audycji radiowej • wskazać podobieństwa i różnice między radiem a telewizją 	<ul style="list-style-type: none"> • korzystając z internetu, ustalić dni i godziny nadawania audycji radiowych dla dzieci i młodzieży w dowolnej stacji radiowej
161. i 162. Tworzymy zdania złożone współrzędnie i podrzędnie	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować zdania złożone współrzędnie • zdefiniować zdania złożone podrzędnie • zdefiniować zdania składowe w zdaniu złożonym • układać zdania złożone ze zdań składowych 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać zdanie złożone współrzędnie • wskazać zdanie złożone podrzędnie • wskazać zdania składowe w zdaniu złożonym • wskazać zdanie nadrzędne i zdanie podrzędne w zdaniu złożonym podrzędnie 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżniać zdania złożone współrzędnie od zdań złożonych podrzędnie • wskazać zdanie nadrzędne i zdanie podrzędne w zdaniu złożonym podrzędnie • stosować odpowiednie spójniki, łącząc zdania pojedyncze w złożone 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnić wykres zdania złożonego współrzędnie od wykresu zdania złożonego podrzędnie • wykonywać wykresy zdań złożonych współrzędnie i podrzędnie 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżniać zdania złożone współrzędnie od zdań złożonych podrzędnie i samodzielnie wykonywać ich wykresy
163. Gdzie postawić przecinek w zdaniu złożonym?	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić zasady użycia przecinka w zdaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • zastosować zasady użycia przecinka w zdaniu • skorzystać ze słownika 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie oddzielać przecinkiem zdania składowe 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować przecinek zgodnie z zasadami interpunkcji 	<ul style="list-style-type: none"> • bezbłędnie zapisać tekst z trudnościami interpunkcyjnymi (przecinek)

	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić spójniki, przed którymi należy postawić przecinek • wymienić spójniki, przed którymi nie należy stawiać przecinka 				
164. Kiedy mała, a kiedy wielka litera?	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić zasady ortograficzne pisowni wielką literą imion, nazwisk, pseudonimów, przezwisk, tytułów, nazw świąt i dni świątecznych • wymienić zasady pisowni małą literą nazw obrzędów i zwyczajów • wymienić zasady pisowni wielką literą nazw państw, miast, dzielnic, regionów, mieszkańców państw, regionów, kontynentów i planet 	<ul style="list-style-type: none"> • zastosować zasady ortograficzne pisowni wielką literą imion, nazwisk, pseudonimów, przezwisk, tytułów, nazw świąt i dni świątecznych • stosować zasady pisowni małą literą nazw obrzędów i zwyczajów • stosować zasady pisowni wielką literą nazw państw, miast, dzielnic, regionów, mieszkańców państw, regionów, kontynentów i planet • wymienić zasady pisowni wielką literą nazw gwiazd, planet i ich mieszkańców • wymienić zasady pisowni małą literą spójników i przyimków występujących wewnątrz tytułów • wyszukiwać podane hasła w słowniku ortograficznym 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisywać imiona, nazwiska, pseudonimy, przezwiska, tytuły, nazwy świąt i dni świątecznych • poprawnie zapisywać wielką literą nazwy państw, miast, dzielnic, regionów, mieszkańców państw, regionów, kontynentów i planet • stosować zasady pisowni wielką literą nazw gwiazd, planet i ich mieszkańców • stosować zasady pisowni małą literą spójników i przyimków występujących wewnątrz tytułów • korzystać ze słownika ortograficznego 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisywać małą literą przymiotniki utworzone od nazw własnych • poprawnie zapisywać wielką literą nazwy gwiazd, planet i ich mieszkańców • samodzielnie korzystać ze słownika ortograficznego 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisać poprawnie wszystkie podane wyrazy z trudnościami ortograficznymi (pisownia wielką i małą literą) • wyjaśnić, z czego wynika pisownia małą literą wyrazów <i>ocean spokojny</i>, <i>japonka</i>, <i>węgierka</i>

167. Jak artysta przedstawił pogodne życie?	<ul style="list-style-type: none"> wymienić kolory występujące na obrazie wymienić postacie występujące na obrazie określić miejsce przedstawione na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> zaprezentować postacie przedstawione na obrazie określić czas i miejsce przedstawione na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> określić kolory dominujące na obrazie i źródło światła opisać miejsce przedstawione na obrazie opisać sytuacje przedstawione na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> opisać pejzaż i ukazane na obrazie postacie określić, czy obraz jest realistyczny, czy fantastyczny, uzasadnić swoje zdanie opisać dominujące na obrazie kolory, kształty, źródło światła opisać kompozycję obrazu określić nastrój, jaki wywołuje obraz 	<ul style="list-style-type: none"> określić nastrój obrazu i uczucia, jakie wywołuje, uzasadnić swoją wypowiedź omówić elementy sztuki plastycznej: plan, barwy, kompozycję, światło, ruch namalować własny obraz zatytułowany „Pogodne życie”
168. Zawód nauczyciel	<ul style="list-style-type: none"> opowiedzieć o swoich emocjach i refleksjach związanych z piosenką <i>Dzień jeden w roku</i> 	<ul style="list-style-type: none"> określić nastrój panujący w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać wartości związane z Wigilią Bożego Narodzenia objaśnić zastosowane w tekście przerośnie 	<ul style="list-style-type: none"> określić funkcję powtarzanych w utworze wersów i zwrotek 	<ul style="list-style-type: none"> odnaleźć nagranie piosenki w wykonaniu Czerwonych Gitar i opowiedzieć o swoich wrażeniach związanych z tym utworem
170. Czego dziadkowi do szczęścia potrzeba?	<ul style="list-style-type: none"> wymienić bohaterów tekstu i krótko się o nich wypowiedzieć 	<ul style="list-style-type: none"> określić potrzeby oraz doświadczenia bohaterów tekstu i łączącą ich relację 	<ul style="list-style-type: none"> odczytać znaczenie frazeologizmu <i>poczuć się jak w niebie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> w identyfikacji problematyki utworu odwołać się do własnych doświadczeń 	<ul style="list-style-type: none"> uczestniczyć w rozmowie na temat roli dziadków w życiu uczniów oraz sytuacji starszych osób we współczesnym świecie
171. Wielkanoc – święta pełne radości	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić tematykę utworu 	<ul style="list-style-type: none"> określić nastrój panujący w utworze zredagować świąteczne życzenia 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać zastosowane w utworze środki stylistyczne: epitety, zdrobnienie, uosobienie 	<ul style="list-style-type: none"> określić funkcję środków stylistycznych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiada się na temat wielkanocnych zwyczajów i symboli
172. Jakie święto obchodzimy 3 maja?	<ul style="list-style-type: none"> wskazać temat utworu i 	<ul style="list-style-type: none"> określić nastrój panujący w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> odwołać się do własnych doświadczeń oraz wiedzy związanych ze świętem Konstytucji 3 maja 	<ul style="list-style-type: none"> objaśnić przerośnię 	<ul style="list-style-type: none"> uczestniczy w rozmowie na temat patriotyzmu

173. Mama – najpiękniejsza istota na świecie	<ul style="list-style-type: none"> wymienić bohaterów tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> określić stosunek narratora do jego mamy 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać zastosowane w tekście sformułowania – bezpośredniego zwrotu do adresata i zwrotów charakterystycznych dla języka potocznego 	<ul style="list-style-type: none"> zredagować opis twarzy bliskiej mu osoby wyjaśnić funkcję zastosowanych w tekście sformułowań – bezpośredniego zwrotu do adresata i zwrotów charakterystycznych dla języka potocznego 	<ul style="list-style-type: none"> uczestniczyć w rozmowie na temat potrzeb i marzeń mam
---	---	--	---	--	---

**PRZEDMIOTOWY ZASADY OCENIANIA
Z JĘZYKA POLSKIEGO DLA KLAS IV – VIII
W UJĘCIU KRYTERIALNYM (DOSTOSOWANIE WYMAGAŃ)**

1. Wymagania programowe

- **Poziom wymagań koniecznych na ocenę dopuszczającą**
 - to wiadomości i umiejętności, które umożliwiają uczniowi świadome korzystanie z lekcji.
- **Poziom wymagań podstawowych na ocenę dostateczną**
 - to wiadomości i umiejętności stosunkowo łatwe do opanowania, użyteczne w życiu codziennym i absolutnie niezbędne do kontynuowania nauki na wyższym poziomie, wyznaczone przez podstawę programową.
- **Poziom wymagań rozszerzających na ocenę dobrą**

- to wiadomości i umiejętności o średnim stopniu trudności, częściowo hipotetyczne, stanowią pogłębienie i poszerzenie wymagań programowych.
- **Poziom wymagań dopełniających na ocenę bardzo dobra**
 - to wiadomości i umiejętności trudne do opanowania, twórcze naukowo, wyspecjalizowane ponad potrzeby kierunku dalszego kształcenia, stanowią dopełnienie wymagań rozszerzających.
- **Poziom wymagań wykraczających na ocenę celująca**
 - to wiadomości i umiejętności dla uczniów wybitnych.

2. Umiejętności oceniane na lekcjach języka polskiego

Na lekcjach języka polskiego ocenie podlega:
- mówienie (opowiadania ustne – twórcze i odtwórcze)
- czytanie: <ul style="list-style-type: none"> - głośne i wyraziste z uwzględnieniem zasad kultury żywego słowa - ciche ze zrozumieniem
- pisanie, redagowanie określonych form wypowiedzi (w domu i w klasie)
- posługiwanie się poznanymi zasadami ortograficznymi (dyktanda)
- znajomość treści lektur obowiązkowych
- znajomość wybranych zagadnień z nauki o języku (gramatyki)
- inne umiejętności (recytacja, rysunkowe konkretyzacje utworów literackich, wykonanie określonych projektów, realizacja zadań w grupie)

3. Formy oceny wiedzy i umiejętności:

- dłuższe wypowiedzi ustne, np. swobodna wypowiedź na określony temat, charakteryzowanie bohaterów literackich. Przy odpowiedzi obowiązuje znajomość materiału z trzech ostatnich lekcji, w przypadku lekcji powtórzeniowych z całego działu,
- kartkówki obejmujące materiał z trzech ostatnich lekcji (nie muszą być wcześniej zapowiedziane, ale mogą),
- sprawdziany podsumowujące poszczególne działy (sam sprawdzian oraz jego formę należy zapowiedzieć tydzień wcześniej)
- sprawdziany gramatyczne (semestralne lub całoroczne),
- testy ze znajomości lektury,
- wypracowania klasowe z lektury podstawowej (trzy w ciągu roku),
- dyktanda,
- prace domowe w zeszycie (w przypadku nieobecności ucznia na zajęciach zobowiązany jest on do uzupełnienia brakujących zadań),
- aktywność na lekcji,
- prace dodatkowe,
- udział w konkursach polonistycznych.

4. Zasady oceniania:

- Każdy uczeń jest oceniany zgodnie z zasadami sprawiedliwości.
- Każdy uczeń powinien otrzymać w semestrze minimum 10 ocen.
- Prace klasowe, krótkie sprawdziany i odpowiedzi ustne są obowiązkowe.
- Nie ma możliwości poprawiania ocen na tydzień przed klasyfikacją.
- Uczeń, który opuścił więcej niż 50 % lekcji może być nieklasyfikowany.
- Uczeń ma prawo dwukrotnie w ciągu semestru zgłosić nieprzygotowanie do lekcji. Po wykorzystaniu limitu określonego powyżej uczeń otrzymuje za każde nieprzygotowanie ocenę niedostateczną.
- W przypadku usprawiedliwionej nieobecności uczeń może być zwolniony z kartkówki lub odpowiedzi, ale nie zwalnia go to z obowiązku uzupełniania wiadomości, które nauczyciel ma prawo skontrolować na najbliższej jednostce lekcyjnej.
- Osiągnięte sukcesy w konkursach i olimpiadach wpływają na podwyższenie oceny z przedmiotu.

5. Sposób oceniania poszczególnych umiejętności

Umiejętność:	Sposób oceniania:
- mówienie	- kryteria oceny opowiadania ustnego
- czytanie:	
- głośne i wyraziste z uwzględnieniem zasad kultury żywego słowa	- kryteria oceny czytania głośnego
- ciche ze zrozumieniem	- według liczby uzyskanych punktów przeliczanych na oceny [podawane po każdym sprawdzianie]
- pisanie, redagowanie określonych form wypowiedzi (w domu i w klasie)	- kryteria oceny pisemnych prac klasowych i domowych (ćwiczenia redakcyjne)
- posługiwanie się poznanymi zasadami ortograficznymi (dyktanda)	- zasady oceniania dyktand
- znajomość treści lektur obowiązkowych	- według liczby uzyskanych punktów przeliczanych na oceny [podawane po każdym sprawdzianie]
- znajomość treści lektur uzupełniających	- ocena za notatki przygotowane przez ucznia, w przypadku wątpliwości dodatkowe pytania z treści
- znajomość wybranych zagadnień z nauki o języku (gramatyki)	- według liczby uzyskanych punktów przeliczanych na oceny [podawane po każdym sprawdzianie]
- recytacja	- kryteria oceny recytacji
- rysunkowe konkretyzacje utworów literackich	- kryteria oceny rysunkowych konkretyzacji utworów
- realizacja określonych projektów	- kryteria podawane po realizacji projektu, uwzględniające zasady ustalone przed jego

	realizacją
- ocena realizacji zadań w grupie	- kryteria oceny współpracy w grupie

6. Ocena prac pisemnych i zasady ich poprawiania.

- a) Sprawdziany, z których uczeń uzyskał ocenę niedostateczną, ma prawo poprawić w ciągu dwóch tygodni od ich zwrotu. Do dziennika obok oceny uzyskanej poprzednio wpisuje się ocenę poprawioną, a ocena z poprawy jest oceną ostateczną, wpisaną obok oceny pierwotnej.
- b) Uczeń może również poprawić inne oceny, ale w uzgodnieniu z nauczycielem.
- c) Uczeń nieobecny na sprawdzianie ma obowiązek napisania sprawdzianu lub zaliczenia odpowiedzi ustną w ciągu tygodnia od daty powrotu do szkoły.
- d) W przypadku, gdy uczeń zgłosi chęć uzupełnienia braków z przedmiotu, nauczyciel chętnie udzieli pomocy.
- e) Oceny z kartkówki nie podlegają poprawie.
- f) Jeżeli uczeń z przyczyn losowych nie może napisać sprawdzianu lub testu w określonym terminie, wówczas ma obowiązek uczynić to na najbliższej lekcji lub w terminie ustalonym z nauczycielem.

7. Zeszyt przedmiotowy:

- Uczeń jest zobowiązany do prowadzenia zeszytu przedmiotowego.
- Zeszyt podlega ocenie raz w semestrze lub części. Przy ocenie bierze się pod uwagę staranność i systematyczność, poprawność rzeczową i językową notatki.
- Za brak zeszytu przedmiotowego (gdy była zadana praca domowa) uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną.

8. Skala ocen

- celujący (6)
- bardzo dobry (5)
- dobry (4)
- dostateczny (3)

- dopuszczający (2)
- niedostateczny (1)

9. „Plusy” (+)

„Plus” uczeń może otrzymać za:

- nieskomplikowane, krótkie zadania domowe
- przyniesienie dodatkowych materiałów wykorzystanych podczas lekcji
- dobre wywiązanie się z zadań realizowanych w grupie
- kompletność zeszytu przedmiotowego
- zadania wykonywane w klasie

Cztery „plusy” równa się ocenie bardzo dobrej.

W przypadku testów pisemnych przyjmuje się skalę punktową przeliczaną na oceny cyfrowe wg kryteriów:

100% - 91% - ocena bardzo dobra

90% - 75% - ocena dobra

74% - 51% - ocena dostateczna

50% - 31% - ocena dopuszczająca

30% - 0% - ocena niedostateczna

Ocenę celującą otrzymuje uczeń w przypadku, gdy osiągnie 100% punktów i rozwiąże zadanie dodatkowe lub gdy osiągnie 100% punktów, a jego wiedza odbiega poziomem od pozostałych uczniów, a sprawdzian wg uczniów był trudny.

Uczniowie posiadający informację o obniżeniu wymagań otrzymują ocenę dopuszczającą po uzyskaniu 20% maksymalnej liczby punktów.

10. Ilość uzyskiwanych ocen w semestrze za poszczególne umiejętności

Przyjmuje się minimalną ilość uzyskanych przez ucznia w ciągu jednego semestru ocen za poniższe umiejętności:

- mówienie – 3 stopnie
- czytanie głośne – 3 stopnie
- czytanie ciche ze zrozumieniem – 4 stopnie
- pisanie, redagowanie określonych form wypowiedzi (w domu i w klasie) – po 3 stopnie, w sumie 6
- posługiwanie się poznanymi zasadami ortograficznymi (dyktanda) – po 3 stopnie.

11. Informowanie uczniów o osiągnięciach, postępach w nauce

- Uczniowie są informowani na bieżąco o każdej otrzymanej ocenie.
- Każda praca pisemna jest dokładnie omówiona pod względem kryteriów oceniania i punktacji.
- Informacja o grożącej ocenie niedostatecznej (semestralnej lub rocznej) przekazywana jest uczniowi na miesiąc przed terminem wystawienia ocen.
- O innych ocenach (semestralnych lub rocznych) uczniowie informowani są z tygodniowym wyprzedzeniem.

7. Informowanie rodziców o osiągnięciach uczniów

- Ocenione prace są przechowywane w teczkach. Rodzice mają prawo wglądu do teczek i dodatkowych uzasadnień do poszczególnych ocen.
- Oceny z prac pisemnych mogą być odnotowane w zeszycie przedmiotowym, podpisane przez nauczyciela.
- Rodzice informowani są o wszystkich ocenach cząstkowych, semestralnych w formie pisemnej podczas spotkań z wychowawcą klasy.
- Informacja o grożącej uczniowi ocenie niedostatecznej na koniec semestru lub koniec roku przekazywana jest rodzicom (w formie pisemnego zawiadomienia podpisanego przez wychowawcę klasy) na miesiąc przed wystawieniem oceny.
- O innych ocenach semestralnych lub rocznych uczniowie informowani są z tygodniowym wyprzedzeniem.

12. Zasady wystawiania ocen na semestr i koniec roku szkolnego

Ocena na pierwszy semestr i koniec roku szkolnego wystawiana jest według następujących zasad:

- Ocenę ustala nauczyciel przedmiotu.
- Ocena na pierwszy semestr i koniec roku zależy od przewagi uzyskanych ocen z prac klasowych, sprawdzianów, kartkówek. Pozostałe oceny są ocenami wspomagającymi.
- Jeśli istnieją wątpliwości, ostatecznie decydują oceny uzyskane z umiejętności kluczowych: czytania i odbioru różnych tekstów kultury, tworzenia własnego tekstu.

- Jeśli nauczyciel uzna za stosowne, może wprowadzić dodatkową (oddzielną) kategorię oceniania – np. zadania domowe, praca na lekcji.
- Uczniowie, którzy są laureatami lub finalistami konkursu przedmiotowego o zasięgu wojewódzkim, otrzymują ocenę celującą (semestralną lub roczną).
- Ocena semestralna (roczna) nie jest średnią arytmetyczną ocen cząstkowych.
- Na miesiąc przed klasyfikacją nauczyciel informuje ucznia o proponowanej ocenie.

13. Ubieganie się o wyższą, niż przewidywana, ocenę semestralną lub roczną.

- Uczeń może ubiegać się o wyższą, niż przewidywana, ocenę semestralną lub roczną na zasadach określonych w WSO.
- Uczeń we wniosku zobowiązany jest określić ocenę, o jaką chce się ubiegać.
- Nauczyciel przygotowuje sprawdzian pisemny (czas trwania sprawdzianu 45 minut), który zawiera umiejętności i wiadomości na wskazaną przez ucznia ocenę. Uczeń, aby uzyskać wyższą ocenę, musi z punktowego sprawdzianu uzyskać minimum 90% punktów.

14. Uczniowie z dostosowaniem wymagań edukacyjnych do ich możliwości (stwierdzone i zapisane w opinii wydanej przez poradnię psychologiczno – pedagogiczną):

- mogą zdobyć mniej punktów, aby uzyskać ocenę dopuszczającą (tworzenie własnego tekstu, sprawdziany z zakresu: czytania ze zrozumieniem, nauki o języku, frazeologii, teorii literatury, czytania ze zrozumieniem, znajomości lektur)
- mają możliwość poprawy dyktanda na ocenę dopuszczającą poprzez bezbłędne przepisanie tekstu dyktanda z uwzględnieniem poprawek naniesionych przez nauczyciela.

15. Uczniowie z dostosowaniem wymagań edukacyjnych do ich możliwości (stwierdzone i zapisane w opinii wydanej przez poradnię psychologiczno – pedagogiczną) – wolne tempo pracy:

- wydłużanie czasu na sprawdzianach,
- mniej zadań na sprawdzianach,
- wybór krótszego tekstu do czytania w określonym czasie,
- więcej czasu na wykonanie poleceń na lekcji.

16. Uczniowie ze stwierdzoną dysleksją rozwojową (stwierdzoną i zapisaną w opinii wydanej przez poradnię psychologiczno – pedagogiczną) mają następujące ułatwienia:

- większa tolerancja błędów ortograficznych i interpunkcyjnych przy redagowaniu różnych form wypowiedzi.
- otrzymywanie punktów za estetykę pracy (jeśli takie kryterium jest przewidziane) bez względu na nieczytelność pisma, skreślenia,
- wielokrotne poprawianie dyktand – bezbłędne przepisanie tekstu dyktanda po uwzględnieniu poprawek nauczyciela,
- więcej czasu na sprawdzianach (w zależności od potrzeby uczniów i zaleceń zapisanych w poszczególnych opiniach),
- wcześniejsze ukierunkowanie przygotowujące do samodzielnej lektury,
- wybór krótszego tekstu do czytania,
- niewytykanie błędów, nieprzerywanie czytania,
- niewyznaczanie do czytania w obecności klasy nowego tekstu,
- wykorzystanie na lekcji nagrań z wzorcowym czytaniem lektora,
- wykorzystanie programów multimedialnych i komputerów do ćwiczeń praktycznych,
- korzystanie z graficznych wzorów wypracowań,
- pisanie prac na komputerze, a potem przepisywanie,
- w przypadku głębokiej dysgrafii, gdy zmniejsza się czytelność pisma, umożliwia się uczniowi wykonanie prac kontrolnych na komputerze. Jeżeli nauczyciel nie jest w stanie odczytać pracy ucznia, robi to uczeń w jego obecności, wyjaśniając wszystkie wątpliwości ortograficzne,
- pisemne sprawdziany ogranicza się do sprawdzania wiadomości,
- preferuje się odpowiedzi ustne. Pytania kierowane do ucznia są precyzyjne, konkretne, unika się pytań typu: „Co wiesz o?”
- ze względu na dużą wrażliwość, dzieci dyslektyczne mogą odpowiadać z ławki, a nie przy tablicy,
- nauczyciel kieruje procesem samokształcenia i samokontroli ucznia, wyrabia nawyk pracy ze słownikiem i uzmysławia praktyczną wartość korzystania z zasad i reguł ortograficznych.
- uczniowie mają możliwość poprawy dyktanda na ocenę dopuszczającą (bezbłędne przepisanie tekstu dyktanda z uwzględnieniem poprawek naniesionych przez nauczyciela,

- przy ocenie ćwiczeń redakcyjnych uczniów ze stwierdzoną dysleksją rozwojową (stwierdzona i zapisana w opinii wydanej przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną) nie bierze się pod uwagę poprawności ortograficznej i interpunkcyjnej, a odpowiednio – komunikatywność wypowiedzi i czytelność z pominięciem zaburzeń strony graficznej pisma. Ponadto dyktanda uczniowie poprawiają „do skutku” (bezbłędne przepisanie tekstu dyktanda z uwzględnieniem poprawek nanoszonych przez nauczyciela).

17. Uczeń ze sprawnością intelektualną niższą od przeciętnej.

Konieczne jest dostosowanie wymagań , które obejmują jednak wiadomości i umiejętności określone podstawą programową. Poprawa prac klasowych odbywać się będzie przy pomocy nauczyciela. Należy dostosować metody i formy pracy ułatwiające opanowanie wiadomości i umiejętności. Wymagania, co do formy, mogą obejmować między innymi:

- omawianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności,
- przeznaczanie więcej czasu na jego utrwalenie,
- podawanie poleceń w prostszej formie,
- unikanie trudnych, czy abstrakcyjnych pojęć,
- częste odwoływanie się do konkretnego, przykładu,
- unikanie pytań problemowych, przekrojowych,
- wydłużony czas pracy,
- mniej zadań do wykonania,
- szerokie zastosowanie zasady pogłębienia,
- dostosowanie pracy domowej do możliwości ucznia.

Technika

Temat	Liczba godzin	Treść nauczania	Wymagania podstawowe Uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe Uczeń:	Odniesienia do podstawy programowej
I. MATERIAŁY I ICH ZASTOSOWANIE					
1. Wszystko o papierze	2	<ul style="list-style-type: none"> • rola materiałów papierniczych w życiu codziennym • etapy produkcji papieru • rodzaje wytworów papierniczych i ich zastosowanie • metody obróbki papieru • narzędzia do obróbki papieru 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje wytwory papiernicze i określa ich zalety i wady • racjonalnie gospodaruje materiałami papierniczymi • wymienia nazwy narzędzi do obróbki papieru i przedstawia ich zastosowanie 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje nazwy surowców wykorzystywanych do produkcji papieru • omawia proces produkcji papieru • wyszukuje ekologiczne ciekawostki dotyczące recyklingowego wykorzystywania papieru 	III.1–8
To takie proste! – Jesienny obrazek	1	<ul style="list-style-type: none"> • opracowanie planu pracy • organizacja stanowiska pracy • rodzaje papieru 	<ul style="list-style-type: none"> • planuje pracę i czynności technologiczne • prawidłowo organizuje stanowisko pracy 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje i uzasadnia ocenę gotowej pracy 	III.1–8 VI.1–5, 8, 9

		<ul style="list-style-type: none"> • narzędzia do obróbki papieru • przestrzeganie zasad BHP na stanowisku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia kolejność działań i szacuje czas ich trwania • wykonuje zaprojektowane przez siebie przedmioty • właściwie dobiera materiały i ich zamienniki • sprawnie posługuje się narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem • dba o porządek i bezpieczeństwo w miejscu pracy • przestrzega zasad BHP na stanowisku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie wykonuje zaplanowany wytwór techniczny • rozwija zainteresowania techniczne 	
2. Od włókna do ubrania	2	<ul style="list-style-type: none"> • terminy: włókno, tkanina, dzianina, ścieg • pochodzenie i rodzaje włókien • właściwości i zastosowania różnych materiałów włókienniczych • sposoby konserwacji ubrań • znaczenie symboli umieszczanych na metkach odzieżowych • narzędzia i przybory krawieckie • rodzaje ściegów krawieckich • planowanie i realizacja procesu technologicznego 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia właściwości i zastosowanie różnych materiałów włókienniczych • podaje charakterystyczne cechy wyrobów wykonanych z włókien naturalnych i sztucznych • rozróżnia materiały włókiennicze – podaje zalety i wady • wyjaśnia znaczenie symboli umieszczanych na metkach odzieżowych • stosuje odpowiednie metody konserwacji ubrań • podaje zastosowanie przyborów krawieckich • ocenia swoje predyspozycje techniczne w kontekście wyboru przyszłego kierunku kształcenia 	<ul style="list-style-type: none"> • określa pochodzenie włókien • wymienia nazwy ściegów krawieckich i wykonuje ich próbki 	III.1–8 VI.1–5
To takie proste! – Pokrowiec na telefon	1	<ul style="list-style-type: none"> • opracowanie planu pracy • organizowanie stanowiska pracy • przybory krawieckie • zastosowanie materiałów włókienniczych u uwzględnieniem zamienników • przestrzeganie zasad BHP na stanowisku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> • planuje pracę i czynności technologiczne • prawidłowo organizuje stanowisko pracy • wymienia kolejność działań i szacuje czas ich trwania • wykonuje zaprojektowane przez siebie przedmioty • właściwie dobiera materiały i przybory krawieckie • sprawnie posługuje się przyborami krawieckimi zgodnie z ich przeznaczeniem • wymienia właściwości zamienników materiałów włókienniczych • dba o porządek i bezpieczeństwo w miejscu pracy • przestrzega zasad BHP na stanowisku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje i uzasadnia ocenę gotowej pracy • samodzielnie wykonuje zaplanowany wytwór techniczny • rozwija zainteresowania techniczne 	I.1, 2, 4, 7 IV.2, 4 VI.1–5, 8, 9
3. Cenny surowiec – drewno	2	<ul style="list-style-type: none"> • gatunki drzew • budowa pnia drzewa • etapy przetwarzania drewna • zastosowanie i właściwości materiałów drewnopochodnych 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia rodzaje materiałów drewnopochodnych • określa właściwości drewna i materiałów drewnopochodnych • stosuje odpowiednie metody konserwacji • podaje nazwy i zastosowania narzędzi do obróbki drewna i materiałów drewnopochodnych 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia budowę pnia drzewa • opisuje proces przetwarzania drewna • wymienia nazwy gatunków drzew liściastych i iglastych 	I.2, 4, 6, 8, 9 III.1–8

		<ul style="list-style-type: none"> • konserwacja drewna i materiałów drewnopochodnych • narzędzia do obróbki drewna i materiałów drewnopochodnych • bezpieczne posługiwanie się narzędziami 			
To takie proste! – Pudełko ze szpatulek	1	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznawanie potrzeby wykonania wytworu technicznego • planowanie etapów pracy • organizacja miejsca pracy • narzędzia do obróbki drewna • montaż poszczególnych części w całość • przestrzeganie zasad BHP na stanowisku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> • planuje kolejność i czas realizacji wytworu • prawidłowo organizuje miejsce pracy • sprawnie posługuje się podstawowymi narzędziami do obróbki ręcznej • racjonalnie gospodaruje różnymi materiałami • dba o porządek i bezpieczeństwo w miejscu pracy • samodzielnie wykonuje prace z należytą starannością i dokładnością • montuje poszczególne elementy w całość • ocenia swoje predyspozycje w kontekście wyboru przyszłego kierunku kształcenia 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje i uzasadnia ocenę gotowej pracy • przewiduje zagrożenia wynikające z niewłaściwego użytkowania sprzętu technicznego • wykonuje pracę w sposób twórczy 	III.1–8 VI.1–5, 8, 9
4. Wokół metali	2	<ul style="list-style-type: none"> • terminy: ruda, stop, metale żelazne i nieżelazne • sposoby otrzymywania metali • rodzaje i właściwości metali • zastosowanie metali • narzędzia do obróbki metali 	<ul style="list-style-type: none"> • bada właściwości metali • omawia zastosowanie różnych metali • rozpoznaje materiały konstrukcyjne • charakteryzuje materiały konstrukcyjne z metali • podaje nazwy i zastosowanie narzędzi do obróbki metali • wyszukuje w internecie informacje o zastosowaniu metali – śledzi postęp technologiczny • dobiera narzędzia do obróbki metali • sprawnie posługuje się podstawowymi narzędziami do obróbki ręcznej i mechanicznej • dba o porządek i bezpieczeństwo na stanowisku pracy • racjonalnie gospodaruje materiałami, dobiera zamienniki • wyjaśnia na czym polega recykling wyrobów metalowych 	<ul style="list-style-type: none"> • określa, w jaki sposób otrzymywane są metale 	I.1, 2, 4, 6, 8, 9 III.1–8
To takie proste! – Gwiazda z druczika	1	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznawanie potrzeby wykonania wytworu technicznego • planowanie etapów pracy • organizacja miejsca pracy • narzędzia do obróbki drewna 	<ul style="list-style-type: none"> • planuje kolejność i czas realizacji wytworu • prawidłowo organizuje miejsce pracy • sprawnie posługuje się podstawowymi narzędziami do obróbki ręcznej • racjonalnie gospodaruje różnymi materiałami 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje pracę w sposób twórczy • formułuje i uzasadnia ocenę gotowej pracy 	III.1–8 VI.1–5, 8, 9

		<ul style="list-style-type: none"> • montaż poszczególnych części w całość • przestrzeganie zasad BHP na stanowisku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> • dba o porządek i bezpieczeństwo w miejscu pracy • samodzielnie wykonuje prace z należytą starannością i dokładnością • montuje poszczególne elementy w całość • ocenia swoje predyspozycje w kontekście wyboru przyszłego kierunku kształcenia 	<ul style="list-style-type: none"> • przewiduje zagrożenia wynikające z niewłaściwego użytkowania sprzętu technicznego 	
5. Świat tworzyw sztucznych	2	<ul style="list-style-type: none"> • znaczenie tworzyw sztucznych w różnych dziedzinach życia • otrzymywanie tworzyw sztucznych • rodzaje i właściwości tworzyw sztucznych • zastosowanie tworzyw sztucznych • metody konserwacji tworzyw sztucznych • narzędzia do obróbki tworzyw sztucznych • sposoby łączenia tworzyw sztucznych 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia wyroby wykonane z tworzyw sztucznych • charakteryzuje różne rodzaje tworzyw sztucznych • określa właściwości tworzyw sztucznych, omawia ich zalety i wady • podaje nazwy i dobiera zastosowanie narzędzi do obróbki tworzyw sztucznych • stosuje odpowiednie metody konserwacji 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia sposób otrzymywania tworzyw sztucznych • wymienia sposoby łączenia tworzyw sztucznych 	I.1, 2, 4, 6, 8, 9 III.1–8
To takie proste! – Ekologiczny stworek	1	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznawanie potrzeby wykonania wytworu technicznego • planowanie etapów pracy • organizacja miejsca pracy • narzędzia do obróbki tworzyw sztucznych • dobór materiałów odpadowych z tworzyw sztucznych • montaż poszczególnych części w całość • przestrzeganie zasad BHP na stanowisku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> • planuje kolejność i czas realizacji wytworu • prawidłowo organizuje miejsce pracy • sprawnie posługuje się podstawowymi narzędziami do obróbki ręcznej • racjonalnie gospodaruje różnymi materiałami • dba o porządek i bezpieczeństwo w miejscu pracy • samodzielnie wykonuje prace z należytą starannością i dokładnością • montuje poszczególne elementy w całość • segreguje i wykorzystuje materiały odpadowe do wykonania prac wytwórczych • ocenia swoje predyspozycje w kontekście wyboru przyszłego kierunku kształcenia 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje pracę w sposób twórczy • formułuje i uzasadnia ocenę gotowej pracy • przewiduje zagrożenia wynikające z niewłaściwego użytkowania sprzętu technicznego 	III.1–8 VI.1–5, 8, 9
6. Kompozyty – materiały przyszłości	1	<ul style="list-style-type: none"> • termin: kompozyty • znaczenie materiałów kompozytowych w różnych dziedzinach życia • istota technologii kompozytowych • budowa i właściwości materiałów kompozytowych • zastosowanie kompozytów • konserwacja materiałów kompozytowych 	<ul style="list-style-type: none"> • śledzi postęp techniczny • wymienia technologie kompozytów i ich rodzaje • komunikuje się językiem technicznym • określa zalety i wady materiałów kompozytowych • wymienia metody konserwacji kompozytów • ocenia swoje predyspozycje w kontekście wyboru przyszłego kierunku kształcenia 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje w internecie informacje na temat współczesnych materiałów kompozytowych, ciekawostki oraz nowe wynalazki techniczne • klasyfikuje materiały kompozytowe • rozpoznaje osiągnięcia techniczne, które przysłużyły się rozwojowi postępu technicznego 	I.1, 2, 4, 6, 8, 9 III.1–8

		<ul style="list-style-type: none"> • nowe osiągnięcia techniczne związane z materiałami kompozytowymi 			
Powtórzenie wiadomości o materiałach	1	<ul style="list-style-type: none"> • wybrane właściwości materiałów: papieru, włókien, drewna, metali, tworzyw sztucznych, materiałów kompozytowych • przykłady zastosowań materiałów 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje materiały i ich rodzaje • wymienia właściwości różnych materiałów • podaje przykłady zastosowania różnych materiałów 		III.1–3
To umiem! – Podsumowanie	1	<ul style="list-style-type: none"> • zastosowanie materiałów włókienniczych, papieru, tworzyw sztucznych, metali, materiałów kompozytowych • znajomość narzędzi do obróbki metali • rozpoznawanie elementów budowy pnia drzewa oraz części składowych tkaniny 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje narzędzia przydatne do obróbki metali • określa pochodzenie i zastosowanie materiałów • podaje przykłady wyrobów z różnych materiałów 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa elementy budowy pnia drzewa oraz składniki materiałów włókienniczych 	III.1–3
II. RYSUNEK TECHNICZNY					
1. Jak powstaje rysunek techniczny?	1	<ul style="list-style-type: none"> • znaczenie rysunku technicznego w technice • rodzaje rysunków technicznych • zastosowanie różnych rodzajów rysunków • analiza rysunków wykonawczych i złożeniowych zawartych w instrukcjach obsługi i katalogach • narzędzia kreślarskie i pomiarowe • technika wykonania oraz wykonanie prostych rysunków w postaci szkiców 	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje rodzaje rysunków • czyta rysunki wykonawcze i złożeniowe • posługuje się narzędziami do rysunku technicznego • wykonuje proste szkice techniczne 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zastosowanie rysunku technicznego w życiu codziennym • wyjaśnia zastosowanie różnych rodzajów rysunków 	I.6, 10 IV.2
2. Pismo techniczne	1	<ul style="list-style-type: none"> • zastosowanie pisma technicznego • wymiary liter i cyfr • posługiwanie się pismem technicznym 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zastosowanie pisma technicznego 	<ul style="list-style-type: none"> • odwzorowuje pismem technicznym poszczególne litery i cyfry • określa wysokość i szerokość znaków pisma technicznego • stosuje pismo techniczne do zapisania określonych wyrazów • dba o estetykę tekstów zapisanych pismem technicznym 	IV.1 V.1
3. Elementy rysunku technicznego	2	<ul style="list-style-type: none"> • termin: normalizacja • znormalizowane elementy rysunku technicznego; format arkuszy 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje rysunek w podanej podziałce • rozróżnia linie rysunkowe i wymiarowe • omawia zastosowanie poszczególnych linii 	<ul style="list-style-type: none"> • oblicza wielkość formatów rysunkowych w odniesieniu do formatu A4 	IV.1, 2, 5, 6

		rysunkowych, linie rysunkowe i wymiarowe, podziałka, tabliczka rysunkowa	• rysuje i prawidłowo uzupełnia tabliczkę rysunkową	• określa format zeszytu przedmiotowego	
4. Szkice techniczne	2	• zasady sporządzania odręcznych szkiców technicznych	• uzupełnia i samodzielnie wykonuje proste szkice techniczne • wyznacza osie symetrii narysowanych figur • wykonuje szkic techniczny przedmiotu z zachowaniem właściwej kolejności działań	• omawia kolejne etapy szkicowania	I.6, 7 IV.2
To umiem! – Podsumowanie	1	• posługiwanie się pismem technicznym • sporządzanie odręcznych szkiców technicznych	• poprawnie wykonuje szkic techniczny	• stosuje pismo techniczne do zapisania określonych wyrazów	IV.2
III. ABC ZDROWEGO ŻYCIA					
1. Zdrowie na talerzu	1	• terminy: piramida zdrowego żywienia, składniki odżywcze • rodzaje i funkcje składników odżywczych • zasady racjonalnego żywienia	• podaje wartość odżywczą wybranych produktów na podstawie informacji z ich opakowań	• interpretuje piramidę zdrowego żywienia • wymienia produkty dostarczające określonych składników odżywczych • charakteryzuje podstawowe grupy składników pokarmowych • określa znaczenie poszczególnych składników odżywczych dla prawidłowego funkcjonowania organizmu człowieka • ustala, które produkty powinny być podstawą diety nastolatków	IV.6
2. Sprawdź, co jesz	1	• termin: żywność ekologiczna • dodatki chemiczne występujące w żywności • symbole, którymi są oznaczane substancje chemiczne dodawane do żywności	• odczytuje z opakowań produktów informacje o dodatkach chemicznych	• opisuje i ocenia wpływ techniki na odżywianie • odróżnia żywność przetworzoną od nieprzetworzonej • wskazuje zdrowsze zamienniki produktów zawierających dodatki chemiczne	IV.6
3. Jak przygotować zdrowy posiłek?	1	• obróbka wstępna artykułów spożywczych • zasady bezpieczeństwa sanitarnego • metody obróbki i konserwacji żywności	• stosuje zasady bezpieczeństwa sanitarnego • wymienia sposoby konserwacji żywności • charakteryzuje sposoby konserwacji produktów spożywczych	• omawia etapy wstępnej obróbki żywności • wykonuje zaplanowany projekt kulinarny	I.8–10

		<ul style="list-style-type: none"> rozpoznawanie osiągnięć technicznych, które wpływają na poprawę komfortu życia 			
kie proste! – Tortilla pełna witamin	1	<ul style="list-style-type: none"> planowanie etapów pracy organizacja miejsca pracy narzędzia do obróbki warzyw dobór składników potrawy łączenie składników w całość przestrzeganie zasad BHP na stanowisku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> planuje kolejność i czas realizacji wytworu prawidłowo organizuje miejsce pracy właściwie dobiera narzędzia do obróbki produktów spożywczych dba o porządek i bezpieczeństwo w miejscu pracy samodzielnie wykonuje prace z należytą starannością i dokładnością ocenia swoje predyspozycje w kontekście wyboru przyszłego kierunku kształcenia 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje pracę w sposób twórczy formułuje i uzasadnia ocenę gotowej pracy 	I.7, 8, 10 VI.2–4
To umiem! – podsumowanie	1	<ul style="list-style-type: none"> rodzaje i funkcje składników odżywczych zasady racjonalnego żywienia zapotrzebowanie energetyczne dotądki chemiczne występujące w żywności metody obróbki i konserwacji żywności 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia żywność przetworzoną od nieprzetworzonej charakteryzuje sposoby konserwacji żywności 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia terminy: składniki odżywcze, zapotrzebowanie energetyczne, zdrowe odżywianie przyporządkowuje nazwy produktów do odpowiednich składników odżywczych przestawia zasady właściwego odżywiania według piramidy zdrowego żywienia wymienia nazwy substancji dodawanych do żywności 	I.8, 9 IV.6

Dostosowanie wymagań edukacyjnych – Technika

Technika

- Wydłużony czas pracy
- Indywidualne powtarzanie poleceń
- Pomoc techniczna w trakcie wykonywania samodzielnych prac.
- Pomoc w posługiwaniu się narzędziami
- Dostosowanie zadań do umiejętności manualnych ucznia

- Błędy ortograficzne nie mają wpływu na ocenę zadania
- Ograniczona liczba zadań na sprawdzianach
- W miarę możliwości podczas sprawdzianów wykorzystanie testów
- Zwrócenie większej uwagi na ćwiczenia umiejętności praktycznych podczas lekcji
- Motywowanie ucznia do pracy poprzez ukazanie możliwości zastosowania umiejętności zdobywanych na lekcji w praktyce

Informatyka

Tytuł w podręczniku	Numer i temat lekcji	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobre) Uczeń:	Wymagania wykraczające (ocena celujące) Uczeń:
Dział 1. Klawiatura zamiast pióra. Piszemy w programie MS Word						
1.1. Dokumenty bez tajemnic. Powtórzenie wybranych wiadomości o programie MS Word	1. Dokumenty bez tajemnic. Powtórzenie wybranych wiadomości o programie MS Word	<ul style="list-style-type: none"> • zmienia krój czcionki • zmienia wielkość czcionki 	<ul style="list-style-type: none"> • ustawia pogrubienie, pochylenie (kursywę) i podkreślenie tekstu • zmienia kolor tekstu • wyrównuje akapit na różne sposoby • umieszcza w dokumencie obiekt WordArt i formatuje go 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje skróty klawiszowe podczas pracy w edytorze tekstu • podczas edycji tekstu wykorzystuje tzw. twardą spację oraz miękki enter • sprawdza poprawność ortograficzną i gramatyczną tekstu, wykorzystując odpowiednie narzędzia 	<ul style="list-style-type: none"> • formatuje dokument tekstowy według podanych wytycznych • używa opcji Pokaż wszystko do sprawdzenia formatowania tekstu • dodaje wcięcia na początku akapitów 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie dopasowuje formatowanie dokumentu do jego treści, wykazując się wysokim poziomem estetyki • przygotowuje w grupie plakat informujący o określonym wydarzeniu
1.2. Komórki, do szeregu! Świat tabel	2. i 3. Komórki, do szeregu! Świat tabel	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy, z których składa się tabela • wstawia do dokumentu tabelę o określonej liczbie kolumn i wierszy 	<ul style="list-style-type: none"> • dodaje do tabeli kolumny i wiersze • usuwa z tabeli kolumny i wiersze • wybiera i ustawia styl tabeli z dostępnych w edytorze tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • zmienia kolor wypełnienia komórek oraz ich obramowania • formatuje tekst w komórkach 	<ul style="list-style-type: none"> • korzysta z narzędzia Rysuj tabelę do dodawania, usuwania oraz zmiany wyglądu linii tabeli 	<ul style="list-style-type: none"> • używa tabeli do porządkowania różnych danych wykorzystywanych w życiu codziennym • używa tabeli do przygotowania krzyżówki
1.3. Nie tylko tekst. o wstawianiu ilustracji	4. i 5. Nie tylko tekst. o wstawianiu ilustracji	<ul style="list-style-type: none"> • zmienia tło strony dokumentu • dodaje do tekstu obraz z pliku 	<ul style="list-style-type: none"> • dodaje obramowanie strony • wyróżnia tytuł dokumentu za pomocą opcji WordArt 	<ul style="list-style-type: none"> • zmienia obramowanie i wypełnienie kształtu • formatuje obiekt WordArt 	<ul style="list-style-type: none"> • używa narzędzi z karty Formatowanie do podstawowej obróbki graficznej obrazów 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje w grupie komiks przedstawiający krótką, samodzielnie wymyśloną historię

		<ul style="list-style-type: none"> wstawia do dokumentu kształty 	<ul style="list-style-type: none"> zmienia rozmiar i położenie wstawionych elementów graficznych 			
1.4. Przyrodnicze wędrówki. Tworzenie atlasu – zadanie projektowe	6. i 7. Przyrodnicze wędrówki. Tworzenie atlasu – zadanie projektowe	<ul style="list-style-type: none"> współpracuje w grupie podczas tworzenia projektu wykorzystuje poznane narzędzia do formatowania tekstu wstawia do dokumentu obrazy, kształty, obiekty WordArt oraz zmienia ich wygląd zmienia tło strony oraz dodaje obramowanie 				
Dział 2. Prawie jak w kinie. Ruch i muzyka w programie MS PowerPoint						
2.1. Tekst i obraz. Jak stworzyć najprostszą prezentację?	8. i 9. Tekst i obraz. Jak stworzyć najprostszą prezentację?	<ul style="list-style-type: none"> dodaje slajdy do prezentacji wpisuje tytuł prezentacji na pierwszym slajdzie 	<ul style="list-style-type: none"> wybiera motyw dla tworzonej prezentacji zmienia wariant motywu 	<ul style="list-style-type: none"> dodaje obrazy, dopasowuje ich wygląd i położenie stosuje zasady tworzenia prezentacji 	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje czytelne slajdy 	<ul style="list-style-type: none"> zbiera materiały, planuje i tworzy prezentację na określony temat
2.2. Wspomnienia z... Tworzymy album fotograficzny	10. Wspomnienia z... Tworzymy album fotograficzny	<ul style="list-style-type: none"> korzysta z opcji Album fotograficzny i dodaje do niego zdjęcia z dysku 	<ul style="list-style-type: none"> dodaje podpisy pod zdjęciami zmienia układ obrazów w albumie 	<ul style="list-style-type: none"> formatuje wstawione zdjęcia, korzystając z narzędzi w zakładce Formatowanie 	<ul style="list-style-type: none"> wstawia do albumu pola tekstowe i kształty usuwa tło ze zdjęcia 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie przygotowuje prezentację przedstawiającą określoną historię, uzupełnioną o ciekawe opisy wstawia do prezentacji obiekt i formatuje go
2.3. Wprawić świat w ruch. Przejścia i animacje w prezentacji	11. i 12. Wprawić świat w ruch. Przejścia i animacje w prezentacji	<ul style="list-style-type: none"> tworzy prezentację ze zdjęciami 	<ul style="list-style-type: none"> wstawia do prezentacji obiekt WordArt dodaje przejścia między slajdami dodaje animacje do elementów prezentacji 	<ul style="list-style-type: none"> określa czas trwania przejścia między slajdami określa czas trwania animacji 	<ul style="list-style-type: none"> dodaje dźwięki do przejść i animacji 	<ul style="list-style-type: none"> ustawia przejścia między slajdami i animacje, dostosowując czas ich trwania do zawartości prezentacji wstawia do prezentacji obrazy wykonane w programie Paint i dodaje do nich Ścieżki ruchu
2.4. Nie tylko ilustracje. Dźwięk i wideo w prezentacji	13. Nie tylko ilustracje. Dźwięk i wideo w prezentacji	<ul style="list-style-type: none"> dodaje do prezentacji muzykę z pliku dodaje do prezentacji film z pliku 	<ul style="list-style-type: none"> ustawia odtwarzanie wstawionej muzyki na wielu slajdach ustawia odtwarzanie dźwięku w pętli zmienia moment odtworzenia dźwięku lub filmu na Automatycznie lub Po kliknięciu 	<ul style="list-style-type: none"> zapisuje prezentację jako plik wideo 	<ul style="list-style-type: none"> korzysta z dodatkowych ustawień dźwięku: stopniowej zmiany głośności oraz przycinania korzysta z dodatkowych ustawień wideo: stopniowe rozjaśnianie 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje w prezentacji samodzielnie nagrane dźwięki i filmy

					i ściemnianie oraz przycinanie	
2.5. Krótka historia. Sterowanie animacją.	14. i 15. Krótka historia. Sterowanie animacją.	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy prostą prezentację z obrazami pobranymi z internetu 	<ul style="list-style-type: none"> • dodaje do prezentacji dodatkowe elementy: kształty i pola tekstowe 	<ul style="list-style-type: none"> • formatuje dodatkowe elementy wstawione do prezentacji 	<ul style="list-style-type: none"> • zmienia kolejność i czas trwania animacji, dopasowując je do historii przedstawionej w prezentacji 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia w prezentacji dłuższą historię, wykorzystując przejścia, animacje i korzysta z zaawansowanych ustawień
Dział 3. Kocie sztuczki. Więcej funkcji programu Scratch						
3.1. Plan to podstawa. o rozwiązywaniu problemów	16. i 17. Plan to podstawa. o rozwiązywaniu problemów	<ul style="list-style-type: none"> • ustala cel wyznaczonego zadania 	<ul style="list-style-type: none"> • zbiera dane potrzebne do zaplanowania trasy • osiąga wyznaczony cel bez wcześniejszej analizy problemu 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje trasę i przedstawia różne sposoby jej wyznaczenia • wybiera najlepszą trasę 	<ul style="list-style-type: none"> • buduje w programie Scratch skrypt liczący długość trasy 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje zadanie dla kolegów i koleżanek z klasy
3.2. W poszukiwaniu skarbu. Jak przejść przez labirynt?	18. i 19. W poszukiwaniu skarbu. Jak przejść przez labirynt?	<ul style="list-style-type: none"> • wczytuje do gry gotowe tło z pulpitu • dodaje do projektu postać z biblioteki 	<ul style="list-style-type: none"> • rysuje tło gry np. w programie Paint • ustala miejsce obiektu na scenie przez podanie jego współrzędnych 	<ul style="list-style-type: none"> • buduje skrypty do przesuwania duszka za pomocą klawiszy 	<ul style="list-style-type: none"> • dodaje drugi poziom gry • używa zmiennych 	<ul style="list-style-type: none"> • dodaje do gry dodatkowe postaci poruszające się samodzielnie i utrudniające graczowi osiągnięcie celu • przygotowuje projekt, który przedstawia ruch słońca na niebie
3.3. Scena niczym kartka. O rysowaniu w programie Scratch	20. i 21. Scena niczym kartka. O rysowaniu w programie Scratch	<ul style="list-style-type: none"> • buduje skrypty do przesuwania duszka po scenie • korzysta z bloków z kategorii Pióro do rysowania linii na scenie podczas ruchu duszka 	<ul style="list-style-type: none"> • zmienia grubość, kolor i odcień pisaka 	<ul style="list-style-type: none"> • buduje skrypt do rysowania kwadratów 	<ul style="list-style-type: none"> • buduje skrypty do rysowania dowolnych figur foremnych 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy skrypt, dzięki któremu duszek napisze określone słowo na scenie
3.4. Od wielokąta do rozety. Tworzenie bardziej skomplikowanych rysunków	22. i 23. Od wielokąta do rozety. Tworzenie bardziej skomplikowanych rysunków	<ul style="list-style-type: none"> • buduje skrypty do rysowania figur foremnych 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje skrypty do rysowania figur foremnych przy budowaniu skryptów do rysowania rozet • korzysta z opcji Tryb Turbo 	<ul style="list-style-type: none"> • korzysta ze zmiennych określających liczbę boków i ich długość 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje bloki z kategorii Wyrażenia do obliczenia kątów obrotu duszka przy rysowaniu rozety 	<ul style="list-style-type: none"> • buduje skrypt wykorzystujący rysunek składający się z trzech rozet
Dział 4. Bieganie po ekranie. Poznajemy program Pivot Animator						

4.1. Patyczaki w ruchu. Tworzenie prostych animacji	24. i 25. Patyczaki w ruchu. Tworzenie prostych animacji	<ul style="list-style-type: none"> • omawia budowę okna programu Pivot Animator • tworzy prostą animację składającą się z kilku klatek 	<ul style="list-style-type: none"> • dodaje tło do animacji 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy animację składającą się z większej liczby klatek, przedstawiającą radosną postać 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy płynne animacje 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy animacje przedstawiające krótkie historie • przygotowuje animację przedstawiającą idącą postać
4.2. Animacje od kuchni. Tworzenie własnych postaci	26. i 27. Animacje od kuchni. Tworzenie własnych postaci	<ul style="list-style-type: none"> • uruchamia okno tworzenia postaci 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy postać kucharza w edytorze postaci i dodaje ją do projektu 	<ul style="list-style-type: none"> • edytuje dodaną postać • tworzy rekwizyty dla postaci 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy animację z wykorzystaniem stworzonej przez siebie postaci 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje w grupie zabawną, kilkuminutową animację • wykorzystuje własne postaci w animacji przedstawiającej krótką historię
4.3. Podróż z przeszkodami. Przygotowanie filmu przygodowego – zadanie projektowe	28. i 29. Podróż z przeszkodami. Przygotowanie filmu przygodowego – zadanie projektowe	<ul style="list-style-type: none"> • współpracuje w grupie podczas tworzenia projektu • przygotowuje i zmienia tło animacji • samodzielnie tworzy nową postać • przygotowuje animację postaci pokonującej przeszkodę • zapisuje plik w formacie umożliwiającym odtworzenie animacji na każdym komputerze 				

Dostosowanie wymagań edukacyjnych - Informatyka

- Wydłużony czas pracy
- Indywidualne powtarzanie poleceń
- Pomoc techniczna w trakcie wykonywania samodzielnych prac z wykorzystaniem komputera
- Dostosowanie zadań do umiejętności matematycznych ucznia
- Błędy ortograficzne nie mają wpływu na ocenę zadania
- Ograniczona liczba zadań na sprawdzianach
- W miarę możliwości podczas sprawdzianów wykorzystanie testów
- Zwrócenie większej uwagi na ćwiczenia umiejętności praktycznych podczas lekcji
- Motywowanie ucznia do pracy poprzez ukazanie możliwości zastosowania umiejętności zdobywanych na lekcji w praktyce

Wymagania edukacyjne z historii w klasie V

*Gwiazdką oznaczono tematy, zagadnienia dodatkowe (nieobowiązkowe) z podstawy programowej

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
Rozdział 1. Pierwsze cywilizacje						
1. Życie pierwszych ludzi	<ul style="list-style-type: none"> ●pochodzenie człowieka ●różnice między koczowniczym a osiadłym trybem życia ●życie człowieka pierwotnego ●epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza ●początki rolnictwa i udomowienie zwierząt ●dawne i współczesne sposoby wytopienia żelaza ●terminy: <i>pięściak, hodowla, koczowniczy tryb życia, osiadły tryb życia, rewolucja neolityczna, epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>koczowniczy i osiadły tryb życia, pięściak</i></p> <p>– opisuje różnice między człowiekiem pierwotnym a współczesnym</p> <p>– potrafi wyjaśnić, jakie korzyści daje człowiekowi umiejętność uprawy ziemi i hodowli zwierząt</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego narzędzia metalowe są lepsze od kamiennych</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>pięściak, hodowla, koczowniczy tryb życia, osiadły tryb życia, rewolucja neolityczna, epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza</i></p> <p>– przedstawia, skąd wywodzą się praludzie</p> <p>– opisuje życie ludzi pierwotnych</p> <p>– charakteryzuje epoki kamienia, brązu i żelaza</p> <p>– wyjaśnia znaczenie nabywania umiejętności wskrzeszania ognia przez człowieka</p>	<p>– porównuje koczowniczy tryb życia z osiadłym</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała rewolucja neolityczna</p> <p>– przedstawia dawne i współczesne sposoby wytopienia żelaza</p>	<p>– wskazuje umiejętności, których nabycie umożliwiło ludziom przejście na osiadły tryb życia</p> <p>– wyjaśnia skutki rewolucji neolitycznej</p> <p>– wskazuje szlaki, którymi ludność zasiedliła różne kontynenty</p>	<p>– wyjaśnia pojęcie ewolucji</p> <p>– charakteryzuje kierunki ewolucji człowieka</p> <p>– porównuje poziom cywilizacyjny ludzi w różnych epokach</p>

<p>2. Miasta- państwa Mezopotamii</p>	<ul style="list-style-type: none"> •Mezopotamia jako kolebka cywilizacji •znaczenie wielkich rzek dla rozwoju najstarszych cywilizacji •osiągnięcia cywilizacyjne mieszkańców Mezopotamii •powstanie pierwszych państw •zajęcia różnych grup społecznych •Kodeks Hammurabiego •terminy: <i>cywilizacja, Mezopotamia, Bliski Wschód, Babilonia, Sumerowie, kanał nawadniający, kodeks, pismo klinowe, zikkurat, podatki</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>cywilizacja, kanał nawadniający, kodeks</i></p> <p>– wyjaśnia, jaką funkcję mogą pełnić rzeki w życiu człowieka</p> <p>– wskazuje na mapie:obszar Mezopotamii</p> <p>– wyjaśnia zasadę <i>oko za oko, ząb za ząb</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>cywilizacja, Mezopotamia, Bliski Wschód, Babilonia, Sumerowie, kanał nawadniający, kodeks, pismo klinowe, zikkurat, podatki</i></p> <p>– samodzielnie wskazuje na mapie: obszar Mezopotamii, Tygrys, Eufrat, Ur, Babilon</p> <p>– wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacyjne ludów starożytnej Mezopotamii</p>	<p>– opisuje rolę wielkich rzek w rozwoju rolnictwa, handlu i komunikacji</p> <p>– charakteryzuje i podaje przykłady państw-miast z terenu Mezopotamii</p> <p>– wyjaśnia znaczenie kodyfikacji prawa w życiu społecznym</p>	<p>– objaśnia różnicę między prawem zwyczajowym a skodyfikowanym</p> <p>– tłumaczy, w jaki sposób powstawały pierwsze państwa</p>	<p>– przedstawia kraje leżące obecnie na obszarze dawnej Mezopotamii</p> <p>– wymienia współczesne przedmioty, których powstanie było możliwe dzięki osiągnięciom ludów Mezopotamii</p>
<p>3. W Egipcie faraonów</p>	<ul style="list-style-type: none"> •Egipt jako przykład starożytnej cywilizacji •Egipt darem Nilu •osiągnięcia cywilizacji egipskiej •struktura społeczna •wierzenia Egipcjan jako przykład religii politeistycznej • terminy: <i>faraon, politeizm, piramidy, hieroglify, mumifikacja, sarkofag</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>piramida, faraon</i></p> <p>– wskazuje na mapie: Egipt oraz Nil</p> <p>– opisuje wygląd piramid</p> <p>– porównuje wygląd hieroglifów i pisma współczesnego</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>faraon, politeizm, piramidy, hieroglify, mumifikacja, sarkofag</i></p> <p>– wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej</p> <p>– opisuje zakres władzy faraona</p>	<p>– wyjaśnia rolę Nilu w rozwoju cywilizacji egipskiej</p> <p>– przedstawia strukturę społeczną Egiptu</p> <p>– podaje przykłady bogów i charakteryzuje wierzenia Egipcjan</p>	<p>– wyjaśnia powiązania między wierzeniami Egipcjan a ich osiągnięciamiw dziedzinie budownictwa i medycyny</p> <p>– opisuje, w jaki sposób wznoszono piramidy</p>	<p>– opisuje etapy pochówku faraonów</p> <p>– charakteryzuje najbardziej znane przykłady sztuki egipskiej (Sfinks, Dolina Królów, grobowiec Tutenchamona, popiersie Neferetiti), piramidy w Gizie, świątynia Abu Simbel</p>

4. W starożytnym Izraelu	<ul style="list-style-type: none"> ●judaizm jako przykład religii monoteistycznej ●biblijne dzieje Izraelitów ●Dekalog i Tora ●postaci biblijne: Abraham, Mojżesz, Dawid, Salomon ●terminy: <i>judaizm, Tora, Jahwe, Dekalog, Mesjasz, synagoga, Mesjasz, Ziemia Obiecana, Arka Przymierza, monoteizm, plemię, Palestyna, prorok, Świątynia Jerozolimska</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Tora, Żydzi, Dekalog</i></p> <p>– wyjaśnia, o czym opowiada Biblia</p> <p>– wymienia najważniejsze postaci biblijne związane z dziejami Żydów</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>judaizm, Tora, Jahwe, Dekalog, Mesjasz, synagoga, Mesjasz, Ziemia Obiecana, Arka Przymierza, monoteizm, plemię, Palestyna, prorok, Świątynia Jerozolimska</i></p> <p>– wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę</p> <p>–wyjaśnia różnicę pomiędzy politeizmem a monoteizmem</p>	<p>– opisuje główne etapy historii Izraelitów</p> <p>– charakteryzuje judaizm</p> <p>– porównuje wierzenia Egiptu oraz Izraela</p>	<p>– charakteryzuje dokonania najważniejszych przywódców religijnych i politycznych Izraela (Abraham, Mojżesz, Dawid, Salomon)</p> <p>– wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy judaizmem a chrześcijaństwem</p>	<p>– wyjaśnia terminy: <i>synagoga, rabin</i></p> <p>– podaje przykład synagogi we współczesnej Polsce</p>
5. Cywilizacje Indii i Chin	<ul style="list-style-type: none"> ●osiągnięcia cywilizacyjne Dalekiego Wschodu ●system kastowy w Indiach ●cywilizacja Doliny Indusu ●terminy: <i>Daleki Wschód, Ariowie, kasta, hinduizm, Wielki Mur Chiński, Jedwabny Szlak</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Daleki Wschód, Wielki Mur Chiński</i></p> <p>– wskazuje na mapie: Indie, Chiny</p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego jedwab i porcelana były towarami poszukiwanymi na Zachodzie</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Daleki Wschód, Ariowie, kasta, hinduizm, Wielki Mur Chiński, Jedwabny Szlak</i></p> <p>– wymienia osiągnięcia cywilizacji doliny Indusu</p> <p>– wymienia osiągnięcia cywilizacji chińskiej</p> <p>– wyjaśnia, kiedy narodziło się cesarstwo chińskie</p>	<p>– opisuje system kastowy w Indiach</p> <p>– charakteryzuje wierzenia hinduistyczne</p>	<p>– charakteryzuje rolę Jedwabnego Szlaku w kontaktach między Wschodem a Zachodem</p> <p>– przedstawia terakotową armię jako zabytek kultury chińskiej</p> <p>– wymienia i wskazuje na mapie: rzeki: Indus, HuangHe, Jangcy</p>	<p>– charakteryzuje buddyzm</p> <p>– opowiada o filozofii Konfucjusza</p>
6. Od hieroglifów do alfabetu	<ul style="list-style-type: none"> ●powstanie pisma i jego znaczenie dla rozwoju cywilizacji ●pismo a prehistoria i historia 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>pismo obrazkowe,</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>papirus, tabliczki gliniane, pismo obrazkowe, pismo klinowe, Fenicjanie, pismo</i></p>	<p>– wskazuje różne przykłady sposobów porozumiewania się między ludźmi i przekazywania</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób pismo obrazkowe przekształciło się w klinowe</p>	<p>– podaje przykłady narodów, które posługują się pismem sięgającym tradycją do pisma greckiego oraz</p>

	<ul style="list-style-type: none"> terminy: <i>papirus, tabliczki gliniane, pismo obrazkowe, pismo klinowe, Fenicjanie, pismo alfabetyczne, alfabet łaciński</i> 	<i>hieroglify, alfabet, pismo alfabetyczne</i> – wyjaśnia, do czego służy pismo – charakteryzuje polskie pismo jako przykład pisma alfabetycznego	<i>alfabetyczne, alfabet łaciński</i> – wyjaśnia, w jaki sposób umiejętność pisania wpłynęła na dalsze osiągnięcia człowieka – porównuje pismo obrazkowe i alfabetyczne – wyjaśnia związek między wynalezieniem pisma a historią i prehistorią – omawia przyczyny wynalezienia pisma	doświadczeń – przyporządkowuje różne rodzaje pisma do cywilizacji, które je stworzyły – wymienia przykłady materiałów pisarskich stosowanych w przeszłości	– przedstawia genezę współczesnego pisma polskiego – wyjaśnia, jakie były trudności z odczytywaniem pisma obrazkowego	do łaciny – opowiada o przykładach alternatywnych języków umownych (alfabet Morse'a, język migowy)
*	* Tajemnice sprzed wieków – Jak odczytano pismo Egipcjan? <ul style="list-style-type: none"> wyprawa Napoleona do Egiptu hieroglify – litery czy słowa? postaci: Jean F. Champollion terminy: <i>Kamień z Rosetty</i> 	– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego po wielu stuleciach ludzie nie potrafili odczytać hieroglifów	– wyjaśnia, na czym polegały trudności w odczytaniu hieroglifów	– charakteryzuje i przedstawia znaczenie Kamienia z Rosetty – wyjaśnia, jak udało się odczytać hieroglify	– przedstawia postać oraz dokonania Jeana F. Champolliona	– wyjaśnia, jaki był wpływ wyprawy Napoleona do Egiptu oraz odczytania hieroglifów na pojawienie się egiptologii
Rozdział 2. Starożytna Grecja						
1. Demokratyczne Ateny	<ul style="list-style-type: none"> warunki naturalne Grecji życie w greckiej polis cechy charakterystyczne demokracji ateńskiej Perykles – najwybitniejszy przywódca demokratycznych Aten 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>demokracja, zgromadzenie ludowe</i> – przy pomocy nauczyciela opisuje wygląd greckiego polis i życie w nim na przykładzie Aten	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Hellada, Hellenowie, polis, demokracja, zgromadzenie ludowe, akropol, agora</i> – wskazuje na mapie: Grecję, Ateny – wyjaśnia znaczenie terminu <i>demokracja</i> i cha	– wyjaśnia wpływ warunków naturalnych Grecji na zajęcia ludności oraz sytuację polityczną (podział na polis) – wyjaśnia, kim był Perykles – opisuje, kto posiadał prawa polityczne w Atenach	– wskazuje podobieństwa i różnice między demokracją ateńską a współczesną demokracją parlamentarną	– wyjaśnia, w jaki sposób kultura grecka rozprzestrzeniła się w basenie Morza Śródziemnego

	<ul style="list-style-type: none"> terminy: <i>Hellada, Hellenowie, polis, demokracja, zgromadzenie ludowe, akropol, agora</i> postaci historyczne: Perykles 		<p>charakteryzuje demokrację ateńską</p>			
*2. Sparta i wojny z Persami	<ul style="list-style-type: none"> ustrój i społeczeństwo starożytnej Sparty cechy i etapy wychowania spartańskiego powstanie i rozwój imperium perskiego wojny grecko-perskie terminy: <i>Persowie, danina, sojusz, hoplita, falanga</i> wydarzenia: bitwa pod Maratonem, bitwa pod Termopilami, bitwa pod Salaminą postaci historyczne: Dariusz, Kserkses, Leonidas 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>danina, sojusz</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela przedstawia cele i charakter wychowania spartańskiego</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>danina, sojusz, hoplita, falanga</i></p> <p>– przedstawia cele i charakter wychowania spartańskiego</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Spartan uważano za najlepszych wojowników greckich</p> <p>– wskazuje na mapie: Spartę, Persję</p> <p>– wyjaśnia, kim byli Dariusz, Kserkses i Leonidas</p>	<p>– charakteryzuje ustrój i społeczeństwo starożytnej Sparty</p> <p>– posługuje się wyrażeniami: <i>spartańskie warunki, mówić lakonicznie</i></p> <p>– wyjaśnia przyczyny i opisuje przebieg wojen grecko-perskich</p> <p>– wskazuje na mapie: Maraton, Termopile, Salaminę</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 490 r. p.n.e., 480 r. p.n.e.</p>	<p>– opisuje, w jaki sposób walczyli starożytni Grecy</p> <p>– wyjaśnia genezę biegów maratońskich</p> <p>– tłumaczy znaczenie zwrotu: <i>wrócić z tarczą lub na tarczy</i></p>	<p>– porównuje ustroje Aten i Sparty</p> <p>– opisuje przebieg bitwy pod Termopilami i ocenia postać króla Leonidas</p>
3. Bogowie i mity	<ul style="list-style-type: none"> wierzenia starożytnych Greków mity greckie najważniejsi greccy bogowie: Zeus, Hera, Posejdon, Afrodyta, Atena, Hades, Hefajstos, Ares, Apollo, Hermes Homer i jego dzieła – <i>Iliada</i> i <i>Odyseja</i> terminy: <i>Olimp, mity, heros, Partenon,</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>mity, heros</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela charakteryzuje najważniejszych bogów greckich</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Olimp, mity, heros, Partenon, Herakles, Achilles, Odyseusz, koń trojański</i></p> <p>– przedstawia wierzenia starożytnych Greków</p> <p>– wskazuje na mapie: górę Olimp, Troję</p> <p>– wyjaśnia, kim był Homer</p>	<p>– charakteryzuje najważniejszych bogów greckich: opisuje ich atrybuty i dziedziny życia, którym patronowali</p> <p>– omawia różne mity greckie</p> <p>– przedstawia treść <i>Iliady</i> i <i>Odysei</i></p> <p>– wyjaśnia współczesne rozumienie wyrażenia: <i>koń trojański</i></p>	<p>– opisuje wybrane miejsca kultu starożytnych Greków</p> <p>– omawia znaczenie wyroczni w życiu starożytnych Greków</p>	<p>– wyjaśnia nawiązujące do mitologii związki frazeologiczne (frazeologizmy mitologiczne): <i>objęcia Morfeusza, stajnia Augiasza, syzyfowa praca, męki Tantal, nie Ariadny</i></p> <p>– opisuje archeologiczne poszukiwania mitycznej Troi</p>

	<p><i>Herakles, Achilles, Odyseusz, wojna trojańska, końtrojański</i></p> <ul style="list-style-type: none"> •postać historyczna: Homer 					
4. Kultura starożytnej Grecji	<ul style="list-style-type: none"> •wspólne elementy w kulturze greckich polis •najważniejsze dokonania sztuki greckiej •narodziny teatru greckiego •znaczenie filozofii w starożytnej Grecji i najwybitniejsi filozofowie •grecka matematyka i medycyna •rola sportu w życiu starożytnych Greków •terminy: <i>Wielkie Dionizje, amfiteatr, tragedia, komedia, filozofia, igrzyska, olimpiada, Olimpia, stadion, pięciobój olimpijski</i> •postaci historyczne: Fidiasz, Myron, Ajschylos, Sofokles, Eurypides, Arystofanes, Sokrates, Platon, Arystoteles, Hipokrates, Pitagoras, Tales z Miletu 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>amfiteatr, igrzyska, olimpiada, stadion</i></p> <p>– opisuje rolę sportu w codziennym życiu</p> <p>– przy pomocy nauczyciela opisuje, jak narodził się teatr grecki i jakie było jego znaczenie dla Hellenów</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Wielkie Dionizje, amfiteatr, tragedia, komedia, filozofia, igrzyska, olimpiada, Olimpia, stadion, pięciobój olimpijski</i></p> <p>– wskazuje różne dziedziny kultury i sztuki rozwijane w starożytnej Grecji</p> <p>– opisuje charakter antycznych igrzysk sportowych</p>	<p>– opisuje charakter i cele antycznego teatru</p> <p>– przedstawia dokonania nauki greckiej</p> <p>– objaśnia, czym jest filozofia, i przedstawia jej najwybitniejszych przedstawicieli</p> <p>– wyjaśnia, kim byli: Fidiasz, Myron, Sofokles, Pitagoras, Tales z Miletu, Sokrates, Platon, Arystoteles</p> <p>– zaznacza na osi czasu datę: 776 r. p.n.e.</p>	<p>– przedstawia współczesną tradycję igrzysk olimpijskich</p> <p>– porównuje igrzyska antyczne ze współczesnymi</p>	<p>– charakteryzuje rolę kultury w życiu społecznym</p> <p>– przybliża postać i dokonania Archimedesesa</p> <p>– podaje przykłady wpływu dokonań starożytnych Greków na współczesną kulturę i naukę</p>

*5.Imperium Aleksandra Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> •podboje Aleksandra Wielkiego •wojna z Persją (bitwy nad rzeczką Granik, pod Issos i pod Gaugamelą) •wyprawa Aleksandra do Indii •kulturowe skutki podbojów Aleksandra Wielkiego •terminy:<i>imperium, falanga macedońska, węzeł gordyjski, hellenizacja, kultura hellenistyczna</i> •postaci historyczne: Filip II, Aleksander Macedoński (Wielki) 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>imperium</i></p> <p>– uzasadnia, dlaczego Aleksandra nazwano „Wielkim”</p> <p>– określa, na jakim obszarze toczyły się opisywane wydarzenia</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>imperium, węzeł gordyjski, hellenizacja</i></p> <p>– wskazuje na mapie: Macedonię, Persję, Indie i Aleksandrię w Egipcie</p> <p>– opisuje przebieg kampanii perskiej Aleksandra Macedońskiego</p> <p>– opisuje dokonania Filipa II i Aleksandra Macedońskiego (Wielkiego)</p>	<p>– wyjaśnia charakter kultury hellenistycznej</p> <p>– przedstawia skutki podbojów Aleksandra</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 333 r. p.n.e., 331 r. p.n.e.</p> <p>– posługuje się terminami: <i>falanga macedońska, kultura hellenistyczna</i></p>	<p>– omawia znaczenie Biblioteki Aleksandryjskiej</p> <p>– charakteryzuje sposób walki wojsk Aleksandra Macedońskiego</p>	<p>– przedstawia siedem cudów świata</p> <p>– wymienia państwa, które leżą dziś na terenach podbitych przez Aleksandra Wielkiego</p>
*	<p>* Tajemnice sprzed wieków – Jak wyglądała latarnia morska na Faros?</p> <ul style="list-style-type: none"> •siedem cudów świata • konstrukcja latarni morskiej naFaros 	<p>– wyjaśnia, dlaczego w przeszłośćludzie mieli problem ze wznoszeniem wysokich budowli</p>	<p>– przedstawia, w jaki sposób działała latarnia w starożytności</p>	<p>– opisuje losy latarni na Faros</p>	<p>– charakteryzuje siedem cudów świata</p>	<p>– omawia inny wybrany obiekt z listy siedmiucudów świata starożytnego</p>
Rozdział III. Starożytny Rzym						
1.Ustrój starożytnego Rzymu	<ul style="list-style-type: none"> •legendarne początki państwa rzymskiego •zasady ustrojowe republiki rzymskiej •społeczeństwo starożytnego Rzymu •dokonania Gajusza Juliusza Cezara •upadek republiki 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>dyktator, cesarz</i></p> <p>– wskazuje na mapie: Rzym</p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego symbolem Rzymu została wilczyca</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Italia,monarchia, republika, senat, patrycjusze, plebejusze, konsulowie, pretorzy, kwestorzy,trybun ludowy, dyktator, cesarz</i></p>	<p>– charakteryzuje ustrój republiki rzymskiej i jej główne organy władzy</p> <p>– przedstawia kompetencje najważniejszych urzędów republikańskich</p> <p>– opisuje konflikt społeczny między patrycjuszami a plebejuszami</p>	<p>– omawia przyczyny oraz okoliczności upadku republiki rzymskiej</p> <p>– porównuje ustroje demokracji ateńskiej i republiki rzymskiej</p>	<p>– wyjaśnia różnice w rozumieniu terminu <i>republika</i> przez Rzymian i współcześnie</p> <p>– przedstawia funkcje pełnione przezsenat w ustroju współczesnej Polski</p>

	<ul style="list-style-type: none"> •powstanie cesarstwa rzymskiego •terminy: <i>Italia, monarchia, republika, senat, patrycjusze, plebejusze, konsulowie, pretorzy, kwestorzy, trybun ludowy, dyktator, cesarz</i> •postaci legendarne i historyczne: Romulus i Remus, Gajusz Juliusz Cezar, Oktawian August 		<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia legendarne początki Rzymu – wskazuje na mapie: Półwysep Apeniński – omawia dokonania Gajusza Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta 	<ul style="list-style-type: none"> – zaznacza na osi czasu daty: 753 r. p.n.e., 44 r. p.n.e. 		
2.Imperium Rzymskie	<ul style="list-style-type: none"> •podboje rzymskie •Imperium Rzymskie i jego prowincje •organizacja armii rzymskiej •podział cesarstwa •upadek cesarstwa zachodniorzymskiego •terminy: <i>Kartagina, prowincja, limes, legiony, legioniści, Imperium Rzymskie, pax Romana, romanizacja, barbarzyńcy, Germanie, Konstantynopol, Hunowie, wielka wędrówka ludów</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>prowincja, legiony, plemiona barbarzyńskie, wielka wędrówka ludów</i> – przedstawia wygląd i uzbrojenie rzymskiego legionisty 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>prowincja, legiony, romanizacja, plemiona barbarzyńskie, Germanie, Hunowie, wielka wędrówka ludów</i> – wymienia główne prowincje Imperium Rzymskiego – wskazuje na mapie: Kartaginę, granice Imperium Rzymskiego w II w. n.e., Konstantynopol – omawia etapy powstawania Imperium Rzymskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje przyczyny podziału cesarstwa na wschodnie i zachodnie – opisuje okoliczności upadku cesarstwa zachodniego – zaznacza na osi czasu daty: 395 r. n.e., 476 r. n.e. – zna postać cesarza Konstantyna Wielkiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia korzyści oraz zagrożenia funkcjonowania państwa o rozległym terytorium – wyjaśnia wpływ kultury rzymskiej na podbite ludy 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia postać Hannibala i wojny punickie – pokazuje przykłady romanizacji we współczesnej Europie – przybliży postaci wodzów barbarzyńskich Attyli oraz Odoakera

<p>3. Życie w Wiecznym Mieście</p>	<ul style="list-style-type: none"> •Rzymjako stolica imperium i Wieczne Miasto •życie codzienne i rozrywki w Rzymie •podział społeczeństwa rzymskiego •wierzenia religijne Rzymian i najważniejsze bóstwa •terminy: <i>bazylika, Forum Romanum,termy, amfiteatr,gladiatorzy, patrycjusze, plebs, niewolnicy,westalki</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami:<i>amfiteatr,gladiatorzy,niewolnicy</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela przedstawia warunki życia oraz rozrywki dawnych mieszkańców Rzymu</p> <p>– omawia wierzenia Rzymian i wpływ, jaki wywarła na nie religia Greków</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>bazylika, Forum Romanum, termy, amfiteatr,gladiatorzy, patrycjusze, plebs, niewolnicy, westalki</i></p> <p>–wymienia najważniejsze bóstwa czczone przez Rzymian i określa, jakimi dziedzinami życia się opiekowały</p> <p>– charakteryzuje różne grupy społeczeństwa rzymskiego</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego Rzym był nazywany Wiecznym Miastem</p> <p>– opisuje, jakie funkcje pełniło Forum Romanum</p> <p>– wymienia greckie odpowiedniki najważniejszych rzymskich bóstw</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego cesarze rzymscy starali się kierować zawołaniem ludu:<i>chleba i igrzysk!</i></p>	<p>– przedstawia pozostałości Pompejów i Herkulanum jako źródła wiedzy o życiu codziennym w starożytności</p>
<p>4. Dokonania starożytnych Rzymian</p>	<ul style="list-style-type: none"> •Rzymianie jako wielcy budowniczowie •kultura i sztuka starożytnego Rzymu jako kontynuacja dokonań antycznych Greków •prawo rzymskie i jego znaczenie dla funkcjonowania państwa •najważniejsze budowle w starożytnym Rzymie •terminy: <i>kopuła, akwedukt, luk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, Panteon,kodeks, Prawo XII tablic, Kodeks Justyniana</i> •postaci historyczne: Wergiliusz, Horacy 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami:<i>luk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, kodeks</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>kopuła, akwedukt, luk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum,Panteon,kodeks, Prawo XII tablic, Kodeks Justyniana</i></p> <p>– wyjaśnia powiedzenie: <i>Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu</i></p>	<p>– uzasadnia i ocenia twierdzenie, że Rzymianie potrafili czerpać z dorobku kulturowego podbitych ludów</p> <p>– omawia najwybitniejsze dzieła sztuki i architektury rzymskiej</p> <p>– wyjaśnia rolę praw i przepisów w funkcjonowaniu państwa na przykładzie Rzymu</p> <p>–omawia dokonania Wergiliusza i Horacego</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego dobra sieć drogowa jest ważna dla funkcjonowania każdego państwa</p>	<p>– opisuje wpływ prawa rzymskiego na współczesne prawo europejskie</p> <p>– ocenia, które z dokonań Rzymian uważa za najwybitniejsze, i uzasadnia swoją odpowiedź</p>

<p>5. Początki chrześcijaństwa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Jezus z Nazaretu jako twórca nowej religii monoteistycznej • przyczyny prześladowania chrześcijan w starożytnym Rzymie • rola świętych Pawła i Piotra w rozwoju chrześcijaństwa • Edykt mediolański i zakończenie prześladowań chrześcijan w cesarstwie • terminy: <i>Mesjasz, chrześcijaństwo, apostołowie, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament, Edykt mediolański</i> • postaci historyczne: Jezus z Nazaretu, święty Piotr, święty Paweł z Tarsu, Konstantyn Wielki 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>apostołowie, Jezus z Nazaretu, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Mesjasz, chrześcijaństwo, apostołowie, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament, Edykt mediolański</i></p> <p>– charakteryzuje działalność apostołów po ukrzyżowaniu Jezusa</p> <p>– wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę, Mediolan</p> <p>– omawia nauki Jezusa z Nazaretu oraz dokonania świętego Piotra, świętego Pawła z Tarsu i Konstantyna Wielkiego</p>	<p>– wyjaśnia, czym różni się chrześcijaństwo od judaizmu</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego władze rzymskie odnosiły się wrogo do chrześcijaństwa</p> <p>– wyjaśnia znaczenie Edyktu mediolańskiego dla rozwoju chrześcijaństwa</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 33 r. n.e., 313 r. n.e.</p>	<p>– opisuje najstarsze symbole chrześcijańskie</p> <p>– wyjaśnia związki między judaizmem a chrześcijaństwem</p>	<p>– przedstawia dzieje wybranego świętego (na przykład swojego patrona)</p>
<p>*</p>	<p>* Tajemnice sprzed wieków – Bursztynowy szlak</p> <ul style="list-style-type: none"> • rola szlaków handlowych w starożytności • bursztyn i jego znaczenie dla starożytnych Rzymian • kontakty handlowe Rzymian z wybrzeżem Bałtyku 	<p>– wskazuje na mapie: przebieg bursztynowego szlaku (Pruszcz Gdański, Kalisz, Brama Morawska)</p> <p>– wyjaśnia, czym jest bursztyn i do czego się go stosuje</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego bursztyn był ceniony przez Rzymian</p>	<p>– wyjaśnia rolę szlaków handlowych</p>	<p>– podaje argumenty za twierdzeniem i przeciwnie, że miasto Kalisz istniało w starożytności</p>	<p>– opisuje, jakie ludy żyły na ziemiach polskich w okresie funkcjonowania bursztynowego szlaku</p>

Rozdział IV. Początki średniowiecza

<p>1. Bizancjum w czasach świetności</p>	<ul style="list-style-type: none"> •cesarstwo bizantyjskie pod panowaniem Justyniana I Wielkiego •dokonania Justyniana I Wielkiego •Konstantynopol jako Nowy Rzym •tradycja grecka w Bizancjum •osiągnięcia naukowe Bizantyjczyków •upadek Konstantynopola, jego przyczyny i skutki •terminy: <i>Bizancjum, Hagia Sofia, ikona, freski, mozaika</i> •postaci historyczne: Justynian I Wielki 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>ikona, freski, mozaika</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Bizancjum, Hagia Sofia, ikona, freski, mozaika</i></p> <p>– wskazuje na mapie: Konstantynopol, granice cesarstwa bizantyjskiego w czasach Justyniana I Wielkiego</p> <p>– tłumaczy, dlaczego Konstantynopol zaczęto określać Nowym Rzymem</p> <p>– wyjaśnia znaczenie wyrażenia <i>bizantyjski przepych</i></p>	<p>– wskazuje, jaką rolę w periodyzacji dziejów odegrał upadek cesarstwa zachodniorzymskiego oraz wschodniorzymskiego</p> <p>– charakteryzuje styl bizantyjski w sztuce</p> <p>– podaje przyczyny i skutki upadku cesarstwa bizantyjskiego</p> <p>– zaznacza na osi czasu datę upadku Konstantynopola – 1453 r.</p> <p>– zna postać Justyniana I Wielkiego</p> <p>– omawia dokonania Justyniana I Wielkiego</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób położenie geograficzne wpłynęło na bogactwo Konstantynopola</p> <p>– uzasadnia twierdzenie, że Bizancjum połączyło w nauce tradycję zachodniorzymską i grecką</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla państwa ma kodyfikacja praw</p>	<p>– wyjaśnia, jaki wpływ na chrześcijaństwo miał podział Rzymu na część zachodnią i wschodnią</p> <p>– opisuje, jakie zmiany w bazylice Hagia Sofia zostały dokonane przez muzułmanów</p>
<p>2. Arabowie i początki islamu</p>	<ul style="list-style-type: none"> •pochodzenie Arabów •działalność Mahometa i narodziny islamu •religia muzułmańska i jej zasady •dżihad i podboje Arabów •kultura i nauka arabska •terminy: <i>oaza, Czarny Kamień, Mekka, Medyna, islam, Allah, Koran, meczet, minaret, mihrab, minbar, dżihad, kalifowie, cyfry</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>oaza, islam, Allah, Koran, meczet</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wskazuje podstawowe różnice między chrześcijaństwem a islamem</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>oaza, Czarny Kamień, Mekka, Medyna, islam, Allah, Koran, meczet, minaret, mihrab, minbar, dżihad, kalifowie, cyfry</i></p> <p>– omawia najważniejsze zasady wiary muzułmanów</p> <p>– wskazuje na mapie: Półwysep Arabski, Mekkę, Medynę oraz</p>	<p>– przedstawia postać i działalność Mahometa</p> <p>– omawia osiągnięcia Arabów w dziedzinie kultury i nauki w średniowieczu</p> <p>– charakteryzuje i ocenia stosunek Arabów do ludów podbitych w średniowieczu</p> <p>– zaznacza na osi czasu datę: 622 r.</p>	<p>– wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy chrześcijaństwem a islamem</p> <p>– podaje przykłady wpływu kultury, nauki i języka arabskiego na Europejczyków</p>	<p>– wyjaśnia, jak zmieniło się nastawienie części muzułmanów do innych kultur w średniowieczu i współcześnie</p> <p>– ocenia potrzebę tolerancji religijnej</p> <p>– wskazuje na podobieństwa i różnice w sposobie postrzegania czasu między chrześcijaństwem a islamem</p>

	<p><i>arabskie, stal damasceńska, arabeski</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci historyczne: Mahomet 		<p>imperium arabskie w okresie świetności</p>			
3. Nowe państwa w Europie	<ul style="list-style-type: none"> • powstanie państwa Franków • cesarstwo Karola Wielkiego • rozwój kultury i nauki w państwie Karola Wielkiego • traktat w Verdun i jego skutki – nowe państwa w Europie • Rzesza Niemiecka • terminy: <i>Frankowie, dynastia, majordom, Karolingowie, układ w Verdun, cesarstwo, margrabia, marchia, możnowładca, Rzesza Niemiecka</i> • postaci historyczne: Chlodwig, Karol Młot, Pepin Mały, Karol Wielki, Otton I 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>dynastia, cesarstwo, możnowładca</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego Karol otrzymał przydomek „Wielki”</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Frankowie, dynastia, majordom, Karolingowie, układ w Verdun, cesarstwo, margrabia, marchia, możnowładca, Rzesza Niemiecka</i></p> <p>– wskazuje na mapie: zasięg terytorialny państwa Franków w czasach Karola Wielkiego, Akwizgran i Rzym</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób władzę w państwie Franków przejęła dynastia Karolingów</p> <p>– charakteryzuje rozwój kultury i nauki w czasach Karola Wielkiego</p> <p>– przedstawia postanowienia traktatu w Verdun oraz jego skutki</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 800 r., 843 r., 962 r.</p> <p>– omawia dokonania: Chlodwiga, Karola Młota, Pepina Małego, Karola Wielkiego i Ottona I</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób doszło do utworzenia Rzeszy Niemieckiej</p> <p>– tłumaczy, dlaczego Karol Wielki jest jednym z patronów zjednoczonej Europy</p>	<p>– wyjaśnia skąd pochodzi polskie słowo „król”</p>
4. Konflikt papieża z cesarstwem	<ul style="list-style-type: none"> • wielka schizma wschodnia i jej skutki • spór o inwestyturę między cesarzem a papieżem w XI w. • Canossa jako miejsce pokuty cesarza Henryka IV • konkordat wormacki i jego postanowienia 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>prawosławie, ekskomunika</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>dogmaty, schizma, patriarcha, prawosławie, ekskomunika, inwestytura, synod, konkordat</i></p> <p>– wyjaśnia konsekwencje ekskomunikacji cesarza</p>	<p>– wyjaśnia przyczyny i skutki wielkiej schizmy wschodniej</p> <p>– wyjaśnia, czym są religie, a czym wyznania religijne</p> <p>– przedstawia przebieg sporu pomiędzy cesarzem a papieżem w XI w.</p>	<p>– wyjaśnia, na czym polegał spór o inwestyturę</p> <p>– omawia przykładowe różnice pomiędzy Kościołem katolickim a prawosławnym</p>	<p>– przedstawia okoliczności utworzenia Państwa Kościelnego</p>

	<ul style="list-style-type: none"> terminy: <i>dogmaty, schizma, patriarcha, prawosławie, ekskomunika, inwestytura, synod, konkordat</i> postaci historyczne: papież Grzegorz VII, cesarz Henryk IV 		<p>i opisuje ukorzenie się cesarza Henryka IV w Canossie</p> <p>– przedstawia postaci: papieża Grzegorza VI, cesarza Henryka IV</p>	<p>– przedstawia postanowienia konkordatu w Wormacji</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1054 r., 1077 r., 1122 r.</p>		
5. Wyprawy krzyżowe	<ul style="list-style-type: none"> zajęcie Ziemi Świętej przez Turków synod w Clermont krucjaty utworzenie Królestwa Jerozolimskiego powstanie zakonów rycerskich: templariuszy, joannitów i Krzyżaków upadek twierdzy Akka skutki wypraw krzyżowych terminy: <i>Ziemia Święta, synod, krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie</i> postaci historyczne: papież Urban II 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie</i></p> <p>– opisuje wygląd rycerzy zakonnych</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Ziemia Święta, synod, krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie</i></p> <p>– wyjaśnia przyczyny ogłoszenia krucjat</p> <p>– wskazuje na mapie: Ziemię Świętą i trasy wybranych krucjat</p> <p>– omawia skutki pierwszej krucjaty</p>	<p>– przedstawia zakony templariuszy, joannitów i Krzyżaków oraz ich zadania</p> <p>– opisuje skutki wypraw krzyżowych</p> <p>– przedstawia postać: Urbana II</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1096 r., 1291 r.</p>	<p>– omawia okoliczności zlikwidowania zakonu templariuszy</p>	<p>– przedstawia informacje, które z zakonów rycerskich funkcjonują współcześnie i jaka obecnie jest ich rola</p> <p>– ocenia rolę krucjat w kształtowaniu się relacji między chrześcijanami a muzułmanami</p>

*	* Tajemnice sprzed wieków – Skarb templariuszy •zakon templariuszy i jego funkcje po zakończeniu krucjat •wzrost znaczenia i bogactwatemplariuszy •przyczyny kasacji zakonu • polskie posiadłości templariuszy	– wyjaśnia, do jakich celów został powołany zakon templariuszy	– przedstawia genezę bogactwa templariuszy – opisuje mit skarbu templariuszy	– przedstawia dzieje templariuszy po upadku Królestwa Jerozolimskiego – opisuje losy ostatniego mistrza zakonu Jakuba de Molay	– przedstawia legendę o św. Graalu	– wskazuje posiadłości zakonu na obszarze dzisiejszej Polski
Rozdział V. Społeczeństwo średniowiecza						
1. System feudalny	•podział na seniorów i wasali •społeczna drabina feudalna •podział społeczeństwaśredniowiecznego na stany •terminy: <i>feudalizm, senior, wasal, lenno, hold lenny, stan, przywilej, suzeren, duchowieństwo, chłopci, szlachta, mieszczaństwo</i>	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>senior, wasal, hold lenny, przywilej</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, na czym polegała drabina feudalna	– poprawnie posługuje się terminami: <i>feudalizm, senior, wasal, lenno, hold lenny, stan, przywilej, suzeren, duchowieństwo, chłopci, szlachta, mieszczaństwo</i> – przedstawia, jak wyglądał hold lenny – wymienia i charakteryzuje poszczególne stany w społeczeństwie średniowiecznym	– omawia różnice pomiędzy społeczeństwem stanowym a współczesnym – opisuje zależność między seniorem a wasalem	– wyjaśnia, które stany były uprzywilejowane	– wyjaśnia, kim byli w Europie Zachodniej hrabiowie i baronowie
2. Epoka rycerzy	•ideał rycerza i jego obowiązki • od pazia do rycerza •życie codzienne rycerzy	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>rycerz, herb, kopia, ostrogi</i> – opisuje uzbrojenie rycerzy	– poprawnieposługuje się terminami: <i>rycerz, kodeks honorowy, paż, giermek, pasowanie, herb, kopia, ostrogi</i> – charakteryzuje ideał rycerza średniowiecznego	– opisuje życie codzienne rycerstwa – przedstawia poszczególne etapy wychowania rycerskiego – opisuje ceremonię pasowania na rycerza	– przedstawia historię najsynniejszego polskiego rycerzaZawiszy Czarnego z Garbowa	– przedstawia literackie ideały rycerskie: hrabiego Rolanda, króla Artura i rycerzy Okrągłego Stołu

	<ul style="list-style-type: none"> •elementy wyposażenia średniowiecznego rycerza •kultura rycerska •elementy wyposażenia średniowiecznego rycerza •terminy: <i>rycerz, kodeks honorowy, paż, giermek, pasowanie, herb, kopia, ostrogi</i> 		<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, kto mógł zostać rycerzem – opisuje uzbrojenie rycerskie 			
*	<ul style="list-style-type: none"> * Tajemnice sprzed wieków – Dlaczego rycerze brali udział w turniejach? • rola turniejów rycerskich • przebieg turniejów •konsekwencje zwycięstwa i porażki w turnieju • obyczajowość turniejowa 	– przy pomocy nauczycielaomawia, z jakimi konsekwencjami wiązała się porażka w turnieju	– przedstawia, w jaki sposób byli nagradzani zwycięzcy turniejów	– wyjaśnia, dlaczego rycerzebyli skłonni uczestniczyć w turniejach	– opisuje przebieg turniejów rycerskich	– wyjaśnia, dlaczego współczesna młodzież organizuje się w bractwa rycerskie i kultywujetradycję rycerską; podaje przykładtakiego bractwa
3.Sredniowieczne miasto i wieś	<ul style="list-style-type: none"> •powstanie osad rzemieślniczych i kupieckich •lokacje miast i wsi •samorząd miejski i jego organy •społeczeństwo miejskie •organa samorządu wiejskiego •wygląd średniowiecznego miasta 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, ratusz, pług, radło, brona</i> – porównuje życie codzienne mieszkańców średniowiecznych miast i wsi	– poprawnie posługuje się terminami: <i>gród, osada targowa, lokacja,zasadzca,kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, wójt, burmistrz, rada miejska, ława miejska, ratusz, cech, soltys, ława wiejska, trójpolówka, pług, radło, brona</i>	– wyjaśnia, na czym polegały lokacjamiast i wsi – przedstawia organy samorządu miejskiego – charakteryzuje różne grupy społeczne mieszczan – wyjaśnia, na czym polegała trójpolówka	– opisuje wybrany średniowieczny zabytek mieszczański w Polsce – znajduje i przedstawia informacje o założeniu własnej miejscowości	– przedstawia historie i okoliczności założenia najstarszych miast w regionie

	<ul style="list-style-type: none"> •zajęcia ludności wiejskiej •terminy: <i>gród, osada targowa, lokacja, zasadzka, kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, wójt, burmistrz, rada miejska, ława miejska, ratusz, cech, sołtys, ława wiejska, trójpolówka, pług, radło, brona</i> 		<ul style="list-style-type: none"> – opisuje, gdzie i w jaki sposób tworzyły się miasta – charakteryzuje główne zajęcia mieszkańców miast – opisuje życie i obowiązki ludności wiejskiej 			
4. Kościół w średniowieczu	<ul style="list-style-type: none"> •duchowni w średniowieczu, ich przywileje i obowiązki •religijność doby średniowiecza •średniowieczne zakony: benedyktyni, cystersi, franciszkanie, dominikanie • życie w średniowiecznym klasztorze •średniowieczne szkolnictwo • terminy: <i>zakon, klasztor, opat, reguła zakonna, benedyktyni,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>zakon, klasztor, uniwersytet</i> – przy pomocy nauczyciela omawia życie w średniowiecznym klasztorze i jego organizację – wyjaśnia, czym zajmowali się kopiści 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>zakon, klasztor, opat, reguła zakonna, benedyktyni, cystersi, skryptoria, kopiści, franciszkanie, dominikanie, asceza, benedyktyńska praca, uniwersytet</i> – charakteryzuje stan duchowny w średniowieczu – opisuje różne role, jakie odgrywali duchowni w społeczeństwie średniowiecznym 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia najważniejsze zakony średniowieczne – wyjaśnia określenie <i>benedyktyńska praca</i> – charakteryzuje średniowieczne szkolnictwo – porównuje szkolnictwo średniowieczne i współczesne – przedstawia dokonania świętego Franciszka z Asyżu 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje zakony kontemplacyjne i zakony żebracze – wyjaśnia, jaką funkcję w klasztorze spełniają: refektarz, wirydarz, dormitorium i kapitularz 	<ul style="list-style-type: none"> – znajduje i przedstawia informacje o najstarszych polskich kronikarzach: Gallu Anonimie i Wincentym Kadłubku – opisuje jeden z klasztorów działających w Polsce, wyjaśnia, jakiego zgromadzenia jest siedzibą, i przedstawia w skrócie dzieje tego zgromadzenia

	<p><i>cystersi, skryptoria, kopiści, franciszkanie, dominikanie, asceza, benedyktyńska praca, uniwersytet</i></p> <p>•postać historyczna: święty Franciszek z Asyżu</p>					
5. Sztuka średniowiecza	<p>•rola sztuki w średniowieczu</p> <p>•znaczenie <i>bibliipauperum</i></p> <p>•styl romański i jego cechy</p> <p>•styl gotycki i jego charakterystyczne elementy</p> <p>•rzeźba i malarstwo średniowieczne</p> <p>•pismo i miniatury w rękopisach</p> <p>•zabytki średniowieczne w Polsce</p> <p>•terminy: <i>biblia pauperum, styl romański, styl gotycki, katedra, portal, sklepienie, witraże, łuki oporowe, apsyda, rozeta,</i></p>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>katedra, witraże, miniatura</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela omawia zabytki sztuki średniowiecznej w Polsce</p> <p>– wymienia różne dziedziny sztuki średniowiecznej</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>biblia pauperum, katedra, styl romański, styl gotycki, portal, sklepienie, witraże, łuki oporowe, apsyda, rozeta, przypory, miniatura, inicjał</i></p> <p>– wyjaśnia, czym była i jakie zadania spełniała <i>biblia pauperum</i></p>	<p>– charakteryzuje styl romański</p> <p>– omawia cechy stylu gotyckiego</p>	<p>– porównuje styl gotycki i romański</p> <p>– przedstawia przykłady rzeźby i malarstwa średniowiecznego</p>	<p>– znajduje i przedstawia informacje o średniowiecznych świątyniach w swoim regionie oraz elementach ich wystroju</p>

	<i>przypory, miniatura, inicjał</i>					
Rozdział VI. Polska pierwszych Piastów						
I. Zanim powstała Polska	<ul style="list-style-type: none"> ● najstarsze osadnictwo na ziemiach polskich w świetle wykopalisk archeologicznych ● gród w Biskupinie ● Słowianie w Europie i ich kultura ● wierzenia dawnych Słowian ● pierwsze państwa słowiańskie ● plemiona słowiańskie na ziemiach polskich ● terminy: <i>kurhan, kamienne kręgi, Biskupin, wielka wędrówka ludów, Słowianie, Swaróg, Perun, Świętowit, plemię, Państwo Wielkomorawskie, Wiśla</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>wielka wędrówka ludów, plemię</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela opisuje wygląd osady w Biskupinie</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>kurhan, kamienne kręgi, Biskupin, wielka wędrówka ludów, Słowianie, Swaróg, Perun, Świętowit, plemię, Państwo Wielkomorawskie, Wiśla</i></p> <p>– przedstawia okoliczności pojawienia się Słowian na ziemiach polskich</p> <p>– charakteryzuje wierzenia Słowian</p> <p>– wskazuje na mapie: rozmieszczenie plemion słowiańskich na ziemiach polskich</p>	<p>– przedstawia najstarsze państwa słowiańskie</p> <p>– wymienia państwa słowiańskie, które przyjęły chrześcijaństwo w obrządku łacińskim, oraz te, które przyjęły je w obrządku greckim</p> <p>– wyjaśnia rolę, jaką w rozwoju państw słowiańskich odegrali święci Cyryl i Metody</p>	<p>– podaje przykłady tradycji pogańskich zachowanych do czasów współczesnych</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób powstał alfabet słowiański</p>	<p>– wymienia pozostałości bytowania ludów przed-słowiańskich na ziemiach polskich</p> <p>– przedstawia współczesne konsekwencje wynikające dla krajów słowiańskich z przyjęcia chrześcijaństwa w obrządku greckim lub łacińskim</p>

	<p><i>nie, Polanie</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci historyczne: święty Cyryl i święty Metody 					
2. Mieszko I i początki Polski	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój państwa Polan • dynastia Piastów • panowanie Mieszka I • małżeństwo Mieszka z Dobrawą • chrzest Polski i jego skutki • konflikt z margrabią Hodonem i bitwa pod Cedynią • terminy: <i>książę, dynastia, Piastowie, biskupstwo, dyplomacja, poganin, Dagome iudex</i> • postaci historyczne: Mieszko I, Dobrawa 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>książę, dynastia</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, skąd pochodzi nazwa „Polska”</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>książę, dynastia, Piastowie, biskupstwo, dyplomacja, poganin, Dagome iudex</i></p> <p>– wyjaśnia, dlaczego w przeciwieństwie do legendarnych przodków Mieszko I jest uznawany za pierwszego historycznego władcę Polski</p> <p>– opisuje zasługi Mieszka i Dobrawy</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 966 r., 972 r.</p> <p>– wskazuje na mapie: Gniezno, Poznań, Wielkopolskę, granice państwa Mieszka I</p>	<p>– przedstawia okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka I</p> <p>– wyjaśnia skutki chrztu Mieszka I</p> <p>– opisuje stosunki Mieszka I z sąsiadami</p>	<p>– uzasadnia twierdzenie, że przyjęcie chrztu przez Mieszka I należało do najważniejszych wydarzeń w dziejach Polski</p>	<p>– omawia dokument <i>Dagome iudex</i> i jego wartość jako źródła historycznego</p> <p>– przedstawia bilans korzyści, jakie mogło przynieść Mieszkowi I przyjęcie chrztu lub pozostanie przy wierzeniach pogańskich</p>
3. Polska Bolesława Chrobrego	<ul style="list-style-type: none"> • misja biskupa Wojciecha i jej skutki • zjazd gnieźnieński i jego konsekwencje 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>arcybiskupstwo, koronacja</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>relikwie, zjazd gnieźnieński, arcybiskupstwo, Miłsko, Łużyce, Grody</i></p>	<p>– przedstawia przebieg i znaczenie zjazdu w Gnieźnie</p> <p>– opisuje wojny prowadzone przez Chrobrego z sąsiadami</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie utworzenia niezależnego Kościoła w państwie polskim</p> <p>– opisuje Drzwi Gnieźnieńskie jak przykład źródła ikonograficznego</p>	<p>– wskazuje pozytywne i negatywne skutki polityki prowadzonej przez Bolesława Chrobrego</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • powstanie niezależnej organizacji na ziemiach polskich • stosunki Bolesława Chrobrego z sąsiadami • koronacja Bolesława Chrobrego na króla Polski i jej znaczenie • terminy: <i>relikwie, zjazd gnieźnieński, arcybiskupstwo, Miłsko, Łużyce, Grody Czerwieńskie, koronacja</i> • postaci historyczne: Bolesław Chrobry, biskup Wojciech, cesarz Otton III 	znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego	<i>Czerwieńskie, koronacja</i> – opisuje misję świętego Wojciecha do pogańskich Prusów – wskazuje na mapie: granice państwa Bolesława Chrobrego na początku jego panowania oraz ziemie przez niego podbite – omawia rolę, jaką w dziejach Polski odegrali: Bolesław Chrobry, biskup Wojciech, cesarz Otton III – zaznacza na osi czasu daty: 1000 r., 1025 r.		z najstarszych dziejów Polski	
4. Kryzys i odbudowa państwa polskiego	<ul style="list-style-type: none"> • kryzys państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego • panowanie Mieszka II • reformy Kazimierza Odnowiciela 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>insygnia królewskie</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem”	– poprawnie posługuje się terminem: <i>insygnia królewskie</i> – wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem” – wskazuje na mapie: ziemie polskie pod	– opisuje sytuację państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego – ocenia postawę Bezpryma – przedstawia skutki kryzysu państwa polskiego – charakteryzuje rządy Bolesława Śmiałego	– opisuje sytuację międzynarodową w okresie rządów Bolesława Śmiałego – wyjaśnia przyczyny i skutki sporu króla z biskupem Stanisławem	– wyjaśnia przyczyny kryzysu państwa wczesnopiastowskiego – ocenia dokonania Mieszka II, Kazimierza

	<ul style="list-style-type: none"> •Kraków stolicą państwa •polityka zagraniczna Bolesława Śmiałego •koronacja Bolesława Śmiałego •konflikt króla z biskupem Stanisławem i jego skutki •terminy: <i>insygnia królewskie</i> •postaci historyczne: Mieszko II, Kazimierz Odnowiciel, Bolesław Śmiały, biskup Stanisław 		<p>panowaniem Kazimierza Odnowiciela</p> <p>– omawia działalność: MieszkaII, Bezpryma, Kazimierza Odnowiciela, Bolesława Śmiałego i biskupa Stanisława</p> <p>– zaznacza na osi czasu datę: 1076 r.</p>			Odnowiciela i Bolesława Śmiałego
5. Rządy Bolesława Krzywoustego	<ul style="list-style-type: none"> •rządy Władysława Hermana i Sieciecha •podział władzy między synów Władysława Hermana •bratobójcza wojna między Bolesławem i Zbigniewem •najazd niemiecki na ziemie polskie i obrona Głogowa 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>senior i juniorzy, zasada senioratu</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>palatyn (wojewoda), testament, zasada senioratu, senior i juniorzy</i> – wskazuje na mapie: państwo Bolesława Krzywoustego – opisuje postaci: Władysława Hermana, Sieciecha, Bolesława Krzywoustego i Zbigniewa – zaznacza na osi czasu daty: 1109 r. i 1138 r.	– opisuje rządy Władysława Hermana i rolę Sieciecha w jego państwie – przedstawia przebieg konfliktu między Bolesławem a Zbigniewem – opisuje niemiecki najazd w 1109 r. i obronę Głogowa – przedstawia sukcesy Krzywoustego w walkach z Pomorzanami – omawia przyczyny ogłoszenia testamentu Krzywoustego	– ocenia postawę Bolesława wobec brata – wyjaśnia zasadę senioratu – wyjaśnia, jakie skutki dla państwa mogą mieć wewnętrzne spory o tron	– przedstawia postać Galla Anonima – wyjaśnia znaczenie dostępu państwa do morza – ocenia szanse i zagrożenia wynikające z wprowadzenia zasady senioratu

	<ul style="list-style-type: none"> •podbój Pomorza przez Bolesława Krzywoustego •testament Krzywoustego i jego założenia •terminy: <i>palatyn (wojewoda), testament, zasada senioratu, senior i juniorzy</i> •postaci historyczne: Władysław Herman, Sieciech, Zbigniew, Bolesław Krzywousty 					
6. Społeczeństwo w czasach pierwszych Piastów	<ul style="list-style-type: none"> •grody i ich funkcje •życie w grodzie i na podgrodziu •sposoby uprawy roli na ziemiach polskich •podział społeczeństwa w państwie pierwszych Piastów •zakres władzy panującego •powinności poddanych wobec władcy 	<ul style="list-style-type: none"> – posługuje się terminami: <i>gród, podgrodzie, danina, posługi</i> – przedstawia wygląd i budowę średniowiecznego grodu – opisuje sposoby pozyskiwania ziemi uprawnej i jej uprawiania 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>gród, podgrodzie, prawo książęce, danina, posługi, osada służebna</i> – charakteryzuje grupy ludności w państwie wczesnopiastowskim – omawia zakres władzy panującego w państwie pierwszych Piastów 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia charakter drużyny książęcej – wyjaśnia powinności ludności względem władcy 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym się różnił wojownik drużyny od rycerza 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje przykłady nazw miejscowości, które mogły w średniowieczu pełnić funkcję osad służebnych

	<ul style="list-style-type: none"> •powstanie rycerstwa w Polsce •terminy: <i>metoda żarowa, gród, podgrodzie, prawo książęce, danina, posługi, osada służebna, wojowie, drużyna książęca</i> 					
*	<ul style="list-style-type: none"> * Tajemnice sprzed wieków – Kto spisywał dzieje Polski? •źródła historyczne dotyczące początków państwa polskiego •obiektywizm i prawda historyczna 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia nazwy źródeł historycznych dotyczących dziejów państwa polskiego za panowania pierwszych Piastów – tłumaczy konieczność weryfikacji prawdziwości źródeł historycznych 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia dokonania postaci: Galla Anonima i Wincentego Kadłubka 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia teorie dotyczące pochodzenia Galla Anonima – wymienia przyczyny powstania kronik 	<ul style="list-style-type: none"> – określa ramy chronologiczne wydarzeń opisanych w kronikach Galla Anonima i Wincentego Kadłubka 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przykład innej średniowiecznej kroniki polskiej
Rozdział VII. Polska w XIII–XV wieku						
I. Rozbicie dzielnicowe	<ul style="list-style-type: none"> •walki wewnętrzne między książętami piastowskimi o prymat w Polsce •utrwalenie rozbicia dzielnicowego •osłabienie Polski na arenie międzynarodowej •sprowadzenie Krzyżaków do Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, jakie były przyczyny wewnętrznych walk między książętami piastowskimi 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy, osadnictwo, kolonizacja, trójpolówka</i> – charakteryzuje państwo polskie podczas rozbicia dzielnicowego 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje okoliczności sprowadzenia zakonu krzyżackiego do Polski oraz konsekwencje tego wydarzenia – omawia skutki rozbicia dzielnicowego – opisuje kolonizację na ziemiach polskich 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia historię zakonu krzyżackiego – wyjaśnia, dlaczego książęta dzielnicowi często nadawali przywileje oraz ziemię rycerstwu i duchowieństwu 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje sposób walki Mongołów – przedstawia dynastię panującą na Pomorzu Gdańskim w okresie rozbicia dzielnicowego

	<ul style="list-style-type: none"> • najazdy Mongołów i bitwa pod Legnicą • przemiany społeczne i gospodarcze w okresie rozbicia dzielnicowego • terminy: <i>rozbiciedzielnicowe, dzielnic senioralna, Tatarzy, osadnictwo, kolonizacja, trójpółwka</i> • postaci historyczne: Władysław Wygnaniec, Leszek Biały, Konrad Mazowiecki, Henryk Pobożny 		<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie: podział państwa na różne dzielnice oraz ziemie utracone w okresie rozbiciadzielnicowego – omawia postaci: Władysława Wygnańca, Leszka Białego, Konrada Mazowieckiego, Henryka Pobożnego – zaznacza na osi czasu daty: 1226 r., 1227 r., 1241 r. 			
2. Zjednoczenie Polski	<ul style="list-style-type: none"> • koronacja i śmierć Przemysła II • panowanie Wacława II • rola arcybiskupów gnieźnieńskich i jednolitej organizacji kościelnej w zjednoczeniu u dzielnic polskich • przejęcie władzy przez Władysława Łokietka i jego koronacja • rządy Władysława Łokietka • konflikt Łokietka z Krzyżakami i bitwa pod Płowcami • terminy: <i>starosta, Szczerbiec</i> • postaci historyczne: Przemysł II, arcybiskup Jakub Świnka, Wacław II, Władysław Łokietek 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>starosta, Szczerbiec</i>	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>starosta, Szczerbiec</i> – wskazuje na mapie: granice państwa polskiego za panowania Władysława Łokietka, ziemie utracone na rzecz Krzyżaków – omawia postaci: Przemysła II, arcybiskupa Jakuba Świnki, Wacława II, Władysława Łokietka – zaznacza na osi czasu daty: 1295 r., 1309 r., 1320 r., 1331 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia próby zjednoczenia Polski przez książąt śląskich oraz Przemysła II – opisuje, w jakich okolicznościach Władysław Łokietek utracił Pomorze Gdańskie – przedstawia działania Władysława Łokietka na rzecz zjednoczenia kraju – opisuje przebieg konfliktu Władysława Łokietka z Krzyżakami 	– wyjaśnia, jaką rolę w zjednoczeniu kraju odegrał Kościół katolicki	– przedstawia wyobrażenie na temat świętego Stanisława jako patrona zjednoczenia kraju

<p>3. Czasy Kazimierza Wielkiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • polityka dyplomacji Kazimierza Wielkiego • pokój z zakonem krzyżackim w Kaliszu • przyłączenie nowych ziem do państwa polskiego • reformy Kazimierza Wielkiego • umocnienie granic polskiego państwa • utworzenie Akademii Krakowskiej i skutki tej decyzji • zjazd monarchów w Krakowie • uczta u Wierzyńka • terminy: <i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i> • postać historyczna: Kazimierz Wielki 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela tłumaczy, co zdecydowało o przyznaniu Kazimierzowi przydomka „Wielki”</p> <p>– wyjaśnia znaczenie słów, że Kazimierz Wielki: <i>zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i></p> <p>– wskazuje na mapie: granice monarchii Kazimierza Wielkiego i ziemie włączone do Polski przez tego władcę</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1333 r., 1343 r., 1364 r.</p>	<p>– przedstawia i ocenia postanowienia pokoju w Kaliszu</p> <p>– charakteryzuje reformy Kazimierza Wielkiego</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób Kazimierz dbał o obronność państwa</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego Kazimierz Wielki za najważniejsze uznał reformy wewnętrzne państwa</p> <p>– tłumaczy, jakie znaczenie miało założenie Akademii Krakowskiej</p> <p>– wyjaśnia znaczenie uczty u Wierzyńka</p>	<p>– przedstawia cele oraz konsekwencje układu dynastycznego zawartego przez Kazimierza Wielkiego z Węgrami</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego sól należała niegdyś do najdroższych towarów</p> <p>– przedstawia wybrany zamek wzniesiony w czasach Kazimierza Wielkiego</p>
--------------------------------------	--	--	--	---	--	---

<p>4. Unia polsko-litewska</p>	<ul style="list-style-type: none"> •koniec dynastii Piastów na polskim tronie •rządy Andegawenóww Polsce •unia polsko-litewska w Krewie •wielka wojna z zakonem krzyżackim i bitwa pod Grunwaldem •I pokój w Toruniu •unia w Horodle •terminy: <i>Andegawenowie,unia personalna, sobór, Wielkie Księstwo Litewskie, Jagiellonowie</i> •postaci historyczne: Ludwik Węgierski, Jadwiga, Władysław Jagiełło, wielki książę Witold, Paweł Włodkowic, Ulrich von Jungingen 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>unia personalna</i></p> <p>– przedstawia dynastię zapoczątkowaną przez Władysława Jagiełłę</p> <p>– przy pomocy nauczyciela opisuje przyczyny i przebieg wielkiej wojny z zakonem krzyżackim</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Andegawenowie, unia personalna, sobór, Wielkie Księstwo Litewskie, Jagiellonowie</i></p> <p>– wyjaśnia przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej</p> <p>– opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem</p> <p>– wskazuje na mapie: granice Wielkiego Księstwa Litewskiego, Krewo, Horodło, Grunwald, Toruń</p> <p>– opisuje postaci: Ludwika Węgierskiego, Jadwigi, Władysława Jagiełły, wielkiego księcia Witolda, Pawła Włodkowica, Ulricha von Jungingena</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1385 r., lata 1409–1411, 1410 r., 1413 r.</p>	<p>– przedstawia okoliczności objęcia tronu polskiego przez Jadwigę</p> <p>– wymienia postanowienia unii w Krewie</p> <p>– przedstawia postanowienia pokoju w Toruniu</p> <p>– wyjaśnia zasady współpracy między Polską a Litwą ustalone w zapisach unii w Horodle</p>	<p>– charakteryzuje stanowisko polskiej delegacji na soborze w Konstancji</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Akademia Krakowska została przemianowana na Uniwersytet Jagielloński</p>	<p>– uzasadnia twierdzenie, że poglądy Pawła Włodkowica na temat wojen religijnych są aktualne także dzisiaj</p>
<p>*</p>	<p>* Tajemnice sprzed wieków – Jaką bitwę namalował Jan Matejko? •okoliczności powstania obrazu</p>	<p>– przedstawia, kim był Jan Matejko</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób Jan Matejko przygotowywał się do namalowania obrazu</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego podczas II wojny światowej Niemcom zależało na zniszczeniu dzieła</p>	<p>– wymienia cele namalowania obrazu <i>Bitwa pod Grunwaldem</i></p> <p>– omawia nieścisłości w przekazie historycznym obrazu <i>Bitwa pod Grunwaldem</i></p>	<p>– wyjaśnia, jakie warunki powinno spełniać dzieło sztuki, aby można je było traktować jako źródło historyczne</p> <p>– omawia inne dzieło Jana Matejki</p>

	<p><i>Bitwa pod Grunwaldem</i></p> <ul style="list-style-type: none"> •Jan Matejko jako malarz dziejów Polski •obrazy jako źródło wiedzy historycznej •znaczenie <i>Bitwy pod Grunwaldem</i> 					
5. Czasy świetności dynastii Jagiellonów	<ul style="list-style-type: none"> •okoliczności zawarcia unii polsko-węgierskiej •bitwa pod Warną •panowanie Kazimierza Jagiellończyka •wojna trzynastoletnia •II pokój toruński i jego postanowienia •panowanie Jagiellonów w Czechach i na Węgrzech •terminy: <i>Związek Pruski, wojna trzynastoletnia, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, wojska zaciężne, żold</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>wojska zaciężne, żold</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela opisuje okoliczności śmierci Władysława Warneńczyka</p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego dla Polski ważne stało się odzyskanie dostępu do morza</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Związek Pruski, wojna trzynastoletnia, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, wojska zaciężne, żold</i></p> <p>– wskazuje na mapie: Węgry, Warnę, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, państwa rządzone przez Jagiellonów w drugiej połowie XV w.</p> <p>– omawia dokonania: Władysława III Warneńczyka, Zbigniewa Oleśnickiego i Kazimierza Jagiellończyka</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1444 r., 1454 r., 1466 r.</p>	<p>– przedstawia okoliczności zawarcia unii polsko-węgierskiej</p> <p>– charakteryzuje rządzącego Kazimierza Jagiellończyka</p> <p>– opisuje przebieg wojny trzynastoletniej</p> <p>– przedstawia postanowienia II pokoju toruńskiego</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego doszło do zawarcia Związku Pruskiego</p> <p>– porównuje postanowienia I i II pokoju toruńskiego</p> <p>– uzasadnia twierdzenie, że odzyskanie dostępu do morza miało przełomowe znaczenie dla rozwoju polskiej gospodarki</p>	<p>– przedstawia Jana Długosza jako historyka i wychowawcę przyszłych królów Polski</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego wojska zaciężne pod koniec średniowiecza zastąpiły w bitwach tradycyjne rycerstwo</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • postaci historyczne: Władysław III Warneńczyk, Kazimierz Jagiellończyk, Zbigniew Oleśnicki 					
6. Monarchia stanowa w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> • monarchia patrymonialna i stanowa • wpływ przywilejów nadawanych przez władcę na osłabienie władzy królewskiej • przekształcenie się rycerstwa w szlachtę • przywileje szlacheckie i ich konsekwencje dla władzy królewskiej • ukształtowanie się sejmu walnego • konstytucja <i>Nihil novi</i> i jej znaczenie dla ustroju Rzeczypospolitej • terminy: <i>monarchia patrymonialna, monarchia stanowa, przywileje, szlachta, pańszczyzna, konstytucja sejmowa, sejm walny, izba poselska, senat</i> 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>szlachta, sejm walny, izba poselska, senat</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>monarchia patrymonialna, monarchia stanowa, przywileje, szlachta, pańszczyzna, konstytucja sejmowa, sejm walny, izba poselska, senat</i> – przedstawia sejm walny oraz jego skład – zaznacza na osi czasu daty: 1374 r., 1505 r.	– wyjaśnia, w jaki sposób rycerstwo przekształciło się w szlachtę – wyjaśnia, w jaki sposób szlachta uzyskała wpływ na sprawowanie rządów w Polsce – przedstawia najważniejsze przywileje szlacheckie – wyjaśnia znaczenie konstytucji <i>Nihil novi</i>	– przedstawia, kiedy i w jaki sposób doszło do utworzenia stanów w Polsce – tłumaczy różnice między monarchią patrymonialną a stanową – wyjaśnia, jaka jest geneza nazw obu izb sejmu walnego: izby poselskiej oraz senatu	– ocenia, jakie szanse i jakie zagrożenie niesło za sobą zwiększenie wpływu szlachty na władzę

Wymagania edukacyjne z historii w klasie V dla ucznia z upośledzeniem w stopniu lekkim

*Gwiazdką oznaczono tematy, zagadnienia dodatkowe (nieobowiązkowe) z podstawy programowej

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
Rozdział 1. Pierwsze cywilizacje						
1. Życie pierwszych ludzi	<ul style="list-style-type: none"> ●pochodzenie człowieka ●różnice między koczowniczym a osiadłym trybem życia ●życie człowieka pierwotnego ●epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza ●początki rolnictwa i udomowienie zwierząt ●dawne i współczesne sposoby wytopiania żelaza ●terminy: <i>pięściak, hodowla, koczowniczy tryb życia, osiadły tryb życia, rewolucja neolityczna, epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>koczowniczy i osiadły tryb życia, pięściak</i></p> <p>– opisuje różnice między człowiekiem pierwotnym a współczesnym</p> <p>– potrafi wyjaśnić, jakie korzyści daje człowiekowi umiejętność uprawy ziemi i hodowli zwierząt</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego narzędzia metalowe są lepsze od kamiennych</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>pięściak, hodowla, koczowniczy tryb życia, osiadły tryb życia, rewolucja neolityczna, epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza</i></p> <p>– przedstawia, skąd wywodzą się praludzie</p> <p>– opisuje życie ludzi pierwotnych</p> <p>– charakteryzuje epoki kamienia, brązu i żelaza</p> <p>– wyjaśnia znaczenie nabycia umiejętności wskrzeszania ognia przez człowieka</p>	<p>– porównuje koczowniczy tryb życia z osiadłym</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała rewolucja neolityczna</p> <p>– przedstawia dawne i współczesne sposoby wytopiania żelaza</p>	<p>– wskazuje umiejętności, których nabycie umożliwiło ludziom przejście na osiadły tryb życia</p> <p>– wyjaśnia skutki rewolucji neolitycznej</p> <p>– wskazuje szlaki, którymi ludność zasiedliła różne kontynenty</p>	<p>– wyjaśnia pojęcie ewolucji</p> <p>– charakteryzuje kierunki ewolucji człowieka</p> <p>– porównuje poziom cywilizacyjny ludzi w różnych epokach</p>
2. Miasta-państwa Mezopotamii	<ul style="list-style-type: none"> ●Mezopotamia jako kolebka cywilizacji ●znaczenie wielkich rzek dla rozwoju najstarszych cywilizacji ●osiągnięcia cywilizacyjne mieszkańców Mezopotamii 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>cywilizacja, kanał nawadniający, kodeks</i></p> <p>– wyjaśnia, jaką funkcję mogą pełnić rzeki w życiu człowieka</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>cywilizacja, Mezopotamia, Bliski Wschód, Babilonia, Sumerowie, kanał nawadniający, kodeks, pismo klinowe, zikkurat, podatki</i></p> <p>– samodzielnie wskazuje na mapie: obszar</p>	<p>– opisuje rolę wielkich rzek w rozwoju rolnictwa, handlu i komunikacji</p> <p>– charakteryzuje i podaje przykłady państw-miast z terenu Mezopotamii</p>	<p>– objaśnia różnicę między prawem zwyczajowym a skodyfikowanym</p> <p>– tłumaczy, w jaki sposób powstawały pierwsze państwa</p>	<p>– przedstawia kraje leżące obecnie na obszarze dawnej Mezopotamii</p> <p>– wymienia współczesne przedmioty, których powstanie było możliwe dzięki</p>

	<ul style="list-style-type: none"> •powstanie pierwszych państw •zajęcia różnych grup społecznych •Kodeks Hammurabiego •terminy: <i>cywilizacja, Mezopotamia, Bliski Wschód, Babilonia, Sumerowie, kanał nawadniający, kodeks, pismo klinowe, zikkurat, podatki</i> 	<p>– wskazuje na mapie:obszar Mezopotamii</p> <p>– wyjaśnia zasadę <i>oko za oko, ząb za ząb</i></p>	<p>Mezopotamii, Tygrys, Eufrat, Ur, Babilon</p> <p>– wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacyjne ludów starożytnej Mezopotamii</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie kodyfikacji prawa w życiu społecznym</p>		osiągnięciom ludów Mezopotamii
3. W Egipcie faraonów	<ul style="list-style-type: none"> •Egipt jako przykład starożytnej cywilizacji •Egipt darem Nilu •osiągnięcia cywilizacji egipskiej •struktura społeczna •wierzenia Egipcjan jako przykład religii politeistycznej • terminy: <i>faraon, politeizm, piramidy, hieroglify, mumifikacja, sarkofag</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>piramida, faraon</i></p> <p>– wskazuje na mapie: Egipt oraz Nil</p> <p>– opisuje wygląd piramid</p> <p>– porównuje wygląd hieroglifów i pisma współczesnego</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>faraon, politeizm, piramidy, hieroglify, mumifikacja, sarkofag</i></p> <p>– wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej</p> <p>– opisuje zakres władzy faraona</p>	<p>– wyjaśnia rolę Nilu w rozwoju cywilizacji egipskiej</p> <p>– przedstawia strukturę społeczną Egiptu</p> <p>– podaje przykłady bogów i charakteryzuje wierzenia Egipcjan</p>	<p>– wyjaśnia powiązania między wierzeniami Egipcjan a ich osiągnięciami dziedzinie budownictwa i medycyny</p> <p>– opisuje, w jaki sposób wznoszono piramidy</p>	<p>– opisuje etapy pochówku faraonów</p> <p>– charakteryzuje najbardziej znane przykłady sztuki egipskiej (Sfinks, Dolina Królów, grobowiec Tutenchamona, popiersie Neferetiti), piramidy w Gizie, świątynia Abu Simbel</p>
4. W starożytnym Izraelu	<ul style="list-style-type: none"> •judaizm jako przykład religii monoteistycznej •biblijne dzieje Izraelitów •Dekalog i Tora •postaci biblijne: Abraham, Mojżesz, Dawid, Salomon •terminy: <i>judaizm, Tora, Jahwe, Dekalog, Mesjasz, synagoga,</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Tora, Żydzi, Dekalog</i></p> <p>– wyjaśnia, o czym opowiada Biblia</p> <p>– wymienia najważniejsze postaci biblijne związane z dziejami Żydów</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>judaizm, Tora, Jahwe, Dekalog, Mesjasz, synagoga, Mesjasz, Ziemia Obiecana, Arka Przymierza, monoteizm, plemię, Palestyna, prorok, Świątynia Jerozolimska</i></p> <p>– wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę</p>	<p>– opisuje główne etapy historii Izraelitów</p> <p>– charakteryzuje judaizm</p> <p>– porównuje wierzenia Egiptu oraz Izraela</p>	<p>– charakteryzuje dokonania najważniejszych przywódców religijnych i politycznych Izraela (Abraham, Mojżesz, Dawid, Salomon)</p> <p>– wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy judaizmem a chrześcijaństwem</p>	<p>– wyjaśnia terminy: <i>synagoga, rabin</i></p> <p>– podaje przykład synagogi we współczesnej Polsce</p>

	<i>Mesjasz, Ziemia Obiecana, Arka Przymierza, monoteizm, plemię, Palestyna, prorok, Świątynia Jerozolimska</i>		– wyjaśnia różnicę pomiędzy politeizmem a monoteizmem			
5. Cywilizacje Indii i Chin	<ul style="list-style-type: none"> •osiągnięcia cywilizacyjne Dalekiego Wschodu •system kastowy w Indiach •cywilizacja Doliny Indusu •terminy: <i>Daleki Wschód, Ariowie, kasta, hinduizm, Wielki Mur Chiński, Jedwabny Szlak</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Daleki Wschód, Wielki Mur Chiński</i></p> <p>– wskazuje na mapie: Indie, Chiny</p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego jedwab i porcelana były towarami poszukiwanymi na Zachodzie</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Daleki Wschód, Ariowie, kasta, hinduizm, Wielki Mur Chiński, Jedwabny Szlak</i></p> <p>– wymienia osiągnięcia cywilizacji doliny Indusu</p> <p>– wymienia osiągnięcia cywilizacji chińskiej</p> <p>– wyjaśnia, kiedy narodziło się cesarstwo chińskie</p>	<p>– opisuje system kastowy w Indiach</p> <p>– charakteryzuje wierzenia hinduistyczne</p>	<p>– charakteryzuje rolę Jedwabnego Szlaku w kontaktach między Wschodem a Zachodem</p> <p>– przedstawia terakotową armię jako zabytek kultury chińskiej</p> <p>– wymienia i wskazuje na mapie: rzeki: Indus, HuangHe, Jangcy</p>	<p>– charakteryzuje buddyzm</p> <p>– opowiada o filozofii Konfucjusza</p>
6. Od hieroglifów do alfabetu	<ul style="list-style-type: none"> •powstanie pisma i jego znaczenie dla rozwoju cywilizacji •pismo a prehistoria i historia •terminy: <i>papirus, tabliczki gliniane, pismo obrazkowe, pismo klinowe, Fenicjanie, pismo alfabetyczne, alfabet łaciński</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>pismo obrazkowe, hieroglify, alfabet, pismo alfabetyczne</i></p> <p>– wyjaśnia, do czego służy pismo</p> <p>– charakteryzuje polskie pismo jako przykład pisma alfabetycznego</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>papirus, tabliczki gliniane, pismo obrazkowe, pismo klinowe, Fenicjanie, pismo alfabetyczne, alfabet łaciński</i></p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób umiejętność pisania wpłynęła na dalsze osiągnięcia człowieka</p> <p>– porównuje pismo obrazkowe i alfabetyczne</p> <p>– wyjaśnia związek między wynalezieniem pisma a historią i prehistorią</p> <p>– omawia przyczyny</p>	<p>– wskazuje różne przykłady sposobów porozumiewania się między ludźmi i przekazywania doświadczeń</p> <p>– przyporządkowuje różne rodzaje pisma do cywilizacji, które je stworzyły</p> <p>– wymienia przykłady materiałów pisarskich stosowanych w przeszłości</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób pismo obrazkowe przekształciło się w klinowe</p> <p>– przedstawia genezę współczesnego pisma polskiego</p> <p>– wyjaśnia, jakie były trudności z odczytywaniem pisma obrazkowego</p>	<p>– podaje przykłady narodów, które posługują się pismem sięgającym tradycją do pisma greckiego oraz do łaciny</p> <p>– opowiada o przykładach alternatywnych języków umownych (alfabet Morse’a, język migowy)</p>

			wynalezienia pisma			
*	* Tajemnice sprzed wieków – Jak odczytano pismo Egipcjan? • wyprawa Napoleona do Egiptu • hieroglify – litery czy słowa? • postaci: Jean F. Champollion • terminy: <i>Kamień z Rosetty</i>	– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego po wielu stuleciach ludzie nie potrafili odczytać hieroglifów	– wyjaśnia, na czym polegały trudności w odczytaniu hieroglifów	– charakteryzuje i przedstawia znaczenie Kamienia z Rosetty – wyjaśnia, jak udało się odczytać hieroglify	– przedstawia postać oraz dokonania Jeana F. Champolliona	– wyjaśnia, jaki był wpływ wyprawy Napoleona do Egiptu oraz odczytania hieroglifów na pojawienie się egiptologii
Rozdział 2. Starożytna Grecja						
1. Demokratyczne Ateny	• warunki naturalne Grecji • życie w greckiej polis • cechy charakterystyczne demokracji ateńskiej • Perykles – najwybitniejszy przywódca demokratycznych Aten • terminy: <i>Hellada, Hellenowie, polis, demokracja, zgromadzenie ludowe, akropol, agora</i> • postaci historyczne: Perykles	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>demokracja, zgromadzenie ludowe</i> – przy pomocy nauczyciela opisuje wygląd greckiego polis i życie w nim na przykładzie Aten	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Hellada, Hellenowie, polis, demokracja, zgromadzenie ludowe, akropol, agora</i> – wskazuje na mapie: Grecję, Ateny – wyjaśnia znaczenie terminu <i>demokracja</i> i charakteryzuje demokrację ateńską	– wyjaśnia wpływ warunków naturalnych Grecji na zajęcia ludności oraz sytuację polityczną (podział na polis) – wyjaśnia, kim był Perykles – opisuje, kto posiadał prawa polityczne w Atenach	– wskazuje podobieństwa i różnice między demokracją ateńską a współczesną demokracją parlamentarną	– wyjaśnia, w jaki sposób kultura grecka rozprzestrzeniła się w basenie Morza Śródziemnego

<p>*2. Sparta i wojny z Persami</p>	<ul style="list-style-type: none"> •ustrój i społeczeństwo starożytnej Sparty •cechy i etapy wychowania spartańskiego •powstanie i rozwój imperium perskiego •wojny grecko-perskie •terminy: <i>Persowie, danina, sojusz, hoplita, falanga</i> •wydarzenia: bitwa pod Maratonem, bitwa pod Termopilami, bitwa pod Salaminą •postaci historyczne: Dariusz, Kserkses, Leonidas 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>danina, sojusz</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela przedstawia cele i charakter wychowania spartańskiego</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>danina, sojusz, hoplita, falanga</i></p> <p>– przedstawia cele i charakter wychowania spartańskiego</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Spartan uważano za najlepszych wojowników greckich</p> <p>– wskazuje na mapie: Spartę, Persję</p> <p>– wyjaśnia, kim byli Dariusz, Kserkses i Leonidas</p>	<p>– charakteryzuje ustrój i społeczeństwo starożytnej Sparty</p> <p>–posługuje się wyrażeniami:<i>spartańskie warunki, mówić lakonicznie</i></p> <p>– wyjaśnia przyczyny i opisuje przebieg wojen grecko-perskich</p> <p>– wskazuje na mapie: Maraton, Termopile, Salaminę</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 490 r. p.n.e., 480 r. p.n.e.</p>	<p>– opisuje, w jaki sposób walczyli starożytni Grecy</p> <p>– wyjaśnia genezę biegów maratońskich</p> <p>– tłumaczy znaczenie zwrotu: <i>wrócić z tarczą lub na tarczy</i></p>	<p>– porównuje ustroje Aten i Sparty</p> <p>– opisuje przebieg bitwy pod Termopilami i ocenia postać króla Leonidasa</p>
<p>3. Bogowie i mity</p>	<ul style="list-style-type: none"> •wierzenia starożytnych Greków •mity greckie •najważniejsi greccy bogowie: Zeus, Hera, Posejdon, Afrodyta, Atena, Hades, Hefajstos, Ares, Apollo, Hermes •Homer i jego dzieła– <i>Iliada</i> i <i>Odyseja</i> •terminy: <i>Olimp, mity, heros, Partenon, Herakles, Achilles, Odyseusz, wojna trojańska, koń trojański</i> •postać historyczna: Homer 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>mity, heros</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela charakteryzuje najważniejszych bogów greckich</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Olimp, mity, heros, Partenon, Herakles, Achilles, Odyseusz, koń trojański</i></p> <p>– przedstawia wierzenia starożytnych Greków</p> <p>– wskazuje na mapie: górę Olimp, Troję</p> <p>– wyjaśnia, kim był Homer</p>	<p>– charakteryzuje najważniejszych bogów greckich: opisuje ich atrybuty i dziedziny życia, którym patronowali</p> <p>– omawia różne mity greckie</p> <p>– przedstawia treść <i>Iliady</i> i <i>Odysei</i></p> <p>– wyjaśnia współczesne rozumienie wyrażenia: <i>koń trojański</i></p>	<p>– opisuje wybrane miejsca kultu starożytnych Greków</p> <p>– omawia znaczenie wyroczni w życiu starożytnych Greków</p>	<p>– wyjaśnia nawiązujące do mitologii i związki frazeologiczne (frazeologizmy mitologiczne): <i>objęcia Morfeusza, stajnia Augiasza, syzyfowa praca, męki Tantara, nie Ariadny</i></p> <p>– opisuje archeologiczne poszukiwania mitycznej Troi</p>

<p>4. Kultura starożytnej Grecji</p>	<ul style="list-style-type: none"> •wspólne elementy w kulturze greckich polis •najważniejsze dokonania sztuki greckiej •narodziny teatru greckiego •znaczenie filozofii w starożytnej Grecji i najwybitniejsi filozofowie •grecka matematyka i medycyna •rola sportu w życiu starożytnych Greków •terminy: <i>Wielkie Dionizje, amfiteatr, tragedia, komedia, filozofia, igrzyska, olimpiada, Olimpia, stadion, pięciobój olimpijski</i> •postaci historyczne: Fidiasz, Myron, Ajschylos, Sofokles, Eurypides, Arystofanes, Sokrates, Platon, Arystoteles, Hipokrates, Pitagoras, Tales z Miletu 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>amfiteatr, igrzyska, olimpiada, stadion</i></p> <p>– opisuje rolę sportu w codziennym życiu</p> <p>– przy pomocy nauczyciela opisuje, jak narodził się teatr grecki i jakie było jego znaczenie dla Hellenów</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Wielkie Dionizje, amfiteatr, tragedia, komedia, filozofia, igrzyska, olimpiada, Olimpia, stadion, pięciobój olimpijski</i></p> <p>– wskazuje różne dziedziny kultury i sztuki rozwijane w starożytnej Grecji</p> <p>– opisuje charakter antycznych igrzysk sportowych</p>	<p>– opisuje charakter i cele antycznego teatru</p> <p>– przedstawia dokonania nauki greckiej</p> <p>– objaśnia, czym jest filozofia, i przedstawia jej najwybitniejszych przedstawicieli</p> <p>– wyjaśnia, kim byli: Fidiasz, Myron, Sofokles, Pitagoras, Tales z Miletu, Sokrates, Platon, Arystoteles</p> <p>– zaznacza na osi czasu datę: 776 r. p.n.e.</p>	<p>– przedstawia współczesną tradycję igrzysk olimpijskich</p> <p>– porównuje igrzyska antyczne ze współczesnymi</p>	<p>– charakteryzuje rolę kultury w życiu społecznym</p> <p>– przybliża postać i dokonania Archimedesesa</p> <p>– podaje przykłady wpływu dokonań starożytnych Greków na współczesną kulturę i naukę</p>
<p>*5. Imperium Aleksandra Wielkiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> •podboje Aleksandra Wielkiego •wojna z Persją (bitwy nad rzeczką Granik, pod Issos i pod Gaugamelą) •wyprawa Aleksandra do Indii 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>imperium</i></p> <p>– uzasadnia, dlaczego Aleksandra nazwano „Wielkim”</p> <p>– określa, na jakim</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>imperium, węzeł gordyjski, hellenizacja</i></p> <p>– wskazuje na mapie: Macedonię, Persję, Indie i Aleksandrię</p>	<p>– wyjaśnia charakter kultury hellenistycznej</p> <p>– przedstawia skutki podbojów Aleksandra</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 333 r. p.n.e., 331 r. p.n.e.</p>	<p>– omawia znaczenie Biblioteki Aleksandryjskiej</p> <p>– charakteryzuje sposób walki wojsk Aleksandra Macedońskiego</p>	<p>– przedstawia siedem cudów świata</p> <p>– wymienia państwa, które leżą dziś na terenach podbitych przez Aleksandra Wielkiego</p>

	<ul style="list-style-type: none"> •kulturowe skutki podbojów Aleksandra Wielkiego •terminy: <i>imperium, falanga macedońska, węzeł gordyjski, hellenizacja, kultura hellenistyczna</i> •postaci historyczne: Filip II, Aleksander Macedoński (Wielki) 	obszarze toczyły się opisywane wydarzenia	<p>w Egipcie</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje przebieg kampanii perskiej Aleksandra Macedońskiego – opisuje dokonania Filipa II i Aleksandra Macedońskiego (Wielkiego) 	– posługuje się terminami: <i>falanga macedońska, kultura hellenistyczna</i>		
*	<p>* Tajemnice sprzed wieków – Jak wyglądała latarnia morska na Faros?</p> <ul style="list-style-type: none"> •siedem cudów świata • konstrukcja latarni morskiej na Faros 	– wyjaśnia, dlaczego w przeszłości ludzie mieli problem ze wznoszeniem wysokich budowli	– przedstawia, w jaki sposób działała latarnia w starożytności	– opisuje losy latarni na Faros	– charakteryzuje siedem cudów świata	– omawia inny wybrany obiekt z listy siedmiu cudów świata starożytnego
Rozdział III. Starożytny Rzym						
1. Ustrój starożytnego Rzymu	<ul style="list-style-type: none"> •legendarne początki państwa rzymskiego •zasady ustrojowe republiki rzymskiej •społeczeństwo starożytnego Rzymu •dokonania Gajusza Juliusza Cezara •upadek republiki •powstanie cesarstwa rzymskiego •terminy: <i>Italia, monarchia, republika, senat, patrycjusze, plebejusze, konsulowie, pretorzy,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>dyktator, cesarz</i> – wskazuje na mapie: Rzym – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego symbolem Rzymu została wilczyca 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>Italia, monarchia, republika, senat, patrycjusze, plebejusze, konsulowie, pretorzy, kwestorzy, trybun ludowy, dyktator, cesarz</i> – przedstawia legendarne początki Rzymu – wskazuje na mapie: Półwysep Apeniński – omawia dokonania Gajusza Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje ustrój republiki rzymskiej i jej główne organy władzy – przedstawia kompetencje najważniejszych urzędów republikańskich – opisuje konflikt społeczny między patrycjuszami a plebejuszami – zaznacza na osi czasu daty: 753 r. p.n.e., 44 r. p.n.e. 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia przyczyny oraz okoliczności upadku republiki rzymskiej – porównuje ustroje demokracji ateńskiej i republiki rzymskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia różnice w rozumieniu terminu <i>republika</i> przez Rzymian i współcześnie – przedstawia funkcje pełnione przez senat w ustroju współczesnej Polski

	<p><i>kwestorzy, trybun ludowy, dyktator, cesarz</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci legendarne i historyczne: Romulus i Remus, Gajusz Juliusz Cezar, Oktawian August 					
2. Imperium Rzymskie	<ul style="list-style-type: none"> • podboje rzymskie • Imperium Rzymskie i jego prowincje • organizacja armii rzymskiej • podział cesarstwa • upadek cesarstwa zachodniorzymskiego • terminy: <i>Kartagina, prowincja, limes, legiony, legioniści, Imperium Rzymskie, pax Romana, romanizacja, barbarzyńcy, Germanie, Konstantynopol, Hunowie, wielka wędrówka ludów</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>prowincja, legiony, plemiona barbarzyńskie, wielka wędrówka ludów</i></p> <p>– przedstawia wygląd i uzbrojenie rzymskiego legionisty</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>prowincja, legiony, romanizacja, plemiona barbarzyńskie, Germanie, Hunowie, wielka wędrówka ludów</i></p> <p>– wymienia główne prowincje Imperium Rzymskiego</p> <p>– wskazuje na mapie: Kartaginę, granice Imperium Rzymskiego w II w. n.e., Konstantynopol</p> <p>– omawia etapy powstawania Imperium Rzymskiego</p>	<p>– opisuje przyczyny podziału cesarstwa na wschodnie i zachodnie</p> <p>– opisuje okoliczności upadku cesarstwa zachodniego</p> <p>– zaznacza na osi czasodaty: 395 r. n.e., 476 r. n.e.</p> <p>– zna postać cesarza Konstantyna Wielkiego</p>	<p>– wymienia korzyści oraz zagrożenia funkcjonowania państwa o rozległym terytorium</p> <p>– wyjaśnia wpływ kultury rzymskiej na podbite ludy</p>	<p>– przedstawia postać Hannibala i wojny punickie</p> <p>– pokazuje przykłady romanizacji we współczesnej Europie</p> <p>– przybliży postaci wodzów barbarzyńskich Attyli oraz Odoakera</p>
3. Życie w Wiecznym Mieście	<ul style="list-style-type: none"> • Rzym jako stolica imperium i Wieczne Miasto • życie codzienne i rozrywki w Rzymie • podział społeczeństwa rzymskiego • wierzenia religijne Rzymian i najważniejsze bóstwa • terminy: <i>bazylika, Forum Romanum, termy, amfiteatr, gladiatorzy,</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>amfiteatr, gladiatorzy, niewolnicy</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela przedstawia warunki życia oraz rozrywki dawnych mieszkańców Rzymu</p> <p>– omawia wierzenia Rzymian i wpływ, jaki wywarła na nie religia Greków</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>bazylika, Forum Romanum, termy, amfiteatr, gladiatorzy, patrycjusze, plebs, niewolnicy, westalki</i></p> <p>– wymienia najważniejsze bóstwa czczone przez Rzymian i określa, jakimi dziedzinami życia się opiekowały</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego Rzym był nazywany Wiecznym Miastem</p> <p>– opisuje, jakie funkcje pełniło Forum Romanum</p> <p>– wymienia greckie odpowiedniki najważniejszych rzymskich bóstw</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego cesarze rzymscy starali się kierować zawołaniem ludu: <i>chleba i igrzysk!</i></p>	<p>– przedstawia pozostałości Pompejów i Herkulanum jako źródła wiedzy o życiu codziennym w starożytności</p>

	<i>patrycjusze, plebs, niewolnicy, westalki</i>		– charakteryzuje różne grupy społeczeństwa rzymskiego			
4. Dokonania starożytnych Rzymian	<ul style="list-style-type: none"> ●Rzymianie jako wielcy budowniczości ●kultura i sztuka starożytnego Rzymu jako kontynuacja dokonań antycznych Greków ●prawo rzymskie i jego znaczenie dla funkcjonowania państwa ●najważniejsze budowle w starożytnym Rzymie ●terminy: <i>kopuła, akwedukt, łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, Panteon, kodeks, Prawo XII tablic, Kodeks Justyniana</i> ●postaci historyczne: Wergiliusz, Horacy 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, kodeks</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>kopuła, akwedukt, łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, Panteon, kodeks, Prawo XII tablic, Kodeks Justyniana</i> – wyjaśnia powiedzenie: <i>Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu</i>	– uzasadnia i ocenia twierdzenie, że Rzymianie potrafili czerpać z dorobku kulturowego podbitych ludów – omawia najwybitniejsze dzieła sztuki i architektury rzymskiej – wyjaśnia rolę praw i przepisów w funkcjonowaniu państwa na przykładzie Rzymu – omawia dokonania Wergiliusza i Horacego	– wyjaśnia, dlaczego dobra sieć drogowa jest ważna dla funkcjonowania każdego państwa	– opisuje wpływ prawa rzymskiego na współczesne prawo europejskie – ocenia, które z dokonań Rzymian uważa za najwybitniejsze, i uzasadnia swoją odpowiedź
5. Początki chrześcijaństwa	<ul style="list-style-type: none"> ●Jezus z Nazaretu jako twórca nowej religii monoteistycznej ●przyczyny prześladowania chrześcijan w starożytnym Rzymie ●rola świętych Pawła 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>apostołowie, Jezus z Nazaretu, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Mesjasz, chrześcijaństwo, apostołowie, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament, Edykt mediolański</i>	– wyjaśnia, czym różni się chrześcijaństwo od judaizmu – wyjaśnia, dlaczego władze rzymskie odnosiły się wrogo do chrześcijaństwa	– opisuje najstarsze symbole chrześcijańskie – wyjaśnia związki między judaizmem a chrześcijaństwem	– przedstawia dzieje wybranego świętego (na przykład swojego patrona)

	<p>i Piotra w rozwoju chrześcijaństwa</p> <ul style="list-style-type: none"> •Edykt mediolański i zakończenie prześladowań chrześcijan w cesarstwie •terminy: <i>Mesjasz, chrześcijaństwo, apostołowie, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament, Edykt mediolański</i> •postaci historyczne: Jezus z Nazaretu, święty Piotr, święty Paweł z Tarsu, Konstantyn Wielki 		<p>– charakteryzuje działalność apostołów po ukrzyżowaniu Jezusa</p> <p>– wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę, Mediolan</p> <p>– omawia nauki Jezusa z Nazaretu oraz dokonania świętego Piotra, świętego Pawła z Tarsu i Konstantyna Wielkiego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie Edyktu mediolańskiego dla rozwoju chrześcijaństwa</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 33 r. n.e., 313 r. n.e.</p>		
*	<p>* Tajemnice sprzed wieków – Bursztynowy szlak</p> <ul style="list-style-type: none"> •rola szlaków handlowych w starożytności •bursztyn i jego znaczenie dla starożytnych Rzymian •kontakty handlowe Rzymian z wybrzeżem Bałtyku 	<p>– wskazuje na mapie: przebieg bursztynowego szlaku (Pruszcz Gdański, Kalisz, Brama Morawska)</p> <p>– wyjaśnia, czym jest bursztyn i do czego się go stosuje</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego bursztyn był ceniony przez Rzymian</p>	<p>– wyjaśnia rolę szlaków handlowych</p>	<p>– podaje argumenty za twierdzeniem i przeciwnie, że miasto Kalisz istniało w starożytności</p>	<p>– opisuje, jakie ludy żyły na ziemiach polskich w okresie funkcjonowania bursztynowego szlaku</p>
Rozdział IV. Początki średniowiecza						
I. Bizancjum w czasach świetności	<ul style="list-style-type: none"> •cesarstwo bizantyjskie pod panowaniem Justyniana I Wielkiego •dokonania Justyniana I Wielkiego •Konstantynopol jako Nowy Rzym 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>ikona, freski, mozaika</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Bizancjum, Hagia Sofia, ikona, freski, mozaika</i></p> <p>– wskazuje na mapie: Konstantynopol, granice cesarstwa bizantyjskiego</p>	<p>– wskazuje, jaką rolę w periodyzacji dziejów odegrał upadek cesarstwa zachodniorzymskiego oraz wschodniorzymskiego</p> <p>– charakteryzuje styl bizantyjski w sztuce</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób położenie geograficzne wpłynęło na bogactwo Konstantynopola</p> <p>– uzasadnia twierdzenie, że Bizancjum połączyło</p>	<p>– wyjaśnia, jaki wpływ na chrześcijaństwo miał podział Rzymu na część zachodnią i wschodnią</p> <p>– opisuje, jakie zmiany w bazylice Hagia Sofia</p>

	<ul style="list-style-type: none"> •tradycja grecka w Bizancjum •osiągnięcia naukowe Bizantyjczyków •upadek Konstantynopola, jego przyczyny i skutki •terminy: <i>Bizancjum, Hagia Sofia, ikona, freski, mozaika</i> •postaci historyczne: Justynian I Wielki 		<p>w czasach Justyniana I Wielkiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – tłumaczy, dlaczego Konstantynopol zaczęto określać Nowym Rzymem – wyjaśnia znaczenie wyrażenia <i>bizantyjski przepych</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przyczyny i skutki upadku cesarstwa bizantyjskiego – zaznacza na osi czasu datę upadku Konstantynopola – 1453 r. – zna postać Justyniana I Wielkiego – omawia dokonania Justyniana I Wielkiego 	<p>w nauce tradycję zachodniorzymską i grecką</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jakie znaczenie dla państwa ma kodyfikacja praw 	<p>zostały dokonane przez muzułmanów</p>
2. Arabowie i początki islamu	<ul style="list-style-type: none"> •pochodzenie Arabów •działalność Mahometa i narodziny islamu •religia muzułmańska i jej zasady •dżihad i podboje Arabów •kultura i nauka arabska •terminy: <i>oaza, Czarny Kamień, Mekka, Medyna, islam, Allah, Koran, meczet, minaret, mihrab, minbar, dżihad, kalifowie, cyfry arabskie, stal damasceńska, arabeski</i> •postaci historyczne: Mahomet 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>oaza, islam, Allah, Koran, meczet</i> – przy pomocy nauczyciela wskazuje podstawowe różnice między chrześcijaństwem a islamem 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>oaza, Czarny Kamień, Mekka, Medyna, islam, Allah, Koran, meczet, minaret, mihrab, minbar, dżihad, kalifowie, cyfry arabskie, stal damasceńska, arabeski</i> – omawia najważniejsze zasady wiary muzułmanów – wskazuje na mapie: Półwysep Arabski, Mekkę, Medynę oraz imperium arabskie w okresie świetności 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia postać i działalność Mahometa – omawia osiągnięcia Arabów w dziedzinie kultury i nauki w średniowieczu – charakteryzuje i ocenia stosunek Arabów do ludów podbitych w średniowieczu – zaznacza na osi czasu datę: 622 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy chrześcijaństwem a islamem – podaje przykłady wpływu kultury, nauki i języka arabskiego na Europejczyków 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jak zmieniło się nastawienie części muzułmanów do innych kultur w średniowieczu i współcześnie – ocenia potrzebę tolerancji religijnej – wskazuje na podobieństwa i różnice w sposobie postrzegania dziejów i odmierzania czasu między chrześcijaństwem a islamem

<p>3. Nowe państwa w Europie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • powstanie państwa Franków • cesarstwo Karola Wielkiego • rozwój kultury i nauki w państwie Karola Wielkiego • traktat w Verdun i jego skutki – nowe państwa w Europie • Rzesza Niemiecka • terminy: <i>Frankowie, dynastia, majordom, Karolingowie, układ w Verdun, cesarstwo, margrabia, marchia, możnowładca, Rzesza Niemiecka</i> • postaci historyczne: Chlodwig, Karol Młot, Pepin Mały, Karol Wielki, Otton I 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>dynastia, cesarstwo, możnowładca</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego Karol otrzymał przydomek „Wielki”</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Frankowie, dynastia, majordom, Karolingowie, układ w Verdun, cesarstwo, margrabia, marchia, możnowładca, Rzesza Niemiecka</i></p> <p>– wskazuje na mapie: zasięg terytorialny państwa Franków w czasach Karola Wielkiego, Akwizgran i Rzym</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób władzę w państwie Franków przejęła dynastia Karolingów</p> <p>– charakteryzuje rozwój kultury i nauki w czasach Karola Wielkiego</p> <p>– przedstawia postanowienia traktatu w Verdun oraz jego skutki</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 800 r., 843 r., 962 r.</p> <p>– omawia dokonania: Chlodwiga, Karola Młota, Pepina Małego, Karola Wielkiego i Ottona I</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób doszło do utworzenia Rzeszy Niemieckiej</p> <p>– tłumaczy, dlaczego Karol Wielki jest jednym z patronów zjednoczonej Europy</p>	<p>– wyjaśnia skąd pochodzi polskie słowo „król”</p>
<p>4. Konflikt papieża z cesarstwem</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wielka schizma wschodnia i jej skutki • spór o inwestyturę między cesarzem a papieżem w XI w. • Canossa jako miejsce pokuty cesarza Henryka IV • konkordat wormacki i jego postanowienia • terminy: <i>dogmaty, schizma, patriarcha, prawosławie, ekskomunika,</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>prawosławie, ekskomunika</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>dogmaty, schizma, patriarcha, prawosławie, ekskomunika, inwestytura, synod, konkordat</i></p> <p>– wyjaśnia konsekwencje ekskomunikacji cesarza i opisuje ukorzenie się cesarza Henryka IV w Canossie</p>	<p>– wyjaśnia przyczyny i skutki wielkiej schizmy wschodniej</p> <p>– wyjaśnia, czym są religie, a czym wyznania religijne</p> <p>– przedstawia przebieg sporu pomiędzy cesarzem a papieżem w XI w.</p> <p>– przedstawia postanowienia konkordatu w Wormacji</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1054 r., 1077 r., 1122 r.</p>	<p>– wyjaśnia, na czym polegał spór o inwestyturę</p> <p>– omawia przykładowe różnice pomiędzy Kościołem katolickim a prawosławnym</p>	<p>– przedstawia okoliczności utworzenia Państwa Kościelnego</p>

	<p><i>inwestytura, synod, konkordat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci historyczne: papież Grzegorz VII, cesarz Henryk IV 		<p>– przedstawia postaci: papieża Grzegorza VI, cesarza Henryka IV</p>			
5. Wyprawy krzyżowe	<ul style="list-style-type: none"> • zajęcie Ziemi Świętej przez Turków • synod w Clermont • krucjaty • utworzenie Królestwa Jerozolimskiego • powstanie zakonów rycerskich: templariuszy, joannitów i Krzyżaków • upadek twierdzy Akka • skutki wypraw krzyżowych • terminy: <i>Ziemia Święta, synod, krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie</i> • postaci historyczne: papież Urban II 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie</i></p> <p>– opisuje wygląd rycerzy zakonnych</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Ziemia Święta, synod, krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie</i></p> <p>– wyjaśnia przyczyny ogłoszenia krucjat</p> <p>– wskazuje na mapie: Ziemię Świętą i trasy wybranych krucjat</p> <p>– omawia skutki pierwszej krucjaty</p>	<p>– przedstawia zakony templariuszy, joannitów i Krzyżaków oraz ich zadania</p> <p>– opisuje skutki wypraw krzyżowych</p> <p>– przedstawia postać: Urbana II</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1096 r., 1291 r.</p>	<p>– omawia okoliczności zlikwidowania zakonu templariuszy</p>	<p>– przedstawia informacje, które z zakonów rycerskich funkcjonują współcześnie i jaka obecnie jest ich rola</p> <p>– ocenia rolę krucjat w kształtowaniu się relacji między chrześcijanami a muzułmanami</p>
*	<p>* Tajemnice sprzed wieków – Skarb templariuszy</p> <ul style="list-style-type: none"> • zakon templariuszy i jego funkcje po zakończeniu krucjat • wzrost znaczenia i bogactwa templariuszy • przyczyny kasacji zakonu • polskie posiadłości templariuszy 	<p>– wyjaśnia, do jakich celów został powołany zakon templariuszy</p>	<p>– przedstawia genezę bogactwa templariuszy</p> <p>– opisuje mit skarbu templariuszy</p>	<p>– przedstawia dzieje templariuszy po upadku Królestwa Jerozolimskiego</p> <p>– opisuje losy ostatniego mistrza zakonu Jakuba de Molay</p>	<p>– przedstawia legendę o św. Graalu</p>	<p>– wskazuje posiadłości zakonu na obszarze dzisiejszej Polski</p>

Rozdział V. Społeczeństwo średniowiecza

<p>1. System feudalny</p>	<ul style="list-style-type: none"> •podział na seniorów i wasali •społeczna drabina feudalna •podział społeczeństwaśredniowiecznego na stany •terminy: <i>feudalizm, senior, wasal, lenno, hold lenny, stan, przywilej, suzeren, duchowieństwo, chłopci, szlachta, mieszczaństwo</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>senior, wasal, hold lenny, przywilej</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, na czym polegała drabina feudalna</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami:<i>feudalizm, senior, wasal, lenno, hold lenny, stan, przywilej, suzeren, duchowieństwo, chłopci, szlachta, mieszczaństwo</i></p> <p>– przedstawia, jak wyglądał hold lenny</p> <p>– wymienia i charakteryzuje poszczególne stany w społeczeństwie średniowiecznym</p>	<p>– omawia różnice pomiędzy społeczeństwem stanowym a współczesnym</p> <p>– opisuje zależność między seniorem a wasalem</p>	<p>– wyjaśnia, które stany były uprzywilejowane</p>	<p>– wyjaśnia, kim byli w Europie Zachodniej hrabiowie i baronowie</p>
<p>2. Epoka rycerzy</p>	<ul style="list-style-type: none"> •ideał rycerza i jego obowiązki • od paza do rycerza •życie codzienne rycerzy •elementy wyposażenia średniowiecznego rycerza •kultura rycerska •elementy wyposażenia średniowiecznego rycerza •terminy: <i>rycerz, kodeks honorowy, paż, giermek, pasowanie, herb, kopia, ostrogi</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami:<i>rycerz, herb, kopia, ostrogi</i></p> <p>– opisuje uzbrojenie rycerzy</p>	<p>– poprawnieposługuje się terminami:<i>rycerz, kodeks honorowy, paż, giermek, pasowanie, herb, kopia, ostrogi</i></p> <p>– charakteryzuje ideał rycerza średniowiecznego</p> <p>– wyjaśnia, kto mógł zostać rycerzem</p> <p>– opisuje uzbrojenie rycerskie</p>	<p>– opisuje życie codzienne rycerstwa</p> <p>– przedstawia poszczególne etapy wychowania rycerskiego</p> <p>– opisuje ceremonię pasowania na rycerza</p>	<p>– przedstawia historię najślynniejszego polskiego rycerzaZawiszy Czarnego z Garbowa</p>	<p>– przedstawia literackie ideały rycerskie: hrabiego Rolanda, króla Artura i rycerzy Okrągłego Stołu</p>

*	<p>* Tajemnice sprzed wieków – Dlaczego rycerze brali udział w turniejach?</p> <ul style="list-style-type: none"> • rola turniejów rycerskich • przebieg turniejów • konsekwencje zwycięstwa i porażki w turnieju • obyczajowość turniejowa 	<p>– przy pomocy nauczyciela omawia, z jakimi konsekwencjami wiązała się porażka w turnieju</p>	<p>– przedstawia, w jaki sposób byli nagradzani zwycięzcy turniejów</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego rycerze byli skłonni uczestniczyć w turniejach</p>	<p>– opisuje przebieg turniejów rycerskich</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego współczesna młodzież organizuje się w bractwa rycerskie i kultywuje tradycję rycerską; podaje przykład takiego bractwa</p>
3. Średniowieczne miasto i wieś	<ul style="list-style-type: none"> • powstanie osad rzemieślniczych i kupieckich • lokacje miast i wsi • samorząd miejski i jego organy • społeczeństwo miejskie • organa samorządu wiejskiego • wygląd średniowiecznego miasta • zajęcia ludności wiejskiej • terminy: <i>gród, osada targowa, lokacja, zasadzka, kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, wójt, burmistrz, rada miejska, ława miejska, ratusz, cech, sołtys, ława wiejska, trójpolówka, pług, radło, brona</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, ratusz, pług, radło, brona</i></p> <p>– porównuje życie codzienne mieszkańców średniowiecznych miast i wsi</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>gród, osada targowa, lokacja, zasadzka, kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, wójt, burmistrz, rada miejska, ława miejska, ratusz, cech, sołtys, ława wiejska, trójpolówka, pług, radło, brona</i></p> <p>– opisuje, gdzie i w jaki sposób tworzyły się miasta</p> <p>– charakteryzuje główne zajęcia mieszkańców miast</p> <p>– opisuje życie i obowiązki ludności wiejskiej</p>	<p>– wyjaśnia, na czym polegały lokacje miast i wsi</p> <p>– przedstawia organy samorządu miejskiego</p> <p>– charakteryzuje różne grupy społeczne mieszczan</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała trójpolówka</p>	<p>– opisuje wybrany średniowieczny zabytek mieszczanski w Polsce</p> <p>– znajduje i przedstawia informacje o założeniu własnej miejscowości</p>	<p>– przedstawia historie i okoliczności założenia najstarszych miast w regionie</p>

<p>4. Kościół w średniowieczu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • duchowni w średniowieczu, ich przywileje i obowiązki • religijność doby średniowiecza • średniowieczne zakony: benedyktyni, cystersi, franciszkanie, dominikanie • życie w średniowiecznym klasztorze • średniowieczne szkolnictwo • terminy: <i>zakon, klasztor, opat, reguła zakonna, benedyktyni, cystersi, skryptoria, kopiści, franciszkanie, dominikanie, asceza, benedyktyńska praca, uniwersytet</i> • postać historyczna: święty Franciszek z Asyżu 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>zakon, klasztor, uniwersytet</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela omawia życie w średniowiecznym klasztorze i jego organizację</p> <p>– wyjaśnia, czym zajmowali się kopiści</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>zakon, klasztor, opat, reguła zakonna, benedyktyni, cystersi, skryptoria, kopiści, franciszkanie, dominikanie, asceza, benedyktyńska praca, uniwersytet</i></p> <p>– charakteryzuje stan duchowny w średniowieczu</p> <p>– opisuje różne role, jakie odgrywali duchowni w społeczeństwie średniowiecznym</p>	<p>– przedstawia najważniejsze zakony średniowieczne</p> <p>– wyjaśnia określenie <i>benedyktyńska praca</i></p> <p>– charakteryzuje średniowieczne szkolnictwo</p> <p>– porównuje szkolnictwo średniowieczne i współczesne</p> <p>– przedstawia dokonania świętego Franciszka z Asyżu</p>	<p>– porównuje zakony kontemplacyjne i zakony żebracze</p> <p>– wyjaśnia, jaką funkcję w klasztorze spełniają: refektarz, wirydarz, dormitorium i kapituła</p>	<p>– znajduje i przedstawia informacje o najstarszych polskich kronikarzach: Gallu Anonimie i Wincentym Kadłubku</p> <p>– opisuje jeden z klasztorów działających w Polsce, wyjaśnia, jakiego zgromadzenia jest siedzibą, i przedstawia w skrócie dzieje tego zgromadzenia</p>
-----------------------------------	--	---	---	--	--	--

5. Sztuka średniowiecza	<ul style="list-style-type: none"> •rola sztuki w średniowieczu •znaczenie <i>biblii pauperum</i> •styl romański i jego cechy •styl gotycki i jego charakterystyczne elementy •rzeźba i malarstwo średniowieczne •pismo i miniatury w rękopisach •zabytki średniowieczne w Polsce •terminy: <i>biblia pauperum, styl romański, styl gotycki, katedra, portal, sklepienie, witraże, łuki oporowe, apsyda, rozeta, przypory, miniatura, inicjał</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>katedra, witraże, miniatura</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela omawia zabytki sztuki średniowiecznej w Polsce</p> <p>– wymienia różne dziedziny sztuki średniowiecznej</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>biblia pauperum, katedra, styl romański, styl gotycki, portal, sklepienie, witraże, łuki oporowe, apsyda, rozeta, przypory, miniatura, inicjał</i></p> <p>– wyjaśnia, czym była i jakie zadania spełniała <i>biblia pauperum</i></p>	<p>– charakteryzuje styl romański</p> <p>– omawia cechy stylu gotyckiego</p>	<p>– porównuje styl gotycki i romański</p> <p>– przedstawia przykłady rzeźby i malarstwa średniowiecznego</p>	<p>– znajduje i przedstawia informacje o średniowiecznych świątyniach w swoim regionie oraz elementach ich wystroju</p>
Rozdział VI. Polska pierwszych Piastów						
1. Zanim powstała Polska	<ul style="list-style-type: none"> • najstarsze osadnictwo na ziemiach polskich w świetle wykopalisk archeologicznych 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>wielka wędrówka ludów, plemię</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela opisuje</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>kurhan, kamienne kręgi, Biskupin, wielka wędrówka ludów, Słowianie, Swaróg, Perun,</i></p>	<p>– przedstawia najstarsze państwa słowiańskie</p> <p>– wymienia państwa słowiańskie, które przyjęły chrześcijaństwo w obrządku łacińskim, oraz te, które</p>	<p>– podaje przykłady tradycji pogańskich zachowanych do czasów współczesnych</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób powstał alfabet słowiański</p>	<p>– wymienia pozostałości bytowania ludów przed słowiańskich na ziemiach polskich</p> <p>– przedstawia współczesne konsekwencje</p>

	<ul style="list-style-type: none"> •gród w Biskupinie •Słowianie w Europie i ich kultura •wierzenia dawnych Słowian •pierwsze państwa słowiańskie •plemiona słowiańskie na ziemiach polskich •terminy: <i>kurhan, kamienne kręgi, Biskupin, wielka wędrówka ludów, Słowianie, Swaróg, Perun, Świętowit, plemię, Państwo Wielkomorawskie, Wiślane, Polanie</i> •postaci historyczne: święty Cyryl i święty Metody 	wygląd osady w Biskupinie	<i>Świętowit, plemię, Państwo Wielkomorawskie, Wiślane, Polanie</i> – przedstawia okoliczności pojawienia się Słowian na ziemiach polskich – charakteryzuje wierzenia Słowian – wskazuje na mapie: rozmieszczenie plemion słowiańskich na ziemiach polskich	przyjęły je w obrządku greckim – wyjaśnia rolę, jaką w rozwoju państw słowiańskich odegrali święci Cyryl i Metody		wynikające dla krajów słowiańskich z przyjęcia chrześcijaństwa w obrządku greckim lub łacińskim
2. Mieszko I i początki Polski	<ul style="list-style-type: none"> •rozwój państwa Polan •dynastia Piastów •panowanie Mieszka I •małżeństwo Mieszka z Dobrawą •chrzest Polski i jego skutki 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>książę, dynastia</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, skąd pochodzi nazwa „Polska”	– poprawnie posługuje się terminami: <i>książę, dynastia, Piastowie, biskupstwo, dyplomacja, poganin, Dagome iudex</i> – wyjaśnia, dlaczego w przeciwieństwie do legendarnych przodków Mieszko I jest uznawany za	– przedstawia okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka I – wyjaśnia skutki chrztu Mieszka I – opisuje stosunki Mieszka I z sąsiadami	– uzasadnia twierdzenie, że przyjęcie chrztu przez Mieszka I należało do najważniejszych wydarzeń w dziejach Polski	– omawia dokument <i>Dagome iudex</i> i jego wartość jako źródła historycznego – przedstawia bilans korzyści, jakie mogło przynieść Mieszkowi I przyjęcie chrztu lub pozostanie przy wierzeniach pogańskich

	<ul style="list-style-type: none"> •konflikt z margrabią Hodonem i bitwa pod Cedynią • terminy: <i>książę, dynastia, Piastowie, biskupstwo, dyplomacja, poganin, Dagome iudex</i> •postaci historyczne: Mieszko I, Dobrawa 		<p>pierwszego historycznego władcę Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje zasługi Mieszka I i Dobrawy – zaznacza na osi czasu daty: 966 r., 972 r. – wskazuje na mapie: Gniezno, Poznań, Wielkopolskę, granice państwa Mieszka I 			
3. Polska Bolesława Chrobrego	<ul style="list-style-type: none"> • misja biskupa Wojciecha i jej skutki • zjazd gnieźnieński i jego konsekwencje • powstanie niezależnej organizacji na ziemiach polskich • stosunki Bolesława Chrobrego z sąsiadami • koronacja Bolesława Chrobrego na króla Polski i jej znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>arcybiskupstwo, koronacja</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>relikwie, zjazd gnieźnieński, arcybiskupstwo, Milsko, Łużyce, Grody Czerwieńskie, koronacja</i> – opisuje misję świętego Wojciecha do pogańskich Prusów – wskazuje na mapie: granice państwa Bolesława Chrobrego na początku jego panowania oraz ziemie przez niego podbite – omawia rolę, jaką w dziejach Polski odegrali: Bolesław Chrobry, biskup 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przebieg i znaczenie zjazdu w Gnieźnie – opisuje wojny prowadzone przez Chrobrego z sąsiadami 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie utworzenia niezależnego Kościoła w państwie polskim – opisuje Drzwi Gnieźnieńskie jako przykład źródła ikonograficznego z najstarszych dziejów Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje pozytywne i negatywne skutki polityki prowadzonej przez Bolesława Chrobrego

	<ul style="list-style-type: none"> terminy: <i>relikwie, zjazd gnieźnieński, arcybiskupstwo, Milsko, Łużyce, Grody Czerwieńskie, koronacja</i> postaci historyczne: Bolesław Chrobry, biskup Wojciech, cesarz Otton III 		<p>Wojciech, cesarz Otton III</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1000 r., 1025 r.</p>			
4. Kryzys i odbudowa państwa polskiego	<ul style="list-style-type: none"> kryzys państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego panowanie Mieszka II reformy Kazimierza Odnowiciela Kraków stolicą państwa polityka zagraniczna Bolesława Śmiałego koronacja Bolesława Śmiałego konflikt króla z biskupem Stanisławem i jego skutki terminy: <i>insygnia królewskie</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>insygnia królewskie</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem”</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminem: <i>insygnia królewskie</i></p> <p>– wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem”</p> <p>– wskazuje na mapie: ziemie polskie pod panowaniem Kazimierza Odnowiciela</p> <p>– omawia działalność: Mieszka II, Bezpryma, Kazimierza Odnowiciela, Bolesława Śmiałego i biskupa Stanisława</p> <p>– zaznacza na osi czasu datę: 1076 r.</p>	<p>– opisuje sytuację państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego</p> <p>– ocenia postawę Bezpryma</p> <p>– przedstawia skutki kryzysu państwa polskiego</p> <p>– charakteryzuje rządy Bolesława Śmiałego</p>	<p>– opisuje sytuację międzynarodową w okresie rządów Bolesława Śmiałego</p> <p>– wyjaśnia przyczyny i skutki sporu króla z biskupem Stanisławem</p>	<p>– wyjaśnia przyczyny kryzysu państwa wczesnopiastowskiego</p> <p>– ocenia dokonania Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • postaci historyczne: Mieszko II, Kazimierz Odnowiciel, Bolesław Śmiały, biskup Stanisław 					
5. Rządy Bolesława Krzywoustego	<ul style="list-style-type: none"> • rządy Władysława Hermana i Sieciecha • podział władzy między synów Władysława Hermana • bratobójcza wojna między Bolesławem i Zbigniewem • najazd niemiecki na ziemie polskie i obrona Głogowa • podbój Pomorza przez Bolesława Krzywoustego • testament Krzywoustego i jego założenia • terminy: <i>palatyn (wojewoda), testament, zasada senioratu, senior i juniorzy</i> • postaci historyczne: Władysław Herman, Sieciech, Zbigniew, 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>senior i juniorzy, zasada senioratu</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>palatyn (wojewoda), testament, zasada senioratu, senior i juniorzy</i></p> <p>– wskazuje na mapie: państwo Bolesława Krzywoustego</p> <p>– opisuje postaci: Władysława Hermana, Sieciecha, Bolesława Krzywoustego i Zbigniewa</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1109 r. i 1138 r.</p>	<p>– opisuje rządy Władysława Hermana i rolę Sieciecha w jego państwie</p> <p>– przedstawia przebieg konfliktu między Bolesławem a Zbigniewem</p> <p>– opisuje niemiecki najazd w 1109 r. i obronę Głogowa</p> <p>– przedstawia sukcesy Krzywoustego w walkach z Pomorzanami</p> <p>– omawia przyczyny ogłoszenia testamentu Krzywoustego</p>	<p>– ocenia postawę Bolesława wobec brata</p> <p>– wyjaśnia zasadę senioratu</p> <p>– wyjaśnia, jakie skutki dla państwa mogą mieć wewnętrzne spory o tron</p>	<p>– przedstawia postać Galla Anonima</p> <p>– wyjaśnia znaczenie dostępu państwa do morza</p> <p>– ocenia szanse i zagrożenia wynikające z wprowadzenia zasady senioratu</p>

	Bolesław Krzywousty					
6. Społeczeństwo w czasach pierwszych Piastów	<ul style="list-style-type: none"> •grody i ich funkcje •życie w grodzie i na podgrodziu •sposoby uprawy roli na ziemiach polskich •podział społeczeństwa w państwie pierwszych Piastów •zakres władzy panującego •powinności poddanych wobec władcy •powstanie rycerstwa w Polsce •terminy: <i>metoda żarowa, gród, podgrodzie, prawo książęce, danina, posługi, osada służebna, wojowie, drużyna książęca</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – posługuje się terminami: <i>gród, podgrodzie, danina, posługi</i> – przedstawia wygląd i budowęśredniowieczneg o grodu – opisuje sposoby pozyskiwania ziemi uprawnej i jej uprawiania 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>gród, podgrodzie, prawo książęce, danina, posługi, osada służebna</i> – charakteryzuje grupy ludności w państwie wczesnopiastowskim – omawia zakres władzy panującego w państwie pierwszych Piastów 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia charakter drużyny książęcej – wyjaśnia powinności ludności względem władcy 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym się różnił wojownik drużyny od rycerza 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje przykłady nazw miejscowości, które mogły w średniowieczu pełnić funkcję osad służebnych

*	* Tajemnice sprzed wieków – Kto spisywał dzieje Polski? • źródła historyczne dotyczące początków państwa polskiego • obiektywizm i prawda historyczna	– wymienia nazwy źródeł historycznych dotyczących dziejów państwa polskiego za panowania pierwszych Piastów – tłumaczy konieczność weryfikacji prawdziwości źródeł historycznych	– przedstawia dokonania postaci: Galla Anonima i Wincentego Kadłubka	– omawia teorie dotyczące pochodzenia Galla Anonima – wymienia przyczyny powstania kronik	– określa ramy chronologiczne wydarzeń opisanych w kronikach Galla Anonima i Wincentego Kadłubka	– przedstawia przykład innej średniowiecznej kroniki polskiej
---	---	---	--	--	--	---

Rozdział VII. Polska w XIII–XV wieku

I. Rozbicie dzielnicowe	<ul style="list-style-type: none"> • walki wewnętrzne między książętami piastowskimi o prymat w Polsce • utrwalenie rozbicia dzielnicowego • osłabienie Polski na arenie międzynarodowej • sprowadzenie Krzyżaków do Polski • najazdy Mongołów i bitwa pod Legnicą • przemiany społeczne i gospodarcze w okresie rozbicia dzielnicowego • terminy: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnicowa senioralna, Tatarzy, osadnictwo, kolonizacja, trójpolówka</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnicowa senioralna, Tatarzy</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, jakie były przyczyny wewnętrznych walk między książętami piastowskimi</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnicowa senioralna, Tatarzy, osadnictwo, kolonizacja, trójpolówka</i></p> <p>– charakteryzuje państwo polskie podczas rozbicia dzielnicowego</p> <p>– wskazuje na mapie: podział państwa na różne dzielnice oraz ziemie utracone w okresie rozbicia dzielnicowego</p> <p>– omawia postaci: Władysława Wygnańca, Leszka Białego, Konrada Mazowieckiego, Henryka Pobożnego</p>	<p>– opisuje okoliczności sprowadzenia zakonu krzyżackiego do Polski oraz konsekwencje tego wydarzenia</p> <p>– omawia skutki rozbicia dzielnicowego</p> <p>– opisuje kolonizację na ziemiach polskich</p>	<p>– przedstawia historię zakonu krzyżackiego</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego książęta dzielnicowi często nadawali przywileje oraz ziemie rycerstwu i duchowieństwu</p>	<p>– charakteryzuje sposób walki Mongołów</p> <p>– przedstawia dynastię panującą na Pomorzu Gdańskim w okresie rozbicia dzielnicowego</p>
-------------------------	--	---	---	--	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> postaci historyczne: Władysław Wygnaniec, Leszek Biały, Konrad Mazowiecki, Henryk Pobożny 		– zaznacza na osi czasu daty: 1226 r., 1227 r., 1241 r.			
2. Zjednoczenie Polski	<ul style="list-style-type: none"> koronacja i śmierć Przemysła II panowanie Waclawa II rola arcybiskupów gnieźnieńskich i jednolitej organizacji kościelnej w zjednoczeniu u dzielnic polskich przejęcie władzy przez Władysława Łokietka i jego koronacja rządy Władysława Łokietka konflikt Łokietka z Krzyżakami i bitwa pod Płowcami terminy: <i>starosta, Szczerbiec</i> postaci historyczne: Przemysł II, arcybiskup Jakub Świnka, Waclaw II, Władysław Łokietek 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>starosta, Szczerbiec</i>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>starosta, Szczerbiec</i></p> <p>– wskazuje na mapie: granice państwa polskiego za panowania Władysława Łokietka, ziemie utracone na rzecz Krzyżaków</p> <p>– omawia postaci: Przemysła II, arcybiskupa Jakuba Świnki, Waclawa II, Władysława Łokietka</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1295 r., 1309 r., 1320 r., 1331 r.</p>	<p>– przedstawia próby zjednoczenia Polski przez książąt śląskich oraz Przemysła II</p> <p>– opisuje, w jakich okolicznościach Władysław Łokietek utracił Pomorze Gdańskie</p> <p>– przedstawia działania Władysława Łokietka na rzecz zjednoczenia kraju</p> <p>– opisuje przebieg konfliktu Władysława Łokietka z Krzyżakami</p>	– wyjaśnia, jaką rolę w zjednoczeniu kraju odegrał Kościół katolicki	– przedstawia wyobrażenie na temat świętego Stanisława jako patrona zjednoczenia kraju
3. Czasy Kazimierza Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> polityka dyplomacji Kazimierza Wielkiego 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i>	<p>– przedstawia i ocenia postanowienia pokoju w Kaliszu</p> <p>– charakteryzuje reformy Kazimierza Wielkiego</p>	– wyjaśnia, dlaczego Kazimierz Wielki za najważniejsze uznał reformy wewnętrzne państwa	– przedstawia cele oraz konsekwencje układu dynastycznego zawartego przez Kazimierza Wielkiego z Węgrami

	<ul style="list-style-type: none"> • pokój z zakonem krzyżackim w Kaliszu • przyłączenie nowych ziem do państwa polskiego • reformy Kazimierza Wielkiego • umocnienie granic polskiego państwa • utworzenie Akademii Krakowskiej i skutki tej decyzji • zjazd monarchów w Krakowie • uczta u Wierzyńka • terminy: <i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i> • postać historyczna: Kazimierz Wielki 	<p>– przy pomocy nauczyciela tłumaczy, co zdecydowało o przyznaniu Kazimierzowi przydomka „Wielki”</p> <p>– wyjaśnia znaczenie słów, że Kazimierz Wielki: <i>zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną</i></p>	<p>– wskazuje na mapie: granice monarchii Kazimierza Wielkiego i ziemie włączone do Polski przez tego władcę</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1333 r., 1343 r., 1364 r.</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób Kazimierz dbał o obronność państwa</p>	<p>– tłumaczy, jakie znaczenie miało założenie Akademii Krakowskiej</p> <p>– wyjaśnia znaczenie uczty u Wierzyńka</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego sól należała niegdyś do najdroższych towarów</p> <p>– przedstawia wybrany zamek wzniesiony w czasach Kazimierza Wielkiego</p>
4. Unia polsko-litewska	<ul style="list-style-type: none"> • koniec dynastii Piastów na polskim tronie • rządy Andegawenów w Polsce • unia polsko-litewska w Krewie 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>unia personalna</i></p> <p>– przedstawia dynastię zapoczątkowaną przez Władysława Jagiełłę</p> <p>– przy pomocy nauczyciela opisuje przyczyny i przebieg</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Andegawenowie, unia personalna, sobór, Wielkie Księstwo Litewskie, Jagiellonowie</i></p> <p>– wyjaśnia przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej</p>	<p>– przedstawia okoliczności objęcia tronu polskiego przez Jadwigę</p> <p>– wymienia postanowienia unii w Krewie</p> <p>– przedstawia postanowienia pokoju w Toruniu</p> <p>– wyjaśnia zasady współpracy między Polską</p>	<p>– charakteryzuje stanowisko polskiej delegacji na soborze w Konstancji</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Akademia Krakowska została przemianowana na Uniwersytet Jagielloński</p>	<p>– uzasadnia twierdzenie, że poglądy Pawła Włodkowica na temat wojen religijnych są aktualne także dzisiaj</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • wielka wojna z zakonem krzyżackim i bitwa pod Grunwaldem • I pokój w Toruniu • unia w Horodle • terminy: <i>Andegawenowie, unia personalna, sobór, Wielkie Księstwo Litewskie, Jagiellonowie</i> • postaci historyczne: Ludwik Węgierski, Jadwiga, Władysław Jagiełło, wielki książę Witold, Paweł Włodkowic, Ulrich von Jungingen 	wielkiej wojny z zakonem krzyżackim	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem – wskazuje na mapie: granice Wielkiego Księstwa Litewskiego, Krewa, Horodło, Grunwald, Toruń – opisuje postaci: Ludwika Węgierskiego, Jadwigi, Władysława Jagiełły, wielkiego księcia Witolda, Pawła Włodkowica, Ulricha von Jungingena – zaznacza na osi czasu daty: 1385 r., lata 1409–1411, 1410 r., 1413 r. 	a Litwą ustalone w zapisach unii w Horodle		
*	<ul style="list-style-type: none"> * Tajemnice sprzed wieków – Jaką bitwę namalował Jan Matejko? • okoliczności powstania obrazu <i>Bitwa pod Grunwaldem</i> • Jan Matejko jako malarz dziejów Polski • obrazy jako źródło wiedzy historycznej 	– przedstawia, kim był Jan Matejko	– wyjaśnia, w jaki sposób Jan Matejko przygotowywał się do namalowania obrazu	– wyjaśnia, dlaczego podczas II wojny światowej Niemcom zależało na zniszczeniu dzieła	– wymienia cele namalowania obrazu <i>Bitwa pod Grunwaldem</i> – omawia nieścisłości w przekazie historycznym obrazu <i>Bitwa pod Grunwaldem</i>	– wyjaśnia, jakie warunki powinno spełniać dzieło sztuki, aby można je było traktować jako źródło historyczne – omawia inne dzieło Jana Matejki

	<ul style="list-style-type: none"> •znaczenie <i>Bitwy pod Grunwaldem</i> 					
5. Czasy świetności dynastii Jagiellonów	<ul style="list-style-type: none"> •okoliczności zawarcia unii polsko-węgierskiej •bitwa pod Warną •panowanie Kazimierza Jagiellończyka •wojna trzynastoletnia •II pokój toruński i jego postanowienia •panowanie Jagiellonów w Czechach i na Węgrzech •terminy: <i>Związek Pruski, wojna trzynastoletnia, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, wojska zaciężne, żold</i> •postaci historyczne: Władysław III Warneńczyk, Kazimierz Jagiellończyk, Zbigniew Oleśnicki 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>wojska zaciężne, żold</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela opisuje okoliczności śmierci Władysława Warneńczyka</p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego dla Polski ważne stało się odzyskanie dostępu do morza</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Związek Pruski, wojna trzynastoletnia, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, wojska zaciężne, żold</i></p> <p>– wskazuje na mapie: Węgry, Warnę, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, państwa rządzone przez Jagiellonów w drugiej połowie XV w.</p> <p>– omawia dokonania: Władysława III Warneńczyka, Zbigniewa Oleśnickiego i Kazimierza Jagiellończyka</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1444 r., 1454 r., 1466 r.</p>	<p>– przedstawia okoliczności zawarcia unii polsko-węgierskiej</p> <p>– charakteryzuje rządzącego Kazimierza Jagiellończyka</p> <p>– opisuje przebieg wojny trzynastoletniej</p> <p>– przedstawia postanowienia II pokoju toruńskiego</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego doszło do zawiązania Związku Pruskiego</p> <p>– porównuje postanowienia I i II pokoju toruńskiego</p> <p>– uzasadnia twierdzenie, że odzyskanie dostępu do morza miało przełomowe znaczenie dla rozwoju polskiej gospodarki</p>	<p>– przedstawia Jana Długosza jako historyka i wychowawcę przyszłych królów Polski</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego wojska zaciężne pod koniec średniowiecza zastąpiły w bitwach tradycyjne rycerstwo</p>

<p>6. Monarchia stanowa w Polsce</p>	<ul style="list-style-type: none"> •monarchia patrymonialna i stanowa •wpływ przywilejów nadawanych przez władcę na osłabienie władzy królewskiej •przekształcenie się rycerstwa w szlachtę •przywileje szlacheckie i ich konsekwencje dla władzy królewskiej •ukszałtowanie się sejmu walnego •konstytucja <i>Nihil novi</i> i jej znaczenie dla ustroju Rzeczypospolitej •terminy: <i>monarchia patrymonialna, monarchia stanowa, przywileje, szlachta, pańszczyzna, konstytucja sejmowa, sejm walny, izba poselska, senat</i> 	<p>–przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>szlachta, sejm walny, izba poselska, senat</i></p>	<p>–poprawnie posługuje się terminami: <i>monarchia patrymonialna, monarchia stanowa, przywileje, szlachta, pańszczyzna, konstytucja sejmowa, sejm walny, izba poselska, senat</i></p> <p>– przedstawia sejm walny oraz jego skład</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1374 r., 1505 r.</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób rycerstwo przekształciło się w szlachtę</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób szlachta uzyskała wpływ na sprawowanie rządów w Polsce</p> <p>– przedstawia najważniejsze przywileje szlacheckie</p> <p>– wyjaśnia znaczenie konstytucji <i>Nihil novi</i></p>	<p>– przedstawia, kiedy i w jaki sposób doszło do utworzenia stanów w Polsce</p> <p>– tłumaczy różnice między monarchią patrymonialną a stanową</p> <p>– wyjaśnia, jaka jest geneza nazw obu izbsejmu walnego: izby poselskiej oraz senatu</p>	<p>– ocenia, jakie szanse i jakie zagrożenie niosło za sobą zwiększenie wpływu szlachty na władzę</p>
--------------------------------------	---	--	--	--	--	---

Dostosowanie wymagań edukacyjnych z historii w klasie V dla ucznia z upośledzeniem w stopniu lekkim

- stosowanie ćwiczeń doskonalących szybkość i precyzyjność spostrzegania,
- zwracanie szczególnej uwagi na odróżnianie istotnych szczegółów,
- wydłużanie czasu na zrozumienie prezentowanych treści materiału,
- przekazywanie treści za pomocą konkretów uwzględniając krótkotrwały okres koncentracji,
- podawanie atrakcyjnego wizualnie materiału mniejszymi partiami,
- wykorzystanie w pracy z uczniem jego dobrego poziomu pamięci operacyjnej oraz uwzględnianie wolnego tempa uczenia się;
- wydłużanie czasu na opanowanie materiału,
- uwzględnianie problemów z funkcją pamięci logicznej i abstrahowania,
- angażowanie ucznia do wypowiedzi ustnej uporządkowanej,
- formułowanie krótkich i precyzyjnych poleceń w pracach klasowych, kartkówkach i testach;